T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ALLIANOI ROMA DÖNEMİ MİMARİ BEZEMELERİ

ZEHRA ŞİMŞEK

TEZ DANIŞMANI
YRD. DOÇ. DR. AHMET YARAŞ

EDİRNE-2011

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ZEHRA ŞİMŞEK tarafından hazırlanan **ALLIANOI ROMA DÖNEMİ MİMARİ BEZEMELERİ** Konulu **YÜKSEK LİSANS** Tezinin Sınavı, Trakya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 12.-13. maddeleri uyarınca **09.12.2011 Cuma** günü saat **14:00** yapılmış olup, tezin * .....Kabul...Edilmesine..... **OYBİRLİĞİ/OYÇOKLUĞU** ile karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ	KANAAT	İMZA
Doç. Dr. Zeynep KOÇEL ERDEM	Kabul Edilmesine	
Yrd. Doç. Dr. Ahmet YARAŞ (Danışman)	Kabul Edilmesine	
Yrd. Doç. Dr. Işık ŞAHİN	Kabul Edilmesine	

* Jüri üyelerinin, tezle ilgili kanaat açıklaması kısmında "Kabul Edilmesine/Reddine" seçeneklerinden birini tercih etmeleri gerekir.

T.C
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞİ VE YAYIMLAMA İZİN FORMU

Referans No	**419796**
Yazar Adı / Soyadı	Zehra ŞİMŞEK
Uyruğu / T.C.Kimlik No	T.C. 24671091280
Telefon / Cep Telefonu	0216 661 09 19 0507 697 50 14
e-Posta	simsek_zehra@mynet.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	Allianoi Roma Dönemi Mimari Bezemeleri
Tezin Tercümesi	The Roman Period Architectural Ornaments:Allianoi
Konu Başlıkları	Arkeoloji
Üniversite	Trakya Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bölüm	
Anabilim Dalı	Arkeoloji Anabilim Dalı
Bilim Dalı / Bölüm	Arkeoloji Bilim Dalı
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2011
Sayfa	227
Tez Danışmanları	Yrd. Doç. Dr. Ahmet YARAŞ
Dizin Terimleri	
Önerilen Dizin Terimleri	Allianoi, Ilıca, Roma Dönemi, Mimari Bezeme, Sütun Başlığı, Pilaster Başlığı, Ante Başlığı, Antefiks, Friz, Konsollu Sütun Başlığı.
Yayımlama İzni	Tezimin yayımlanmasına izin veriyorum Ertelenmesini istiyorum [**3 Yıl**]

b. Tezimin Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi tarafından çoğaltılması veya yayımının **25.12.2014** tarihine kadar ertelenmesini talep ediyorum. Bu tarihten sonra tezimin, internet dahil olmak üzere her türlü ortamda çoğaltılması, ödünç verilmesi, dağıtımı ve yayımı için, tezimle ilgili fikri mülkiyet haklarım saklı kalmak üzere hiçbir ücret (royalty) talep etmeksizin izin verdiğimi beyan ederim.
NOT: (Erteleme süresi formun imzalandığı tarihten itibaren en fazla 3 (üç) yıldır.)

28.12.2011

İmza:.....

Yazdır

Tezin Adı **:** Allianoi Roma Dönemi Mimari Bezemeleri.
Hazırlayan **:** Zehra ŞİMŞEK.

ÖZET

Allianoi, İzmir İli, Bergama İlçesinin 18 km. kuzeydoğusunda bulunan, Geç Hellenistik Dönem'den itibaren kullanılan ve en görkemli dönemini İ.S. II. yüzyılda yaşayan bir sağlık merkezidir. Ortasından geçen İlya Çayı, Allianoi'u kuzey ve güney olmak üzere ikiye ayırmıştır. Güneyde ve kuzeydeki ılıcaların dışında; anıtsal bir geçiş yapısı, kuzey-güney ve doğu-batı doğrultulu iki cadde, peristylli avlular, köprüler, çeşmeler, kült yapısı, insulalar ve işlikler bulunmaktadır.

1998-2007 yılları arasında, Allianoi'da yapılan kazı çalışmalarında ortaya çıkarılmış olan Kuzey Ilıcanın Batısı, Kuzey Ilıca, Güney Ilıca, Insula III ve Decumanus'da ele geçirilmiş olan üç adet korinth sütun başlığı, iki adet "S" kıvrımlı sarmallı sütun başlığı, altı adet "S" kıvrımlı sarmallı pilaster başlık, dört adet antefiks, onbeş adet pipo bezemeli friz, beş adet pipo bezemeli sütun başlığı, iki adet pipo bezemeli *ante* başlığı, iki adet basit bezeme üslubuyla bezenmiş konsollu sütun başlığı, iki adet basit bezeme üslubuyla bezenmiş sütun başlığı ile toplam 41 adet eser üzerindeki bezeme incelenmiştir.

Yapılan bu çalışma ile Allianoi mimari bezemeleri Anadolu'daki örneklerle yapılan analojik çalışma neticesinde, Geç Hadrianus Dönemi – Erken Antoninus Pius Dönemi'ne tarihlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Allianoi, Ilıca, Roma Dönemi, Mimari Bezeme, Sütun Başlığı, Pilaster Başlığı, *Ante* Başlığı, Antefiks, Friz, Konsollu Sütun Başlığı

Name of Thesis **:** The Roman Period Architectural Ornaments:Allianoi
Prepared by **:** Zehra ŞİMŞEK.

ABSTRACT

Allianoi, situated in 18 km north-east of Pergamum in the province of Izmir was a health center used since the Hellenistic period and 2 A.D. is the time when the center lived its golden age.The river Ilya,which flows right through Allianoi separates it into two parts,North and South Allianoi.Apart from the hot springs in the South and the North, the center has a monumental passage structure, two streets with north-south and east-west directions and there are peristyles,bridges, nympheums,the cult structure,insulae and workshops.

The ornaments on the total 41 artifacts including three Corinthian column capitals, two "S" curved spiral column capitals, six "S" curved spiral plaster capitals,four antefixes, fifteen pipe-decorated friezes, five pipe-decorated column capitals, two pipe-decorated *ante* capitals, two consoled column capitals adorned with the basic decorating style and two column capitals adorned with the basic decorating style, which were discovered in the west of the North Hot Spring,the North Hot Spring,The South Hot Spring, Insula III and Decamanus,unearthed during the excavations conducted between 1998-2007 in Allianoi, have been analyzed.

The result of the analogical study with the Anatolian examples dates Allianoi Ornaments to the Late Hadrianus-Early Antoninus Pius Period.

Key words: Allianoi, Hot Spring, Roman Period, Architectural Ornaments, Column Capital, Plaster Capital, *Ante* Capital, Antefix, Frieze, Consoled-Column Capital.

ÖNSÖZ

2006 yılında Allianoi Kazısı'na katıldım. Bilimsel heyet başkanı Yrd. Doç. Dr. Ahmet Yaraş'a Yüksek Lisans tezi olarak Allianoi mimari bezemelerini çalışmak istediğimi belirttim. Daha önce Ark. Mehmet Çelik tarafından Güney Ilıca 1 No'lu mekân, Insula III A12 No'lu mekân ve Decumanus'da bulunan Pergamon'a özgü pipo başlık ve arşitrav-frizler çalışılmış ancak, Kuzey Ilıca'nın Batısı 2 No'lu mekân, Kuzey Ilıca A2 ve A11 No'lu mekânlarda bulunan bezemeler çalışılmamıştı. Ark. Mehmet Çelik tarafından yapılan bu çalışma ile Allianoi'un mekânların tarihlendirilmesinden ziyade Allianoi'da bulunan pipo bezemeler tarihlendirilmiştir. Bu nedenle Allianoi Kazısı bilimsel heyet başkanı ve tez danışmanım, Yrd. Doç. Dr. Ahmet Yaraş'ın kabulü ve desteğiyle; "Allianoi Roma Dönemi Mimari Bezemeleri" konulu bir çalışmayla; Allianoi'un mekânlarının tarihlendirilmesi, bezemelerin sınıflandırılması, stil gelişimi ve burada çalışan ustaların yerel olup olmadıkları, başka hangi kentlerde benzer eser ürettiklerinin saptanması amacıyla böyle bir çalışmaya karar verilmiştir.

Bu konuyu çalışmama izin veren ve tezin hazırlanma aşamasında sürekli yardımını ve desteğini gördüğüm değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Ahmet Yaraş'a, üniversite hayatım boyunca bilimsel anlamda donanımlı bir şekilde yetişmeme katkı sağlayan tüm bölüm hocalarıma; taş ve mermer cinslerini öğrenmeme yardımcı olan Dr. Nurşin Asgari'ye; Pergamon Kızıl Avlu deposundaki Allianoi envanterlik değerdeki mimari eserlerini çalışmama yardımcı olan Ing. Dr. Martin Bachmann'a; Ephesus'daki çalışmalarım için gerekli izni veren Bilimsel Kazı Heyet Başkanı Doç. Dr. Sabine Ladstatter'e ve yardımcısı Ark. Filiz Öztürk'e (MA); Ephesus açık alan deposundaki malzemeleri görmem konusunda yardımcı olan Efes Müze Müdürü Cengiz Topal'a; kazı arşivinde bulunan fotoğraflarını kullandığım Yrd. Doç. Dr. Ahmet Yaraş, fotoğraf sanatçısı Ark. Mehmet Güngör ve Ark. Erdal Eryılmaz'a; kazı arşivindeki çizimlerini kullandığım başta Desn. Arzu İşgören, Ark. Güler Şahhüseyinoğlu, Ark. Esra Kayıkçı, Mimar Nihal Tıkı ve Ufuk Pehlivan olmak üzere ismini burada sayamadığım çizimlerde emeği geçen bütün kazı ekibi arkadaşlarıma; kazıda değerli bilgileriyle bana yardımcı olan ve yol gösteren Ar. Gör. Dr. Daniş

Baykan'a; eserlerin envanterini tutan Öğr. Gör. Ceren Küçükbarda Baykan (MA) ve Ark. Murat Dural'a; eserlerin ayrıntılı tanımlarını yapan Ark. Bülent Türkmen (MA) ve Ark. Bayram Cabiroğlu'na; Allianoi mekân fişlerini hazırlayan Ar. Gör. Ergün Karaca (MA) ve Ark. Özden Şen'e (MA); çeviriler konusunda ve tezin her aşamasında yardımcı olan ve değerli görüşleriyle bana yol gösteren Ark. Nümizmat Dr. Dinçer Savaş Lenger'e; Bergama'daki çalışmalarım sırasında bana yardımcı olan İffet Diler ve Allianoi emekçilerinden Parlak ailesine; kazıda çalışan Bergama Tırmanlar Köyü emekçilerine; kütüphane çalışmalarım sırasında yardımcı olan Ark. Ramazan Tabak'a; fotoğrafların düzenlenmesinde yardımcı olan Ark. Zafer Yazıcı'ya; Edirne'deki öğrenim hayatım boyunca her zaman desteğini benden esirgemeyen değerli Öğr. Gör. Candan Yaraş'a (MA) ve her zaman yanımda olan, beni destekleyen aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

2011- İstanbul

İÇİNDEKİLER

Özet i

Abstract ii

Önsöz iii

İçindekiler v

Kısaltmalar Listesi viii

Tablolar Listesi ix

Levhalar Listesi x

1. GİRİŞ 1

2. ALLIANOI

2.1. Tarihi Coğrafyası 3

2.2. Bilimsel Çalışmalar 4

2.3. Yapıları 7

3. ALLIANOI MİMARİ BEZEMELERİN BULUNDUĞU MEKÂNLAR

3.1. Kuzey Ilıca'nın Batısı 2 No'lu Mekân 9

3.2. Kuzey Ilıca 10

3.2.1. K.I. A 2 No'lu Mekân 11

3.2.2. K.I. A 11 No'lu Mekân 12

3.3.Güney Ilıca 13

3.3.1. G.I. 1 No'lu Mekân 13

3.4.Insula III 15

3.4.1. Insula III A 12 15

3.5.Decumanus 16

4. ALLIANOI'DA BULUNAN MİMARİ BEZEMELİ YAPI ÖĞELERİ

4.1.Korinth Başlığı 18

4.1.1. Allianoi Korinth Başlıkları 28

4.2. "S" Kıvrımlı Sarmallı Sütun Başlığı 30

4.2.1. Allianoi "S" Kıvrımlı Sarmallı Sütun Başlıkları 33

4.2.2. Allianoi "S" Kıvrımlı Sarmallı Pilaster Başlıkları 35

4.3.Antefiks 38

4.3.1. Allianoi Antefiksleri 38

4.4.Pipo Bezemeli Frizler 39

4.4.1. Allianoi Pipo Bezemeli Arşitrav-Friz Blokları 43

4.5.Pipo Bezemeli Sütun Başlığı 44

4.5.1. Allianoi Pipo Bezemeli Sütun Başlıkları 45

4.5.2. Pipo Bezemeli *Ante* Başlıkları 47

4.6.Basit Bezeme Üslubuyla Bezenmiş Sütun Başlıkları 49

4.6.1. Allianoi Basit Bezeme Üslubuyla Bezenmiş Konsollu Sütun Başlıkları 50

4.6.2. Allianoi Basit Bezeme Üslubuyla Bezenmiş Sütun Başlıkları 50

5. ALLIANOI'DA KULLANILAN MİMARİ BEZEMELER

5.1.Acanthus 52

5.2.Ion *Kymation*'u 53

5.2.1. Allianoi Ion *Kymation*'ları 59

5.3.*Lotus* - Palmet 61

5.4.Pipo Bezeme 65

6. KATALOG 66

7. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ 108

8. KAYNAKÇA 118

TABLOLAR

LEVHALAR

KISALTMALAR LİSTESİ

Abb.	: Abbildung
Bkz.	: bakınız
cm.	: santimetre
Çev.	: Çeviri
dpn.	: Dipnot
ed. / eds.	: editör / editörler
Fig.	: Figure
Gen.	: Genişlik
G.I.	: Güney Ilıca
K.I.	: Kuzey Ilıca
Kat.	: Katalog
km.	: kilometre
Lev.	: Levha
m.	: metre
m²	: metre kare
İ.Ö.	: İsa'dan Önce
İ.S.	: İsa'dan Sonra
No.	: Numara
Pl.	: Plan
Res.	: Resim
Taf.	: Tafel
Tbl.	: Tablo
Uz.	: Uzunluk
Yük.	: Yükseklik

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Allianoi Palmetleri.

Tablo 2: Allianoi Korinth Sütun Başlıkları.

Tablo 3: Allianoi Pipo Bezemeli Frizler.

LEVHALAR LİSTESİ

LEVHA I

Harita 1: Pergamon – Allianoi. (R.J.A. Talbert, 2001: 56)

LEVHA II

Harita 2: Pergamon – Allianoi. (Google Earth)

LEVHA III

Plan 1: Allianoi 2006 Yılı Vaziyet Planı. (Allianoi Kazı Arşivi)

LEVHA IV

Plan 2: Allianoi Kuzey Ilıca'nın Batısı. (Allianoi Kazı Arşivi)

LEVHA V

Plan 3: Allianoi Kuzey Ilıca. (Allianoi Kazı Arşivi)

LEVHA VI

Plan 4: Allianoi Güney Ilıca. (Allianoi Kazı Arşivi)

LEVHA VII

Plan 5: Allianoi Insula III. (Allianoi Kazı Arşivi)

LEVHA VIII

Plan 6: Allianoi Kuzey Ilıca'nın Batısı 2 No'lu Mekân. (Allianoi Kazı Arşivi)

LEVHA IX

Plan 7: Allianoi Kuzey Ilıca A 2 No'lu Mekân. (Allianoi Kazı Arşivi)

LEVHA X

Plan 8: Allianoi Güney Ilıca 1 No'lu Mekân. (Allianoi Kazı Arşivi)

LEVHA XI

Plan 9: Allianoi Insula III A 12 No'lu Mekân. (Allianoi Kazı Arşivi)

LEVHA XII

Çizim 1: Decumanus, Cardo, Insula III, Güney Ilıca, Çeşme ve Doğu Köprüsü 3D Çizim. (Allianoi Kazı Arşivi)

LEVHA XIII

Çizim 2: Güney Ilıca 1 No'lu Mekân 3D Çizim. (Allianoi Kazı Arşivi)

Çizim 3: Kuzey Ilıca A 11 No'lu Mekân Cephe Çizimi. (Allianoi Kazı Arşivi)

LEVHA XIV

Resim 1: 20. Yüzyıl Başlarında Allianoi. (Allianoi Kazı Arşivi)

Resim 2: 20. Yüzyıl Başlarında Allianoi'da Yapılan Çalışmalar. (Allianoi Kazı Arşivi)

LEVHA XV

Resim 3: 20. Yüzyıl Başlarında Allianoi – Büyük Hamam. (Allianoi Kazı Arşivi)

Resim 4: 20. Yüzyıl Başlarında Allianoi – Büyük Hamam. (Allianoi Kazı Arşivi)

LEVHA XVI

Resim 5: Allianoi 1998 Yılı Genel Arazi. (Allianoi Kazı Arşivi)

Resim 6: Allianoi 2006 Yılı Genel Arazi. (Allianoi Kazı Arşivi)

LEVHA XVII

Resim 7: Kuzeyden Allianoi Genel Arazi. (Allianoi Kazı Arşivi)

Resim 8: Allianoi, Güneydoğudan Güney Arazi. (Allianoi Kazı Arşivi)

LEVHA XVIII

Resim 9: Kumla Doldurulmadan Önce Duvarların Zarar Görmemesi İçin Yapılan Çalışmalar. (Allianoi Kazı Arşivi)

Resim 10: Kumla Doldurulmadan Önce Duvarların Zarar Görmemesi İçin Yapılan Çalışmalar. (Allianoi Kazı Arşivi)

LEVHA XIX

Resim 11: Allianoi'yu Kumla Doldurma Çalışmaları. (Allianoi Kazı Arşivi)

Resim 12: Yortanlı Barajı Suları Altında Kalan Allianoi. (Allianoi Kazı Arşivi)

LEVHA XX

Resim 13: Yortanlı Barajı Suları Altında Kalan Allianoi. (Allianoi Kazı Arşivi)

Resim 14: Yortanlı Barajı Suları Altında Kalan Allianoi. (Allianoi Kazı Arşivi)

LEVHA XXI

Resim 15: Allianoi Kuzey Ilıca'nın Batısı. (Allianoi Kazı Arşivi)

Resim 16: Allianoi Kuzey Ilıca'nın Batısı 2 No'lu Mekân. (Allianoi Kazı Arşivi)

LEVHA XXII

Resim 17: Allianoi Kuzey Ilıca. (Allianoi Kazı Arşivi)

Resim 18: Allianoi Kuzey Ilıca A 2 No'lu Mekân. (Allianoi Kazı Arşivi)

LEVHA XXIII

Resim 19: Allianoi Kuzey Ilıca A 2 No'lu Mekân. (Allianoi Kazı Arşivi)

Resim 20: Allianoi Kuzey Ilıca A 2 No'lu Mekân. (Allianoi Kazı Arşivi)

LEVHA XXIV

Resim 21: Allianoi Kuzey Ilıca A 2 No'lu Mekân. (Allianoi Kazı Arşivi)

Resim 22: Allianoi Kuzey Ilıca A 2 No'lu Mekân Restorasyon Çalışmaları. (Allianoi Kazı Arşivi)

LEVHA XXV

Resim 23: Allianoi Kuzey Ilıca A 2 No'lu Mekân Restorasyon Çalışmaları. (Allianoi Kazı Arşivi)

Resim 24: Allianoi Kuzey Ilıca A 2 No'lu Mekân Konservasyon Çalışmaları. (Allianoi Kazı Arşivi)

LEVHA XXVI

Resim 25: Allianoi Kuzey Ilıca A 11 No'lu Mekân. (Allianoi Kazı Arşivi)

Resim 26: Allianoi Kuzey Ilıca A 11 No'lu Mekân. (Allianoi Kazı Arşivi)

LEVHA XXVII

Resim 27: Allianoi Kuzey Ilıca A 11 No'lu Mekân. (Allianoi Kazı Arşivi)

Resim 28: Allianoi Kuzey Ilıca A 11 No'lu Mekân. (Allianoi Kazı Arşivi)

LEVHA XXVIII

Resim 29: Allianoi Güney Ilıca. (Allianoi Kazı Arşivi)

Resim 30: Allianoi Güney Ilıca 1 No'lu Mekân. (Allianoi Kazı Arşivi)

LEVHA XXIX

Resim 31: Allianoi Güney Ilıca 1 No'lu Mekân Güney Koridoru. (Allianoi Kazı Arşivi)

Resim 32: Allianoi Güney Ilıca 1 No'lu Mekân Konservarson Çalışmaları. (Allianoi Kazı Arşivi)

LEVHA XXX

Resim 33: Allianoi Insula III. (Allianoi Kazı Arşivi)

Resim 34: Allianoi Insula III A 12 Mekânı. (Allianoi Kazı Arşivi)

LEVHA XXXI

Resim 35: Allianoi Insula III A 12 Mekânı. (Allianoi Kazı Arşivi)

Resim 36: Allianoi Insula III A 12 Mekânı. (Allianoi Kazı Arşivi)

LEVHA XXXII

Resim 37: Allianoi Insula III A 12 Mekânı Restorasyon Çalışmaları. (Allianoi Kazı Arşivi)

Resim 38: Allianoi Insula III A 12 Mekânı Restorasyon Çalışmaları. (Allianoi Kazı Arşivi)

LEVHA XXXIII

Resim 39: Allianoi Decumanus – Cardo ve Nymphaeum. (Allianoi Kazı Arşivi)

Resim 40: Allianoi Decumanus. (Allianoi Kazı Arşivi)

LEVHA XXXIV

Resim 41: Allianoi Decumanus – Cardo. (Allianoi Kazı Arşivi)

Resim 42: Allianoi Cardo. (Allianoi Kazı Arşivi)

LEVHA XXXV

Resim 43: Allianoi Cardo. (Allianoi Kazı Arşivi)

Resim 44: DSİ Binası Bahçesinde Sergilenen Eserler. (Allianoi Kazı Arşivi)

LEVHA XXXVI

Resim 45: DSİ Binası Bahçesinde Sergilenen Arşitrav – Friz Blokları. (Allianoi Kazı Arşivi)

Resim 46: DSİ Binası Bahçesinde Sergilenen Arşitrav – Friz Blokları Arkadan Görünüm. (Allianoi Kazı Arşivi)

LEVHA XXXVII

Resim 47: Arşitrav – Friz Bloğu Arkadan Görünüm. (Allianoi Kazı Arşivi)

Resim 48: Arşitrav – Friz Bloğu Üstten Görünüm. (Allianoi Kazı Arşivi)

LEVHA XXXVIII

Resim 49: Arşitrav – Friz Bloğu Pipo Bezeme Ayrıntı. (Allianoi Kazı Arşivi)

Resim 50: Arşitrav – Friz Bloğu Pipo Bezeme Ayrıntı. (Allianoi Kazı Arşivi)

LEVHA XXXIX

Resim 51: Arşitrav – Friz Bloğu Pipo Bezeme Ayrıntı. (Allianoi Kazı Arşivi)

Resim 52: Acanthus Bitkisi. (A.Yaraş)

Resim 53: Kenger Bitkisi. **(**tr.wikipedia.org/wiki/Kenger)

LEVHA XL

Çizim 4: Korinth Sütun Başlığı. (Z. Koçel Erdem, 1996: Çiz.7)

LEVHA XLI

Resim 54: Bodrum Müzesi'ne Milas'tan Getirilmiş Korinth Sütun Başlığı. (W.D. Heilmeyer, 1970: 20.1)

Resim 55: Bergama Müzesi'ne Myrina'dan Getirilmiş Korinth Sütun Başlığı. (W.D. Heilmeyer, 1970: 20.2)

Resim 56: Ephesus Oktogonal Mezar Anıtı Korinth Sütun Başlığı. (W.D. Heilmeyer, 1970: 21.1)

Resim 57: Ankyra Augustus Tapınağı Korinth Sütun Başlığı. (W.D. Heilmeyer, 1970: 20.3)

LEVHA XLII

Resim 58: Pisidia Antiokheia Augustus Tapınağı Korinth Sütun Başlığı. (W.D. Heilmeyer, 1970: 8.3)

Resim 59: Miletus Delphinion Korinth Sütun Başlığı. (W.D. Heilmeyer, 1970: 23.4)

Resim 60: Aphrodisias Odeion Korinth Sütun Başlığı. (W.D. Heilmeyer, 1970: 22.1)

Resim 61: Ephesus Arkadiane Korinth Sütun Başlığı. (W.D. Heilmeyer, 1970: 22.2)

LEVHA XLIII

Resim 62: Ephesus Agora Korinth Sütun Başlığı. (W.D. Heilmeyer, 1970: 22.4)

Resim 63: Ephesus Kuzey Salonu Korinth Sütun Başlığı. (W. Alzinger, 1974:117)

Resim 64: Ephesus Yukarı Agora Kuzeyindeki Bazilika Korinth Sütun Başlığı. (W.D. Heilmeyer, 1970: 24.1)

Resim 65: Ephesus Arkadiane Korinth Sütun Başlığı. (W.D. Heilmeyer, 1970: 24.2)

LEVHA XLIV

Resim 66: Hierapolis'ten Korinth Sütun Başlığı. (W.D. Heilmeyer, 1970: 22.3)

Resim 67: Ephesus Pollio Çeşmesi Korinth Pilaster Başlığı. (W.D. Heilmeyer, 1970: 24.3)

Resim 68: Labraunda Kuzey Stoa Korinth Sütun Başlığı. (A. Edgü, F. Kuzucu, M.Ural, A. Batur, 2010: 35)

Resim 69: Ephesus Traianus Çeşmesi Kompozit Sütun Başlığı. (Z. Şimşek)

LEVHA XLV

Resim 70: Ephesus Celcus Kütüphanesi Korinth Sütun Başlığı. (Z. Şimşek)

Resim 71: Ephesus Hadrianus Tapınağı Korinth *Ante* Başlığı. (Z. Şimşek)

Resim 72: Ephesus Hadrianus Kapısı Kompozit Sütun Başlığı. (Z. Şimşek)

Resim 73: Pergamon Traianus Tapınağı Korinth Sütun Başlığı. (Z. Şimşek)

LEVHA XLVI

Resim 74: Pergamon Kızıl Avlu Korinth Sütun Başlığı. (W.D. Heilmeyer, 1970: 26.2)

Resim 75: Pergamon Kızıl Avlu Korinth *Ante* Başlığı. (W.D. Heilmeyer, 1970: 26.1)

Resim 76: Sagalassus E1 Bazilikası Korinth *Ante* Başlığı. (L. Vandeput, 1993: 80 – 81)

Resim 77: Pergamon Asklepieion Kuzey Galeri Kompozit Sütun Başlığı. (Z. Şimşek)

LEVHA XLVII

Resim 78: Euromus Zeus Tapınağı Korinth Sütun Başlığı. (O. Gülbay, 2009: 77)

Resim 79: Kaunos'tan Korinth Sütun Başlığı. (V. İdil, 1997: 1.1)

Resim 80: Pergamon Asklepieion Büyük Latrina Korinth Sütun Başlığı. (Z. Şimşek)

Resim 81: Aphrodisias Aphrodite Tapınağı Temenos Portikosu Korinth Sütun Başlığı. (O. Gülbay, 2009: 57)

LEVHA XLVIII

Resim 82: Perge Hadrianus Çeşmesi Korinth Sütun Başlığı. (J. B. Ward – Perkins. 1992: 61)

Resim 83: Ephesus Bassus Çeşmesi "S" Kıvrımlı Sarmallı Sütun Başlığı. (H. Thür, 1989:171 – 172)

Resim 84: Ephesus Tiyatrosu Skene Binası Üst Kat "S" Kıvrımlı Sarmallı *Ante* Başlığı. (H. Thür, 1989:170)

Resim 85: Ephesus Pollio Çeşmesi Apsisi "S" Kıvrımlı Sarmallı Pilaster Başlığı. (A. Bammer, 1978 – 1980: 7)

LEVHA XLIX

Resim 86: Aizanoi Zeus Tapınağı Opisthodomosu "S" Kıvrımlı Sarmallı *Ante* Başlığı. (K. Jes, R. Posamentir, M. Wörrle. 2010: 64)

Resim 87: Aizanoi Meydan Kıran Hamamı B Mekânından "S" Kıvrımlı Sarmallı Pilaster Başlığı. (F. Naumann – Steckner, 2010: 111)

Resim 88: Basmahane İzmir Müzesi, "S" Kıvrımlı Sarmallı *Ante* Başlığı. (V.İdil, 1981 – 1982: 10)

Resim 89: Ephesus Celcus Kütüphanesi Nişlerinde Yer Alan "S" Kıvrımlı Sarmallı Pilaster Başlığı. (J. Keil, 1953: 18 – 19)

LEVHA L

Resim 90: Ephesus Yamaç Ev 6 No'lu Salon'un "S" Kıvrımlı Sarmallı Pilaster Başlığı. (Z. Şimşek)

Resim 91: Ephesus Hadrianus Kapısı Üst Kat "S" Kıvrımlı Sarmallı *Ante* Başlığı. (H. Thür, 1989:110 – 116)

Resim 92: Ephesus'tan "S" Kıvrımlı Sarmallı *Ante* Başlığı. (Z. Şimşek)

Resim 93: Bergama Müzesi Bahçesinde Sergilenen "S" Kıvrımlı Sarmallı Pilaster Başlığı. (Z. Şimşek)

LEVHA LI

Resim 94: Bergama Müzesi Bahçesinde Sergilenen "S" Kıvrımlı Sarmallı Sütun Başlığı. (Z. Şimşek)

Resim 95: Pergamon Yukarı Gymnasium Doğu Hamamı "S" Kıvrımlı Sarmallı Pilaster Başlığı. (J. Rohmann, 1998: 35.2)

Resim 96: Pergamon Asklepieion Kütüphanesi "S" Kıvrımlı Sarmallı *Ante* Başlığı. (J. Rohmann, 1998: 50.2)

Resim 97: Pergamon Müzesi, Asklepieion'dan "S" Kıvrımlı Sarmallı *Ante* Başlığı. (J. B. Ward – Perkins. 1992: 72)

LEVHA LII

Resim 98: Ephesus Bassus Çeşmesi Pipo Frizi. (Z. Şimşek)

Resim 99: Ephesus Tiyatrosu Skene Binası Üst Kat Pipo Frizi. (K. Jes, R. Posamentir, M. Wörrle. 2010: 60 b)

Resim 100: Aizanoi Zeus Tapınağı Pipo Frizi. (K. Jes, R. Posamentir, M. Wörrle. 2010: 60 a)

Resim 101: Aphrodisias Bazilika Güney Salonu Pipo Frizi. (A. Yaraş)

LEVHA LIII

Resim 102: Ephesus Celcus Kütüphanesi Pipo Frizi. (Z. Şimşek)

Resim 103: Ephesus Skolastika Hamamı Latrinası'nda Bulunan Pipo Friz. (Z. Şimşek)

Resim 104: Ephesus Hadrianus Kapısı Pipo Frizi. (Z. Şimşek)

Resim105: Pergamon Yukarı Gymnasion Palaestra Meydanı Pipo Frizi. (V. M Strocka,1988:42.5)

LEVHA LIV

Resim106: Pergamon Niyazitepe Mezar Yapısı Pipo Frizi. (Ş. Karagöz, W. Radt, K. Rheidt, 1986: 9)

Resim 107: Sagalassus E1 Bazilikası Pipo Frizi. (L. Vandeput, 1993: 7)

Resim 108: Pergamon Kızıl Avlu Pipo Frizi. (O. Deubner, 1977 – 1978: 69.3)

LEVHA LV

Resim 109: Ephesus Sokak Çeşmesi Kompozit Sütun Başlığı. (W. Alzinger, 1974: 124)

Resim 110: Ephesus Bazilika *Ante* Başlığı. (W. Alzinger, 1974: 118 a)

Resim 111: Pergamon Traianus Tapınağı Sütun Başlığı. (W.D. Heilmeyer, 1970: 27.2)

Resim 112: Attaleia Hadrianus Kapısı Kompozit Sütun Başlığı. (W.D. Heilmeyer, 1970: 39.3)

LEVHA LVI

Resim 113: Mylasa Gümüşkesen Mezar Anıtı Sütun Başlığı. (W.D. Heilmeyer, 1970: 39.2)

Resim 114: Mylasa Baltalı Kapı Kemer Ayağı Sütun Başlığı. (W.D. Heilmeyer, 1970: 39.1)

Çizim 5: Ion *Kymation*'u. (Z. Koçel Erdem, 1996:Ek 2)

Çizim 6: *Lotus* – Palmet. (Z. Koçel Erdem, 1996: Ek 2)

LEVHA LVII

Resim 115: Lagina Hekate Tapınağı Pilaster Başlığı. (N. Koçhan, 1995: 28 b)

Resim 116: Ephesus Oktogonal Mezar Anıtı'ndan Bir Parça. (R.Köster, 2004: 106.1)

Resim 117: Termessus Artemis Tapınağı Pilaster Başlığı. (M. Karaosmanoğlu, 1996: 2 b)

Resim 118: Ephesus Tiyatrosu'ndan *Ante* Başlığı. (R. Heberdey, 1912: 65)

LEVHA LVIII

Resim 119: Ankyra Augustus Tapınağı. (M. Karaosmanoğlu, 1996: 5 a)

Resim 120: Ephesus Mithridates Kapısı. (Z. Şimşek)

Resim 121: Pisidia Antiokheia Augustus Tapınağı Kapı Atkı Taşı. (Rumscheid, 1994:7.5)

Resim 122: Miletus Kapito Hamamı Arşitrav – Friz Bloğu. (R.Köster, 2004: 18.4)

LEVHA LIX

Resim 123: Miletus Ionik Avlu Korniş Parçası. (R.Köster, 2004: 24.6)

Resim 124: Miletus Ionik Avlu Korniş Parçası. (R.Köster, 2004: 24.4)

Resim 125: Ephesus Domitianus Kutsal Alanı Geison Bloğu. (W.D. Heilmeyer, 1970: 23.2)

Resim 126: Side Vespasianus Anıtı. (R.Köster, 2004: 136.1)

LEVHA LX

Resim 127: Pergamon Yukarı Gymnasion Sima Parçası. (R.Köster, 2004: 130.6)

Resim 128: Miletus Çeşmesi Konsol Parçası. (R.Köster, 2004: 43.7)

Resim 129: Ephesus Pollio Çeşmesi. (R.Köster, 2004: 110.1)

Resim 130: Stratonikeia Bouleterionu Batı Kapısı Atkı Taşı. (M. Karaosmanoğlu, 1996: 15 a)

LEVHA LXI

Resim 131: Pergamon Traianus Tapınağı'ndan. (R. Tabak)

Resim 132: Ephesus Hadrianus Tapınağı'ndan. (Z. Şimşek)

Resim 133: Ephesus Hadrianus Tapınağı'ndan. (Z. Şimşek)

Resim 134: Pergamon Tholos Yapısı Kornişi. (W. Koenigs, W. Radt, 1979: 107.1)

LEVHA LXII

Resim 135: Phaselis Hadrianus Takı. (M. Karaosmanoğlu, 1996: 22 a)

Resim 136: Attaleia Hadrianus Takı. (C. Başaran, 1989: 20)

Resim 137: Aphrodisias Hadrianus Hamamı. (Z. Koçel Erdem, 1996: 40.2)

Resim 138: Bithynion-Klaudiopolis Tapınağı Sima Parçası. (B. Yalman, 1986: 16)

LEVHA LXIII

Resim 139: Iassos Agora Galerisi Friz Tacı. (R.Köster, 2004: 118.3)

Resim 140: Euromus Zeus Tapınağı Kapı Sövesi. (S. Pülz, 1985: 44.2)

Resim 141: Pergamon Kızıl Avlu Arşitrav Bloğu. (W. Koenigs, W. Radt, 1979: 114.3)

Resim 142: Ankyra Augustus Tapınağı. (C. Başaran, 1989: 1)

LEVHA LXIV

Resim 143: Pergamon Traianus Tapınağı'ndan. (R.Köster, 2004: 129.1)

1. GİRİŞ

İnsanlar geçmişten günümüze sürekli kendilerinin, kullandıkları eşyaların ve yaşam alanlarının hoş görünmesini istemişler ve bunun için çeşitli bezeme motiflerini kullanmışlardır. Bezemenin insan yaşamında bu kadar önemli olması neticesinde bezeme sanatıyla uğraşanların oluşturduğu bir iş kolu ortaya çıkmıştır. Bu iş kollarından biri de taş üzerinde bezeme ustalığıdır. Roma Dönemi'nde artan yapı faaliyetleri ile birlikte zenginliğin ve gücün göstergesi olarak yapıların iç ve dış cephelerinde bezemeler yoğun olarak kullanılmıştır. Bezemeler, kültürlerin sosyal, ekonomik durumları ve birbirleriyle olan iletişimleri hakkında bilgi edinebilmemizin yanı sıra, yazıtı olmayan yapıların tarihlendirilmesinde de önemli bir yere sahiptir.

Antik Dönem insanının mimari yapılarında önemli bir yer tutan mimari bezemeler Allianoi'da da kullanılmıştır. Diğer kazı alanlarında bulunanlarla karşılaştırma yapılarak Allianoi bezemeleri tarihlenecektir. Bu çalışma, bu konuda özellikle Hadrianus Dönemi'nde kronolojik ve tipolojik açıdan var olan eksikliği gidermesi açısından önemlidir. Ayrıca bir sağlık merkezi olan Allianoi'da bu bezemelerin kullanım mekânlarının tespit edilmesi ayrı bir önem teşkil etmektedir. Hangi yapılarda nasıl bir bezeme kullanıldığı, sağlık merkezinin tüm mekânlarına aynı önemin verilip verilmediği, İlya Çayı'nın ikiye ayırdığı Allianoi'un bezemelerinde bir bütünlük olup olmadığı saptanacaktır. Belli bir süre kullanım gören Allianoi'un Roma Dönemi'ndeki bezemeleri Pergamon açısından olduğu kadar hem Roma hem de Anadolu mimarlığı açısından önem taşımaktadır. Bu çalışma ile Allianoi mimari bezemeleri; mimari öğe ve çıktıkları yerlere göre ayrılıp, bezemelerine göre yayınlanmış Roma Dönemi mimari bezemeleri ile karşılaştırılarak ortak bir terminoloji oluşturulmaya çalışılacak, bezemelerdeki stil ve Anadolu'da ne kadar yaygın olduğu, bezemelerin tipik özellikleri, hangi zaman diliminde görüldükleri, nelerden etkilenerek yapıldıkları ve Allianoi ile Pergamon arasındaki atölye benzerlikleri problemlerinin cevapları aranacaktır. İleride Batı Anadolu Roma Dönemi mimari bezemeleri üzerine yapılacak olan araştırmalarda bu çalışmadan yararlanılacağı umulmaktadır.

Tezin hazırlanma aşamasında; İstanbul Alman Arkeoloji Enstitüsü, İstanbul Fransız Anadolu Araştırmaları Merkezi, Ephesus Kazı Evi Kütüphanesi ve İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi'nden yararlanılmıştır. Çalışılan malzemeye ilişkin fotoğraf, çizim vs. gibi materyaller Allianoi Kazı Arşivi'nden sağlanmıştır. Metin içinde geçen Allianoi ile ilgili numaralandırma ve kısaltmalar, Allianoi Kazı Arşivi'nde kullanıldığı şekilde kullanılmıştır. Allianoi kazı raporları ve fişlerinin tümü taranmıştır. Eserlerin çizimleri Bergama Müzesi'nde yetersiz eleman gerekçesiyle izin verilmemesinden dolayı ne yazık ki tamamlanamamıştır.

Tez; giriş, Allianoi, Allianoi mimari bezemelerin bulunduğu mekânlar, Allianoi'da bulunan mimari bezemeli yapı öğeleri, Allianoi'da kullanılan mimari bezemeler, katalog, değerlendirme - sonuç olmak üzere yedi bölümden oluşmaktadır.

2. ALLIANOI

2.1. Tarihi Coğrafyası

Allianoi; İzmir İli, Bergama İlçesi sınırları içinde, Bergama – İvrindi Karayolu'nun yaklaşık 18. km'sinde, Bergama'nın kuzeydoğusunda, Yortanlı Barajı gölet alanının tam ortasında, Paşa Ilıcası mevkiinde yer almaktadır[1]. Kazı alanı; N 39° 13′ 59.03″ - E 27° 18′ 16.00″ koordinatlarındadır[2] **(Lev. I-II, Har. 1,2)**.

Allianoi, kuzeyinde Çam Tepe, güneyinde Abdal Tepe ve Bağ Tepe'nin yer aldığı dar bir boğazda yer almaktadır[3]. Kaikos'u (Bakırçay) besleyen kollardan biri olan İlya Çayı da bu vadi içinde yer alan Allianoi'un ortasından geçmektedir[4]**.**

Allianoi ve yakın çevresinde yapılan çalışmalar sonucunda, antik kentin batısında antik Parteneion ile güneyde Ferizler – Doğancılar – İntepe arasındaki antik yol ağı tespit edilmiştir. Paşa Köprüsü'nden, güneyde Paşaköy üzerinden takip edilebilen antik yol bugün sular altında kalmıştır. Özellikle Ferizler – Doğancılar – İntepe mevkiinde Roma Dönemi'ne ait araba tekerlek izleri bile açık bir şekilde görülmektedir. Bu istikamette takip eden yol, Bergama'ya ulaşan doğudan gelen karayoludur[5]. Ayrıca 1998 yılında Çamlık Mevkii olarak bilinen tepenin güneyinde yapılan sondajlarla dünyanın en uzun su yollarından biri olduğu iddia edilen Soma – Pergamon arasındaki su yolunun kalıntıları tespit edilmiştir[6].

---

[1] A. Yaraş, (2002a), "2000 Yılı Allianoi Kazısı", **XXIII. Kazı Sonuçları Toplantısı, I. Cilt**, Ankara, s. 463.

[2] A. Yaraş, (2002a):465.

[3] A. Yaraş, (2006a), "Allianoi", **Byzas 3**, s. 21.

[4] A. Yaraş, (2007a), "Antik Sağlık Merkezi Allianoi ve Son Durumu", **Aktüel Arkeoloji, Sayı 2**, , İstanbul, s. 100.

[5] A. Yaraş, (2000), "1998–1999 Yortanlı Barajı Kurtarma Kazısı", **XI. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu**, Ankara, s.106.

[6] G. Garbrecht,(1987), " Die Wasserversorgung des Antiken Pergamon", **Geschichte der Wasserversorgung Bd. II**, Mainz, s.11–47; Ü. Öziş, (1994), **Su Mühendisliği Tarihi Açısından Türkiye'deki Eski Su Yapıları**, Ankara, s. 43 – 48; A. Yaraş, (2000): 111; A. Yaraş, (2006b), "Wasser in der Heiltherme von Allianoi",in Gilbert Wiplinger (ed.) **Cura Aquarum in Ephesus**

Allianoi, coğrafi konumu ve sıcak su kaynağından dolayı, Hellenistik Dönem'de küçük bir merkez olarak kurulmuş ve İ.S. II. yüzyılda, Roma İmparatoru Hadrianus (İ.S. 117 – 138) ile en gelişkin halini almıştır. Geç Antik Dönem'de yaşanan saldırı ve göçlerle ekonomik açıdan zayıflayarak Bizans Dönemi'nde son dönemini yaşamıştır[7]. Hellenistik Dönem'de inşa edilmiş hiçbir mimari unsur günümüze ulaşmamıştır. Bunun nedeninin Roma İmparatoru Hadrianus'un tüm İmparatorlukta ve Anadolu'da yapmış olduğu geniş çaplı imar faaliyetlerinden kaynaklanmış olduğu düşünülmektedir. Günümüze ulaşmış olan yapılar ise; Yaraş' a göre, İmparator Hadrianus'un Anadolu'ya ikinci gelişi olan İ.S. 128/129 yıllarında inşa edilmiş olmalıdır[8].

2.2. Bilimsel Çalışmalar

Allianoi, antik kaynaklarda yalnızca İ.S. II. yüzyılda eserlerini veren ünlü retorikçi Aelius Aristeides'in, *Hieroi Logoi* (Kutsal Sözler) (III. 1–6) adlı eserinde geçmektedir[9]. Ünlü Pergamonlu tıp doktoru Galenus da Allianoi'da çalışmış olmalıdır[10]. Bizans kaynaklarında geçmeyen Allianoi, Osmanlı Dönemi'nde Paşa Ilıcası olarak Aydın Salnamesi'nde[11] geçer, Feridun Bey'in Rodos'lu I. Süleyman'ın

---

Proceedings of the Twelfth International Congress on the History of Water Management and Hydraulic Engineering in the Mediterranean Region*,* Leuven – Paris – Dudley, s. 444.

[7] A. Yaraş, (2003), "2001 Yılı Allianoi Kazısı", **XXVI. Kazı Sonuçları Toplantısı, II. Cilt,** Ankara, s. 379.

[8] A. Yaraş, (2002b), "İzmir'de Yeni Bir Ören Yeri Allianoi", **İzmir Kent Kültürü Dergisi, Sayı 5**, s. 166.

[9] A. Yaraş, (2006b): 443.

[10] A. Yaraş, D.S. Lenger, (2009), "Excavation Coins, Coins from Necropolis of Çakmaktepe, Allianoi'', **The Numismatic Chronicle The Royal Numismatic, Numismatic Society,** : s. 404, dpnt. 3.

[11] A. Yaraş, (2002c), **Bakırçay Havzası'nda Asklepios Kültü ve Paşa Ilıcası – Allianoi**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Eskiçağ Tarihi Bilim Dalı), İstanbul, s. 81, dpnt.42 – 43.

Seyahatinde (1522–1523) ise yanlışlıkla Gelembe olarak geçmektedir[12]. Ancak bu kaynaklarda yalnızca hamam kısmından bahsedilmektedir.

Yaraş, 1998 – 2006 yıllarında gerçekleştirilen kazılarda ortaya çıkarılmış olan mimari ve küçük buluntular neticesinde Paşa Ilıcası'nın Aristeides'in eserinde bahsetmiş olduğu Allianoi olduğunu saptamıştır[13].

Yaraş, 1998 yılına kadar Allianoi'da yapılan çalışmaları şu şekilde özetlemektedir[14]: *"20. yüzyılın başında Alman kazı heyeti Akropol'de çalışırken, dönemin Bergama Kaymakamı Kemal Bey, kendi olanakları ile Bergama'nın 18 km. kuzeydoğusundaki Paşa Ilıcası'nda kazılara başlar. Kaymakam Kemal Bey, 1903–1904 yıllarına kadar tamamen toprak altında olan, ancak kısmen sıcak su kaynağından yararlanılan Paşa Ilıcası'nı iki küçük ve bir büyük salonunu kullanıma açar. Ancak bununla yetinmez. Bu Ilıcanın korunması ve kazıların devam etmesi için 25 Eylül 1904 tarihinde, Pergamon kazısının mimarı W. Dörpfeld'i, Paşa Ilıcası'na getirir. İlya Çayı'nın taşkınlarından korunması için, ne gibi çalışmaların yapılması gerektiğini öğrenmek ister. Dörpfeld'in henüz yayınlanmamış güncelerinden, öğrendiğimiz kadarıyla, ilk kez kısmen kazılmış hamamın basit bir krokisini hazırlar. C. Shuchhart'ın Pergamon ve çevresinde yapmış olduğu yüzey araştırmasında Paşa Ilıcasından da söz eder ve W. Dörpfeld'in krokisini de Pergamon için o dönemde temel kaynak olan, Altertümer von Pergamon'un 1912 – 1914 yılındaki ilk sayısında yayınlar. Bu tarihten sonra, ören yeri Pergamon Kazısı'nı ziyarete gelen konukların günü birlik ziyaret ettikleri güncelerinde birkaç satırla değindikleri bir sayfiye yeri konumuna gelir. Bunlardan biri de ünlü Alman Hümanist L. Curtius'tur. Kaymakam Kemal, ne yazıkki, Paşa Ilıcası için düşündüğü projeyi gerçekleştirecek zaman bulamaz. Paşa Ilıcası o yıllarda yeni bir selle tekrar alüvyon altında kalır. Aradan yüz yıl geçtikten sonra, bu kez İzmir eski valisi Kutlu Aktaş, termal turizmin önemini*

[12] A. Yaraş, (2002c): 81, dpnt.45.

[13] H. Müller, (2004), "Allianoi. Zur Identifizierung Eines Antiken Kurbades im Hinterland von Pergamon", **Istanbuler Mitteilungen 54,2004,** s. 215–225; A. Yaraş, (2006a):15–36; K.M. Sommerey, (2008), "Die Chora von Pergamon Studien zu Grenzen, Siedlungsstruktur und Wirtschaft", **Istanbuler Mitteilungen 58,2008,** s.135–65.

[14] A. Yaraş, (2007a): 102; A. Yaraş, (2006a): 30–31; A.Yaraş, (2006f): 443.

bildiğinden konuya el atar. Ilıca'da mevcut alanda kısmen restorasyon yapar ve Paşa Ilıcası'nı işletmeye açar. Beş yıl süren bir kullanımdan sonra, 1998 yılında gelen bir selle Paşa Ilıcası yeniden alüvyon altında kalır. Yani Paşa Ilıcası'nın bilimsel olmayan kazı geçmişi biri Cumhuriyet öncesi, diğeri Cumhuriyet sonrası iki girişimci bürokrata dayanmaktadır" **(Lev. XIV, XV, Res. 1-4).**

1994 yılında Yortanlı Barajı'nın temellerinin atılmasıyla birlikte baraj gövdesinin bulunduğu alanda Bergama Müzesi kurtarma kazılarına başlar ve 1998 yılında ise, Yaraş tarafından kazılar baraj gölet alanının ortasında kalan Allianoi merkez alınarak çevresinde de sistemli bir şekilde 2007 yılına kadar kazılar devam eder**(Lev. III, Pl. 1; Lev.XVI, XVII, Res. 5-8).** 2007 yılı itibariyle Allianoi'da kazı çalışmaları bakanlık tarafından durdurulmuştur. İzmir II. Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun kararı ile Bergama Müzesi tarafından çizim, fotoğraf vs. doküman çalışması yapılmış, 2010 Ağustos ayı ile birlikte alan Bergama Müzesi kontrolünde kumla doldurularak, 2011 Şubat ayında Yortanlı Barajı suları altında kalmıştır **(Lev.XVIII – XX, Res. 9-14)**.

Paşa Ilıcası ve yakın çevresinde yer alan buluntuların değerlendirilmesi ile ilgili bilimsel ilk temel eser Yaraş tarafından İstanbul Üniversitesi'nde 2001 yılında hazırlanan **"Bakırçay Havzasında Asklepios Kültü ve Paşa Ilıcası - Allianoi"** doktora tezi çalışmasıdır. Ayrıca İstanbul Üniversitesi'nde 2009 yılında doktora çalışması olarak Daniş Baykan tarafından **"Allianoi Tıp Aletleri"** hazırlanmıştır. Yüksek Lisans tezi olarak Trakya Üniversitesi'nde; Ergün Karaca **"Allianoi Kemik Eserler"**, Bülent Türkmen **"Allianoi'da Bulunan Ezme ve Öğütme Taş Aletler ile Taş Kaplar"**, Özden Şen **"Allianoi Ilıcası Taban Mozaikleri"**, Mehmet Çelik **"Allianoi'da Bulunan Bergama Tipi Friz ve Sütun Başlıkları"** ve Hacettepe Üniversitesi'nde 2007 yılında Hande Yeşilova tarafından **"Allianoi Antik Ilıcası Erken Bizans Dönemi Seramikleri (Kırmızı Astarlı Kaplar ve Günlük Kullanım Kapları, 1999–2005)"** adlı tezler hazırlanmıştır.

Bu arada Yaraş tarafından, ulusal ve uluslararası dergilerde Allianoi hakkında altmışın üzerinde makale yayınlanmıştır[15].

[15] Bkz. Kaynakça.

2.3. Yapıları

Allianoi'un 1998–2006 tarihlerinde yapılan çalışmalarda; yaklaşık 40.000 m²'lik bir alana oturduğu anlaşılmıştır[16]. Sular altında kalmasaydı halen kullanılabilecek kadar iyi korunmuş olması da burayı daha da önemli kılmaktadır. Allianoi'u kuzey ve güney olmak üzere ikiye ayıran İlya Çayı'nın üzeri antik dönemde çift kemerli tonozla kapatılarak kuzey ve güneydeki yapılar birbirine bağlanmıştır[17]. Ayrıca çayın üzerinde, doğuda sadece kemer ayakları günümüze ulaşan bir köprü, batıda ise 1992 yılında karayolları tarafından restorasyonu yapılmış ve sular altında kalmadan önce kullanımına devam edilen çift kemerli bir köprü yer almaktadır[18]**(Lev. XVI, Res. 5, 6)**.

G.I. ve K.I. yaklaşık olarak 9000 m²'lik bir alanı kaplamaktadır[19]. G.I. da tek katlı bir planlama varken, K.I. da güneye doğru eğimli olan üç katlı bir planlama olduğu düşünülmektedir. Mekânların üst örtüleri beşik ya da çapraz tonozla örtülüdür. Duvarlar ise belli bir seviyeye kadar mermer kaplama, bunun üzeri de fresk ve stüko ile bezenmiştir **(Lev. XXI - XXIX Res. 15–32)**.

Allianoi genel planlama, mimari tip ve teknik özellikleri ile incelediğinde; İtalya'da Baiae ve Civitavechia termal yerleşimleri ile benzerlikler göstermektedir[20].

Güney kısımda, "T" şeklinde birbirini dik kesen iki ana cadde bulunmaktadır. Decumanus 210 m. uzunluğunda 6 m. genişliğinde; Cardo 35 m. uzunluğunda, 9 m. genişliğindedir[21]**(Lev. XXXIII-XXXV, Res. 39–43)**. Decumanus'un, iki ucunda geçiş yapısı olduğu bilinmektedir. Caddelerin kesiştiği yerin güneyinde eksedra

---

[16] A. Yaraş, (2006b): 444.

[17] Kompleks ortasından geçen İlya Çayı nedeniyle, Kuzey Ilıca ve Güney Ilıca olarak kategorize edilmiş, her mekân sayı ve harflerle adlandırılmıştır.

[18] A.Yaraş,(2004a), "Allianoi Nymphesi", **60. Yaşında Fahri Işık'a Armağan, Anadolu'da Doğdu, Festschrift für Fahri Işık zum 60. Geburstag,** İstanbul, 803.

[19] A.Yaraş,(2005a), "Allianoi: Chronique des Foullies de 2004", **Anatolia Antiqua XIII**, s. 365; A. Yaraş, (2006b): 444.

[20] F. Yegül,(1994), **Antik Çağ'da Hamamlar ve Yıkanma**, (Çev. Emel Erten), İstanbul, s.154.

[21] A. Yaraş, (2006b): 444.

tipinde yapılmış Çeşme tespit edilmiştir[22]**(Lev. XXXIII, Res.39)**. Cardo'nun kuzeyde bittiği yerde Propylon olmalıdır[23]**(Lev. XXXV, Res.43)**. Decumanus'un kuzeyinde ise, batıda geçiş yapısının bittiği yerde biri diğerinden daha erken döneme tarihlenen iki peristylli yapı vardır. Peristylli yapılardan sonra doğuya doğru, birbirinden sokaklar aracılığıyla ayrılan, dört adet Insula tespit edilmiştir[24] **(Lev. XXX, Res.33)**. Bu yapı kompleksiyle organik bağı olmayan Kült Yapısı, Balık Havuzu gibi yapılarda tespit edilmiştir.

[22] A. Yaraş, (2006a): 22.

[23] Burada yapılan çalışmalar sırasında, propylonun arşitravına ait parçalar tespit edilmiştir.

[24] Insulalar batıdan doğuya doğru numaralandırılmıştır.

3. ALLIANOI'DA MİMARİ BEZEMELERİN BULUNDUĞU MEKÂNLAR

Allianoi'da bilimsel çalışmaların bitirilmemiş olması nedeniyle birçok alan tam olarak açılamamıştır. Çalışmalarının bir kısmı tamamlanmış olan mekânlardan elde edilen malzemeler doğrultusunda yapılan bu çalışmada; ilk olarak mimari bezemenin bulunduğu mekânların ayrıntılı tanımı yapılacaktır. Bu bölüm Kuzey Ilıcanın Batısı, Kuzey Ilıca, Güney Ilıca, Insula III ve Decumanus olarak beş alt başlık olarak anlatılacaktır.

3.1. Kuzey Ilıca'nın Batısı 2 No'lu Mekân (Lev.IV, Pl. 2; Lev. VIII, Pl. 6; Lev. XXI, Res. 15,16; Kat. No. 1,2)

Avlu olarak kullanılan mekânın dıştan dışa ölçüleri; doğu – batı doğrultusunda 14.50 cm., kuzey – güney doğrultusunda 13.75 cm.dir. Avlunun iç ölçüleri doğu – batı doğrultusunda 8.10 cm., kuzey – güney doğrultusunda 7.70 cm., kuzey revak 2.33 cm., güney revak 2.05 cm., doğu revak 2.17 cm., batı revak 2.33 cm.dir[25].

Mekânın güney duvarı 15 cm., batı duvarı 2.00 cm., kuzey duvarı 3.24 cm., doğu duvarı 1.52 – 1.10 cm. yüksekliğindedir. Güney duvarı 60 cm., batı duvarı, 80 cm., kuzey duvarı 86 cm., doğu duvarı 70 cm. genişliğindedir. Doğu, batı ve kuzey duvarları *opus vittatum* tekniğinde yapılmış, malzeme olarak andezit, bağlayıcı olarak ise kireç harcı kullanılmıştır. Güneyde ise çay taşları ve bağlayıcı unsur olarak kireç harcıyla oluşturulmuş temel duvarı görülmektedir. Güney duvarı dere taşkınları sonucu temel seviyesine kadar tahrip olmuştur. Batı ve kuzey duvarlarında küçük bir alanda fresk tespit edilmiştir. Ayrıca batı duvarında 1, kuzey duvarında 4 olmak üzere mekânda 5 adet niş bulunmaktadır. Batı duvarında yer alan niş 1.77 cm. genişliğinde, 35 cm derinliğinde olup, daha sonraki dönemde içine künk yerleştirilmiştir. Kuzey duvarında yer alan nişlerin ortalama 1.75 cm. genişliğinde,

[25] Allianoi Mekân Fişi.

33–35 cm derinliğindedirler. Batıdan ikinci nişin içinde logar bulunmaktadır. Batı duvarında ve kuzey duvarında içinde logar bulunan nişlerin çeşme olabileceği düşünülmektedir[26].

Mekânda doğu ve batı duvarında olmak üzere iki adet kapı bulunmaktadır. Doğu duvarında 3 no'lu mekâna, batı duvarında ise 1 no'lu mekâna geçişi sağlayan 2.07 cm. genişliğinde, çift kanatlı iki adet kapı mevcuttur. Mekânın batısında ve kuzeyinde merdivenler bulunmaktadır. Mekânın batısında 1 no'lu mekâna giden dört basamaklı merdivenin her bir basamağı ortalama 22 cm. yüksekliğinde, 35 cm. genişliğindedir. Kuzey duvarının orta kısmında bulunan merdivenler altı basamaklı olup, altıncı basamak aynı zamanda eşik taşı olarak kullanılmıştır. Basamaklar 1.10 cm. genişliğinde, 22 cm. yüksekliğinde, 35 cm. derinliğindedir. En altta yer alan basamak 1.77 cm genişliğinde, 34 cm. yüksekliğinde, 34 cm. derinliğindedir. Merdivenin sonunda tek kanatlı bir kapı bulunmaktadır.

Mekânda *stylobat* için kullanılan mermerler tahrip olmuş, sağlam kalan kısımlar üzerinde ise, postament izleri görülmüştür. *Stylobat* 45 cm. yüksekliğindedir[27].

Mekânda iki adet Korinth sütun başlığı bulunmuştur. **(Kat. No. 1 – 2)**

3.2. Kuzey Ilıca (Lev. V, Pl. 3; Lev. XXII, Res. 17)

Kuzey Ilıca'da toplam kırk adet mekân tespit edilmiştir. Ancak hepsi açılmadığından K.I. A2 ve K.I. A11 no'lu mekânlarında bulunan eserler incelenecektir.

[26]Allianoi Mekân Fişi.

[27]Allianoi Mekân Fişi.

3.2.1. K.I. A2 No'lu Mekân (Lev. IX, Pl. 7; Lev. XXII – XXV, Res. 18 - 24; Kat. No. 3–5, 12)

2003–2005 yılları arasında çalışılan mekânın kült amaçlı bir mekân olarak kullanıldığı ya K.I. da bulunan mekânlara geçişi sağlamak amacıyla kullanıldığı düşünülmektedir. Mekân, kuzey - güney doğrultusunda 16.05 cm., doğu – batı doğrultusunda 23.00 cm. ölçülerinde olup, 369 m²'lik bir alana sahiptir[28]. Mekânın güney duvarı 4.53 cm., kuzey duvarı 6.67 cm., batı duvarı 4.70 – 4.85 cm., doğu duvarı ise 6.41 – 3.08 cm. yüksekliğindedir. Mekânın güney duvarı 90 cm., batı duvarı 110 cm., kuzey duvarı 108 cm. genişliğinde olup, doğu duvarının doğu cephesi açılmadığı için genişliği ölçülememiştir[29]. *Opus vittatum* tekniğinde yapılmış olan duvarlarda andezit ve tüf taşı, bağlayıcı unsur olarak kireç harcı kullanılmıştır. Duvarların yüzeyi 10 cm. kalınlığında horasan harcı ile sıvanmış ve sıvanın üzerinde yer yer kenet delikleri tespit edilmiş olup bunların kaplama delikleri olduğu saptanmıştır. Mekâna giriş, batısındaki 2.07 cm. genişliğinde, kemerli ve 8 basamaklı bir kapıdan yapılmaktadır. Mekânda bu kapı dışında kuzey, güney ve doğu duvarlarında olmak üzere on tane daha kapı bulunmaktadır. Güney duvarında bir tanesi geç dönemde kapatılmış olan 1.75 cm. genişliğinde beş adet kemerli kapı tespit edilmiş olup, bu kapılar soyunma - dinlenme (K.I. A2 a, b, c, d) odalarına açılmaktadırlar[30]. Mekânın kuzey duvarında 3 adet kapı tespit edilmiş olup, 2 tanesi K.I. a1 ve K.I. A13 mekânlarına geçişi sağlayan 1.75 cm. genişliğinde diğeri ise, K.I. A1 mekânına geçişi sağlayan 3.54 cm. genişliğindedir. Doğu duvarında da K.I. A5 ve K.I. A14 mekânlarına geçişi sağlayan 90 cm. genişliğinde iki adet kapı bulunmaktadır[31]. Ayrıca mekânın doğu duvarının ortasında 1.54 cm. yüksekliğinde, 1.52 cm. genişliğinde, 50 cm. derinliğinde mekâna batıdan girişi sağlayan kapının karşısında yer alan sekili bir niş yer almaktadır. Mekânın üst örtüsü ise elde edilen

---

[28] A. Yaraş, (2006c), "2004 Yılı Allianoi Kazısı", **XXVII. Uluslar arası Kazı Sonuçları Toplantısı, II. Cilt,** Ankara, s. 299.

[29] A. Yaraş, (2006c): 299.

[30] A. Yaraş, D. Baykan, E. Karaca, (2008), "2006 Yılı Allianoi Kazısı", **IXXX. Uluslar arası Kazı Sonuçları Toplantısı, II. Cilt,** Ankara, s. 76.

[31] Allianoi Mekân Fişi.

veriler ışığında kullanıldığı dönemde onbeş çapraz tonozla örtülüdür. Mekânda, kuzey ve güneyde dörder tane olmak üzere Kozak granitinden yapılmış, 4.72 cm. yüksekliğinde, üst çapları 55-59 cm., alt çapları 67 cm., üst ve alt topukları 5 cm. yüksekliğinde sekiz adet monolit sütun bulunmaktadır[32]. Sütunların altlarında beyaz mermerden yapılmış 20 cm. yüksekliğinde Attik – Ion tipinde kaideler ve bunlarla tek parça halinde işlenmiş olan 48 cm. yüksekliğinde postamentler bulunmaktadır. 7 ve 8 no'lu sütunların üzerinde *in-situ* halinde beyaz mermerden yapılmış "S" Kıvrımlı Sarmallı başlıklar ve 3 no'lu sütunun önünde *calathus* kısmı korunabilmiş olan bir Korinth başlık ve bir adet kalipter antefiksiyle birlikte bulunmaktadır. **(Kat No: 3–5, 12)**

Mekânda bulunan postamentler, kanal kapakları ve logarlar dışında kalan alanda, İ.S. II. yüzyıla tarihlendirilen siyah, sarı ve krem renklerindeki taş *tessera*'lar kullanılarak oluşturulan bir mozaik taban bulunmaktadır[33].

3.2.2. K.I. A11 No'lu Mekân (Lev. XIII, Çiz. 3, Lev. XXVI, XXVII, Res. 25–28; Kat. No. 6–11)

Mekânın sadece doğu ve kuzey duvarları görülmektedir. Doğu duvarının mevcut uzunluğu 5.30 cm., yüksekliği 5.00 – 2.35 cm.dir. Kuzey duvarı ise 18.60 cm. uzunluğunda, 3.50 cm. yüksekliğindedir. Doğu duvarı 1.50 cm. genişliğinde olup, kuzey duvar genişliği ölçülememiştir. Duvarlar *opus vittatum* tekniğinde yapılmış olup, malzeme olarak andezit, bağlayıcı unsur olarak ise kireç harcı kullanılmıştır. Kuzey duvarı üzerinde dört adet kemer bulunmaktadır. Bu kemerler doğudan batıya doğru numaralandırılmışlardır. 1 no'lu kemer 2.63 cm. genişliğinde, 1.70 cm. yüksekliğinde, 94 cm. derinliğindedir. Nişin içinde 1.03 cm. genişliğinde 91 cm derinliğinde bir kapı bulunmaktadır. Kapının kemer genişliği 1.35 cm. yüksekliği ise 71 cm.dir. 2 no'lu kemer 2.66 cm. genişliğinde, 1.87 cm. yüksekliğinde, 94 cm.

[32] Güney sıradakiler doğudan batıya 1–4, kuzey sıradakiler batıdan doğuya 5–8 olarak numaralandırılmışlardır.

[33] Ö. Şen, (2009), **Allianoi Ilıcası Taban Mozaikleri**, (Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Bölümü Yüksek Lisans Tezi), Edirne, s. 33 – 34, Kat. No.8 Res.22–31.

derinliğindedir. 3 no'lu kemer 2.63 cm. genişliğinde, 1.97 cm. yüksekliğinde, 89 cm. derinliğindedir. 4 no'lu kemer 2.60 cm. genişliğinde, 2.24 cm. yüksekliğinde, 89 cm. derinliğindedir. Kemerlerde büyük bir kısmı tahrip olsa da mermer kaplama görülmektedir[34]. Her bir kemerin sağına ve soluna gelecek şekilde yerleştirilmiş sekiz adet pilaster başlık olmalıydı ancak bunlardan sadece üç tanesi yerinde korunmuş, toplam altı adet pilaster başlık görülebilmiştir. Mekândaki çalışmalar tamamlanamamıştır. **(Kat No: 6 - 11)**

3.3. Güney Ilıca (Lev. VI, Pl. 4;Lev.XXVIII, Res. 29)

Güney Ilıca'da toplam otuzbir adet mekân bulunmaktadır. Ancak bu alanda da çalışmaların bütünüyle tamamlanmamış olması nedeniyle sadece G.I. 1 no'lu mekânda bulunan eserleri incelenecektir.

3.3.1. G.I. 1 No'lu Mekân (Lev. X, Pl. 8; Lev. XII, Çiz. 1 - 2; Lev. XXVIII – XXIX, Res. 30–32; Kat. No. 13–30)

2000–2001 yıllarında çalışılmış olan alan Ilıcanın güney *frigidarium*'unu oluşturmaktadır. Güney Ilıcanın doğusundaki son mekân olan *frigidarium* doğu – batı doğrultusunda 12.32 cm., kuzey – güney doğrultusunda 13.80 cm. ölçülerinde olup, 170 m²'lik bir alana sahiptir[35]. Mekânın güney duvarı 2.76 cm, kuzey duvarı 3.43-2.70 cm., batı duvarı 3.43 – 3.20 cm., doğu duvarı 2.70 cm. yüksekliğindedir. Mekânın güney duvarı 91 cm., kuzey ve batı duvarı 89 cm., doğu duvarı 93 cm. genişliğindedir. *Opus vittatum* tekniğinde yapılmış olan duvarlarda malzeme olarak andezit bağlayıcı unsur olarak kireç harcı kullanılmıştır. Mekânın kuzeyinde 2, 2a, 2b, güneyinde 1a, 1b, batısında 5, 5a, 6 no'lu mekânlar, doğusunda da kuzey - güney doğrultulu bir sokak bulunmaktadır. Mekânda güneyde 1b, kuzeyde 2, 2a, 2b, batıda

[34] Allianoi Mekân Fişi.

[35] A. Yaraş, (2002a): 467; A. Yaraş, (2003): 373 – 374.

5, 6 no'lu mekânlara açılan ve doğu duvarında yer alan duvar ile birlikte yedi adet kapı bulunmaktadır. Doğu kapı 1.48 cm. yüksekliğinde 99 cm. derinliğinde olup, söve ve eşik taşı mermerdendir. Eşiğin devamında üç basamaklı merdiven bulunmaktadır. Kapı çift kanatlıdır ve mekâna açılır. Kuzeyde 2, 2a, 2b mekânlarına açılan üç adet kapı mevcuttur. 2 no'lu mekâna açılan kapı 2.63 cm. genişliğinde, 89 cm. derinliğinde, 2.42 cm. yüksekliğinde ve kemerlidir. 2a no'lu mekâna açılan kapı 87 cm. genişliğinde, 89 cm. derinliğinde, 2.05 cm. yüksekliğindedir. 2b kapısı ise 1.03 cm. genişliğinde, 89 cm. derinliğinde, 2.04 cm. yüksekliğindedir. Mekânın güneyinde 1b mekânına açılan kapı 1.02 cm. genişliğinde, 2.10 cm. yüksekliğindedir. Mekânın batısında 5 ve 6 no'lu mekânlara açılan iki adet kapı mevcuttur. 5 no'lu mekâna açılan kapı 1.02 cm. genişliğinde, 2.04 cm. yüksekliğindedir. 6 no'lu mekâna açılan kapı ise 1.03 cm. genişliğinde, 2.09 cm. yüksekliğindedir[36].

Mekânın güneyinde 6.70 cm. x 4.00 cm. ölçülerinde çörtenli havuz bulunmaktadır. Mekânın güneydoğu ucunda 1.57 cm. x 1.82 cm. ölçülerinde bir alan bulunmakta ve bu alanın üç duvarında da niş bulunmaktadır. Doğu niş; 54 cm. x 93 cm. ölçülerinde, batı niş; 55 cm. x 88 cm. ölçülerinde, güney niş; iki evreli olan bu niş 82 cm. x 87 cm. ölçülerinde bir niş varken daha sonra kenarlar tuğla parçaları ile doldurulmuş ve 82 cm x 76 cm ölçülerinde ikinci niş yapılmıştır. Üç nişte de mermer kaplama levhaları görülmektedir[37].

Mekânın ortasında doğu – batı doğrultusunda 7.10 cm., kuzey – güney doğrultusunda 7.80 cm. ölçülerinde tabanı düzgün dikdörtgen blok taşlarla kaplanmış ve etrafı hafif yükseltilmiş olan bir sekinin üzerinde 4 x 4 sütunlu bir avlusu bulunmaktadır[38]. Avludaki sütunların yalnızca kaide kısımları *in-situ* şeklinde ele geçirilmiştir. Attik – Ion tipindeki kaideler 21 cm. yüksekliğinde ve beyaz mermerden yapılmışlardır[39]. Mekânın üst yapısına baktığımızda ise; sütunların üzerinde, arşitrav blokları ile galerinin tonozlarla kapatılmış olduğu, hatta mekânın

[36] Allianoi Mekân Fişi.

[37] Allianoi Mekân Fişi.

[38] A. Yaraş, (2002a): 467; A. Yaraş, (2003): 373.

[39] A. Yaraş, (2002a): 467.

güneyindeki havuz ile galerinin üzerinin çift tonozlu bir konstrüksiyonla örtülü olduğu, ele geçirilen mimari üst yapı elemanlarından anlaşılmaktadır[40].

Ele geçirilen arşitrav – friz bloklarının toplam uzunluğu 23.91 cm.dir. Bu mekânda ayrıca üç adet antefiks ele geçirilmiştir. **(Kat No: 13 – 30)**

Mekânda avlunun etrafında kalan kısımlarda, İ.S. II. yüzyıla tarihlendirilen siyah, sarı ve krem renklerindeki taş *tessera*'lar kullanılarak oluşturulan bir mozaik taban bulunmaktadır[41].

3.4. **Insula III** (Lev. VII, Pl. 5; Lev. XII, Çiz. 1; Lev. XXX, Res. 33)

Cardo ile Decumanus'un kesiştiği köşenin doğusunda yer alan ve iki küçük sokak ile sınırlandırılan insula yaklaşık olarak 1200 m² alanı kapsamaktadır. Insulanın ortasında 4 x 4 sütunla çevrelenmiş bir avlu bulunmaktadır. Restorasyon çalışmaları ile kısmen yeniden ayağa kaldırılan bu mekânın bezemeleri incelenecektir.

3.4.1. **Insula III A 12 Mekânı** (Lev. XI, Pl. 9; Lev. XII, Çiz. 1; Lev. XXX – XXXII, Res. 34–38; Kat. No. 31–35, 38–41)

Avlu olarak kullanılan bu mekân doğu – batı doğrultusunda 12.40 cm., kuzey – güney doğrultusunda 10.50 cm.dir. Avlunun iç ölçüleri ise doğu – batı doğrultusunda 6.60 cm., kuzey – güney doğrultusunda 6.15 cm. ölçülerindedir. Mekânın güney duvarı 3.05-2.35 cm., kuzey duvarı 1.65 cm., batı duvarı 2.35-1.54 cm., doğu duvarı 2.05-1.53 cm. yüksekliğindedir. Mekânın güney duvarı 98 cm., kuzey duvarı 72 cm., batı duvarı 68 cm., doğu duvarı 70 cm. genişliğindedir. Kuzey ve batı duvar kıygın taşlarla, doğu duvarı kıygın ve andezit taşlarla bağlayıcı olarak kireç harcı kullanılarak oluşturulmuştur. Güney duvarı ise andezit taşlar ve bağlayıcı

[40] A. Yaraş, (2002a): 467; A. Yaraş, (2003): 373.

[41] Ö. Şen, (2009): 19, Kat. No.1 Res. 5 – 11.

olarak kireç harcı kullanılarak *opus vittatum* tekniğinde yapılmıştır. Güney duvarında üç adet niş bulunmaktadır. Nişler ortalama 1.10 cm. yüksekliğinde, 34–50 cm. derinliğindedir. Ortadaki niş çeşme olarak kullanılmıştır. Çeşmenin önünde 87 x 80 cm. ölçülerinde bir havuz bulunmaktadır[42].

Mekânda doğu duvarında ve kuzey duvarında olmak üzere iki kapı bulunmaktadır. Doğu duvarında yer alan kapı A10 mekânına açılmakta ve 1.15 cm. yüksekliğinde, çift kanatlı bir kapıdır. Kuzey duvarındaki A6 mekânına açılan kapı ise 1.10 cm. yüksekliğinde, 52 cm. genişliğindedir.

Avlunun doğu stoası 2.05 cm., kuzey stoa 2.15 cm., batı stoa 2.11 cm. ölçülerinde olup *stylobat* yüksekliği 17 cm.dir. Taban döşemesi olarak kıygın kullanılmıştır. Doğu ve batı stoanın güneyinde iki ayrı merdiven bulunmaktadır. Bu da bize ikinci bir katın olduğunu göstermektedir. Alanda yapılan çalışmalarda ele geçen başlıklarda bu durumu açıklamaktadır. Alanda pipo başlıklar ve bitkisel bezemeli başlıklar olarak iki farklı bezeme görülmüştür. Yapılan restorasyon çalışmasıyla pipo başlıkların alt kata ait olduğu görülmüş ve yerleştirilmişlerdir. Böylece alt katta pipo başlıkların üst katta daha küçük boyutlu bitkisel bezemeli başlıkların kullanıldığı iki katlı yapı tespit edilmiştir[43]. Mekândan bir adet pipo *ante* başlığı, beş adet pipo sütun başlığı, basit bezeme üslubuyla bezenmiş iki adet konsollu sütun başlığı ve iki adet basit bezeme üslubuyla bezenmiş sütun başlığı ele geçmiştir. **(Kat No: 31 – 35, 38 – 41)**

3.5. **Decumanus** (Lev. XII, Çiz. 1; Lev. XXXIII, XXXIV, Res.39–41; Kat. No. 36–37)

Decumanus'un uzunluğu 210 m., genişliği ise 6 m.dir. Temeldeki andezit blokların üzerindeki izlerden takip edildiği kadarıyla 2.40 cm. aralıklarla

[42] Allianoi Mekân Fişi.

[43] Allianoi Mekân Fişi.

postamentler yerleştirilmiş ve güneyinde 83 adet, kuzeyinde ise 85 adet sütun olmak üzere toplam 168 sütun olmalıydı[44].

Decumanus, Bergama – İvrindi Karayolu'nun altından devam ederek Kilise Sektörü'nde son bulmaktadır. 2006 kazı sezonunda Kilise Sektörü'nde yapılan çalışmalar neticesinde doğu'daki geçiş yapısının bir kısmı görülmüş ancak yolun altına gitmesi nedeniyle çalışmalara devam edilememiştir. Kilise Sektörü'nde Bizans Dönemi'ne ait bir mekân duvarında devşirme olarak kullanılmış bir adet pipo bezemeli *ante* başlığı bulunmuştur[45]. Bu *ante* başlığı büyük bir olasılıkla Decumanusa ait olmalıdır. Decumanus üzerinde de yalnızca bir adet pipo bezemeli sütun başlığı bulunmuştur. Decumanusu pipo bezemeli başlıklar süslemekteydi. Ancak Bizans Dönemi'nde bu başlıklar başka yerlerde devşirme olarak ya da yakılarak kireç haline getirilmiş olmalıdır. **(Kat No: 36–37)** Çünkü Decumanus ve Cardo'nun Geç Bizans Dönemi'nde daraltılarak yerleşime açıldığı ve bazı alanların ise atölye olarak kullanıldığı saptanmıştır. Ayrıca 1978/ 79 yıllarında yapılan Bergama – İvrindi yolunun dolgusunda çok sayıda sütun ve mimari elemanın kullanılmış olduğu da bilinmektedir.

[44] Allianoi Kazı Raporları.

[45] Allianoi 2006 Yılı Kilise Sektörü Kazı Raporu.

4. ALLIANOI'DA BULUNAN MİMARİ BEZEMELİ YAPI ÖĞELERİ

Allianoi'da 1998–2006 yılları arasında yapılan çalışmalarda tez kapsamına giren korinth sütun başlıkları, "S" kıvrımlı sarmallı pilaster ve sütun başlıkları, antefiksler, pipo bezemeli arşitrav – friz blokları, pipo bezemeli *ante* ve sütun başlıkları, basit bezeme üslubuyla bezenmiş konsollu sütün başlıkları ve basit bezeme üslubuyla bezenmiş sütun başlıkları incelenecektir.

4.1. Korinth Başlığı

Terminolojide *"Korinth normal başlık"* olarak da adlandırılan bu başlık türü ilk olarak Yunanistan'da İ.Ö. IV. yüzyılda ortaya çıkmıştır[46]. En erken Korinth başlığı Bassae Apollon Epikuros Tapınağı'nın (İ.Ö. 360–320) iç dekorasyonunda kullanılan başlık olarak kabul edilmektedir. Başlangıçta iç dekorasyonda kullanılan Korinth başlığı Atina Lysikrates Anıtı'nda (İ.Ö. 335–334) ilk defa dış cephe süslemesinde kullanılmıştır[47]. Roma'da Geç Hellenistik Dönem'den itibaren tanınan bu başlık türü, özellikle Augustus Forumu'ndaki tipiyle kurallaşmıştır. Böylece bu başlık türünün İ.Ö. I. yüzyılın ortalarından itibaren yaygınlaştığı kabul edilir[48].

---

[46] W. D. Heilmeyer, (1970), Korinthische Normalkapitelle, Studien zur Geschichte der Römischen Architecturdecoration, **Römische Abteilung Ergänzungshefte 16,** Heidelberg, s. 12; M. L. Fischer, (1990), **Das Korinthische Kapitell im Alten Israel in der Hellenistischen und Römischen Periode**, Mainz, s.5; Ulrich – Walter Gans, (1992), **Korinthisierende Kapitelle der Römischen Kaiserzeit,** Wien, s.1.

[47] J. J. Coulton, (1977), **Greek Architcts at Work,** London, s.128–129; M. L. Fischer, (1990):5; Ulrich – Walter Gans, (1992):201 – 202; M. W. Jones, (2003), **Principles of Roman Architecture**, London, s. 135 – 136.

[48] W. D. Heilmeyer, (1970):12; V. İdil, (1984), "Anadolu'da Roma İmparatorluk Çağı Korinth Başlıkları", **Anadolu 20 1976–1977**, Ankara, s.1.

Vitruvius bu başlık türünün ortaya çıkışını anlatmaktadır[49].

Korinth başlıkları farklı çeşitleri bulunan veya korinthleştirilmiş olarak anılan başlıklardan ayrıdır. Bu başlık türünde *calathus* olarak isimlendirilen sepet, *abacus* ismi verilen ve bir dudakla çıkıntı yapan bir üst örtü plakasının altında bulunmaktadır. *Calathus*'u çevreleyen iki sıra *acanthus* yaprağı yer alır. Alt yaprak sırasına *ima folia*, üst yaprak sırasına ise *secunda folia* denir. Bunlardan her biri sekiz yapraktan oluşur. Alt yaprak sırası daha önde durur ve üst yaprak sırası alt yaprak sırasındaki iki yaprağın arasından çıkar. Üst yaprak sırası arasından halka biçiminde boğumlu bir boyna sahip kındandan *(kaulis)*, çanak biçiminde iki yana açılan bir kın yaprağı çıkmaktadır. *Kaulis*, üst yaprak sırası ile yaklaşık olarak aynı hizada yer alır. Koni ya da kadeh biçimli bu çanak yaprağın ağzı oldukça geniştir ve yaprakları iki yana açılır. İç kısımda kalan yaprakların boyu, dışa açılan yapraklara göre daha kısadır ve bu yapraklar *helix*'lerin altında, *helix* kıvrımına uygun olarak kıvrım yaparlar. Uçları volüt tarzında kıvrım yapan *helix*'ler kın yapraklarının içinden çıkarlar ve iç kısımda kalanlar dışa uzananlara göre daha kısadırlar. *Abacus* ortasında rozet biçiminde yer alan *abacus* çiçeğinin sapı, *calathus* aksını takip ederek *helix'*ler arasından çıkmaktadır[50]**(Lev. XL, Çiz.4)**.

---

[49] Vitrivius, (2005), **Mimarlık Üzerine On Kitap**, (Çev. Suna Güven), İstanbul, s.76; *IV- 1, 9. Korint'in özgür bir kızı evlilik çağında bir hastalığa yakalanarak ölür. Sütannesi, kızın ölümünden sonra, yaşamında ona zevk veren bazı ufak eşyaları toplayarak bir sepete koyar ve mezara taşır; mezarın üzerine koyduğu sepetin içindeki eşyaların daha uzun ömürlü olması için üstüne bir çatı kiremidi yerleştirir. Sepet, rastlantı sonucunda acanthus kökü üzerinde bulunmaktadır. Bastırılan acanthus kökü, bahar gelince ortadan filizlenerek yaprak verir; sepetin kenarlarında gelişen filizler kiremidin ağırlığı altında kıvrılarak uçlarda volütler oluştururlar.*

IV- 1, 10. O sıralarda Atinalıların, sanatsal yapıtlarındaki incelik ve zarafet nedeniyle κατατηξίχνος adını verdikleri Callimachus, mezarın yanından geçerken, kenarlarından körpe yaprakların fışkırdığı sepeti görür. Bu yeni biçemden hoşlanarak Korinthlilere o örnekten esinlenerek bazı sütunlar inşa eder; bakışım oranlarını da belirleyerek, o zamandan sonra Korinth düzenindeki yapılarda uygulanacak kuralları ortaya koyar.

[50] W. D. Heilmeyer, (1970):13; V. İdil, (1984): 2; M. L. Fischer, (1990): 3 – 4; Ulrich – Walter Gans, (1992):2; Z. Koçel Erdem, (1996), **Anadolu'da Hadrianus Dönemi Mimari Bezemeleri,** (İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klasik Arkeoloji Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul, s. 92; C. Başaran, (1997), "Kyzikos Korinth Başlıkları", **Türk Arkeoloji Dergisi 31**, Ankara, s.5; M. W. Jones. (2003):136 – 137; Vitrivius, (2005):77.

Korinth başlıklarını tarihlemede *acanthus* yaprak formu önemli bir yere sahiptir. Form olarak bu yapraklar *"Acanthus Spinosus"* veya *"Acanthus Mollis"* olarak isimlendirilirler[51]**.**

Roma İmparatorluk Dönemi'nde Anadolu dekorasyon anlayışının temeli Hellenistik Dönem'e dayanmaktadır. Anadolu'da Hellenistik Dönem sonuna tarihlenen başlıklar çok fazla değildir. Bu dönemi en iyi temsil eden başlıklar Milas'tan Bodrum Müzesi'ne gelen başlık[52]**(Lev. XLI, Res. 54)** ve Bergama Müzesi'ne Myrina'dan gelmiş olan korinth başlıktır[53] **(Lev. XLI, Res. 55)**. İ.Ö. I. yüzyıl ortalarına kadar tarihlenen bu başlıklar[54], uzun ve tektoniktir. Calathus'un alt sırasındaki ince ve uzun yapraklar aralıklı olarak yerleştirilmişler ve bunların arasından da üst yapraklar çıkmaktadır. Yapraklarda derin kanallarla, bunların arasında oluşan yuvarlak kıvrımlı dolgun damarlar bulunmaktadır. *Acanthus* yaprak dilimleri arasında ovalimsi yuvarlak gözler bulunmakta ve yaprak dişleri de sivri uçludur. Başlığın orta ve üst bölümünde *calathus* yüzeyi görülür, *kaulis'*ler uzun ve kalındır. Bergama Müzesi'ndeki başlığın *kaulis*'leri kanalsız, Bodrum Müzesi'ndeki başlığın *kaulis'*leri ise kanallıdır.

İ.Ö. 50 yılına tarihlendirilen Ephesus Oktogonal Mezar Anıtı başlıkları[55] ise Bodrum ve Bergama Müzesi başlıklarıyla aynı stili devam ettirmekle beraber daha gelişmiş özellikler göstermektedir. *Kaulis'*leri bodur ve kanallı, *helix'*leri ise incedir **(Lev. XLI, Res. 56)**.

---

[51] M. Meuer, (1909), **Formenlehre des Ornamentes und der Pflanze**, Dresden, s.151;W. D. Heilmeyer, (1970):13; M. L. Fischer, (1990):3.

[52] W. D. Heilmeyer (1970):78, Taf. 20.1; V. İdil (1984):2–3, Lev. 1.1.

[53] Y. Boysal, (1957), "Die Korinthischen Kapitelle der Hellenistischen Zeit Anatoliens", **Anadolu 2**, Ankara, s. 132 Taf. 18, 19 a; W. D. Heilmeyer, (1970):78, Taf. 20.2; C. F. Leon (1971), Die Bauornamentik des Trajansforums, **Publikationen des Historisches Instituts beim Österreichischen Kulturinstitut in Rom. I. Abteilung Abhandlungen 4**, Wien, s.158; V. İdil (1984):3, Taf. 1.4;

[54] V. İdil, (1984):5.

[55] J. Keil, (1964)**, Ephesos: Ein Führer Durch Die Ruinen Statte und Ihre Geschichte**, Wien, s. 122; W. D. Heilmeyer, (1970): 79–80, Taf. 21.1; W. Alzinger, (1974), Augusteische Architektur in Ephesos, **Jahrefeste des Österreichischen Archäologischen Institutes in Wien; Bd. 16**, s. 42, 84, 129, Abb. 109; V. İdil (1984):5, Lev. 1.2; R. Köster, (2004), **Die Bauornamentik von Milet, Teil 1,** Berlin, Taf. 106.4.

Başlıklara genel olarak baktığımızda, Hellenistik Dönem etkisi ile başlık öğeleri *calathus* yüzeyine ne sıkı sıkıya yapışmış ne de ondan belirgin bir biçimde ayrılmıştır. Başlıklar genel görünümleriyle oldukça geniş ve serttir[56]. Başlıklar üzerinde *acanthus* yapraklarının daha belirgin bir biçimde kıvrılmaları ise İ.S. I. yüzyıl ortalarına ait bir özelliktir[57].

Erken Augustus Dönemi'ne tarihlenen Ankyra Augustus Tapınağı korinth başlıkları[58] Bodrum ve Bergama Müzesi başlıkları ile çok benzerdir. Ancak *calathus* üzerine *acanthus* yaprakları sık olarak yerleştirilmiştir. Üstteki *acanthus* yaprakları *calathus* yüzeyi üzerinde belli bir yükseklikten sonra büyür ve alttaki *acanthus* yapraklarının arasından aşağıya kadar inmezler. *Kaulis'*ler kanallı, üstleri yuvarlak bir biçimde kapalıdır. Yaprak dilimleri arasında yuvarlak gözler görülmektedir**(Lev. XLI, Res.57)**. Ankyra Augustus Tapınağı başlıkları, Anadolu'da Hellenistik Dönem'den Roma Dönemi'ne geçişi simgeleyen ilk korinth başlığı örneklerini oluşturmaktadır[59].

Pisidia Antiokheia Augustus Tapınağı sütun başlıkları ve pilaster başlıklarını[60] incelediğimizde ise; Ankyra Augustus Tapınağı başlıklarıyla benzerlik göstermektedir. Ancak bu başlıklardaki *calathus*'u sıkıca saran *acanthus* yapraklarının başlığa derinlik kazandırması, yaprakların çatlaklı, yarıklı bir yüzeye sahip olmaları ve yaprak dilimleri arasındaki yuvarlak gözlerin ikinci bir kenarla çevrilmiş olması gibi yeni özellikler, bu başlıkların Ankyra Augustus Tapınağı başlıklarından daha geç bir döneme yani Geç Augustus Dönemi ile Erken Tiberius Dönemi'ne tarihlendiklerini göstermektedir[61]**(Lev. XLII, Res.58)**.

---

[56] V. İdil (1984):5.

[57] Y. Boysal (1957):131, Taf. 19.

[58] Y. Boysal (1957):131, Taf. 19; W. D. Heilmeyer (1970): 78–79, Taf. 20.3,5; V. İdil (1984): 6 – 7, Lev 1.3, 2.1.

[59] Y. Boysal (1957):132; V. İdil (1984):7.

[60] W. D. Heilmeyer (1970):81, Taf. 8.3, 4; V. İdil (1984):8, Lev. 3.2, 4.1.

[61] V. İdil (1984):9.

Julius-Claudiuslar Dönemi korinth başlıklarına baktığımızda ise, ilk olarak Miletus Delphinion korinth başlıklarını incelememiz gerekir[62]. Sivri dişli alt sıra *acanthus* yaprakları aralıklı olarak yerleştirilmiştir. İnce damarlarla hafifçe katlanmış olan bu yaprakların üst bölümleri *calathus* üzerinden dışarıya hafif sarkmaktadır. Üstteki *acanthus* yaprakları alt yaprakların arasından hemen hemen ortasına gelen bir yükseklikten çıkmaktadırlar. *Kaulis'*ler kalın, kuvvetli bazen de kanallı, *helix* ve volütler incedir[63]**(Lev. XLII, Res.59)**.

Aphrodisias Odeion'unda[64] bulunan başlıklar Miletus Delphinion başlıklarıyla benzer özellikler gösterirler. Ancak Miletus Delphinion başlıklarından farklı olarak üstteki *acanthus* yaprakları başlığın kaidesinden başlayarak yükselir ve *acanthus* yaprakları daha geniş ve yüzeysel işlenmiştir **(Lev. XLII, Res.60)**.

Ephesus Arkadiane[65] **(Lev. XLII, Res.61)**, Ephesus Agora[66]**(Lev. XLIII, Res.62)** ve Ephesus Agora kuzey salonu başlıkları[67]**(Lev. XLIII, Res.63)**, Miletus Delphinion ve Aphrodisias Odeion başlıklarından biraz daha gelişkin özellikler göstermektedir. *Acanthus* yaprakları *calathus* üzerine daha sık yerleştirilmiş, yaprak dilimleri belirgin olarak biçimlendirilmiş, *acanthus* yapraklarının üst bölümleri dışarı daha fazla sarkmakta ve yeni bir özellik olarak yaprak dilimlerinin yan dişlerinin kıvrılarak aralarında ters dönmüş kalp biçimli süsler oluşturdukları görülmektedir. Bu başlıklar korinth başlıkları için bir sınır oluşturur ve stil açısından Geç Augustus ile İ.S. 30 yılı arasına tarihlendirilmelerini sağlar[68].

Ephesus Yukarı Agora'nın kuzeyinde bulunan Bazilika'daki başlıklar[69] da Ephesus Arkadiane ve Agora başlıklarının stil özelliklerini devam ettirir. Ancak bu

---

[62] G. Kawerau – A. Rehm, (1914), Das Delphinion in Miletos, **Miletos 1.3**, Berlin, s.145, Taf. 29, 30; W. D. Heilmeyer (1970):84 – 85, Taf. 23.4; V. İdil (1984):9, Lev. 4.2, 5.1.

[63] V. İdil (1984):9.

[64] W. D. Heilmeyer (1970):85, Taf. 22.1; V. İdil (1984):9, Lev.5.2.

[65] W. D. Heilmeyer (1970):85, Taf. 22.2; W. Alzinger (1974):87, Abb. 116; V. İdil (1984):10, Lev. 5.3.

[66] W. D. Heilmeyer (1970):85, Taf. 22.4; V. İdil (1984):10, Lev. 5.4.

[67]C. F. Leon (1971):159, Taf. 57.1; W. Alzinger (1974):87, Abb.117; V. İdil (1984):10, Lev. 6.1.

[68] V. İdil (1984):10.

[69] W. D. Heilmeyer (1970):85, Taf. 24.1; W. Alzinger (1974):89, Abb.120; V. İdil (1984):10, Lev. 6.2.

başlıkların *acanthus* yaprakları daha uzun ve yaprak dişleri ise sivridir. Bu yapraklar *calathus* yüzeyine yayılmışlardır. Başlığın orta – üst bölümünde *calathus* yüzeyi pek görülmez. Yaprak dişlerinin içlerinin oyulmasıyla birlikte *acanthus* yapraklarında derin gölgeler oluşturulmuştur**(Lev. XLIII, Res. 64)**. Bu başlıkların İ.S. 30 yılından sonra, yani Tiberius Dönem sonunda yapılmış olduğu düşünülmektedir[70].

Ephesus Arkadiane[71]**(Lev. XLIII, Res. 65)** ve Hierapolis'te[72]**(Lev. XLIV, Res. 66)** bulunan başlıklarda daha gelişkin stil özellikleri görülmektedir. *Acanthus* yaprakları üzerindeki damarları oluşturan uzun, ince ve derin kanallar gizlenmeye çalışılmış, yapraktan yaprağa ve yaprak sıralarından *calathus'*a olan derin yüzey basamaklandırmaları ile yeni bir stil oluşturulmuştur. Bu yeni stil özellikleri ile İ.S. I. yüzyıl ortası ile daha geç bir tarihi gösteren bu başlıklar Anadolu'dan Flaviuslar Dönemi'ne geçişi simgeleyen örneklerdir[73].

Anadolu'da Flaviuslar Dönemi mimari dekorasyon konusunda yalnızca Ephesus Pollio Çeşmesi'ne ait *ante* başlık[74] dikkat çekmektedir. Başlık öğeleri oldukça serbest, *kaulis'*ler yok, *acanthus* yaprak dilimleri arasındaki gözler damla şekline dönüşmüştür. İ.S. II. yüzyıla geçiş özelliği olarak *acanthus* yapraklarında keskin ve derin çizgilerle ışık – gölge etkisi sağlanmıştır**(Lev. XLIV, Res.67)**.

Labraunda Zeus Tapınağı Kuzey Stoa Salonu'nda bulunan korinth başlığında[75] *acanthus* yaprakları *calathus* yüzeyine sık bir şekilde yerleştirilmişlerdir. *Acanthus* yaprak dilimleri arasındaki gözler damla şeklindedir. *Acanthus* yaprak

---

[70] V. İdil (1984):12.

[71] W. D. Heilmeyer (1970):85, Taf. 24.2; V. İdil (1984):12, Lev. 6.3.

[72] W. D. Heilmeyer (1970):85, Taf. 22.3; V. İdil (1984):12, Lev. 6.4.

[73] W. D. Heilmeyer (1970):86; V. İdil (1984):12.

[74] J. Keil, (1964):124; W. D. Heilmeyer (1970):87, Taf. 24.3; W. Alzinger (1974):26; V. İdil (1984):12, Lev. 7.1; H. Thür, (1989), Das Hadrianstor in Ephesos, **Forschungen in Ephesos; Bd. 11.1,** Wien, s.114; A. Bammer, (1978 – 1980), "Elemente Flavisch – Trajanischer Architekturfassaden aus Ephesos", **Jahrefeste des Österreichischen Archäologischen Institutes in Wien; Bd. 52,** Wien, s. 73–75, 89, Abb. 7; R. Köster, (2004):Taf. 111.1.

[75] W. D. Heilmeyer (1970): 87, Taf. 25.3, 4; V. İdil (1984):13, Lev. 7.3; R. Köster, (2004): Taf. 119.3; A. Edgü, F. Kuzucu, M. Ural, A. Batur, (2010), **Mylasa Labraunda Milas Çomakdağ: Güney Ege Bölgesi'nde Arkeoloji ve Kırsal Mimari, Archaeology and Rural Architecture in Southern Aegean Region**, İstanbul, s.35.

yüzeyinde keskin ve derin izler oluşturularak, yaprak dişleri içe doğru oyularak ışık – gölge etkisi sağlanmıştır. *Kaulis*'ler küçülmüş, *helix* ve volütler ince yapılmışlardır. Bu başlık Ephesus'daki yazıt ile İ.S. 114 yılından önceye tarihlenen Traianus Çeşmesi kompozit başlığı[76]**(Lev. XLIV, Res.69)** *acanthus* yaprak işlenişlerinin benzer özellikler göstermesi ve Labraunda Zeus Tapınağı Kuzey Stoa Salonu'ndan çıkan yazıt ile İ.S. 107–114 yılı arasında tarihlendirilmektedir[77]**(Lev. XLIV, Res.68)**.

İ.S. 112/4–117 yıllarına tarihlendirilen Ephesus Celcus Kütüphanesi ön cephe alt kat kompozit başlıkları da form ve *acanthus* yapraklarının biçimlendirilmesi bakımından Ephesus Traianus Çeşmesi başlıklarını**(Lev. XLIV, Res.69)** hatırlatmaktadır[78]. Ephesus Celcus Kütüphanesi üst kat korinth başlıklarının *acanthus* yapraklarının işlenişi ile alt kat kompozit başlıklarıyla yakın benzerlik gösterir. Üst yaprak sırasının arasından çıkan *kaulis*'ler küçük bir prizma şeklinde, *helix* ve volütler ise ince yapılmışlardır[79]**(Lev. XLV, Res.70)**. Aynı stil gelişimini gösteren İ.S. 117–120 yıllarına tarihlenen Ephesus Hadrianus Tapınağı korinth *ante* başlıkları[80] incelendiğinde, başlık öğelerinin tamamının serbest bir şekilde yapıldığı

---

[76] J. Keil, (1964):122; V. M. Strocka, (1988), "Wechselwirkungen der Stadtrömischen und Kleinasiatischen Architektur unter Trajan und Hadrian", **Istanbuler Mitteilungen, 38.1988,** s. 295, Taf. 39.3; C. Başaran, (1999), **Anadolu Kompozit Başlıkları**, İstanbul, s.16; V. İdil (1984):14.

[77] V. M. Strocka, (1973), "Zur Datierung des Celsusbibliothek", **The Proceedings of the Xth International Congress of Classical Archaeology, Ankara - İzmir 23. - 30.IX.1973,** s. 895; V. İdil (1984):14.

[78] J. Keil, (1953), Die Bibliothek**, Forschungen in Ephesos V–1**, Wien, s.84; V. M. Strocka, (1973):894; V. M. Strocka, (1988):295; L. Vandeput, (1993), "The Re - Use Of Hadrianic Architectural Elements In Basılıca E1 At Sagalassos" **Acta Archaeologia Lovaniensia Monographiae:5 SAGALASSOS I, First General Report On The Survey (1986 – 1989) and Excavations (1990 – 1991)**, Leuwen University Press, s. 95; Z. Koçel Erdem, (1998), "Anadolu'da İmparator Hadrianus Dönemi Yapıları", **Arkeoloji ve Sanat Dergisi, Sayı 83,** s. 8; C. Başaran, (1999):16 – 17; R. Köster, (2004): Taf. 111.3, 112.2; G. A. Plattner, (2008), "Werkstatt und Munster; Überlegungen zu Steinmetzbetrieben in Rom und Kleinasien", **Akten des 11. Österreichischen Archäologentages in Innsbruck 23. – 25. März 2006,** Wien, s.226, Abb. 3; G.A. Plattner, (2009), "Zum Baubetrieb Kleinasiens in der Römischen Kaiserzeit", **Byzas 9**, s.394, Abb. 1.

[79] V. M. Strocka, (1973):899; V. İdil (1984):20, Lev. 10.1;.

[80] W. D. Heilmeyer (1970):87, 99, Taf. 25.2; V. İdil (1984):14, 15, Lev. 7.4; V. M. Strocka, (1988):297; K. S. Freyberger, (1990), **Stadtrömische Kapitelle aus der Zeit von Domitian bis**

görülür, yayvan olan *acanthus* yaprakları sivri uçludur. Yaprak dilimleri arasındaki gözler damla şeklinde ve yaprak yüzeyleri ince derin çizgilerle, yaprak dişleri içe doğru oyularak ışık – gölge etkisi sağlanmıştır. İkinci sıra *acanthus* yaprakları ilk sıranın arasından çıkar, *kaulis'*ler küçülmüş, *helix* ve volütler ince yapılmışlardır **(Lev. XLV, Res.71)**.

İ.S. 112–138 yıllarına tarihlendirilen Pergamon Traianus Tapınağı başlıklarına baktığımızda[81], oldukça büyük boyutlu yapılmış olan başlıkların, *calathus*'u üzerinde plastik bir biçimde öne doğru çıkmış olan iki sıra *acanthus* yaprağı yerleştirilmiştir. Aralıklı yerleştirilen alt yaprak sırasının arasından üst yaprak sırasının yaprakları çıkmaktadır. *Acanthus* yaprak damarlarının arası daha ince ve derin açılmıştır. Yaprak dişlerinin üst kısımlarının içe doğru oyulmasıyla ışık – gölge etkisi sağlanmıştır. *Kaulis*'ler küçük ve prizma şeklinde, *helix'*ler *abacus* levhasına kadar uzanmaktadırlar**(Lev. XLV, Res.73)**.

İ.S. 130–140 yılları arasına tarihlendirilen Pergamon Kızıl Avlu girişinde bulunan korinth başlığının *calathus* alt kısmına ait bir parçayı incelediğimizde de, *calathus*, çentiklendirilmiş *acanthus* yapraklarıyla bezenmiş, yaprak aralarında ince – derin kanallar görülmektedir. Yaprak dilimleri dışarıya doğru çekilerek külah biçiminde katlanan bir form göstermektedir. *Acanthus* yaprak kıvrımları arasında oluşan gözler belirgindir. *Acanthus* yapraklarının bu şekilde betimlenmesi, mimari dekorasyonda ilk kez görülen ve sadece Kızıl Avlu'ya özel bir durumdur[82] **(Lev.**

Alexander Severus: zur Arbeitsweise und Organisation Stadtrömischer Werkstätten der Kaiserzeit, Mainz, s. 125; Z. Koçel Erdem, (1996):95, Lev. 21.1; V. M. Strocka, (1988):297; Z. Koçel Erdem, (1998):8.

[81] H. Stiller, (1895), Das Trajaneum, **Altertümer von Pergamon; Bd. 5.2**, Berlin, s.19,20, Taf. 11.1, 12.2; W. D. Heilmeyer (1970):90, Taf. 26.3, 26.5, 27.1; C. F. Leon (1971):239, Taf. 92.3; W. Koenigs – W. Radt, (1979), "Ein Kaiserzeitlicher Rundbau (Monopteros) in Pergamon", **Istanbuler Mitteilungen, 29.1979,** s. 337 – 338, Taf. 113.6; V. İdil (1984):16 – 17, Lev. 8.4; V. M. Strocka, (1988):298, Taf. 43.6; K. S. Freyberger, (1990):125; Z. Koçel Erdem, (1996):94, Lev. 23.2, 31.2; J. Rohmann, (1998), Die Kapitellproduktion der Römischen Kaiserzeit in Pergamon, **Pergamenische Forschungen; Bd. 10**, Berlin, s.122 – 124, Taf. 1 – 29.

[82] W. D. Heilmeyer (1970):88, Taf. 26.2; W. Koenigs – W. Radt, (1979):342; V. İdil (1984):15, Lev. 8.1; K. S. Freyberger, (1990): s.85, 131, Taf. 47d; J. Rohmann, (1995), "Einige Bemerkungen zum Ursprung des Feingezahnten Akanthus",**Istanbuler Mitteilungen, 45.1995**, Tübingen, s. 113 – 114,

XLVI, Res.74). J. Rohmann; bu başlığın *acanthus* yaprak formunu en erken örneklerinden biri olarak kabul etmektedir[83]. Kızıl Avlu *ante* başlığında[84]**(Lev. XLVI, Res.75)** da *acanthus* yaprakları benzer şekilde oluşturulmuş, yaprak aralarında derin kanallar mevcuttur. Ancak, yaprak dilimleri daha yüzeysel katlanmıştır. Yapraklarda ince kanallar bulunmamakta, derin kanallar ile *helix'*ler ve volütler kalın bir biçimde işlenmişlerdir. Üstteki *acanthus* yaprakları kaideden başlayarak yükselir ve alt yaprak sırasının arasından sıkı bir biçimde çıkarlar. *Kaulis'*ler üst yaprakların arasından çıkmakta ve birer küçük prizma şeklindedirler.

W. D. Heilmeyer; İ.S. 112–138 yıllarına tarihlenen Pergamon Traianus Tapınağı ve İ.S. 130–140 yıllarına tarihlendirilen Kızıl Avlu bezemelerinin benzer stil özellikleri göstermeleri nedeniyle burada bir bezeme okulunun varlığından söz etmektedir[85].

Sagalassus E1 Bazilikası pilaster başlıklarında iki sıra *acanthus* yaprağı bulunmakta, üst sıra *acanthus'*ları, alt sıra *acanthus* yaprakları arasından çıkmakta olup, uzun ve ince yapılıdırlar. *Acanthus* yaprakları üzerindeki ana damarın her iki yanında matkapla derin bir şekilde açılmış olan kanallar görülmekte ve yaprak dilimleri arasında damla şeklinde gözler bulunmaktadır. Sagalassus E1 pilaster başlıkları, Pergamon Traianus Tapınağı, Ephesus Celcus Kütüphanesi üst katı ve Aphrodisias Hadrianus Hamamı korinth başlıklarıyla benzer özellikler göstermektedir. Sagalassus E1 Bazilikası pilaster başlıklarında Ephesus – Pergamon Okulu etkileri görülmektedir. Başlıklar Erken Hadrianus Dönemi'ne (İ.S. 115–120) tarihlenmektedir[86]**(Lev. XLVI, Res.76)**.

Taf. 42.5, 6; Z. Koçel Erdem, (1996):97, Lev 20.3; J. Rohmann, (1998):135 – 136, Taf. 54.1, 2; K. Lembke, (2005), "Agyptischen Kulte und Ihre Heiligtumer Im Osten Des Romischen Reiches, Kolossalitat und Monumentalitat: Zur Grosse und Ausdehnung der Roten Halle", **Byzas 1**,İstanbul, s. 56–57.

[83] J. Rohmann, (1995):112 – 118, Taf. 42.6.

[84] W. D. Heilmeyer (1970):88, Taf. 26.1; V. İdil (1984):16, Lev. 8.2; K. S. Freyberger, (1990):131, Taf. 47c; J. Rohmann, (1998):136, Taf. 54.5, 6; Z. Koçel Erdem, (1998):8.

[85] W. D. Heilmeyer (1970):88–92; K. Lembke,(2005):56–57.

[86] L. Vandeput, (1993):94, Fig. 80 – 81; M. Büyükkolancı, (1996), **Psidia Bölgesi Tapınak Mimarisi,** (İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klasik Arkeoloji Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul, s. 92, Lev. 111, 113.

Pergamon Asklepieion Kuzey Galeri kompozit sütun başlıklarına genel olarak baktığımızda, *calathus* üzerinde iki sıra *acanthus* yaprağı bulunmaktadır. *Acanthus'*ların arkasındaki saz yapraklar fon olarak kullanılmıştır. Alt yaprak sırası *acanthus*'ları aralıklı olarak yerleştirilmiş ve alt kısma doğru daralmaktadırlar. Üst yaprak sırası *acanthus'*ları alt yaprak sırasının arasından çıkmaktadır. *Acanthus* yaprakları uzun ve yaprak dişleri sivridir**(Lev. XLVI, Res.77)**. Bu yaprak stili İ.S. II. yüzyılın 2. yarısına işaret etmektedir[87]. Bu kompozit başlıklar şekil ve *acanthus* stili açısından en yakın benzerleri Ephesus Celcus Kütüphanesi'nin alt kat kompozit başlıklarıdır. İ.S. 112/4–117 yıllarına tarihlenen başlıklardan daha geç özellikler göstermesi nedeniyle Pergamon Asklepieion Kuzey Galeri kompozit başlıkları İ.S. II. yüzyıl ortalarına tarihlenir[88].

Geç Hadrianus Dönemi'ne tarihlendirilen Euromus Zeus Tapınağı korinth başlıkları *calathus* yüzeyinde iki sıra *acanthus* yaprağı bulunmaktadır. Uzun ve yüzeysel bir şekilde işlenmiş olan *acanthus* yapraklarının yüzeyinde ince ve derin damarlar görülmektedir. Aralıklı olarak yerleştirilen birinci sıra *acanthus* yapraklarının arasından, yaprakların üst kısmına yakın bir alandan ikinci sıra *acanthus* yaprakları çıkmaktadır. *Calathus*'un taş yüzeyinin görünmesi Anadolu basit dekorasyonu özelliğidir[89]. Yaprak dilimleri arasındaki gözler damla şeklindedir. Üst yaprak sırasının arasından prizma şeklindeki *kaulis*'ler ve taşıdıkları kapalı yapraklar görülmektedir. Bu yapraklardan çıkan ince işlenmiş *helix* ve volütler çıkmaktadır. Göstermiş olduğu stil özellikleriyle Hadrianus Dönemi'ne tarihlendirilmektedir[90]**(Lev. XLVII, Res.78)**.

---

[87] O. Deubner, (1938), **Das Asklepieion von Pergamon**, Berlin, s. 52, Abb. 44; W. D. Heilmeyer (1970):94–95, Taf. 28.3, 4; V. M. Strocka, (1973):899, Taf. 288.16; V. İdil (1984):21, Taf. 10.2, 3; H. Thür, (1989):95, Res. 157 -159; Z. Koçel Erdem, (1996):101, Lev. 28.1; G. A. Plattner, (2008):226, Abb. 2; G.A. Plattner, (2009):394, Abb. 2.

[88] V. İdil (1984):22; J.Rohmann, (1998):71 – 79, Taf. 42.1–6, 43.1–6, 43.1–6; G. A. Plattner, (2008):226;

[89] W. D. Heilmeyer (1970):102, Taf. 58.1.

[90] V. İdil,(1997), "Kaunos'tan Bir Korinth Başlığı", **Anadolu XXIII 1984 – 1997**, Ankara, s.159 – 161 Lev. 1.2; R. Köster, (2004): Taf. 117.3.

Kaunos'ta bulunan bir korinth başlığı da Euromus Zeus Tapınağı korinth başlıklarıyla aynı özellikleri göstermektedir. Ancak bu özellikler Euromus tapınağı başlıklarına göre daha belirgindir ve bu nedenle başlık, Hadrianus Dönemi sonu Antoninus Pius Dönemi başına tarihlendirilmektedir[91]**(Lev. XLVII, Res.79).**

4.1.1. **Allianoi Korinth Başlıkları** (Tbl. 2)

Allianoi korinth sütun başlıklarına baktığımızda M. L. Fischer tarafından oluşturulan tipolojiye göre Tip II-IICa (IIC-Da) grubu başlıklarıyla *acanthus* biçimi, *calathus* üzerine yerleştiriliş kompozisyonu benzerlik göstermektedir. *Helix* ve *kaulis* yaprakları ise farklıdır[92]. Bu gruba giren başlıklar Geç Hadrianus Dönemi ile Erken Antoninus Pius Dönemi aralığına tarihlenmektedir.

Allianoi sütun başlıklarından **Kat. No.1** iyi durumda, **Kat. No.2** çok fazla tahrip olmuş, **Kat. No.3** ise başlığın alt kısmına ait bir parçadır. Yalnızca 1 tanesinin iyi durumda olmasına karşın, diğer iki başlığında aynı stil özellikleri gösterdikleri izlenebilmektedir. Başlıklarda dönemin stil anlayışını gösteren, alt sıra *acanthus* yapraklarının aralıklı olarak yerleştirildikleri görülür, böylece üst yapraklarında ön plana çıkması sağlanmıştır. İkinci sıra *acanthus* yaprakları, alt yaprak sırasının arasındaki *calathus* yüzeyinden çıkıyormuş izlenimi verir ve bu yaprakların alt kısmında küçük bir alan sanki bir kaide gibi vurgulanmıştır. Üst yaprak sırası arasındaki *calathus* yüzeyinden *kaulis* (kın) ve yaprakları çıkmaktadırlar. *Kaulis* yapraklarının içinden çıkan *helix'*ler ise sade bir şekilde işlenmişlerdir.

Acanthus yaprak yüzeylerinde matkap ile ana damarın iki yanına derin kanallar açılmış ve bu damarlar yaprak tabanına kadar inmektedir. Yaprak dilimleri üzerine de ince çizgiler işlenmiştir. Yaprak dilimleri arasında damla şeklinde gözler bulunmaktadır. *Acanthus* yaprakları derin bir şekilde *calathus* yüzeyine kalıplandırıldıkları için *calathus* yüzeyinden öne çıkık olarak görülürler. Böylece ışık – gölge etkisi yaratılmıştır.

---

[91] V. İdil,(1997):159, 163, Lev. 1.1.

[92] M. L. Fischer, (1990):40, Taf. 10.54–55.

Ephesus Hadrianus Kapısı kompozit başlıkları ile Allianoi korinth başlıklarının *acanthus* yaprak stili ve *calathus* üzerine yerleştiriliş biçimi benzerdir. Ancak *acanthus* yaprak dilimleri arasındaki damla şeklindeki gözler Ephesus Hadrianus Kapısı başlıklarında daha ovaldir. Bu nedenle Allianoi başlıkları daha geç olmalıdır**(Lev. XLV, Res.72)**.

Geç Hadrianus Dönemi – Erken Antoninus Pius Dönemi'ne tarihlendirilen Pergamon Asklepieion Büyük Latrina korinth sütün başlığı[93] *acanthus* yapraklarının işlenişi, *calathus* üzerine yerleştiriliş şekli Allianoi başlıkları ile benzer özellikler göstermektedir. Ancak Allianoi başlıklarında alt yaprak sırası *calathus*'un altına doğru giderken Asklepieion başlıklarında *calathus* altında oluşturulan bir bilezik üzerine oturtulmuş, *acanthus*'ları Allianoi *acanthus*'larına göre daha geniş, yapraklar beş dişli ve dilimler arasında oluşan gözün üzerinde de bir tane daha üçgen bir göz oluşturulmuştur. *Kaulis* yaprakları ve *helix*'ler de Allianoi'da daha sade işlenmiştir. Allianoi korinth başlıklarında *helix*'ler çıktıkları *kaulis* yaprağının içe bakan yaprak ucu ile dokunmaktayken, Asklepieion başlıklarında *kaulis* yapraklarının içe bakan yaprak uç kısımları volüt yapmış ve *helix*'lerde bu volütlerin üzerine gelecek şekilde yerleştirilmiştir**(Lev. XLVII, Res.80)**.

Pergamon Asklepieion Kuzey Galeri kompozit başlıklarında kullanılan *acanthus* yapraklarıyla benzerlik göstermektedir. Tek fark Allianoi başlıklarının *acanthus* dilimleri üzerinde dört diş yer alırken bu başlıklarda beş diş yer alır. Beş dişli olması nedeniyle de dilimler arasında oluşan gözlerin üzerinde küçük üçgen gözler yer alır[94]**(Lev. XLVI, Res.77)**.

İ.S. 128–138 yıllarına tarihlendirilen Aphrodisias Aphrodite Tapınağı Temonosu Portikosunda ele geçirilen sütun başlığı[95]**(Lev. XLVII, Res.81)** ile İ.S.

---

[93] O. Deubner, (1938):52, Res. 44; J.Rohmann, (1998): 85- 88, Taf. 45.5–6, 46.1–6.

[94] O. Deubner, (1938):52, Res. 44; W. D. Heilmeyer (1970):94–95, Taf. 28.3, 4; V. M. Strocka, (1973):899, Taf. 288.16; V. İdil (1984):21, Lev. 10.2, 3; H. Thür, (1989):95, Abb. 157 -159; Z. Koçel Erdem, (1996):101, Lev. 28.1; J.Rohmann, (1998): 71 – 79, Taf. 42.1–6, 43.1–6, 43.1–6; G. A. Plattner, (2008):226, Abb.2.

[95] S. Doruk,(1990), "Aphrodisias'taki Aphrodite Tapınağı Temenos'u", **Dil, Tarih, Coğrafya Fakültesi Dergisi XXXIII**, s.89 – 102; O. Gülbay, (2009), **Anadolu'da İmparator Hadrianus**

130-150'ye tarihlenen Perge Hadrianus Çeşmesi başlığı[96]**(Lev. XLVIII, Res.82)** *acanthus* yapraklarının işlenişi, *calathus* üzerine yerleştiriliş şekli Allianoi başlıkları ile benzer özellikler göstermektedir. Ancak Allianoi başlıklarında alt yaprak sırası *calathus'*un altına doğru giderken, Perge ve Aphrodisias örneklerinde *calathus* altında oluşturulan bir bilezik üzerine oturtulmuştur. *Helix'*ler Allianoi'ya göre biraz daha süslüdür.

Allianoi'un korinth başlıklarının göstermiş olduğu bu stil özellikleri ve analojik değerlendirmeler ışığında Geç Hadrianus Dönemi – Erken Antoninus Pius Dönemi'ne tarihlenmesi gerekmektedir.

4.2. "S" Kıvrımlı Sarmallı Başlığı

Korinthleştirilmiş başlıkların bir başka versiyonu olan bu tip, sütun başlıkları, pilaster başlıkları ve *ante* başlıklarında karşımıza çıkmaktadır[97]. Sütun başlığı üzerinde kullanımı çok fazla olmamakla birlikte yoğun olarak pilaster başlıklar üzerinde kullanılmıştır. Çeşitli tipleri olan bu başlık türünde *calathus* üzerinde simetrik bir biçimde yerleştirilmiş "S" kıvrımlı volüt biçimli sarmallar yer almaktadır. *Calathus'*un iki yanına *acanthus'*lar yerleştirilmiş, *calathus* ayağında ise tek yumurta ya da Ion *kymation*'u yer almaktadır. "S" kıvrımlı sarmalların arasında kalan kısımda ise çeşitli bezemeler yer almaktadır. Bunlar;

1. Figürlü bezemeler (insan ya da hayvan)
2. Bitkisel bezemeler (*lotus*, palmet, *acanthus* gibi)

Dönemi İmar Faaliyetleri, (Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi), İzmir, s.113, Res.57.

[96] J. B. Ward – Perkins, (1992), "Nicomedia and the Marble Trade", **Archaeological Monographs of the British School at Rome; 6**, London, Fig. 61; Z. Koçel Erdem, (1996):96, Lev. 22.2.

[97] H. Thür, (1989):110; Ulrich – Walter Gans, (1992):159; J. B. Ward – Perkins, (1992):89; Z. Koçel Erdem, (1996):108; K. Koller, (2002), "Die Pilasterkapitelle aus dem "Marmorsaal" der Wohneinheit 6, Bemerkungen zu Dekoration und Zeitstellung", **Archäologische Forschungen; Bd. 7**, Wien, s.120.

Başlığın *abacus* kısmı ise korinth başlıklarda olduğu gibidir. *Abacus* çiçeği yer almaktadır[98].

Bu bezeme kreasyonunu tüm Anadolu, Kıta Yunanistan ve Roma'da görmemiz mümkündür. Başlıkta kullanılan *acanthus* tipi nedeniyle, başlığın Anadolu kökenli olduğu düşünülmektedir[99].

Bu tip İ.S. I. yüzyılda Ephesus'da şekillenmeye başlar, İ.S. 80/81 yılına tarihlendirilen Bassus Çeşmesi'nde ilk olarak görülür[100]**(Lev. XLVIII, Res.83)**.

İ.S. 85/86 yılına tarihlendirilen Ephesus Tiyatrosu skene binası üst kat *ante* başlıklarında da bu tip kullanılmıştır[101]**(Lev. XLVIII, Res.84)**.

İ.S. 92/93 yılına tarihlenen Pollio Çeşmesi korinth *ante* başlığında *kaulis*'ler tamamen kaybolarak yerini simetrik sarmallara bırakmıştır[102]**(Lev. XLIV, Res.67).**

İ.S. 92 yılına tarihlendirilen Aizanoi Zeus Tapınağı opisthodomosu *ante* başlığında[103]**(Lev. XLIX, Res.86),** Aizanoi Meydan Kıran Hamamı B mekânında bulunmuş olan ve Zeus Tapınağı bezemeleriyle aynı döneme tarihlendirilen pilaster başlık[104]**(Lev. XLIX, Res.87)** ve Ephesus Pollio Çeşmesi apsisi pilaster başlığının

---

[98] H. Thür, (1989):110; Ulrich – Walter Gans, (1992):159; J. B. Ward – Perkins, (1992): 89; Z. Koçel Erdem, (1996):108; K. Koller, (2002):120.

[99] E. Weigand, (1914), "Baalbek und Rom, die Römische Reichskunst in ihrer Entwickelung und Differenzierung", **Jahrbuch des Kaiserlich Deutschen Archäologischen Instituts; Bd.** 29, Berlin, s.89; W.D. Heilmeyer, (1970):103–104; H. Thür, (1989):112, 114; J. B. Ward – Perkins, (1992): 89; Z. Koçel Erdem, (1996):108.

[100] V.M. Strocka, (1988):295; H. Thür, (1989):111–112, 114, Abb. 171–172.

[101] H. Thür, (1989):111–112,114, Abb. 170.

[102] W. D. Heilmeyer,(1970):86, Taf. 24.3; A.Bammer, (1978 – 1980):73–75, 89, Abb. 8; H. Thür, (1989):111–112; J. B. Ward – Perkins, (1992): 89; J. Kramer, (1994), Korinthische Pilasterkapitelle in Kleinasien und Konstantinopel, **Istanbuler Mitteilungen; Beiheft 39**, s.7; R. Köster, (2004): Taf. 111.1.

[103] E. Weigand, (1914): 90; R. Posamentir, M. Wörrle, (2006), "Der Zeustempel von Aizanoi, ein Groβbau Flavischer Zeit", **Istanbuler Mitteilungen 56. 2006,** s.227–246; K. Jes, R. Posamentir, M. Wörrle, (2010), "Der Tempel des Zeus in Aizanoi und seine Datierung", **Aizanoi und Anatolien (Ed. K. Rheidt)**, Abb. 64.

[104] F. Naumann – Steckner, (2010), "Badeluxus in den Anatolischen Bergen – Die Thermen von Aizanoi", **Aizanoi und Anatolien (Ed. K. Rheidt)**, s.109–110 Abb. 111.

calathus ayağında Ion *kymation*'u kullanılmaya başlanmıştır[105]**(Lev. XLVIII, Res.85).** Ayrıca bu başlıklarda *helix'*ler görülmektedir.

Basmahane İzmir Müzesi'nde bulunan, Geç Domitianus – Erken Traianus Dönemi'ne tarihlenen *ante* başlığında *calathus*'un alt kısmı *acanthus'*la çevrelenmiştir[106]**(Lev. XLIX, Res.88)**

İ.S. 112/4–117 yıllarına tarihlendirilen Ephesus Celcus Kütüphanesi nişinde yer alan pilaster başlıklarında ise *calathus* ayağında Ion *kymation*'u yerine astragal kullanılmıştır[107]**(Lev. XLIX, Res.89).**

Ephesus Yamaç Ev 6 no'lu mekânın mermer salon pilaster başlıkları da bu tiptedir. Geç Flaviuslar Dönemi ile Hadrianus Dönemi aralığına tarihlendirilmektedir[108]**(Lev. L, Res.90)**. Buradaki pilaster başlıklarda Aizanoi başlıklarında ve Ephesus Pollio Çeşmesi apsisindeki başlıkta görülen *helix'*lerin stilize edilerek kullanıldığı görülmektedir.

İ.S. 114–125 yıllarına tarihlendirilen Ephesus Hadrianus Kapısı üst kat *ante* başlıklarında da bu tip görülmektedir[109]. Buradaki başlıklarda da Ephesus Bassus Çeşmesi, Ephesus tiyatrosu skene binası ve Celcus Kütüphanesi başlıklarında olduğu gibi *helix* kullanılmamıştır. Sarmallar *calathus* ayağı üzerinde yer alan Ion *kymation*'u üzerinden yükselir**(Lev. L, Res.91)**.

İ.S. I. yüzyılın sonlarında ortaya çıkan bu başlık türü, İ.S. II. yüzyıl devamında gelişimini tamamlamıştır[110].

Herakleia Pontike[111], Laodikeia[112] ve Aphrodisias Hadrianus Hamamı[113] pilaster başlıklarında ise figürlü örnekler görülmektedir.

---

[105] A.Bammer, (1978 – 1980):73–75, Res. 7; H. Thür, (1989):111–112, 114; J. B. Ward – Perkins, (1992): 89; R. Köster, (2004): Taf. 111.2.

[106] V.İdil, (1981 – 1982), "Korinthische Kapitelle im Museum von İzmir", **Jahreshefte des Österreichischen Archäologischen Institutes in Wien**, 53B.1981–1982, Wien, s.183 -186 Res. 10.

[107] J. Keil, (1953):10, Abb.18–19; H. Thür, (1989): 111, 114 Abb.163; Z. Koçel Erdem, (1998):8.

[108] K. Koller, (2002):132, 135–136.

[109] H. Thür, (1989):110, Abb. 110–116; Z. Koçel Erdem, (1998):8.

[110] H. Thür, (1989):114.

[111] W. Hoepfner, (1966), **Herakleia Pontike – Ereğli**, Wien.

[112] C. Şimşek, (2007), **Laodikeia (Laodikeia ad Lycum),** İstanbul.

4.2.1. Allianoi "S" Kıvrımlı Sarmallı Sütun Başlıkları

Allianoi sütun başlıklarından **Kat. No. 4** ve **Kat. No.5** *abacus* ve *calathus*'larında kırıklar bulunmasına rağmen oldukça iyi durumdadırlar. Her iki başlıkta da *calathus*'un iki yanına *acanthus* yaprakları yerleştirilmiştir. *Calathus* yüzeyine derin bir biçimde kalıplandırılmış olan *acanthus* yapraklarının yüzeylerine matkap ile ana damarın iki yanına derin kanallar açılmış ve bu damarlar yaprak tabanına kadar inmektedirler. *Acanthus* yaprak dilimleri üzerine ince çizgiler işlenmiştir. Yaprak dilimleri arasında damla şeklinde gözler ile bu gözlerin hemen üzerinde küçük üçgen gözler bulunur ve yapraklar beş dişli olarak tasarlanmıştır. *Calathus* ayağında çanaktan derin bir oyguyla ayrılan yumurta bulunmaktadır. *Calathus* üzerinde uçları volüt biçiminde kıvrılan birbirine simetrik iki "S" kıvrımlı sarmal yer almaktadır. Başlığın iki yüzünde bu sarmallar yumurtanın üzerinden başlar ve kenarları yapraklarla desteklenmiş olan üçgen bir göbekten çıkan açık palmet yer alır. Diğer iki yüzünde ise sarmallar yumurtanın üzerinde kıvrım yaparak sonlanır ve ortada birbirine bağlanan sarmalların içinden kenarları yapraklarla desteklenmiş olan üçgen bir göbekten, eksen yaprağı bulunmayan bir kapalı palmet yükselmektedir. *Helix*'ler başlığın bu iki yüzünde stilize edilerek kullanılmış, diğer iki yüzünde ise kullanılmamıştır. Başlığın *abacus*'u bezemesizdir. *Abacus*'unda her yönde dört yapraklı çiçek rozet bulunmaktadır.

Daha çok pilaster ve *ante* başlıklarda görülen bu tip, sütun başlıklarında da kullanılmıştır. Ancak sütun başlığı olarak çok fazla örnek yoktur. Bunun nedeni yeterince yayın yapılmamış olması ya da henüz kazı çalışmaları sırasında bu tip bir eserin çıkmaması olabilir.

Anadolu'da "S" kıvrımlı sarmallı sütun başlığı olarak kullanılmış olan ve dönemsel olarak Allianoi başlıkları ile karşılaştırabileceğimiz tek örnek Bergama Müzesi bahçesinde sergilenen bir sütun başlığıdır. Bergama Müzesi bahçesinde sergilenen bu başlığın *calathus*'unun iki yanına *acanthus* yaprakları yerleştirilmiştir. *Calathus* ayağında ise üç adet yumurta ile oluşturulan Ion *kymation*'u bulunmaktadır.

---

[113] S. Dillon, (1997),"Figured Pilaster Capitals from Aphrodisias", **American Journal of Archaeology 101.4**, s. 731 – 769.

Calathus üzerine simetrik olarak yerleştirilen sarmalların *calathus* ortasına gelen kıvrımları yarım palmet biçiminde işlenmiş ve ortada iki yarım palmet birleştirilmiştir. *Helix'*ler stilize edilerek işlenmişlerdir. Bezemelerine göre Hadrianus Dönemi'ne tarihlendirilen bu başlık ile Allianoi başlıkları benzerlikler gösterir, ancak Allianoi'da bulunan başlıkların bezemeleri daha ince bir işçilik göstermektedir**(Lev. LI, Res.94)**.

Hadrianus Dönemi'ne tarihlendirilen Pergamon Yukarı Gymnasion Doğu Hamamı[114]**(Lev. LI, Res.95),** İ.S. 123–138 yıllarına tarihlendirilen Pergamon Asklepieion Kütüphanesi[115]**(Lev. LI, Res.96)** "S" kıvrımlı sarmallı *ante* başlıklarının *acanthus* yaprakları ve Ion *kymation*'ları benzerdir. Allianoi başlıklarında olduğu gibi, Pergamon Asklepieion Kütüphanesi başlıklarında da *helix'*ler stilize edilerek gösterilmişlerdir.

Allianoi başlıkları üzerindeki *acanthus* yaprakları, Geç Hadrianus Dönemi – Erken Antoninus Pius Dönemi'ne tarihlenen Pergamon Asklepieion Büyük Latrina korinth sütun başlığı[116]**(Lev. XLVII, Res.80)** ve Kuzey Galeri kompozit sütun başlıkları[117]**(Lev. XLVI, Res.77)** *acanthus* yapraklarıyla aynı özellikleri göstermektedir.

Allianoi başlıkları üzerindeki Ion *kymation*'ları[118], İ.S. 120–130 yıllarına tarihlendirilen Pergamon Tholosu'ndaki Ion *kymation*'ları[119]**(Lev. LXI, Res.134)**, İ.S. 135–136 Iassos Agora galerileri Ion *kymation*'ları [120]**(Lev. LXIII, Res.139)**, İ.S.

---

[114] E. Weigand, (1914):90; P. Schazmann,(1923), Das Gymnasion, der Tempekbezirk der Hera Basileia, **Altertümer von Pergamon; Bd. 6**, s.84 – 85, Abb.27; J. Kramer, (1994):8; J.Rohmann, (1998):59 – 61, Taf. 35.2.

[115] O. Deubner, (1938):43, Abb. 33; J. Kramer, (1994):3; J.Rohmann, (1998): Taf. 50.2.

[116] O. Deubner, (1938):52, Abb. 44; J.Rohmann, (1998): 85- 88, Taf. 45.5–6, 46.1–6.

[117] O. Deubner, (1938):52, Abb. 44; W. D. Heilmeyer, (1970):94–95, Taf. 28.3, 4; V. M. Strocka, (1973):899, Taf. 288.16; V. İdil (1984):21, Lev. 10.2, 3; H. Thür, (1989):95, Abb. 157 -159; Z. Koçel Erdem, (1996):101, Lev. 28.1; G. A. Plattner, (2008):226, Abb.2.

[118] Bkz. Allianoi Ion *kymation*'ları.

[119] W. Koenigs - W. Radt, (1979):325- 345, Taf. 107.1-4; V.M. Strocka, (1988):305; Z. Koçel Erdem, (1996):156, Lev.74.2.

[120] V. M. Strocka, (1981), "Das Markttor von Miletos", **Winckelmansprogram der Archäologischen Gesellschaft zu Berlin 128,** Berlin, s.28 - 29, 43, Abb.51; S. Pülz, (1989a), Untersuchungen zur

130–138 yıllarına tarihlenen Bithynion Klaudiopolis Antinoos Tapınağı Ion *kymation*'ları[121]**(Lev. LXII, Res.138)** ve İ.S. 130–140 yıllarına tarihlendirilen Pergamon Kızıl Avlu Ion *kymation*'ları[122]**(Lev. LXIII, Res.141)** ile de yakın benzerlikler göstermektedirler.

Anadolu'da ilk örneklerine Bergama Müzesi bahçesinde bulunan Geç Traianus – Erken Hadrianus Dönemi'ne tarihlendirilen "S" kıvrımlı sarmallı pilaster başlığın *calathus'*unda**(Lev. L, Res.93)** ve Ephesus'dan "S" kıvrımlı sarmallı *ante* başlığı[123]**(Lev. L, Res.92)** *calathus*'unda yeniden görmekteyiz. Allianoi palmetlerini bu başlıkların palmetleriyle karşılaştırdığımızda daha gelişkin plastik özellikler gösterdiğini söylenebilir.

Bu nedenlerden dolayı Allianoi'daki bu sütun başlıklarının Geç Hadrianus Dönemi – Erken Antoninus Pius Dönemi'ne tarihlendirilmesi gerekmektedir.

4.2.2. Allianoi"S" Kıvrımlı Sarmallı Pilaster Başlıkları

Allianoi sütun başlıklarından **Kat. No. 6 – 11** tüm olarak korunmuşlardır. Başlıklarda ortak özellikler *calathus*'un iki yanına *acanthus* yaprakları yerleştirilmiştir. *Calathus* yüzeyine derin bir biçimde kalıplandırılmış olan *acanthus* yapraklarının yüzeylerine matkap ile ana damarın iki yanına derin kanallar açılmış ve bu damarlar yaprak tabanına kadar inmektedirler. *Acanthus* yaprak dilimleri üzerine ince çizgiler işlenmiş, dilimler arasında damla şeklinde gözler bulunmakta ve yaprak

---

Kaiserzeitlichen Bauornamentik von Didyma, **Istanbuler Mitteilungen; Beiheft 35,** Taf. 35.8; M. Karaosmanoğlu, (1996), **Anadolu Mimari Bezemeleri: Roma Çağı Yumurta Dizisi**, Erzurum, s. 43, Lev. 24b; Z. Koçel Erdem, (1996):141, Lev. 62.1; Z. Koçel Erdem, (1998):8; R. Köster, (2004): Taf. 118.3, 119.1–2.

[121] B. Yalman, (1986), "Bolu Hisartepe Kazısında Bulunan Tapınak Kalıntısı", **Türk Tarih Kongresi 9.1**, s.444, Res. 16; Z. Koçel Erdem, (1996):162, Lev. 78.1.

[122] W. Koenigs - W. Radt, (1979):335–336, Taf. 114.1, 2, 3; V. M. Strocka,(1988):303, Taf. 44.4, 5; Z. Koçel Erdem, (1996):120, Lev. 45.1; M. Karaosmanoğlu, (1996):37, Lev. 17a; K. Lembke, (2005):56–57.

[123] 2010 yılında Ephesus'da çalıştığım sırada görmüş olduğum bu başlık, tiyatronun karşısında Liman Caddesi ile Arkadiane Caddesinin kesiştiği alanda bulunmaktadır.

dilimleri dört dişli olarak tasarlanmıştır. *Calathus* ayağında üç adet yumurtadan oluşan Ion *kymation*'u yer almaktadır.

Kat. No. 6–8 birbirine simetrik "S" kıvrımlı sarmallar ortada birbirine bağlanarak palmet motifi için bir çanak oluşturmaktadır. Birbirine bağlanan bu sarmalların üzerinde eksen yaprağı bulunmayan kapalı palmet motifi yükselmektedir. *Helix'*ler stilize olarak işlenmişlerdir.

Bergama Müzesi bahçesinde bulunan "S" kıvrımlı sarmallı pilaster başlığın *calathus*'unda**(Lev. L, Res.93)** ve Ephesus'dan "S" kıvrımlı sarmallı *ante* başlığı[124] **(Lev. L, Res.92)** *calathus'*unda görülen palmet motifleri ile karşılaştırma yapıldığında Allianoi palmetlerinin daha gelişkin özellikler gösterdiğini söyleyebiliriz.

Kat. No. 9–11 pilaster başlıklarında orta motif olarak *acanthus* kullanılmıştır. **Kat. No. 9** sarmalların arasına *acanthus* yaprağı yerleştirilmiştir. **Kat. No.10** ortada birbirine bağlanan sarmalların üzerinde *acanthus* yaprağı yükselmektedir. **Kat. No.11** de ise sarmalların ortaya gelen kıvrımlarının *acanthus* şeklinde işlendiğini ve orta motif olarak *acanthus* yaprağının *calathus* yüzeyinin ortasındaki bir halka içinden çıktığını görmekteyiz. Bu başlıklarda stilize edilerek kullanılmış olan *helix'*leri görmemekteyiz. Yalnızca kapalı palmet motifinin kullanıldığı durumlarda, *helix'*lerin doldurma motifi amacıyla işlenmiş olduğunu göstermektedir.

Pilaster başlıklar üzerinde yer alan *acanthus* yaprakları, Hadrianus Dönemi başlarına tarihlendirilen Pergamon Yukarı Gymnasion Doğu Hamamı pilaster başlığı[125]**(Lev. LI, Res.95),** İ.S. 123–138 yıllarına tarihlendirilen Pergamon Asklepieion Kütüphanesi *ante* başlığı[126],**(Lev. LI, Res.96)**, İ.S. 123–138 yıllarına tarihlendirilen Pergamon Müzesi'nde bulunan Asklepieion "S" kıvrımlı sarmallı pilaster başlığı[127]**(Lev. LI, Res.97),** Geç Hadrianus Dönemi – Erken Antoninus Pius Dönemi'ne tarihlendirilen Pergamon Asklepieion Büyük Latrina korinth sütün

---

[124] 2010 yılında Ephesus'da çalıştığım sırada görmüş olduğum bu başlık, tiyatronun karşısında Liman Caddesi ile Kuretler Caddesinin kesiştiği alanda bulunmaktadır.

[125] W.D. Heilmeyer,(1970):92, Taf. 36.1-2; P. Schazmann,(1923):84 - 85 Abb. 27; J. Kramer, (1994):8; J. Rohmann, (1998):60, Taf. 35.2.

[126] O. Deubner, (1938):43, Abb. 33; J. Kramer, (1994):3; J.Rohmann, (1998): Taf.50.2.

[127] J. B. Ward – Perkins, (1992): Fig. 72; J. Kramer, (1994):3.

başlığı[128]**(Lev. XLVII, Res.80)** ve Pergamon Asklepieion Kuzey Galeri kompozit başlıklarında[129]**(Lev. XLVI, Res.77)** kullanılan *acanthus* yapraklarıyla benzerlik göstermektedir. Tek fark Allianoi başlıklarının *acanthus* dilimleri üzerinde dört diş yer alırken bu başlıklarda beş diş yer alır. Beş dişli olması nedeniyle de dilimler arasında oluşan gözlerin üzerinde küçük üçgen gözler yer alır.

İ.S. 128–138 yıllarına tarihlendirilen Aphrodisias Aphrodite Tapınağı Temonosu Portikosunda ele geçirilen sütun başlığı[130]**(Lev. XLVII, Res.81)** ile İ.S. 130-150'ye tarihlenen Perge Hadrianus Çeşmesi başlığı[131]**(Lev. XLVIII, Res.82)** *acanthus* yapraklarının işlenişi ile aynı özellikler göstermektedir.

Pilaster başlıklar üzerinde yer alan Ion *kymation*'ları [132], İ.S. 123–138 yıllarına tarihlendirilen Pergamon Müzesi'nde bulunan Asklepieion Kütüphanesi "S" kıvrımlı sarmallı pilaster başlığı[133]**(Lev. LI, Res.97),** Asklepieion Kuzey Galeri Kompozit başlıkları Ion *kymation*'larıyla[134]**(Lev. XLVI, Res.77)** benzer özellikler göstermektedir. İ.S. 131 yılına tarihlendirilen Attaleia Hadrianus Takı Ion *kymation*'larıyla[135]**(Lev. LXII, Res.136)**, İ.S. 128–138 yılları arasına tarihlendirilen

---

[128] O. Deubner, (1938):52, Abb. 44; J.Rohmann, (1998): 85- 88, Taf. 45.5–6, 46.1–6.

[129] O. Deubner, (1938):52, Abb. 44; W. D. Heilmeyer (1970):94–95, Taf. 28.3, 4; V. M. Strocka, (1973):899, Taf. 288.16; V. İdil (1984):21, Lev. 10.2, 3; H. Thür, (1989):95, Abb. 157 -159; Z. Koçel Erdem, (1996):101, Lev. 28.1; J.Rohmann, (1998): 71 – 79, Taf. 42.1–6, 43.1–6, 43.1–6; G. A. Plattner, (2008):226, Abb.2.

[130] S. Doruk,(1990):89 – 102; O. Gülbay, (2009):113, Res.57.

[131] J. B. Ward – Perkins, (1992): Fig. 61;Z. Koçel Erdem, (1996):96, Lev. 22.2.

[132] Bkz. Allianoi Ion *kymation*'ları.

[133] J. B. Ward – Perkins, (1992): Fig.72; J. Kramer, (1994):3.

[134] O. Deubner, (1938):52, Abb. 44; W. D. Heilmeyer (1970):94–95, Taf. 28.3, 4; V. M. Strocka, (1973):899, Taf. 288.16; V. İdil (1984):21, Lev. 10.2, 3; H. Thür, (1989):95, Abb. 157 -159; Z. Koçel Erdem, (1996):101, Lev. 28.1; J.Rohmann, (1998): 71 – 79, Taf. 42.1–6, 43.1–6, 43.1–6; G. A. Plattner, (2008):226, Abb. 2.

[135] E. Weigand, (1914):87; V. M. Strocka, (1981):28, Abb. 49; Z. Koçel Erdem, (1996):118, Lev.42.1 a-b; M. Karaosmanoğlu, (1996): 42, Lev. 22 b; Z. Koçel Erdem, (1998):8; R. Köster, (2004):Lev.103.1.

Aphrodisias Hadrianus Hamamı Ion *kymation*'larıyla[136] benzer özellikler göstermektedir**(Lev. LXII, Res.137).**

Bu nedenlerden dolayı bu başlıkların Geç Hadrianus Dönemi – Erken Antoninus Pius Dönemi'ne tarihlendirilmesi gerekmektedir.

4.3. Antefiks

Antefiksler antik yapılarda çatı kiremitlerinin bitim noktalarını örten, saçak boyunca ve çörtenler arasında uzanan mermer ya da pişmiş topraktan yapılan süslerdir. Antefikslerde en çok palmet motifi kullanılmış ve figürlü örnekler de bulunmaktadır[137].

4.3.1. Allianoi Antefiksleri

Kat. No. 12–15 antefiksleri üzerinde kapalı palmet motifi kullanılmıştır. **Kat. No.12**'nin alt kenarında **Kat. No. 13** ve **15**'in üs kısımlarında kırıklar mevcuttur. **Kat. No. 14** ise tümdür. Antefikslerin üzerine işlenen palmet motifi tam olarak bitirilmemiştir. Özellikle de **Kat. No.15**'in üzerinde matkap izleri net olarak görülmektedir. Yalnızca **Kat. No.12**'nin büyük bir bölümü bitirilmiştir. Diğerlerinin özellikle de göbekleri tamamlamamıştır. Alttan "S" kıvrımlarla bağlanan kapalı palmet çentiklendirilmiş bir göbek üzerinde yükselmektedir. Yaprakların ucu yuvarlatılmıştır. **Kat. No. 12** K.I. A2 mekânından, **Kat. No. 13–15** ise G.I. 1 no'lu mekândan ele geçirilmiştir. Bu dört parçada aynı özellikleri göstermektedir.

---

[136]W. Koenigs - W. Radt, (1979):Lev. 113.3; V. M. Strocka, (1981): 26, Abb. 47; L. Vandeput, (1993):105, Fig. 83; Z. Koçel Erdem,(1996):117, Lev.40.2; M. Karaosmanoğlu, (1996): 43, Lev. 24 a; Z. Koçel Erdem, (1998):8; R. Köster, (2004): Taf.104.4.

[137] S. Saltuk,(1993), Arkeoloji Sözlüğü, İstanbul, s. 25.

Allianoi antefiksleri üzerindeki palmetler göstermiş oldukları özellikler ile İ.S. 117–120 yıllarına tarihlendirilen Ephesus Hadrianus Tapınağı palmetleri ile benzerlik göstermektedir[138]**(Lev. LXI, Res.133)**.

Allianoi palmetleri ile en yakın benzerlik gösteren palmetler ise İ.S. 130–131 yıllarına tarihlenen Phaselis Hadrianus Takı simasında yer alan palmetlerdir[139]**(Lev. LXII, Res.135)**. Ayrıca İ.S. 130–140 yıllarına tarihlendirilen Pergamon Kızıl Avlu arşitrav tacında yer alan palmetlerle benzerlik göstermektedir[140]**(Lev. LXIII, Res.141)**. Ancak Kızıl Avlu palmetleri göbeksizdir.

Bu analojik değerlendirmelerden sonra Allianoi palmetlerinin Geç Hadrianus Dönemi – Erken Antoninus Pius Dönemi'ne tarihlendirilmesi gerekmektedir.

4.4. Pipo Bezemeli Frizler

Arşitravlar genel olarak frizle beraber tek bir blok halinde oyulmaktadır. Fascialar profilde alttan üste doğru kademeli olarak çıkıntı yaparlar ve alt fascia daha dardır[141]. Fascia araları bezemeli arşitravların yanı sıra bezemesiz olanlarda görülmektedir. Frizlerde ise ranke, figürlü sahneler, girland, konsollu friz kuşağı, pipo+*acanthus* ve pipo bezeme kullanılmıştır.

Konumuz içine giren pipo bezemeli frizleri incelediğimizde, Pergamon'da Hellenistik Dönem'de ortaya çıkmış olan pipo başlıklardan[142] etkilenilerek frizlerde

---

[138] W. D. Heilmeyer, (1970):87, Taf.25.2; V.M. Strocka, (1973):898, Taf.28.2; V.M. Strocka, (1981): 26, Abb. 46; C. Başaran, (1989), "Anadolu Roma Çağı Lotus – Palmet Örgesinde Tip Gelişimi", **Türk Arkeoloji Dergisi, 28**, Ankara, s. 59, Res. 13; R. Köster, (2004): Taf. 116.1 – 2.

[139] Z. Koçel Erdem, (1996):161, Lev. 76.4; Z. Koçel Erdem, (1998):8.

[140] W. Koenigs - W. Radt, (1979):335–336, Taf. 114.3; V.M. Strocka, (1988):300, Taf. 44.4; C. Başaran, (1989): 58, Res. 11; K. Lembke,(2005):56–57.

[141] Z. Koçel Erdem, (1996):112; Z. Koçel Erdem, (1998):8.

[142] V. Kästner, (1996),"Tradition oder Innovation: Besondere Kapitellformen in der Hellenistischen Baukunst von Pergamon", **Säule und Gebälk. Zu Struktur und Wandlungsprozess Griechisch-Römischer Architektur. Bauforschungskolloquium in Berlin vom 16. bis 18. Juni 1994,** s.153–161, M. Büyükkolancı, (1996):49.

de kullanılmış olduğu düşünülmektedir. Augustus Dönemi'nden itibaren frizlerde kullanıldığı bilinen bu bezemenin Hadrianus Dönemi'nde hızlı imarlaşmanın sonucu olarak yoğun bir biçimde kullanıldığı görülmüştür. Konulu sahnelerden daha hızlı bir şekilde tamamlanması ve frizlerin boş ya da yarım kalması yerine bu basit motif uygulanmıştır[143].

Bu bezeme Anadolu'da İ.S. 80/81 yılına tarihlendirilen Ephesus Bassus Çeşmesi frizlerinde görülmüştür[144]. Ephesus Bassus Çeşmesi pipo bezemeleri, düz bir profil göstermekte ve pipoların üst kısımları yarım daire şeklinde hafif öne kıvrık olarak işlenmiş, pipo alt kısımları ise düz bir zemine oturtulmuştur. Pipo aralarına yaprak motifi yerleştirilmiştir. Friz tacı üzerinde yer alan Ion *kymation*'u ile pipolar arasında aks uyumu vardır[145]**(Lev. LII, Res.98)**.

Ephesus Tiyatrosu skene binası ikinci kat frizi pipolarında "S" profili oluşmaya başlamıştır. İ.S. 85/86 yılına tarihlendirilen pipo frizin alt kısmında yarım ay biçiminde tümsekler bulunmamaktadır. Pipoların üst kısımları yarım daire şeklinde hafif öne kıvrık olarak işlenmiş, pipolar derin bir kanalla birbirlerinden ayrılmışlardır. Friz tacı üzerinde yer alan Ion *kymation*'u ile pipolar arasında aks uyumu vardır[146]**(Lev. LII, Res.99)**.

İ.S. 92 yılına tarihlendirilen Aizanoi Zeus Tapınağı pipo bezemeleri hafif bir "S" profili gösterir. Geniş aralıklarla yerleştirilen her bir piponun arasına yaprak motifi yerleştirilmiştir. Pipoların üst kısmı yarım daire şeklinde öne kıvrık olarak işlenmiş, alt kısımlarında ise yarım ay biçiminde tümsekler bulunmaktadır[147]**(Lev. LII, Res.100)**.

---

[143] L. Vandeput, (1997), The Architectural Decoration in Roman Asia Minor: Sagalassos; A Case Study, **Studies in Eastern Mediterranean Archaeology:1,** Brepols, s. 78; O. Gülbay, (2009):109.

[144] H. Thür (1989):103; K. Jes, R. Posamentir, M. Wörrle, (2010):65.

[145] H. Thür (1989):104, Abb.161.

[146] Ş. Karagöz, W. Radt, K. Rheidt, (1986), "Ein Römischer Grabbau auf dem Niyazitepe bei Pergamon", **Istanbuler Mitteilungen 36.1986**, s.139; K. Jes, R. Posamentir, M. Wörrle, (2010):65, Abb.60b.

[147] R. Posamentir, M. Wörrle, (2006):227 – 246; T. Schulz,(2009) "Baukonstruktion und Bautechnik des Zeustempels von Aizanoi im Vergleich zu Anderen Pseudodipteroi",**Byzas 9,** İstanbul, s.518, Abb. 14 – 15; K. Jes, R. Posamentir, M. Wörrle, (2010):65, Abb. 60a.

Aphrodisias Bazilikası Güney Salonu'ndan İ.S. I. yüzyıla tarihlendirilen Düz bir profil gösteren pipo frizlerin alt kısımlarında yarım ay biçiminde tümsekler bulunmamaktadır. Pipoların üst kısımları kıvrım yapmaktadır. Pipo araları oyularak birbirlerinden ayrılmaktadır[148]**(Lev. LII, Res.101)**.

Ephesus Celcus Kütüphanesi'nin frizleri İ.S. 112/4–117 yıllarına tarihlendirilmiştir[149]. Düz bir profil göstermektedir. Her bir pipo motifinin dış bandı yanındakinin dış bandıyla birleşmektedir. Pipoların üst kısmı yarım daire şeklinde hafif öne kıvrık olarak yapılmış olup, alt kısımlarında ise yarım ay biçiminde tümsekler bulunmaktadır**(Lev. LIII, Res.102)**.

Ephesus Skolastika Hamamları Latrinası'nda bulunan arşitrav - friz bloğu Ephesus Celcus Kütüphanesi frizleriyle hemen hemen aynıdır. Blok üzerindeki yazıt nedeniyle de İ.S. I. yüzyıl sonu İ.S. II. yüzyıl başlarına tarihlendirilmiştir[150]. Düz bir profile sahip olan pipo üst kısmı yarım daire şeklinde hafif öne kıvrık olarak yapılmış olup, alt kısımlarında yarım ay biçiminde tümsekler bulunmaktadır**(Lev. LIII, Res.103)**.

İ.S. 114–125 yıllarına tarihlenen Ephesus Hadrianus Kapısı bezemeleri, Ephesus Celcus Kütüphanesi bezemeleriyle benzerlik göstermektedir[151]**(Lev. LIII, Res.104).**

Pergamon Yukarı Gymnasion'un Palaestra Meydanı bezemeleri Hadrianus Dönemine tarihlendirilmiştir[152]. Pipo motifinin uç kısmı kıvrılır. Friz

---

[148] P. Stinson, (2008), "The Sivil Basilika: Urban Context, Design and Significance", **Journal of Roman Archaeology, Supplementary Series; 70,** s. 97 – 98, Fig. 25b.

[149] J. Keil, (1953):27, 84, Abb. 64; W. Koenigs - W. Radt, (1979):343 – 344, Taf. 119.2; Ş. Karagöz, W. Radt, K. Rheidt, (1986): 137; V. M. Strocka,(1988):295 – 297, Abb. 39.3; H. Thür. (1989):105, Abb. 162; Z. Koçel Erdem, (1998):8; R. Köster, (2004): Taf.114.4.

[150]F. Miltner, (1959), "21. Vorläufiger Bericht über die Ausgrabungen in Ephesos", **Jahreshefte des Österreichischen Archäologischen Institutes in Wien, 43B.1956-58,** Wien, s. 20- 21; M. U. Anabolu, (1992), "Batı Anadolu'da Bulunan Yiv (Oluklu)Frizli Yapılar**", Arkeoloji – Sanat Tarihi Dergisi 6,** s.2.

[151] H. Thür, (1989):109, Abb. 79 – 86; L. Vandeput, (1997): 78; Z. Koçel Erdem, (1998):8; O. Gülbay, (2009):93.

[152] Ş. Karagöz, W. Radt, K. Rheidt, (1986):138; W. Radt,(2002), **Pergamon, Antik Bir Kentin Tarihi ve Yapıları,** İstanbul, s. 123.

bezemelerindeki her bir piponun dış bandı yanındaki diğer pipo dış bandı ile birleşmekte ve bezemenin alt kısmı düz bir şekilde bitirilmiştir**(Lev. LIII, Res.105).**

Hadrianus Dönemi'nde yapıldığı düşünülen Pergamon Niyazitepe Mezar Yapısı[153] friz bezemelerindeki pipoların uçları kıvrım yapmakta, aralardaki derin oyuklar ile pipolar birbirinden ayrılmakta ve pipo motiflerinin altında bir fon bulunmaktadır. Pipo altları ise düz bir şekilde son bulmaktadır**(Lev. LIV, Res.106)**.

İ.S. VI. yüzyıla tarihlenen Sagalassus E1 Bazilikası, Dionysos Tapınağı üzerine yine tapınağın malzemesi kullanılarak inşa edilmiştir[154]. Tapınağın tarihi tartışmalıdır. Ancak son yayınlarda Geç Hadrianus Dönemi'nde başlanıp, Erken Antoninus Pius Dönemi'nde bitirilmiş olduğu ileri sürülmüştür[155]. Friz bezemelerini ise K. Rheidt Traianus Dönemi'ne tarihlendirmiştir[156]. İ.S. 85/86 yılına tarihlenen Ephesus Tiyatro frizleriyle göstermiş olduğu benzerlik nedeniyle bu döneme tarihlendirilmektedir. Friz bezemeleri Ephesus Tiyatro bezemelerinden farklı olarak aşağıdan yukarı doğru iç bükey bir profile sahiptir. Olukların üst kısmı yuvarlatılmış, alt kısmı ise yarım ay biçiminde tümsekler ile son bulmaktadır. İki pipo arası kanallarla ayrılmış, bu kanalların üzerine gelecek şekilde ara yapraklar yerleştirilmiştir**(Lev. LIV, Res.107)**. İ.S. 85/86 yılına tarihlenen Ephesus Tiyatro ikinci kat frizleriyle ve Aizanoi Zeus Tapınağı frizleriyle benzerlik göstermektedir. Ancak Sagalassus frizleri arasındaki boşluk Aizanoi frizlerine oranla daha azdır. Sagalassus frizi Aizanoi'dan daha ince bir işçilik göstermekte ve bu nedenle Aizanoi'dan daha sonraki bir tarihe verilmelidir[157].

---

[153] Ş. Karagöz, W. Radt, K. Rheidt, (1986):140–145, Abb.9; W. Radt,(2002):272.

[154] M. Büyükkolancı (1996):90.

[155] L. Vandeput, (1997): 88.

[156] Ş. Karagöz, W. Radt, K. Rheidt, (1986):138.

[157] Ş. Karagöz, W. Radt, K. Rheidt, (1986):138; L. Vandeput, (1993):97 – 98, Fig .77; L. Vandeput, (1997):84, Plate.36.2, 36.3.

4.4.1. Allianoi Pipo Bezemeli Arşitrav – Friz Blokları (Tbl. 3)

Kat. No. 16–30 arşitrav friz blokları tahrip olarak ele geçmesine rağmen **Kat. No. 16, 19, 21** friz bezemelerinde pipoların, **Kat. No. 16–19, 27, 30**'da ise köşelerinde yer alan *acanthus*'ların korunmuş olması bezeme frizlerinin tarihlendirilmesine olanak sağlamaktadır.

Tamamı G.I.'nın *frigidarium* olarak kullanılan 1 no'lu mekânından ele geçirilmiş olan arşitrav- friz bloklarının, frizinde yer alan pipo bezemesi, üst kısmından hafif öne çıkan düz bir profil göstermektedir. Arşitrav – friz bloklarının köşelere denk gelenlerinde friz bezemesi yarım *acanthus* yaprağı ile başlar/bitirilir. *Acanthus* yaprak yüzeylerinde matkap ile ana damarın yanına derin bir kanal açılmış ve bu damar yaprak tabanına kadar inmektedir. Yaprak dilimleri üzerine de ince çizgiler işlenmiştir. Yaprak dilimleri arasında damla şeklinde gözler bulunmaktadır. *Acanthus* yaprak dilimleri üç dişli olarak işlenmiştir. Köşede birleşen iki bezemenin yarım *acanthus'*ları birleşerek tüm *acanthus* bezemesi oluşturmaktadır. Ele geçen *acanthus* yaprağı ile başlayan frizlere baktığımızda üç köşenin arşitrav – friz bloklarının bulunduğunu görmekteyiz. Pipo bezemelere baktığımızda derin bir oyguyla birbirinden ayrılan her bir piponun üst kısmı dışa doğru kıvrım yapmakta, alt kısımları ise yarım ay biçiminde tümsekler ile son bulmaktadır. Pipolar derin bir şekilde işlenmişlerdir. Friz tacı bezemesizdir.

Hadrianus Dönemi başlarına tarihlendirilen Pergamon Yukarı Gymnasion Palaestra Meydanı frizleriyle[158]**(Lev. LIII, Res.105)** ve Hadrianus Dönemi'ne tarihlendirilen Pergamon Niyazitepe Mezar Anıtı pipolarının[159]**(Lev. LIV, Res.106)** alt kısımlarında yarım ay biçiminde tümsekler bulunmamakta ve üst kısımları Allianoi pipolarına göre daha fazla dışa sarmaktadır.

---

[158] Ş. Karagöz, W. Radt, K. Rheidt, (1986):138; V. M. Strocka,(1988):297, Abb. 42.5; W. Radt,(2002):123.

[159] Ş. Karagöz, W. Radt, K. Rheidt, (1986):140–145, Abb.9; W. Radt,(2002):272.

Bezemeleriyle İ.S. 130–140 yıllarına tarihlendirilen Pergamon Kızıl Avlu pipolarına[160] baktığımızda Allianoi ile birebir aynı özellikleri göstermektedir**(Lev. LIV, Res.108).**

Bu durumda Allianoi pipo bezemelerinin Geç Hadrianus Dönemi – Erken Antoninus Pius Dönemi'ne tarihlendirilmesi gerekmektedir.

4.5. Pipo Bezemeli Sütun Başlığı

Arkaik Dönem'de saz yapraklarla oluşturulan sütun başlıkları, Hellenistik Dönem'de ilk kez Pergamon'da üsluplaştırılarak yeni bir motif olarak karşımıza çıkmaktadır[161]. Anadolu'da bu motif ilk defa Augustus Dönemi'nde Ephesus Sokak Çeşmesi kompozit başlığında kullanılmıştır. Başlığın *calathus* ayağı Ion *kymation*'u ile çevrelenmiş ve bunun üzerinden iki sıra *acanthus* yaprak sırası görülmektedir. Pipo bezeme ise *acanthus'*lara arka fon oluşturmaktadır[162]**(Lev. LV, Res.109)**. Geç Augustus Dönemi'ne tarihlenen Ephesus Bazilikası *ante* başlığında ise *calathus* üzerine yerleştirilen pipo bezemeyi iki yanından *acanthus'*lar sınırlandırmaktadır[163] **(Lev. LV, Res.110)**.

İ.S. 112–138 yıllarına tarihlendirilen Pergamon Traianus Tapınağı sütun başlıklarında ise tek sıra *acanthus* kullanılmış ve *acanthus*'lar aralıklı olarak yerleştirilmiştir[164]**(Lev. LV, Res.111)**.

İ.S. 131 yılına tarihlendirilen Attaleia Hadrianus Takı kompozit başlıklarında iki sıra *acanthus* yaprak dizimi ile bezenen *calathus* üzerinde pipo bezeme *acanthus*'ların arkasında fon olarak kullanılmıştır[165]**(Lev. LV, Res.112)**.

---

[160] O. Deubner, (1978), "Das Heiligtum der Alexandrinischen Gottheiten in Pergamon Genannt "Kızıl Avlı"(Rote Halle), **Istanbuler Mitteilungen 27–28.1977–1978**, s.243, Taf. 69.3; K. Lembke,(2005):56–57.

[161] M. U. Anabolu, (1992):1; V. Kästner, (1996):153–161, M. Büyükkolancı, (1996):49.

[162] W. Alzinger, (1974):93, Abb. 124; H. Thür, (1989):107; J. Rohmann, (1998): 30.

[163] W. Alzinger, (1974):88, Abb. 118a.

[164] W. D. Heilmeyer, (1970): Taf. 27.2; H. Thür, (1989):108; Z. Koçel Erdem, (1996): 105, Lev.31.1; J. Rohmann, (1998):30 – 38. Taf.13-20; R. Köster, (2004): Taf.129.3.

İ.S. II. yüzyıl sonlarına tarihlendirilen Mylasa Gümüşkesen Mezar Anıtı başlıklarında da iki sıra *acanthus* yaprak dizimi ve arka fon olarak kullanılmış olan pipo bezeme görülmektedir[166]**(Lev. LVI, Res.113)**. Mylasa Baltalı Kapı kemer ayağı sütun başlıkları da bu tarzda dekore edilmiştir[167]**(Lev. LVI, Res.114)**.

4.5.1. Allianoi Pipo Bezemeli Sütun Başlıkları

Kat. No. 31–35 tüm olarak bulunan pipo bezemeli sütun başlıklarının *calathus'*u pipo bezeme motifiyle süslenmiştir. Bezemeye baktığımızda derin bir oyguyla birbirinden ayrılan her bir piponun üst kısmı dışa doğru kıvrım yapmakta, alt kısımları ise yarım ay biçiminde tümsekler ile son bulmaktadır. Pipolar derin bir şekilde işlenmişlerdir. *Calathus* ayağı Ion *kymation*'uyla çevrelenmiştir. *Abacus* bezemesizdir. **Kat No. 35** pipo bezemeli sütun başlığının pipo motiflerinin derinliği diğerlerine göre daha azdır ve pipoların uç kısımları hafif dışa kıvrılmıştır.

İ.S. 112–138 yıllarına tarihlendirilen Pergamon Traianus Tapınağı sütun başlıkları[168]**(Lev. LVI, Res.113)** ve İ.S. 131 yılına tarihlendirilen Attaleia Hadrianus Takı kompozit sütun başlığı[169]**(Lev. LV, Res.112)** pipo bezeme motifleriyle benzerlikler göstermektedir.

Başlıklar üzerindeki pipo bezemelerin Allianoi G.I. 1 No'lu mekân pipo bezemeleriyle paralellik göstermektedir.

---

[165] W. D. Heilmeyer, (1970): Taf.39.3; Z. Koçel Erdem, (1996):102, Lev.29.2.

[166] W. D. Heilmeyer, (1970):104, Taf. 39.2; H. Thür, (1989):107, Abb.166; Z. Koçel Erdem, (1996):182.

[167] W. D. Heilmeyer, (1970):104, Taf. 39.1; H. Thür, (1989):108, Abb.167–169; Z. Koçel Erdem, (1996):18.

[168] W. D. Heilmeyer, (1970):104, Taf. 39.1; H. Thür, (1989):108, Abb.167–169; Z. Koçel Erdem, (1996):182.

[169] W. D. Heilmeyer, (1970): Taf. 39.3; Z. Koçel Erdem, (1996):102, Lev.29.2.

Başlıkların *calathus* ayağına yerleştirilen Ion *kymation*'una baktığımızda ise iki ayrı grupta incelememiz gerektiği anlaşılır[170]. 1. grupta **Kat No. 32, 34,** 2.grupta **Kat. No. 31, 33, 36** yer alır.

1. grupta yer alan Ion *kymation*'larına baktığımızda sık yerleştirilmiş olan yumurtalar çanaktan derin bir oyguyla ayrılmaktadır. 2. grup Ion *kymation*'larına göre yumurtaların yerleştirildikleri çanaklar daha yayvan olarak işlenmişlerdir. Yumurtalarda uca doğru bir sivrilme görülmemektedir. İ.S. 120–130 yıllarına tarihlendirilen Pergamon Tholos Ion *kymation*'larıyla[171]**(Lev. LXI, Res.134)**, İ.S. 135–136 yıllarına tarihlendirilen Iassos Agora Galerileri Ion *kymation*'larıyla[172] **(Lev. LXIII, Res.139),** İ.S. 130–138 yıllarına tarihlendirilen Bithynion Klaudiopolis Antinoos Tapınağı Ion *kymation*'ları[173]**(Lev. LXII, Res.138)** ve İ.S. 130–140 yıllarına tarihlendirilen Pergamon Kızıl Avlu Ion *kymation*'larıyla[174]**(Lev. LXIII, Res.141)** benzerlikler göstermektedir. Bu nedenle bu gruptaki Allianoi Ion *kymation*'ları Geç Hadrianus Dönemi – Erken Antoninus Pius Dönemi'ne tarihlendirilmelidir.

2. grupta yer alan Ion *kymation*'larında yumurtalar derin bir oyguyla çanaktan ayrılmaktadır. Yumurtalar çanağa ince bir ipçikle bağlanmışlardır. Yumurtalar uzun ve uca doğru sivrilen bir form göstermekte, çanaklar da yumurtaların formuna uyum sağlamaktadırlar. Sık yerleştirilmiş yumurtalar arasında ok ucu formu özelliğini yitirmiş ince çizgiler şeklinde işlenmiş ok uçları görülmektedir. Bu gruptaki Ion *kymation*'ları, İ.S. 128–138 yılları arasına tarihlendirilen Pergamon Müzesi'nde bulunan Asklepieion Kütüphanesi "S" kıvrımlı sarmallı pilaster başlığın Ion

---

[170] Bkz. Allianoi Ion *kymation*'ları.

[171] W. Koenigs - W. Radt, (1979):325, Taf. 106.1–3, 107.1–4; V.M. Strocka, (1988):305; Z. Koçel Erdem, (1996):156, Lev.74.2.

[172] V. M. Strocka, (1981):28- 29, 43, Abb.51; S. Pülz, (1989a): Taf. 35.8; M. Karaosmanoğlu, (1996):43, Lev. 24b; Z. Koçel Erdem, (1996):141, Lev. 62.1; Z. Koçel Erdem, (1998):8; R. Köster, (2004): Taf. 118.3, 119.1–2.

[173] B. Yalman, (1986):444, Res. 16; Z. Koçel Erdem, (1996):162, Lev. 78.1.

[174] W. Koenigs - W. Radt, (1979):335–336, Taf. 114.1, 2, 3; V. M. Strocka,(1988):303, Taf. 44.4, 5; Z. Koçel Erdem, (1996):120, Lev. 45.1; M. Karaosmanoğlu, (1996):37, Lev. 17a; K. Lembke, (2005):56–57.

kymation'ları[175]**(Lev. LI, Res.97),** Asklepieion Kuzey Galeri Kompozit başlıkları Ion *kymation*'larıyla[176]**(Lev. XLVI, Res.77)** benzer özellikler göstermektedir. İ.S. 131 yılına tarihlendirilen Attaleia Hadrianus Takı Ion *kymation*'larıyla[177]**(Lev. LXII, Res.136)**, İ.S. 128–138 yılları arasına tarihlendirilen Aphrodisias Hadrianus Hamamı Ion *kymation*'larıyla[178]**(Lev. LXII, Res.137)** göstermiş oldukları benzerlikler nedeniyle Geç Hadrianus Dönemi – Erken Antoninus Pius Dönemi'ne tarihlendirilmelidir.

4.5.2. Allianoi Pipo Bezemeli *Ante* Başlıkları

Kat. No. 35, 37 pipo bezemeli *ante* başlıkları tüm olarak ele geçmiştir. *Calathus* yüzeyinde iki yandan *acanthus* bezeme motifiyle sınırlandırılmış pipo bezeme bulunmaktadır. Pipo bezemeye baktığımızda derin bir oyguyla birbirinden ayrılan her bir pipo motifinin dışa doğru kıvrım yaptığını ve alt kısımlarının yarım ay biçimli tümseklerle son bulduğunu görmekteyiz. Başlıkların *calathus* ayakları Ion *kymation*'u ile çevrelenmiş ve *abacus*'u bezemesiz olarak işlenmiştir.

Başlıkların *calathus* ayağına yerleştirilen Ion *kymation*'una baktığımızda ise iki ayrı grupta incelememiz gerekmektedir[179]. 1. grupta **Kat No. 37,** 2.grupta **Kat. No. 35** yer alır.

---

[175] J. B. Ward – Perkins, (1992): Fig.72; J. Kramer, (1994):3.

[176] O. Deubner, (1938):52, Abb. 44; W. D. Heilmeyer, (1970):94–95, Taf. 28.3, 4; V. M. Strocka, (1973):899, Taf. 288.16; V. İdil (1984):21, Lev. 10.2, 3; H. Thür, (1989):95, Abb. 157 -159; Z. Koçel Erdem, (1996):101, Lev. 28.1; J. Rohmann, (1998): 71 – 79, Taf. 42.1–6, 43.1–6, 43.1–6; G. A. Plattner, (2008):226, Abb. 2.

[177] E. Weigand, (1914):87; V. M. Strocka, (1981):28, Abb. 49; Z. Koçel Erdem, (1996):118, Lev.42.1 a-b; M. Karaosmanoğlu, (1996): 42, Lev. 22 b; Z. Koçel Erdem, (1998):8; R. Köster, (2004): Taf. 103.1.

[178] W. Koenigs - W. Radt, (1979): Taf. 113.3; V. M. Strocka, (1981):26, Abb. 47; L. Vandeput, (1993):105, Fig. 83; Z. Koçel Erdem,(1996):117, Lev.40.2; M. Karaosmanoğlu, (1996): 43, Lev. 24 a; Z. Koçel Erdem, (1998):8; R. Köster, (2004): Taf. 104.4.

[179] Bkz. Allianoi Ion *kymation*'ları.

1. grupta yer alan Ion *kymation*'una baktığımızda sık yerleştirilmiş olan yumurtalar çanaktan derin bir oyguyla ayrılmaktadır. 2. grup Ion *kymation*'larına göre yumurtaların yerleştirildikleri çanaklar daha yayvan olarak işlenmişlerdir. Yumurtalarda uca doğru bir sivrilme görülmemektedir. İ.S. 120–130 yıllarına tarihlendirilen Pergamon Tholos Ion *kymation*'larıyla[180]**(Lev. LXI, Res.134)**, İ.S. 135–136 yıllarına tarihlendirilen Iassos Agora Galerileri Ion *kymation*'larıyla[181] **(Lev. LXIII, Res.139),** İ.S. 130–138 yıllarına tarihlendirilen Bithynion Klaudiopolis Antinoos Tapınağı Ion *kymation*'ları[182]**(Lev. LXII, Res.138)** ve İ.S. 130–140 yıllarına tarihlendirilen Pergamon Kızıl Avlu Ion *kymation*'larıyla[183]**(Lev. LXIII, Res.141)** benzerlikler göstermektedir. Bu nedenle bu gruptaki Allianoi Ion *kymation*'ları Geç Hadrianus Dönemi – Erken Antoninus Pius Dönemi'ne tarihlendirilmelidir.

2. grupta yer alan Ion *kymation*'unda yumurtalar derin bir oyguyla çanaktan ayrılmaktadır. Yumurtalar çanağa ince bir ipçikle bağlanmışlardır. Yumurtalar uzun ve uca doğru sivrilen bir form göstermekte, çanaklar da yumurtaların formuna uyum sağlamaktadırlar. Sık yerleştirilmiş yumurtalar arasında ok ucu formu özelliğini yitirmiş ince çizgiler şeklinde işlenmiş ok uçları görülmektedir. Bu gruptaki Ion *kymation*'ları, İ.S. 128–138 yılları arasına tarihlendirilen Pergamon Müzesi'nde bulunan Asklepieion Kütüphanesi "S" kıvrımlı sarmallı pilaster başlığın Ion *kymation*'ları[184]**(Lev. LI, Res.97),** Asklepieion Kuzey Galeri Kompozit başlıkları Ion *kymation*'larıyla[185]**(Lev. XLVI, Res.77)** benzer özellikler göstermektedir. İ.S.

---

[180] W. Koenigs - W. Radt, (1979):325, Taf. 106.1–3, 107.1–4; V.M. Strocka, (1988):305; Z. Koçel Erdem, (1996):156, Lev.74.2; M. Karaosmanoğlu, (1996):43, Lev. 24b.

[181] V. M. Strocka, (1981):28- 29, 43, Abb.51; S. Pülz, (1989a): Taf. 35.8; Z. Koçel Erdem, (1996):141, Lev. 62.1; Z. Koçel Erdem, (1998):8; R. Köster, (2004): Taf . 118.3, 119.1–2.

[182] B. Yalman, (1986):444, Res. 16; Z. Koçel Erdem, (1996):162, Lev. 78.1.

[183] W. Koenigs - W. Radt, (1979):335–336, Taf. 114.1, 2, 3; V. M. Strocka,(1988):303, Taf. 44.4, 5; Z. Koçel Erdem, (1996):120, Lev. 45.1; M. Karaosmanoğlu, (1996):37, Lev. 17a; K. Lembke, (2005):56–57;

[184] J. B. Ward – Perkins, (1992): Fig. 72; J. Kramer, (1994):3.

[185] O. Deubner, (1938):52, Abb. 44; W. D. Heilmeyer (1970):94–95, Taf. 28.3, 4; V. M. Strocka, (1973):899, Taf. 288.16; V. İdil (1984):21, Lev. 10.2, 3; H. Thür, (1989):95, Abb. 157 -159; Z. Koçel

131 yılına tarihlendirilen Attaleia Hadrianus Takı Ion *kymation*'larıyla[186]**(Lev. LXII, Res.136)**, İ.S. 128–138 yılları arasına tarihlendirilen Aphrodisias Hadrianus Hamamı Ion *kymation*'larıyla[187]**(Lev. LXII, Res.137)** göstermiş oldukları benzerlikler nedeniyle Geç Hadrianus Dönemi – Erken Antoninus Pius Dönemi'ne tarihlendirilmelidir.

Acanthus bezemesine baktığımızda ise **Kat. No. 35** *ante* başlığının *acanthus'*ları *Acanthus* yaprak yüzeylerinde matkap ile ana damarın iki yanına derin kanallar açılmış ve bu damarlar yaprak tabanına kadar inmektedir. Yaprak dilimleri üzerine de ince çizgiler işlenmiştir. *Acanthus* yaprak dilimleri üç dişli olarak işlenmiştir. Yaprak dilimleri arasında damla şeklinde gözler bulunmaktadır.

Kat. No. 37 *ante* başlığının *acanthus'*u bitirilmemiştir. *Acanthus* yaprak dilimleri üç dişli olarak işlenmiştir.

G.I. 1 No'lu mekân pipo bezemeli frizleriyle pipo bezemeler ve *acanthus* bezemeleri benzerlik göstermektedir.

Başlıklar yapılan karşılaştırmalar neticesinde, Geç Hadrianus Dönemi – Erken Antoninus Pius Dönemi'ne tarihlendirilmelidir.

4.6. Basit Bezeme Üslubuyla Bezenmiş Sütun Başlıkları

Abacus ve *calathus'*tan oluşan bu başlıklarda *calathus'*un *acanthus*, *lotus* – palmet dizimi gibi çeşitli bitkisel ya da geometrik motiflerle bezenmesi ile oluşturulmaktadır. Bu başlıklar korinth, kompozit ya da korintleştirilmiş başlıklarda olduğu gibi bir stil gelişimi göstermemesi nedeniyle *calathus* üzerinde yer alan

---

Erdem, (1996):101, Lev. 28.1; J.Rohmann, (1998): 71 – 79, Taf. 42.1–6, 43.1–6, 43.1–6; G. A. Plattner, (2008):226, Abb. 2.

[186] E. Weigand, (1914):87; V. M. Strocka, (1981):28, Abb. 49; Z. Koçel Erdem, (1996):118, Lev. 42.1a-b; M. Karaosmanoğlu, (1996): 42, Lev. 22 b; Z. Koçel Erdem, (1998):8; R. Köster, (2004): Taf. 103.1.

[187] W. Koenigs - W. Radt, (1979): Taf. 113.3; V. M. Strocka, (1981):26, Abb. 47; L. Vandeput, (1993):105, Fig. 83; Z. Koçel Erdem,(1996):117, Lev.40.2; M. Karaosmanoğlu, (1996): 43, Lev. 24 a; Z. Koçel Erdem, (1998):8; R. Köster, (2004): Taf.104.4.

bezemesine göre tarihlendirilmektedir. Bu tipte Allianoi'da Insula III A 12 mekânından ele geçen iki adet konsollu sütun başlığı ile iki adet sütun başlığı bulunmaktadır.

4.6.1. Allianoi Basit Bezeme Üslubuyla Bezenmiş Konsollu Sütun Başlıkları

Kat. No. 38–39 başlıklar üzerine dış yaprağı gözcük biçiminde kıvrılan, göbeksiz ve birbirinden bağımsız kapalı – açık palmetler yerleştirilmiştir. Bu iki başlık birbirinden farklı olarak **Kat. No. 38**'de konsol kısmına açık palmet motifi yerleştirilmiş, **Kat. No. 39**'da konsol kısmına *acanthus* yaprağı yerleştirilmiştir. Başlığın *calathus* ayağında ise saz yaprak motifi yerleştirilmiştir. Açık palmetlerin yaprak uçları ise çentiklendirilmiştir.

İ.S. 130–131 yıllarına tarihlenen Phaselis Hadrianus Takı simasında yer alan palmetler[188]**(Lev. LXII, Res.135)** ve İ.S. 130–140 yıllarına tarihlendirilen Pergamon Kızıl Avlu arşitrav tacında yer alan palmetler[189]**(Lev. LXIII, Res.141)** ile benzerlikler göstermektedirler.

Bu analojik değerlendirmeler sonucunda basit dekorasyonla bezenmiş konsollu sütun başlıklarının Geç Hadrianus Dönemi – Erken Antoninus Pius Dönemi'ne tarihlendirilmesi gerekmektedir.

4.6.2. Allianoi Basit Bezeme Üslubuyla Bezenmiş Sütun Başlıkları

Kat. No. 40 sütun başlığı eksiksiz olarak bulunmuştur. Başlığın *calathus*'u üzerinde dış yaprağı gözcük biçiminde kıvrılan, göbeksiz ve birbirinden bağımsız kapalı palmetler ve palmetler arasında kalan boşluğa da doldurma motifi olarak yerleştirilen birer yaprak motifi görülmektedir.

---

[188] Z. Koçel Erdem, (1996):161, Lev. 76.4; Z. Koçel Erdem, (1998):8.

[189] W. Koenigs - W. Radt, (1979):335–336, Taf. 114.3; V.M. Strocka, (1988):300, Taf. 44.4; C. Başaran, (1989): 58, Res. 11; K. Lembke,(2005):56–57.

İ.S. 130–131 yıllarına tarihlenen Phaselis Hadrianus Takı simasında yer alan palmetler[190]**(Lev. LXII, Res.135)** ve İ.S. 130–140 yıllarına tarihlendirilen Pergamon Kızıl Avlu arşitrav tacında yer alan palmetler[191]**(Lev. LXIII, Res.141)** ile benzerlikler göstermesi nedeniyle Geç Hadrianus Dönemi – Erken Antoninus Pius Dönemi'ne tarihlendirilmesi gerekmektedir.

Kat. No. 41 sütun başlığı üzerinde *acanthus* aralarına yerleştirilen bitkisel bir motif ile dönüşümlü olarak yerleştirilen *acanthus'*lar görülmektedir. *Acanthus* yaprak yüzeylerinde matkap ile ana damarın iki yanına derin kanallar açılmış ve bu damarlar yaprak tabanına kadar inmektedir. Yaprak dilimleri üzerine de ince çizgiler işlenmiştir. Yaprak dilimleri arasında damla şeklinde gözler bulunmaktadır. *Acanthus'*lar, Allianoi korinth başlıklarıyla **(Kat. No. 1–3)** karşılaştırıldıklarında benzer özellikler göstermelerine rağmen basit bir biçimde işlenmiş oldukları görülmektedir. Basit dekorasyonda işlenmiş olan bu başlığın göstermiş olduğu dönem özellikleri nedeniyle Geç Hadrianus Dönemi – Erken Antoninus Pius Dönemi'ne tarihlendirilmesi mümkündür.

[190] Z. Koçel Erdem, (1996):161, Lev. 76.4; Z. Koçel Erdem, (1998):8.

[191] W. Koenigs - W. Radt, (1979):335–336, Taf. 114.3; V.M. Strocka, (1988):300, Taf. 44.4; C. Başaran, (1989): 58, Res. 11; K. Lembke,(2005):56–57.

5. ALLIANOI MİMARİ BEZEME MOTİFLERİ

Allianoi'da 1998–2006 yılları arasında yapılan çalışmalarda tez kapsamına giren mimari elemanlar üzerinde görülen *acanthus*, *lotus* - palmet, pipo bezeme ve Ion *kymation*'u incelenecektir.

5.1. Acanthus

Acanthacea familyasından bir bitki türü olan *acanthus* (ayı pençesi) Antik Dönem sanatında özellikle de Roma Dönemi'nde sevilerek kullanılmıştır[192]**(Lev. XXXIX, Res.52).** Ancak çoğu kez birbirine benzeyen yaprakları nedeniyle ***compositae*** familyasından olan kenger otu yaprağıyla karıştırılmıştır[193]**(Lev. XXXIX, Res.53).**

*Acanthus'*un görünümü sadece dönemin getirmiş olduğu stilistik değişimlere göre değil, aynı zamanda farklı tipler göstermesiyle de birbirinden ayrılmaktadır. Çünkü *acanthus* yaprağının her bir tasviri bitkisel bir özellik göstermesine rağmen tam olarak belli bir modeli yoktur. Bu motif her zaman sanatsal bir biçim özelliği göstermektedir ve tipolojik olarak da farklı tasvirlerden oluşmaktadır. Bu nedenle yaprağın çoğu kez birbirinden ayrı biçimlerde görünmesi mümkün olmaktadır[194]. *Acanthus* yaprak motifinin gelişimini en iyi korinth ve kompozit başlıklarda izlememiz mümkündür[195].

Mimari dekorasyon tarihinde *acanthus* yaprağı çok uzun süre ve çok geniş bir alanda kullanılmıştır. Korinth ve Kompozit tipte sütün başlığı, pilaster başlığı ve *ante* başlığı ana unsuru olarak kullanılmasının yanı sıra, ion başlıklarının polster yüzlerinde, yapıların saçak konsolları üzerinde kullanılmıştır. *Acanthus* yaprakları ile süslü volütlü konsollar ilk olarak Roma'da, Augustus ve Flaviuslar Dönemi

---

[192] Y. Demiriz, (1984), "Acanthus; Türkiye'nin Arkeoloji ve Sanat Tarihi Terminolojisine Yanlış Adla Girmiş Bir Bitki Motifi", **Arkeoloji ve Sanat Tarihi Dergisi 3**, s.19.

[193] Y. Demiriz, (1984):20.

[194] J. Rohmann, (1995):109.

[195] Bkz. Korint Başlıklar.

yapılarında görülmektedir[196]. Anadolu'da ise Ephesus Celcus Kütüphanesi'nde görülmüştür[197]. Konsol *acanthus*'ları, başlıklara oranla daha özensiz işlenmişlerdir. Sarmal dallı frizlerde çoğunlukla ana dal *acanthus*'lardan oluşur ve profilden gösterilir. Friz köşelerine başlangıç/bitiş motifi olarak da yerleştirilir ve buradaki *acanthus* çanak yaprak durumundadır[198].

5.2. Ion *Kymation*'u

Mimari bezeme sanatında en çok kullanılan motiflerden biri olan Ion *kymation*'u; çanak içine yerleştirilmiş yumurtaların ard arda dizilmesiyle, ara eleman olarak mızrak ucu veya ok ucunun kullanılmasıyla oluşturulan bir bezemedir**(Lev. LVI, Çiz.5)**.

Bitkisel kökenli bu bezeme zaman içinde üsluplaştırılarak yumurta formunu, ara yapraklar da ok ucu veya mızrak şeklini almıştır. Sütun başlıklarında, pilaster başlıklarında, arşitrav taçlarında, friz taçlarında, konsollu geisonun konsolları arasında kaset çerçevesi olarak, kapı çerçeveleri ve sokel taçlarında kullanılmıştır[199]. Roma İmparatorluk Dönemi'nde Anadolu dekorasyon anlayışının temeli Hellenistik Dönem'e dayanmaktadır. Anadolu'da Geç Hellenistik Dönem yapılarından Lagina Hekate Tapınağı Ion *kymation*'ları, sık dizimi ve çanak – mızrak ucu ilişkisi ile Ephesus Oktogonal Mezar Anıtı Ion *kymation*'larında da devam etmektedir[200]**(Lev. LVII, Res.115)**. İ.Ö. 50 yılına tarihlendirilen Ephesus Oktogonal Mezar Anıtı Ion

---

[196] H. Thür, (1985), "Ephesische Bauhütten in der Zeit der Flavier und der Adoptivkaiser", **Lebendige Altertumswissenschaft, Festgabe zur Vollendung des 70. Lebensjahres von Hermann Vetters**, Wien, s. 183; Z. Koçel Erdem, (1996):174.

[197] V. M. Strocka, (1988):305, Taf. 39,5; Z. Koçel Erdem, (1996): s. 174.

[198] Z. Koçel Erdem, (1996): 175.

[199] M. Meuer, (1909):362–364; Z. Koçel Erdem, (1996): s.199.

[200] F. Rumscheid, (1994), Untersuchungen zur Kleinasiatischen Bauornamentik des Hellenismus, **Beiträge zur Erschliessung Hellenistischer und Kaiserzeitlicher Skulptur und Architektur Bd. 14**, Mainz, Taf. 72.2, 4, 6, 73.1; N. Koçhan, (1995), **Hellenistik Çağ Anadolu Mimarisi'nde Lotus-Palmet ve Yumurta Bezekleri**, Erzurum, s. 91–92, Lev. 28b,c. M. Karaosmanoğlu, (1996):24 Lev. 1a; 170; R. Köster, (2004): Lev.106.1.

kymation'larında yumurta üstü kesik ve küt bir yapıya sahipken doldurduğu çanak yumurtaya büyük oranda bağlı ve ondan yüzeysel bir şekilde ayrılmaktadır. Sık dizimli çanaklar arasına keskin sırtlı ve ucu körelmiş mızrak uçları yerleştirilmiştir. Kendinden önceki örneklere nazaran yumurta hatları sertleşmiş ve zemine bağımlı bezeme yüzeysel ayrımı ile yeni bir özellik göstermektedir[201]**(Lev. LVII, Res.116)**.

Ephesus Oktogonal Mezar Anıtı yumurtalarının sert yapı geleneğini, Erken Augustus Dönemi'ne tarihlenen Termessus Artemis Tapınağı pilaster başlığı Ion *kymation*'unda da izlememiz mümkündür. Ancak bu sertlik ve yüzeysellik burada biraz yumuşamıştır. Ion *kymation*'unda, üst silmeye bağlı yumurta içe eğik kenarlı çanaktan biraz daha çözülmüş ve alta doğru belirli bir biçimde sivrilmiştir. Yumurta ve çanak arasının yüzeysel bir şekilde oyulduğu görülmektedir. Yumurtaların gevşetilmiş dizimine karşın keskin sırtlı ve sivrilmiş mızrak uçları genişleyen kenarlarıyla çanağa olan bağımlılığını sürdürür. Sivri çanak ve mızrak uçları ince şeride kadar uzanarak alttaki astragal ile aks uyumu gösterir[202]**(Lev. LVII, Res.117)**.

Augustus'un ilk yıllarına tarihlenen bu yapıyı Ephesus Tiyatrosu'ndan bir parça izler. İçe eğik kenarlı çanakta derin oyguyla ayrılan sivri yumurtalarda hatların daha yuvarlakça yapılmaları önceki örneklerden gelişkin olduğunu gösterir. Ayrıca bir yenilik olarak, mızrak ve çanak uçlarının altında uzanan urgan bezemesi Ephesus'lu ustaların buluşu olarak ortaya çıkar. Bu bezeme Augustus Dönemi'nde sevilerek kullanılmıştır[203]**(Lev. LVII, Res.118)**.

Erken Augustus Dönemi'ne tarihlenen Ankyra Augustus Tapınağı cella iç duvarı kornişi Ion *kymation*'unda, yumurtaların üst kısmı yuvarlatılmış, yumurta ile içe eğik kenarlı çanak derin bir oyguyla ayrılmıştır[204]**(Lev. LVIII, Res.119)**.

---

[201]E. Weigand, (1914): Taf. 3.1; J. Keil, (1964):122; W. Alzinger, (1974):40 – 42, Abb. 146, 170; M. Karaosmanoğlu, (1996):24, Lev. 2a; R. Köster, (2004): Taf. 106.1; G. A. Plattner, (2009):101 – 110.

[202] M. Karaosmanoğlu, (1996):25, Lev. 2b.

[203] R. Heberdey, (1912), "Das Theater in Ephesos", **Forschungen in Ephesos 2**, Wien, s. 52, Abb. 65; A. Bammer, (1978–1980):67; M. Wegner, (1978–1980), "Soffitten von Ephesos und Asia Minor", **Jahreshefte des Österreichischen Archäologischen Institutes in Wien, 52. 1978 – 1980,** s. 104; M. Karaosmanoğlu, (1996):25, Lev. 3a; R. Köster, (2004): Taf. 108.3.

[204] E. Weigand, (1914):51, 176; M. Karaosmanoğlu, (1996):27, Lev. 5a.

Ephesus Mithridates Kapısı'nın yazıtla kesin olarak İ.Ö 4/3'e tarihlenmesi bezemelerin stil gelişiminin sağlam bir temele dayandırılması hususunda önemlidir. Yapıda iki ayrı işçilikte Ion *kymation*'u görülmektedir. İlki Ankyra Augustus Tapınağı örneğindeki gibi, ancak yumurtalar daha yuvarlak ve çanak - yumurta arası daha ayrık, ikincisi ise ilkine göre daha yalındır. Üst kısımları az yuvarlatılan sivri yumurtalar, içe eğik kenarlı çanaktan derince oyguyla ayrılmış, yumurtalar ince ipçiklerle çanağa değdirilmiş ve keskin sırtlı mızrak uçları birer ipçikle yanlara bağlanmış, çanak ve yumurta ilişkisi yuvarlak geçişlerle yumuşatılmaya çalışılmıştır. Mızrak uçlarının çanaktan ayrılmaya başlaması geç dönem özelliğidir[205]**(Lev. LVIII, Res.120)**.

Geç Augustus Dönemi geleneğini Pisidia Antiokheia Augustus Tapınağı Ion *kymation*'larında da görmekteyiz. Yumurtalar üstten kesik ve silmeye bağlıdır. İlk bakışta Augustus'un ilk dönem Ion *kymation*'larına benzer görünse de Miletus Kapito Hamamı arşitrav-friz bloğundakilerle olan yakınlığı ile bu bezemeler Tiberius'un ilk yıllarını gösterir[206]**(Lev. LVIII, Res.121)**.

Yazıtıyla Claudiuslar Dönemi'ne tarihlenen Miletus Kapito Hamamı'na ait arşitrav-friz bloğu, Pisidia Antiokheia Augustus Tapınağı yumurtalarıyla üstten kesik ve silmeye bağlı, içe eğik kenarlı çanaktan yüzeysel oyguyla ayrılmış yapısıyla benzerdir[207]**(Lev. LVIII, Res.122)**.

Miletus Ionik Avlu korniş parçası Ion *kymation*'ları da önceki örneklerle benzerdir. Çanakların sık bir şekilde dizili olması ve keskince sırtlı sivri mızrak uçlarının ona bağımlı yapısı ile diğerlerinden farklıdır[208]**(Lev. LIX, Res.123)**. Ancak yapıya ait bir başka parçadaki Ion *kymation*'u gevşek dizilmiş ve Anadolu'da ilk kez

---

[205] E. Weigand, (1914):51, 78, Abb. 36; V. M. Strocka, (1981):35 Abb. 64; C. Başaran, (1989): Res. 2; M. Karaosmanoğlu, (1996):28, Lev. 5a, 6b; G. A. Plattner, (2007), "Elemente Städrömischen Bautypen und Ornamentformen in der Kleinasiatischen Architektur", **Neue Zeiten – Neue Sitten**, Wien, s.126.

[206] F. Rumscheid,(1994): Taf. 7.5; M. Karaosmanoğlu, (1996):30 Lev. 8a.

[207] W. D. Heilmeyer, (1970):85, Taf. 23.1; R. Köster,(1993), "Die Palästrahallen der Capitothermen in Milet", **Istanbuler Mitteilungen 43.1993,** s. 429, Taf. 47.3; M. Karaosmanoğlu, (1996):30–31, Lev. 8b; R. Köster, (2004): s. 33 – 36, Taf. 18.4.

[208] R. Köster,(1993):429; M. Karaosmanoğlu, (1996):30–31, Lev. 9b; R. Köster, (2004): 45, Taf. 24.6.

çanak aralarına mızrak ucu yerine ok ucu yerleştirilerek geleceğe yönelik yeni bir atılımın öncülüğü yapılmıştır[209]**(Lev. LIX, Res.124)**.

Ephesus Domitianus Kutsal Alanından bir geison bloğu yazıt ile Geç Nero Dönemi'ne tarihlendirilmiştir. Yumurtalar üstten kesik, küt bir şekilde işlenmiş ve yumurtalar çanaktan ince bir oyguyla ayrılmışlardır. Bu bezeme Side Vespasianus Anıtı ile benzerlik göstermektedir[210]**(Lev. LIX, Res.125)**.

Claudiuslar Dönemi'nde Ion *kymation*'u altlarında Arkaik Dönem'den bu yana görülen astragala yer verilmemesi de dönem özelliği olarak karşımıza çıkmaktadır[211]**.**

İ.S. 71 yılına tarihlenen Side Vespasianus Anıtı Ion *kymation*'larında, ince kenarlı çanaktan derince oyguyla ayrılan küt yumurtalar ve sık bir şekilde yerleştirilen geniş çanaklar ile birleşen keskin sırtlı mızrak uçları görülmektedir. Claudiuslar Dönemi'nden itibaren görülen yumurtanın altındaki astragalın bulunmayışı geleneği, bir dönem özelliği olarak burada da devam etmektedir[212]**(Lev. LIX, Res.126)**.

Pergamon Yukarı Gymnasion sima parçası Ion *kymation*'unda yumurtaların üstü kesik ve küt bir yapıya sahip olması, geniş ve sık dizili çanaklara bağlanmış keskin sırtlı mızrak uçlarının göstermiş oldukları yapıyla kendinden önceki geleneği devam ettirdiğini görmekteyiz. Çanak alt kısmının silmeyle bütünleşmesi ile yumurta uçlarının da birer ipçikle bu çanağa bağlanması yeni bir özellik olarak karşımıza çıkmaktadır[213]**(Lev. LX, Res.127)**.

İ.S. 79/80 yıllarına tarihlendirilen Miletus Çeşmesi konsol parçasında görülen Ion *kymation*'unda seyrek dizili yumurta çanaklarının alt kısımlarının silmeye gömülmesi ve mızrak uçlarının ortasından yanlara doğru birer bağcıkla birleştirilmesi Hellenistik Dönem özelliği olarak yeniden karşımıza çıkmaktadır. Çanakların

---

[209] R. Köster,(1993): 429; M. Karaosmanoğlu, (1996):30,31, Lev. 10a; R. Köster, (2004): 45, Taf. 24.4.

[210] W. D. Heilmeyer, (1970):84, Taf. 23.2; M. Karaosmanoğlu, (1996):32, Lev.11b.

[211] M. Karaosmanoğlu, (1996):32.

[212] A. M. Mansel, (1960): "1959 Side Kazıları Hakkında Kısa Rapor", **Türk Arkeoloji Dergisi 10.1. 1960,** s. 53 – 54; M. Karaosmanoğlu, (1996):32–33, Lev. 12a.

[213] P. Schazmann, (1923):52, Taf. 22; M. Karaosmanoğlu, (1996):33, Lev. 12b.

silmeye gömülmesi nedeniyle yumurta alt uçları ince bir ipçikle silmeye dokundurulmuş ve üst kısımları ise yuvarlatılmıştır[214]**(Lev. LX, Res.128)**.

İ.S. 92/93 yıllarına tarihlendirilen Ephesus Pollio Çeşmesi üst yapısına ait parçanın Ion *kymation*'una baktığımızda Miletus Çeşmesi örneğiyle benzerdir. Ancak mızrak uçları burada küt işlenmiştir[215]**(Lev. LX, Res.129)**.

Erken Traianus Dönemi'ne tarihlendirilen Stratonikeia Bouleterionu'nun batısındaki kapı atkı taşı üzerinde yer alan Ion *kymation*'u, Ephesus Pollio Çeşmesi Ion *kymation*'uyla benzer özellikler gösterir. Fakat Pollio Çeşmesi'nden farklı olarak buradaki ok uçları ince - uzun ve çanaklardan çözülmüştür. Claudiuslar Dönemi ile birlikte unutulan astragal iki yassı – bir yuvarlak düzeniyle yeniden kullanılmaya başlanılmıştır[216]**(Lev. LX, Res.130)**.

İ.S. 112–138 yıllarına tarihlenen Pergamon Traianus Tapınağı Ion *kymation*'larına baktığımızda, oval yumurtaların iri ve çanaktan derin bir oyguyla ayrılarak bağımsız bir şekilde betimlenmiş olduklarını görürüz. Seyrek dizili çanak aralarına yerleştirilmiş olan uzun saplı ok uçları kanatlarla çanaklara bağlanmışlardır[217]**(Lev. LXI, Res.131)**.

İ.S. 117–120 yıllarına tarihlendirilen Ephesus Hadrianus Tapınağı Ion *kymation*'larında iki farklı işçilik görülmektedir. Kapı sövesinde yer alan Ion *kymation*'unda, uzun yumurtalar alta doğru incelen çanaktan derin bir oyguyla ayrılır, seyrek dizili çanakların arasına yerleştirilen ok uçlarının kanatları çanaklara bağlanmıştır**(Lev. LXI, Res. 132)**. Çanaklar altta dizili boncuk dizisiyle bütünleşmiştir. Arşitrav tacında yer alan Ion *kymation*'unda ise çanaklar diğerine

---

[214] E. Weigand, (1914):52; J. Keil, (1964):124; V. M. Strocka,(1981):22, Abb. 41; M. Karaosmanoğlu, (1996):33–34, Lev. 13a;

[215] W. Alzinger, (1974):121, Abb. 169; A. Bammer, (1978 – 1980):72, Abb. 5; W. Koenigs - W. Radt, (1979):343, Taf. 118.1; C. Başaran, (1989):58 M. Karaosmanoğlu, (1996):34, Lev. 14a.

[216] M. Karaosmanoğlu, (1996):35, Lev. 15a.

[217] W. Koenigs - W. Radt, (1979):337–339, Taf. 113.1, 2; V. M. Strocka,(1988):298–299, Taf. 43.3; M. Karaosmanoğlu, (1996):36, Lev. 16a, b; Z. Koçel Erdem, (1996):73, 151, Lev. 2.1, 31.2, 65.3, 70.2; Z. Koçel Erdem, (1998):8.

göre daha geniş açılmış ve daha seyrek dizilmişlerdir. Yumurtalar "U" formunda yapılmışlardır[218]**(Lev. LXI, Res.133)**.

İ.S. 130–131 yıllarına tarihlendirilen Phaselis Hadrianus Takı Ion *kymation*'larında yumurtalar üst silmeye bağlıdır. Yumurtalar çanaktan derin bir oyguyla çözülürken, yenilik olarak yumurta ucu zayıflatılmış ve altta iki yassı boncukla çanağın birleştirilmesi, tarihleme kriteri olarak karşımıza çıkmaktadır[219]**(Lev. LXI, Res.134)**.

İ.S. 135–136 yıllarına tarihlendirilen Iassos Agora Galerisi'nde yer alan friz tacı üzerindeki Ion *kymation*'larına baktığımızda sivri yumurtalar ince bir ipçikle üst silmeye tutturulmuş ve çanaktan derin bir oyguyla ayrılmıştır. Alta doğru incelen çanaklar alt silme ile birleşmiştir. Seyrek dizili çanak aralarına yerleştirilen ok uçları, ipçik kanatlarla yanlardan çanaklara bağlanmışlardır. Ok ucu bağlantı yerleri matkapla delinmiştir[220]**(Lev. LXIII, Res.139)**.

Geç Hadrianus Dönemi stil özellikleri, Erken Antoninus Pius Dönemi'nde de devam eder.

Bezemeleri İ.S. 120–140 yıllarına tarihlendirilen Euromus Zeus Tapınağı, kapı sövesi Ion *kymation*'unda yumurtaların kısa boylu ve sivri olduklarını görmekteyiz. Yumurtalar çanaktan derin bir oyguyla ayrılmakta ve uçları çanağa değmektedir. Seyrek olarak yerleştirilmiş olan çanaklar arasındaki ok uçları ise yanlardan birer ipçikle çanaklara bağlanmaktadır[221]**(Lev. LXIII, Res.140)**.

İ.S. 130–140 yıllarına tarihlendirilen Pergamon Kızıl Avlu bezemelerinde Traianus Tapınağı ile aynı okulun etkilerini görmekteyiz. Arşitrav tacında yer alan Ion *kymation*'unda, oval yumurtaların alt uçları çanaklardan çözülmeye başlamış,

---

[218] W. Koenigs - W. Radt, (1979):343–344, Taf. 118.4; V. M. Strocka,(1981):26, Abb. 46; V. M. Strocka,(1988):300; J. Rohmann, (1995): Taf. 44.6; M. Karaosmanoğlu, (1996):38, Lev. 17a; Z. Koçel Erdem, (1996):116, Lev. 39.3, 21.1, 34.2, 61.3; Z. Koçel Erdem, (1998):8; R. Köster, (2004): Taf. 116.2–3.

[219] M. Karaosmanoğlu, (1996):41, Lev. 22a; Z. Koçel Erdem, (1998):8.

[220] V. M. Strocka, (1981):28- 29, 43, Abb. 51; S. Pülz, (1989a): Taf. 35.8; Z. Koçel Erdem, (1996):141, Lev. 62.1; M. Karaosmanoğlu, (1996):43, Lev. 24b.

[221] S. Pülz, (1989b), "Zur Bauornamentik des Zeustempels von Euromos", **Istanbuler Mitteilungen 39.1989**, s.453 Taf. 44.2; Z. Koçel Erdem, (1996):171, Lev. 85.3; M. Karaosmanoğlu, (1996):44, Lev. 26 b; R. Köster, (2004):Taf. 117.3.

yumurta – çanak arası derin bir oyguyla ayrılmış, çanak kenarları alta doğru incelmiştir. Seyrek dizili çanak aralarına keskin sırtlı mızrak uçları çanaklarla bağlantılı olarak yerleştirilmiştir. Ion *kymation*'u altına iki yassı bir oval boncuk yerleştirilmiştir. Bezemelerde matkap kullanımının artmış olduğunu görmekteyiz[222]**(Lev. LXIII, Res.141)**.

5.2.1. Allianoi Ion *Kymation''*ları

Allianoi Ion *kymation*'ları S kıvrımlı sarmallı sütun ve pilaster başlıklarında, kompozit sütun başlıklarında, pipo sütun başlıkları ve *ante* başlıkları üzerinde görülmektedir[223].

Allianoi Ion *kymation*'larını göstermiş oldukları özellikler nedeniyle iki ayrı grupta incelememiz gerekmektedir.

1. grupta, **Kat. No. 4 ve Kat. No. 5** "S" kıvrımlı sarmallı sütun başlıklarının her bir cephesinde birer tane olmak üzere her başlıkta toplam 4 yumurta bulunmaktadır. Yumurta derin bir oyguyla çanaktan ayrılmışlardır. **Kat No. 32, 34** pipo sütun başlıkları ve **Kat. No. 37** pipo *ante* başlığı Ion *kymation'*ları görülmektedir. Ion *kymation'*larında, sık yerleştirilmiş olan yumurtalar çanaktan derin bir oyguyla ayrılmaktadır. 2. grup Ion *kymation'*larına göre yumurtaların yerleştirildikleri çanaklar daha yayvan olarak işlenmişlerdir. Yumurtalarda uca doğru bir sivrilme görülmemektedir. Pipo başlıklarda görülen yumurta aralarına yerleştirilen çizgiler burada ok ucu biçimindedir. İ.S. 120–130 yıllarına tarihlendirilen Pergamon Tholos Ion *kymation'*larıyla[224]**(Lev. LXI, Res.134)**, İ.S.

---

[222] W. Koenigs - W. Radt, (1979):335–336, Taf. 114.1, 2, 3; V. M. Strocka,(1988):303, Taf. 44.4, 5; Z. Koçel Erdem, (1996):120, Lev. 45.1; M. Karaosmanoğlu, (1996):37, Lev. 17a; K. Lembke, (2005):56–57.

[223] Kat. No. 4 -11, 31- 37.

[224] W. Koenigs - W. Radt, (1979):325, Taf. 106.1–3, 107.1–4; V.M. Strocka, (1988):305; Z. Koçel Erdem, (1996):156, Lev.74.2.

135–136 yıllarına tarihlendirilen Iassos Agora Galerileri Ion *kymation*'larıyla[225]**(Lev. LXIV, Res.143),** İ.S. 130–138 yıllarına tarihlendirilen Bithynion Klaudiopolis Antinoos Tapınağı Ion *kymation*'ları[226]**(Lev. LXII, Res.138)** ve İ.S. 130–140 yıllarına tarihlendirilen Pergamon Kızıl Avlu Ion *kymation*'larıyla[227]**(Lev. LXIII, Res.141)** benzerlikler göstermektedir. Bu nedenle bu gruptaki Allianoi Ion *kymation*'ları Geç Hadrianus Dönemi – Erken Antoninus Pius Dönemi'ne tarihlendirmemiz gerekmektedir

2. Grupta, **Kat No. 6–11** "S" kıvrımlı sarmallı pilaster başlıkların üzerindeki Ion *kymation*'ları ve **Kat. No. 31, 36** pipo sütun başlıları ve **Kat. No. 35** pipo *ante* sütun başlığı Ion *kymation*'ları bulunmaktadır. **Kat No. 33** pipo sütun başlığının Ion *kymation*'ları bitirilememiştir. Ancak yumurtalara baktığımızda bu gruba dâhil edilmektedir. Pilaster başlıklar üzerindeki Ion *kymation*'ları, derin bir oyguyla çanaktan ayrılmaktadır. Yumurtalar çanağa ince bir ipçikle bağlanmışlardır. Yumurtalar uzun ve uca doğru sivrilen bir form göstermekte, çanaklar da yumurtaların formuna uyum sağlamaktadırlar. Seyrek yerleştirilmiş yumurtalar arasında ok ucu formu özelliğini yitirmiş ince çizgiler şeklinde işlenmiş ok uçları görülmektedir. Bu çizgilerin iki yanı da matkapla derin olarak oyulmuştur. Pipo başlıklar üzerindeki yumurtalar, pilaster başlıklarla aynı özellikleri gösterir, ancak yumurtalar sık yerleştirilmiş ve yumurta araları özensiz işlenmiştir. Bu başlıkların Ion *kymation*'larında pilaster başlıklardaki özenli işçilik görülmemektedir. Bu gruptaki Ion *kymation*'ları, İ.S. 128–138 yılları arasına tarihlendirilen Pergamon Müzesi'nde bulunan Asklepieion Kütüphanesi "S" kıvrımlı sarmallı pilaster başlığın Ion *kymation*'ları[228]**(Lev. LI, Res.97),** Asklepieion Kuzey Galeri Kompozit başlıkları

---

[225] V. M. Strocka, (1981):28- 29, 43, Abb.51; S. Pülz, (1989a): Taf. 35.8; Z. Koçel Erdem, (1996):141, Lev. 62.1; M. Karaosmanoğlu, (1996):43, Lev. 24b; Z. Koçel Erdem, (1998):8; R. Köster, (2004): Taf. 118.3, 119.1–2.

[226] B. Yalman, (1986):444, Res. 16; Z. Koçel Erdem, (1996):162, Lev. 78.1.

[227] W. Koenigs - W. Radt, (1979):335–336, Taf. 114.1, 2, 3; V. M. Strocka,(1988):303, Taf. 44.4, 5; Z. Koçel Erdem, (1996):120, Lev. 45.1; M. Karaosmanoğlu, (1996):37, Lev. 17a; K. Lembke, (2005):56–57.

[228] J. B. Ward – Perkins, (1992): Fig. 72; J. Kramer, (1994):3.

Ion *kymation*'larıyla[229]**(Lev. XLVI, Res.77)** benzer özellikler göstermektedir. İ.S. 131 yılına tarihlendirilen Attaleia Hadrianus Takı Ion *kymation*'larıyla[230]**(Lev. LXII, Res.136)**, İ.S. 128–138 yılları arasına tarihlendirilen Aphrodisias Hadrianus Hamamı Ion *kymation*'larıyla[231]**(Lev. LXII, Res.137)** göstermiş oldukları benzerlikler nedeniyle 2. Grup Allianoi Ion *kymation*'larını da Geç Hadrianus Dönemi – Erken Antoninus Pius Dönemi'ne tarihlendirmemiz gerekmektedir.

Yumurta işlenişlerine baktığımızda Allianoi'da iki farklı işçilik görülmektedir. 1. gruptaki yumurtalar aynı usta tarafından yapılmış olmalıdır. 2. grup yumurtalar da bir başka usta tarafından yapılmış olmalı, ancak pilaster başlıklarda daha özenli bir işçilik söz konusudur. Bu durumda Insula III A 12 mekânının pipo başlıklarının Ion *kymation*'u işçiliklerinde iki farklı ustanın çalışmış olduğu düşünülebilir.

5.3. Lotus – Palmet

Lotus çiçeği ve palmetin birlikte dönüşümlü olarak yerleştirilmesiyle oluşturulan ve genellikle anthemion kuşağı olarak anılan bezeme çeşididir**(Lev. LVI, Çiz.6).**

Anthemion kuşağında kullanılan bezeme motiflerinden palmet; açık palmet, kapalı palmet ve yarım palmet olarak kullanılmaktadır. Yaprak uçları dışa dönük açılanlara açık, içe dönük olanlara ise kapalı palmet denmektedir. Yarım palmet kapalı

---

[229] O. Deubner, (1938):52, Abb. 44; W. D. Heilmeyer (1970):94–95, Taf. 28.3, 4; V. M. Strocka, (1973):899, Taf. 288.16; V. İdil (1984):21, Lev. 10.2, 3; H. Thür, (1989):95, Abb. 157 -159; Z. Koçel Erdem, (1996):101, Lev. 28.1; J.Rohmann, (1998): 71 – 79, Taf. 42.1–6, 43.1–6, 43.1–6; G. A. Plattner, (2008):226, Abb. 2.

[230] E. Weigand, (1914):87; V. M. Strocka, (1981):28, Abb. 49; Z. Koçel Erdem, (1996):118, Lev. 42.1 a-b; M. Karaosmanoğlu, (1996): 42, Lev. 22 b; Z. Koçel Erdem, (1998):8; R. Köster, (2004): Taf.103.1.

[231] W. Koenigs - W. Radt, (1979): Taf. 113.3; V. M. Strocka, (1981):26, Abb. 47; L. Vandeput, (1993):105, Fig. 83; Z. Koçel Erdem,(1996):117, Lev.40.2; M. Karaosmanoğlu, (1996): 43, Lev. 24 a; Z. Koçel Erdem, (1998):8; R. Köster, (2004): Taf. 104.4.

palmetin ortadan dikine bölünmüş yarısı izlenimi verir ve genellikle sütun başlıkları ve ranke bezeme kuşaklarında başlangıç/bitiş motifi olarak kullanılır. Palmetler göstermiş oldukları tiplere göre çeşitlilik göstermektedirler. Bunlar[232];

1. Göbeksiz basit tip,
2. Göbekli palmet,
3. Üzeri kemerli tip,
4. En dış yaprağı kıvrılarak gözcük formu oluşturan tip,
5. Alttan yatay sarmallarla bağlı tip,
6. Yaprakları *acanthus'*laştırılmış tip,
7. Yaprak uçları yuvarlanan tip,
8. ***Allianoi palmeti*** (eksen yaprağının olmadığı tip) olarak sıralanabilir.

Palmetlerin göbekli tipleri de kendi içlerinde farklılık göstermektedir. Bunlar; yarım daire, üçgen ve ortaları çentiklendirilmiş halde farklı şekiller gösteren tip olarak çeşitlilik göstermektedir[233].

Anthemion bezeme kuşağında kullanılan bir diğer bezeme motifi olan *lotus* çiçeği; açık *lotus*, yarı açık *lotus* ve kapalı *lotus* olarak kullanılmaktadır. *Lotus* çiçeği palmetteki göbek görevi gören çanak yaprak içinden çıkmaktadır. Çanak ve taç yaprakları iki yana açılmış olan açık *lotus* çiçeği, çanak yaprağı az da olsa kapalı olmasına rağmen taç yaprakları açılmış olan yarı açık *lotus* çiçeği ile çanak ve taç yaprakları toplu olarak yukarı uzanan ise kapalı *lotus* çiçeği olarak adlandırılır[234]. *Lotus* çiçeği ve palmetin ortasında eksen yaprak bulunur.

Anthemion kuşağında kullanılan palmetler aynı zamanda tek başlarına da kullanılmıştır. Ancak *lotus* çiçeğinin tek başına kullanıldığı görülmemiştir[235]. *Lotus* – palmet dizimi M. Schede tarafından dört ana gruba ayrılmıştır. Bunlar[236];

1. Üçlü dizim,
2. *Lotus* – Palmet dizimi,

---

[232] C.Başaran, (1995): 18; Z. Koçel Erdem,(1996):178.

[233] C.Başaran, (1995): 18; Z. Koçel Erdem,(1996):178.

[234] C.Başaran, (1995): 18.

[235] Z. Koçel Erdem,(1996):179.

[236] M. Schede, (1909), **Antikes Traufleisten – Ornaments,** Strassburg, s.94; C.Başaran, (1989):57; Z. Koçel Erdem,(1996):203.

3. İkili dizim,
4. Ters – düz dizim

C. Başaran ise bu dört ana grup üzerinden birbirlerine bağlanan sürgünlerin farklılığına göre beş tip ve alt gruplarına ayırarak bir inceleme yapmıştır[237].

Anthemion bezemelerini incelediğimizde Augustus Dönemi'nde Hellenistik kökenli üçlü dizim kullanılmıştır[238].

Erken Augustus Dönemi'ne tarihlenen Ankyra Augustus Tapınağı[239] palmetleri yarım daire göbekler üzerinde yükselen açık - kapalı palmetler ve kapalı *lotus* çiçeğinin dönüşümlü olarak yerleştirildiği ve "S" kıvrımlı sarmallarla birbirlerine bağlanmış oldukları görülmektedir. Palmetler, eksen yaprağı iki yanına yerleştirilmiş dörder yapraktan oluşturulmuştur. *Lotus* çiçekleri, eksen yaprağı iki yanına yerleştirilmiş ikişer yapraktan oluşturulmuştur**(Lev. LXIII, Res.142)**.

İ.Ö 4/3' e tarihlendirilen Ephesus Mithridates Kapısı[240] zemine çok yakın üçgen göbek üzerinde yükselen açık ve kapalı palmetler ile açık *lotus* çiçeğinin dönüşümlü olarak yerleştirilmiş ve "S" kıvrımlı sarmallarla birbirlerine bağlanmışlardır. Palmetler, eksen yaprağı iki yanına yerleştirilmiş dörder yapraktan oluşturulmuştur. *Lotus* çiçekleri ise eksen yaprağı iki yanına yerleştirilmiş ikişer yapraktan oluşturulmuştur**(Lev. LVIII, Res.120)**.

Elemanların altta "S" kıvrımlı sarmallarla birbirlerine bağlanmaları Augustus Dönemi'nde görülen ve Hellenistik Dönemden gelen bir gelenek olarak karşımıza çıkmaktadır[241].

Claudiuslar Dönemi ile birlikte üçlü dizimin yerine ikili dizim kullanılmış ve bu Flaviuslar Dönemi'nde de devam etmektedir[242].

Ephesus Tiyatrosu sahne konsolu[243] anthemion bezemesinde açık *lotus* ve kapalı palmetlerin "S" kıvrımlı sarmallarla birbirlerine bağlanarak oluşturulduğu

---

[237] C. Başaran, (1989):54–57.

[238] C. Başaran, (1989):57.

[239] C. Başaran, (1989): Res.1.

[240] E. Weigand, (1914):51, 78, Abb. 36; V. M. Strocka, (1981):35 Abb.64; C. Başaran, (1989):Res. 2; M. Karaosmanoğlu, (1996):28, Lev. 5a, 6b; G. A. Plattner, (2007): 126.

[241] W. Alzinger, (1974):135 - 137; S. Pülz, (1989a):41 Z. Koçel Erdem, (1996):180.

[242] C. Başaran, (1989): 58 dpn.11.

görülmektedir. Palmet ve *lotus* çiçeklerinin eksen yaprağı iki yanına yerleştirilmiş üçerli yapraklar bulunmaktadır. Üçgen göbek üzerinde yükselen palmetler, yayvan olarak işlenmişlerdir**(Lev. LVII, Res.118)**. Flaviuslar Dönemi'nde ikili dizim kullanılmaya devam eder[244].

Ephesus Pollio Çeşmesi[245] üçgen göbekler üzerinde yükselen açık ve kapalı palmetler birbirlerine "S" kıvrımlı sarmallarla bağlanmışlardır. Palmetler yayvan olarak işlenmişlerdir. Palmetler, eksen yaprağı iki yanına yerleştirilmiş üçer yapraktan oluşturulmuştur**(Lev. LX, Res.129)**.

Traianus – Hadrianus Dönemi'nde de alttan "S" kıvrımlı sarmalla bağlanma devam etmektedir[246].

Flaviuslar Dönemi'nden gelen ikili dizim Traianus – Hadrianus Dönemi'nde de devam etmektedir. Ancak üçlü dizimin daha yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu durum Augustus klasisizmine dönüş olarak yorumlanmaktadır[247].

İ.S. 112–138 yıllarına tarihlenen Pergamon Traianus Tapınağı anthemion bezemesi[248]de ağacımsı bir görünüme sahiptir**(Lev. LXIV, Res.143).**

İ.S. 117–120 yıllarına tarihlenen Ephesus Hadrianus Tapınağı anthemion[249] bezemelerine baktığımızda iki farklı biçim görmekteyiz. Attan sarmallarla birbirine bağlı ve bir göbek üzerinde yükselen tip ile göbeksiz ve yaprak uçlarının birbirine değdirilerek bağlandığı tip, ancak her iki örnekte *lotus* ve palmet işçilikler benzer özellikler göstermektedir. *Lotus* çiçeklerinin eksen yapraklarının birer filiz biçiminde işlenmiş oldukları görmekteyiz. Bezemelerin Augustus Dönemi'nde gördüğümüz

---

[243] R. Heberdey, (1912): 52, Abb. 65; A. Bammer, (1978–1980) :67; M. Wegner, (1978–1980):104; M. Karaosmanoğlu, (1996):25, Lev. 3a; R. Köster, (2004): Taf. 108.3.

[244] C. Başaran, (1989):58 Res. 7; R. Köster, (2004): Taf.110.1.

[245] W. Alzinger, (1974):121, Abb. 169; A. Bammer, (1978 – 1980):72, Abb. 5; W. Koenigs - W. Radt, (1979):343, Taf. 118.1; C. Başaran, (1989):58; M. Karaosmanoğlu, (1996):34, Lev. 14a.

[246] Z. Koçel Erdem, (1996):181.

[247] C. Başaran, (1989): 59; Z. Koçel Erdem, (1996):204.

[248] Z. Koçel Erdem, (1998):8; R.Köster, (2004):Lev. 129.1.

[249] W. Koenigs - W. Radt, (1979):343–344, Taf. 118.4; V. M. Strocka,(1981):26, Abb. 46; V. M. Strocka,(1988): 300; J. Rohmann, (1995): Taf. 44.6; Z. Koçel Erdem, (1996):116, Lev. 39.3, 21.1, 34.2, 61.3; M. Karaosmanoğlu, (1996):38, Lev. 17a; Z. Koçel Erdem, (1998):8; R. Köster, (2004): Taf. 116.2–3.

canlı ve doğal yapısını kaybedip, sade ve şekilsel özellikler göstermeye başladığını söyleyebiliriz**(Lev. LXI, Res. 132, 133).**

İ.S. 131 yıllarına tarihlenen Attaleia Hadrianus Takı [250] palmetlerinde eksen yaprağının, üst yapraklarıyla birleşerek üçlü bir demet biçiminde gösterilmesi ve yaprak yüzeylerinin düzleştirilip uç kısımlarının sivriltilmesi, bölgesel özellik olarak karşımıza çıkmaktadır**(Lev. LXII, Res.136).**

İ.S. 130–140 yıllarına tarihlenen Pergamon Kızıl Avlu palmetlerine[251] baktığımızda geç özellikler olarak üçlü dizimin bozulduğunu ve bezeme motiflerinin birbirlerinden ayrılmış olduğunu görmekteyiz**(Lev. LXIII, Res.141).**

5.4. Pipo Bezeme

Literatürde oluk, flüt, dil, yiv olarak da geçen pipo bezeme, saz yaprakların üsluplaştırılarak kullanılmasıyla oluşturulan bir bezeme türüdür. Arkaik Dönem'de saz yapraklarla oluşturulan sütun başlıkları, Hellenistik Dönem'de ilk kez Pergamon'da üsluplaştırılarak yeni bir motif olarak karşımıza çıkmaktadır[252]. Anadolu'da bu motif Augustus Dönemi'nde Ephesus başlıklarında kullanılmıştır[253]**(Lev. LV, Res.109, 110)**.

Pipo bezeme frizlerde Roma İmparatorluk Dönemi'nde kullanılmaya başlanmıştır. Anadolu friz mimarisinde pipo bezemenin kullanılması ise Ancak Flaviuslar Dönemi'nden itibaren görülmektedir[254].

---

[250] E. Weigand, (1914):87; V. M. Strocka, (1981):28, Abb. 49; Z. Koçel Erdem, (1996):118, Lev.42.1 a-b; M. Karaosmanoğlu, (1996): 42, Lev. 22 b; Z. Koçel Erdem, (1998):8; R. Köster, (2004): Taf. 103.1.

[251] W. Koenigs - W. Radt, (1979): 335–336, Taf. 114.1, 2, 3; V. M. Strocka,(1988): 303, Taf. 44.4, 5; Z. Koçel Erdem, (1996): 120, Lev. 45.1; M. Karaosmanoğlu, (1996): 37, Lev. 17a; K. Lembke, (2005): 56–57;

[252] M. U. Anabolu, (1992): 1; V. Kästner, (1996): 153–161; M. Büyükkolancı (1996): 49.

[253] W. Alzinger, (1974): 259; Z. Koçel Erdem, (1996): 133.

[254] H. Thür, (1989): 103; K. Jes, R. Posamentir, M. Wörrle, (2010): 65.

6. KATALOG

Eserler bulundukları mekânlara, mimari öğe ve bezemelerine göre ayrılmış ve aldığı numara **Kat. No**. olarak ifade edilmiştir. Eserlerin buluntu yerleri Allianoi merkez yerleşim planı üzerinde 25 x 25 m.'ye bölünmüş ve her bir 25 m.'lik alanlarda 5 x 5 m.'lik açmalara bölünerek kodlanmıştır. Eserlerin bulundukları konum **Buluntu Yeri** olarak verilmiştir. Eserlerin deniz seviyesinden yüksekliği **Buluntu Kodu** kısmında verilmiştir. Eserin biçimine göre yükseklik, alt genişlik ve üst genişlikleri verilmiştir. Eserin kondüsyonu **Durum,** form bilgisi ise **Tanım'**da açıklanmıştır. Eserin karşılaştırmalar neticesinde tarihlendirilmesi ise **Tarihleme**'de verilmiştir.

Katalog No. **:**1

Mimari Öğe Adı **:**Korinth Sütun Başlığı.

Malzeme **:**Orta Taneli Beyaz Mermer.

Buluntu Yeri **:**Kuzey Ilıcanın Batısı 2 No'lu Mekân.

Buluntu Kodu **: ----**

Ölçüleri **:Yük.:** 50 cm. **Alt Gen.:** 40 cm. **Üst Gen.:** 51 cm.

Durum **:**Volütleri tamamen kırıktır. *Calathus'*un alt kısmında, *abacus*'unda ve *abacus* çiçeğinde kırıklar bulunmaktadır. *Acanthus* yaprak uçlarında kırıklar vardır.

Tanım **:**Başlığın *calathus'*u üzerinde iki sıra *acanthus* yaprağı betimlenmiştir. Üst yaprak sırası arasındaki *calathus* yüzeyinden *kaulis* (kın) ve yaprakları çıkmaktadır. *Kaulis* yapraklarının içinden çıkan *helix'*ler ise sade bir şekilde işlenmişlerdir. *Acanthus* yüzeylerinde ana damarın iki yanına yaprak tabanına kadar inen derin kanallar matkapla açılmıştır. Yaprak dilimleri aralarında damla şeklinde gözler bulunmaktadır. Yaprak dilimleri dört dişli olarak işlenmiştir. *Acanthus* yaprakları ışık – gölge etkisi yaratılmak amacıyla *calathus* yüzeyinden öne çıkık olarak işlenmiştir. *Abacus* iki düz silme halinde, bezemesizdir. *Abacus* çiçeği ise kırıktır.

Tarihleme **:**Geç Hadrianus Dönemi - Erken Antoninus Pius Dönemi. (İ.S. 128–140)





Katalog No. **:**2

Mimari Öğe Adı **:**Korinth Sütun Başlığı.

Malzeme **:**Orta Taneli Beyaz Mermer.

Buluntu Yeri **:**Kuzey Ilıcanın Batısı 2 No'lu Mekân.

Buluntu Kodu **: ----**

Ölçüleri **:Yük.:** 50 cm. **Alt Gen.:** 36 cm. **Üst Gen.:**45cm.

Durum **:**Başlığın *abacus* kısmı ve volütler tamamen kırıktır. *Calathus* kısmında da üst sıradaki *acanthus'*larda kırıklar bulunmakta, alt sıra *acanthus'*lar ise tamamen kırılmışlardır**.**

Tanım **:**Başlığın *calathus'*u üzerinde iki sıra *acanthus* yaprağı betimlenmiş ancak alt sıradaki *acanthus* yaprakları kırıktır. Üst yaprak sırası arasındaki *calathus* yüzeyinden *kaulis* (kın) ve yaprakları çıkmaktadır. *Kaulis* yapraklarının içinden çıkan *helix'*ler ise sade bir şekilde işlenmişlerdir. *Acanthus* yaprak yüzeylerinde matkapla ana damarın iki yanına derin kanallar açılmış ve yaprak dilimleri arasında damla şeklinde gözler bulunmaktadır. *Acanthus* yaprakları ışık – gölge etkisi yaratılmak amacıyla *calathus* yüzeyinden öne çıkık olarak işlenmiştir.

Tarihleme **:**Geç Hadrianus Dönemi - Erken Antoninus Pius Dönemi. (İ.S. 128–140)



Katalog No. **:**3

Mimari Öğe Adı **:**Korinth Sütun Başlığı.

Malzeme **:**Orta Taneli Beyaz Mermer.

Buluntu Yeri **:**Kuzey Ilıca A2 Mekânı.

Buluntu Kodu **: ----**

Ölçüleri **:Yük.:** 29 cm. **Alt Gen.:** 50 cm. **Üst Gen.: ---**

Durum **:***Calathus*'un alt kısmı sağlam kalmıştır. *Calathus* üzerindeki *acanthus* yaprakları da kötü durumdadır.

Tanım **:**Başlığın *calathus'*u üzerinde iki sıra *acanthus* yaprağı betimlenmiş olarak görülmektedir. Ancak ikinci sırasın çok az bir kısmı görülebilmektedir. *Acanthus* yapraklarında ana damarın iki yanına matkapla derin kanallar açılmıştır. Bu damarlar yaprak tabanına kadar inmektedir. Yaprak dilimleri arasında damla şeklinde gözler bulunmaktadır. *Acanthus* yaprakları ışık – gölge etkisi yaratılmak amacıyla *calathus* yüzeyinden öne çıkık olarak işlenmiştir.

Tarihleme **:**Geç Hadrianus Dönemi - Erken Antoninus Pius Dönemi. (İ.S. 128–140)



Katalog No. **:**4

Mimari Öğe Adı **:"**S" Kıvrımlı Sarmallı Sütun Başlığı.

Malzeme **:** Orta Taneli, Gri Damarlı Beyaz Mermer.

Buluntu Yeri **:**Kuzey Ilıca A2 Mekânı.

Buluntu Kodu **:**89.09

Ölçüleri **:Yük.:** 61 cm. **Alt Gen.:** 50 cm. **Üst Gen.:** 77 cm.

Durum **:**Başlığın *abacus* ve *calathus'*unda kırıklar mevcuttur.

Tanım **:**Başlığın *calathus'*unun iki yanına *acanthus* yaprakları yerleştirilmiştir. *Acanthus* yapraklarında ana damarın iki yanına matkapla derin bir şekilde açılan kanallar yaprak tabanına kadar inmektedir. Yaprak dilimleri arasında damla şeklinde gözler bulunmaktadır. Yaprak dilimleri beş dişli olarak tasarlandığı için bu gözlerin hemen üzerinde küçük üçgen gözler oluşmaktadır.

Calathus ayağında çanaktan derin bir oyguyla ayrılan bir tane yumurta yer almaktadır. *Calathus* üzerinde uçları volüt biçiminde kıvrılan birbirine simetrik iki "S" kıvrımlı sarmal yer almaktadır. Başlığın iki yüzünde bu sarmallar yumurtanın üzerinden başlar ve sarmalların arasında kenarları yapraklarla desteklenmiş olan üçgen bir göbekten çıkan açık palmet yer almaktadır. Diğer iki yüzünde ise sarmallar yumurtanın üzerinde kıvrım yaparak sonlanmaktadır. Ortada birbirine bağlanan sarmalların içinden kenarları yapraklarla desteklenmiş olan üçgen bir göbekten çıkan ve eksen yaprağı bulunmayan bir kapalı palmet yükselmektedir. *Helix'*ler başlığın bu iki yüzünde stilize edilerek kullanılmış, diğer iki yüzünde ise kullanılmamıştır. *Abacus* bezemesizdir. *Abacus'*unda dört yapraklı çiçek rozet bulunmaktadır.

Tarihleme **:**Geç Hadrianus Dönemi - Erken Antoninus Pius Dönemi. (İ.S. 128–140)





Katalog No. **:**5

Mimari Öğe Adı **:"**S" Kıvrımlı Sarmallı Sütun Başlığı.

Malzeme **:** Orta Taneli, Gri Damarlı Beyaz Mermer.

Buluntu Yeri **:**Kuzey Ilıca A2 Mekânı.

Buluntu Kodu **:** 89.07

Ölçüleri **:Yük.:** 61 cm. **Alt Gen.:** 50 cm. **Üst Gen.:**65cm.

Durum **:**Başlığın *abacus* ve *calathus*'unda kırıklar mevcuttur.

Tanım **:**Başlık üzerinde *acanthus* yaprakları *calathus*'unun iki yanına yerleştirilmiştir. Ana damarın iki yanına matkapla derin bir şekilde açılan kanallar *acanthus* yaprak tabanına kadar inmektedir. Yaprak dilimleri beş dişli olarak işlenmiştir. Yaprak dilimleri arasında damla şeklinde gözler ve bu gözlerin hemen üzerinde küçük üçgen gözler yer almaktadır. *Calathus* ayağında çanaktan derin bir oyguyla ayrılan tek yumurta yer almaktadır. *Calathus* üzerinde uçları volüt biçiminde kıvrılan birbirine simetrik iki "S" kıvrımlı sarmal yer almaktadır. Başlığın iki yüzünde bu sarmallar yumurtanın üzerinden başlar ve sarmalların arasında kenarları yapraklarla desteklenmiş olan üçgen bir göbekten çıkan açık palmet yer almaktadır. Diğer iki yüzünde ise sarmallar yumurtanın üzerinde kıvrım yaparak sonlanmaktadır. Ortada birbirine bağlanan sarmalların içinden kenarları yapraklarla desteklenmiş olan üçgen bir göbekten çıkan ve eksen yaprağı bulunmayan bir kapalı palmet yükselir. *Helix'*ler başlığın bu iki yüzünde stilize edilerek kullanılmış, diğer iki yüzünde ise kullanılmamıştır. *Abacus* bezemesizdir. *Abacus*'unda dört yapraklı çiçek rozet bulunmaktadır.

Tarihleme **:**Geç Hadrianus Dönemi - Erken Antoninus Pius Dönemi. (İ.S. 128–140)



Katalog No. **:**6

Mimari Öğe Adı **:"**S" Kıvrımlı Sarmallı Pilaster Başlığı.

Malzeme **:**Orta Taneli, Gri Damarlı Beyaz Mermer.

Buluntu Yeri **:**Kuzey Ilıca A11 Mekânı.

Buluntu Kodu **: ----**

Ölçüleri **:Yük.:** 30 cm. **Alt Gen.:** 28.5 cm. **Üst Gen.:**45.5 cm.

Durum **:**Tüm.

Tanım **:**Başlığın *calathus* ayağında volütlerin altına gelecek şekilde *acanthus* yaprakları yerleştirilmiştir. Derin bir şekilde *calathus* yüzeyine kalıplandırılan *acanthus* yapraklarının ana damarının iki yanına yaprak tabanına kadar inen derin kanallar açılmıştır. Yaprak dilimleri dört dişli olarak işlenmiştir. Dilimler arasında damla şeklinde gözler bulunmaktadır. *Calathus* ayağında iki yanı *acanthus* yapraklarıyla sınırlandırılmış olan üç adet yumurtadan oluşan Ion *kymation'*u dizimi yer almaktadır. Ion *kymation'*larında yumurtalar derin bir oyguyla çanaktan ayrılmaktadır. Yumurta uçları ince ipçiklerle çanağa bağlanmaktadır. Yumurtalar uca doğru sivrilen bir form göstermektedir. Çanaklarda yumurtanın formuna uyum sağlamaktadır. Aralıklı olarak yerleştirilen yumurtaların arasında ok ucu form özelliğini yitiren ince çizgiler yer almaktadır. Ion *kymation'*u üzerinde uçları volüt biçiminde kıvrılan birbirine simetrik iki "S" kıvrımlı sarmal yer almaktadır. Ortada birbirine bağlanan sarmalların içinden kenarları yapraklarla desteklenmiş olan üçgen bir göbekten çıkan ve eksen yaprağı bulunmayan bir kapalı palmet görülmektedir. *Helix*'ler stilize edilerek kullanılmışlardır. *Abacus* bezemesizdir. *Abacus*'unda dört yapraklı çiçek rozet bulunmaktadır.

Tarihleme **:**Geç Hadrianus Dönemi - Erken Antoninus Pius Dönemi. (İ.S. 128–140)



Katalog No. **:**7

Mimari Öğe Adı **:"**S" Kıvrımlı Sarmallı Pilaster Başlığı.

Malzeme **:**Orta Taneli, Gri Damarlı Beyaz Mermer.

Buluntu Yeri **:**Kuzey Ilıca A 11 Mekânı.

Buluntu Kodu **: ----**

Ölçüleri **:Yük.:** 30 cm. **Alt Gen.:** 28.5 cm. **Üst Gen.:**45.5 cm.

Durum **:**Tüm.

Tanım **:**Başlığın *calathus* ayağında volütlerin altına derin bir şekilde *calathus* yüzeyine kalıplandırılan *acanthus* yaprakları yer almaktadır. Yaprak yüzeyine ana damarının iki yanına yaprak tabanına kadar inen derin kanallar açılmıştır. Dört dişli olarak işlenen yaprak dilimleri arasında damla şeklinde gözler bulunmaktadır. *Calathus* ayağında iki yanı *acanthus* yapraklarıyla sınırlandırılmış olan üç adet yumurtadan oluşan Ion *kymation'*u dizimi yer almaktadır. Yumurtalar seyrek bir şekilde yerleştirilmiştir. Çanaktan derin bir oyguyla ayrılan yumurtaların uçları ince ipçiklerle çanağa bağlanmaktadır. Uca doğru sivrilen bir form gösteren yumurtaların formuna çanaklarda uyum sağlamışlardır. Yumurtaların arasında ok ucu form özelliğini yitiren ince çizgiler yer almaktadır. Ion *kymation'*u üzerinde uçları volüt biçiminde kıvrılan birbirine simetrik iki "S" kıvrımlı sarmal yer almaktadır. Ortada birbirine bağlanan sarmalların içinden kenarları yapraklarla desteklenen üçgen bir göbekten çıkan ve eksen yaprağı bulunmayan bir kapalı palmet görülmektedir. *Helix'*ler stilize edilerek kullanılmışlardır. *Abacus* bezemesizdir. *Abacus'*unda dört yapraklı çiçek rozet bulunmaktadır.

Tarihleme **:**Geç Hadrianus Dönemi - Erken Antoninus Pius Dönemi. (İ.S. 128–140)





Katalog No. **:**8

Mimari Öğe Adı **:"**S" Kıvrımlı Sarmallı Pilaster Başlığı.

Malzeme **:**Orta Taneli, Gri Damarlı Beyaz Mermer.

Buluntu Yeri **:**Kuzey Ilıca A 11 Mekânı.

Buluntu Kodu **: ----**

Ölçüleri **:Yük.:** 30 cm. **Alt Gen.:** 28.5 cm. **Üst Gen.:**45.5 cm.

Durum **:**Tüm.

Tanım **:**Başlığın *calathus* ayağında volütlerin altına gelecek şekilde *acanthus* yaprakları yerleştirilmiştir. *Calathus* yüzeyine derin bir şekilde kalıplandırılan *acanthus* yaprak yüzeyinde ana damarının iki yanına yaprak tabanına kadar inen derin kanallar açılmıştır. Yaprak dilimleri dört dişli olarak işlenmiştir. Dilimler arasında damla şeklinde gözler bulunmaktadır. Başlığın *calathus* ayağında iki yanı *acanthus* yapraklarıyla sınırlandırılmış olan üç adet yumurtadan oluşan Ion *kymation'*u dizimi yer almaktadır. Çanaktan derin bir oyguyla ayrılan yumurtaların uçları ince ipçikler yardımıyla çanağa bağlanmaktadır. Yumurtalar uca doğru sivrilen bir form göstermektedir. Çanaklarda yumurtanın formuna uyum sağlamaktadır. Aralıklı olarak yerleştirilen yumurtaların arasına ok ucu form özelliğini yitiren ince çizgiler yer almaktadır. Ion *kymation'*u üzerinde uçları volüt biçiminde kıvrılan birbirine simetrik iki "S" kıvrımlı sarmal yer almaktadır. Ortada birbirine bağlanan sarmalların içinden kenarları yapraklarla desteklenmiş olan üçgen bir göbekten çıkan ve eksen yaprağı bulunmayan bir kapalı palmet yer almaktadır. *Helix'*ler stilize edilerek kullanılmışlardır. *Abacus* bezemesizdir. *Abacus*'unda dört yapraklı çiçek rozet bulunmaktadır.

Tarihleme **:**Geç Hadrianus Dönemi - Erken Antoninus Pius Dönemi. (İ.S. 128–140)





Katalog No. **:**9

Mimari Öğe Adı **:"**S" Kıvrımlı Sarmallı Pilaster Başlığı.

Malzeme **:**Orta Taneli, Gri Damarlı Beyaz Mermer.

Buluntu Yeri **:** Kuzey Ilıca A 11 Mekânı.

Buluntu Kodu **: ----**

Ölçüleri **:Yük.:**29 cm. **Alt Gen.:**29.5 cm. **Üst Gen.:**46.5 cm.

Durum **:**Tüm.

Tanım **:**Başlığın *calathus* ayağında volütlerin altına gelecek şekilde *acanthus* yaprakları ve yaprakların arasında kalan kısma da üç adet yumurtadan oluşan Ion *kymation'*u yerleştirilmiştir. Derin bir şekilde *calathus* yüzeyine kalıplandırılan *acanthus* yaprak yüzeyinde ana damarının iki yanına derin kanallar açılmıştır. Bu kanallar yaprak tabanına kadar inmektedirler. Yaprak dilimleri dört dişli olarak işlenmiştir. Dilimler arasında damla şeklinde gözler bulunmaktadır. Yapraklar arasında kalan Ion *kymation'*unda yumurtalar çanaktan derin bir oyguyla ayrılmaktadır. Yumurtalar ince ipçikler yardımıyla uç kısımlarından çanağa bağlanmaktadır. Uca doğru sivrilen bir form gösteren yumurtalara çanaklarda uyum sağlamaktadır. Aralıklı olarak yerleştirilen yumurtaların arasına ok ucu form özelliğini yitiren ince çizgiler yer almaktadır. Ion *kymation'*u üzerinde uçları volüt biçiminde kıvrılan birbirine simetrik iki "S" kıvrımlı sarmal yer almaktadır. *Calathus* yüzeyinin ortasında ise *acanthus* yer almaktadır. *Abacus* bezemesizdir. *Abacus'*unda dört yapraklı çiçek rozet bulunmaktadır.

Tarihleme **:**Geç Hadrianus Dönemi - Erken Antoninus Pius Dönemi. (İ.S. 128–140)



Katalog No. **:**10

Mimari Öğe Adı **:"**S" Kıvrımlı Sarmallı Pilaster Başlığı.

Malzeme **:**Orta Taneli, Gri Damarlı Beyaz Mermer.

Buluntu Yeri **:**Kuzey Ilıca A 11 Mekânı.

Buluntu Kodu **: ----**

Ölçüleri **:Yük.:**29 cm. **Alt Gen.:**29.5 cm. **Üst Gen.:**46.5 cm.

Durum **:**Tüm.

Tanım **:**Başlığın *calathus* ayağında volütlerin altına gelecek şekilde *acanthus* yaprakları ve yaprakların arasında kalan kısma da üç adet yumurtadan oluşan Ion *kymation'*u yerleştirilmiştir. Derin bir şekilde *calathus* yüzeyine kalıplandırılan *acanthus* yaprak yüzeyinde ana damarının iki yanına derin kanallar açılmıştır. Bu kanallar yaprak tabanına kadar inmektedirler. Yaprak dilimleri dört dişli olarak işlenmiştir. Dilimler arasında damla şeklinde gözler bulunmaktadır. Yapraklar arasında kalan Ion *kymation'*unda yumurtalar çanaktan derin bir oyguyla ayrılmaktadır. Yumurtalar ince ipçikler yardımıyla uç kısımlarından çanağa bağlanmaktadır. Uca doğru sivrilen bir form gösteren yumurtalara çanaklarda uyum sağlamaktadır. Aralıklı olarak yerleştirilen yumurtaların arasına ok ucu form özelliğini yitiren ince çizgiler yer almaktadır. Ion *kymation'*u üzerinde uçları volüt biçiminde kıvrılan birbirine simetrik iki S kıvrımlı sarmal yer almaktadır. Ortada birbirine bağlanan sarmalların içinden dört yapraklı *acanthus* çıkmaktadır. *Abacus* bezemesizdir. *Abacus'*unda dört yapraklı çiçek rozet bulunmaktadır.

Tarihleme **:**Geç Hadrianus Dönemi - Erken Antoninus Pius Dönemi. (İ.S. 128–140)



Katalog No. **:**11

Mimari Öğe Adı **:"**S" Kıvrımlı Sarmallı Pilaster Başlığı.

Malzeme **:**Orta Taneli, Gri Damarlı Beyaz Mermer.

Buluntu Yeri **:**Kuzey Ilıca A 11 Mekânı.

Buluntu Kodu **: ----**

Ölçüleri **:Yük.:**29 cm. **Alt Gen.:**30 cm. **Üst Gen.:**45.5 cm.

Durum **:**Tüm.

Tanım **:**Başlığın *calathus* ayağında volütlerin altına gelecek şekilde *acanthus* yaprakları yerleştirilmiştir. Derin bir şekilde *calathus* yüzeyine kalıplandırılan *acanthus* yapraklarının ana damarının iki yanına yaprak tabanına kadar inen derin kanallar açılmıştır. Yaprak dilimleri dört dişli olarak işlenmiştir. Dilimler arasında damla şeklinde gözler bulunmaktadır. *Calathus* ayağında iki yanı *acanthus* yapraklarıyla sınırlandırılmış olan üç adet yumurtadan oluşan Ion *kymation'*u dizimi yer almaktadır. Ion *kymation'*larında yumurtalar derin bir oyguyla çanaktan ayrılmaktadır. Yumurta uçları ince ipçiklerle çanağa bağlanmaktadır. Yumurtalar uca doğru sivrilen bir form göstermektedir. Çanaklarda yumurtanın formuna uyum sağlamaktadır. Aralıklı olarak yerleştirilen yumurtaların arasında ok ucu form özelliğini yitiren ince çizgiler yer almaktadır. Ion *kymation'*u üzerinde uçları volüt biçiminde kıvrılan birbirine simetrik iki "S" kıvrımlı sarmal yer almaktadır. *Calathus* yüzeyinin ortasında bir halka içinden çıkan *acanthus* yer almaktadır. Başlığın *abacus* kısmında ise dört yapraklı çiçek rozet bulunmaktadır. Çiçeğin sapı aşağı doğru inmektedir.

Tarihleme **:**Geç Hadrianus Dönemi - Erken Antoninus Pius Dönemi. (İ.S. 128–140)



Katalog No. **:**12

Mimari Öğe Adı **:**Antefiks.

Malzeme **:**Orta Taneli, Gri Damarlı Beyaz Mermer.

Buluntu Yeri **:**Kuzey Ilıca A2 Mekânı.

Buluntu Kodu **:**87.14

Ölçüleri **:Yük.:** 27 cm. **Gen.:** 22 cm.

Durum **:**Palmet zemininde ve palmetin sol tarafında kırıklar mevcuttur.

Tanım **:**Zemine sarmallarla bağlanmış olan ve çentiklendirilmiş bir göbek içinden çıkan kapalı palmet motifi içe kıvrılan altı yaprak ve bir orta yapraktan oluşmaktadır. Palmet yapraklarının uçları yuvarlatılmıştır. Palmet göbeğinde matkap izleri görülmektedir.

Tarihleme **:**Geç Hadrianus Dönemi - Erken Antoninus Pius Dönemi. (İ.S. 128–140)





Katalog No. **:**13

Mimari Öğe Adı **:**Antefiks.

Malzeme **:**Orta Taneli Gri Mermer.

Buluntu Yeri **:**Güney Ilıca 1 No'lu Mekân.

Buluntu Kodu **: ----**

Ölçüleri **:Yük.:** 25 cm. **Gen.:** 22.5 cm.

Durum **:**Palmetin üst kısmında kırıklar mevcuttur.

Tanım **:**Zemine sarmallarla bağlanmış olan ve çentiklendirilmiş bir göbek içinden çıkan kapalı palmet motifi içe kıvrılan altı yaprak ve bir orta yapraktan oluşmaktadır. Palmet yapraklarının uçları yuvarlatılmıştır. Bezeme üzerinde matkap izleri görülmektedir. Palmet göbeği ve sarmallarla zemine bağlandığı kısım tam olarak bitirilmemiştir.

Tarihleme **:**Geç Hadrianus Dönemi - Erken Antoninus Pius Dönemi. (İ.S. 128–140)



Katalog No. **:**14

Mimari Öğe Adı **:**Antefiks.

Malzeme **:**Orta Taneli Gri Mermer.

Buluntu Yeri **:**Güney Ilıca 1 No'lu Mekân.

Buluntu Kodu **:**85.83

Ölçüleri **:Yük.:** 29 cm. **Gen.:** 22.5 cm.

Durum **:**Tüm

Tanım **:**Zemine sarmallarla bağlanmış olan ve çentiklendirilmiş bir göbek içinden çıkan kapalı palmet motifi içe kıvrılan altı yaprak ve bir orta yapraktan oluşmaktadır. Palmet yapraklarının uçları yuvarlatılmıştır. Bezeme üzerinde matkap izleri görülmektedir. Palmet göbeği tam olarak bitirilmemiştir.

Tarihleme **:**Geç Hadrianus Dönemi - Erken Antoninus Pius Dönemi. (İ.S. 128–140)



Katalog No. **:**15

Mimari Öğe Adı **:**Antefiks.

Malzeme **:**Orta Taneli Gri Mermer.

Buluntu Yeri **:**Güney Ilıca 1 No'lu Mekân.

Buluntu Kodu **:**83.44

Ölçüleri **: Yük.:** 24 cm. **Gen.:** 23.5 cm.

Durum **:**Palmetin üst kısmında kırıklar mevcuttur.

Tanım **:**Zemine sarmallarla bağlanmış olan ve çentiklendirilmiş bir göbek içinden çıkan kapalı palmet motifi içe kıvrılan altı yaprak ve bir orta yapraktan oluşmaktadır. Palmet yapraklarının uçları yuvarlatılmıştır. Bezeme üzerinde matkap izleri belirgin olarak görülmektedir. Resim üzerinde işaretli olan matkap izlerinin bezeme ustasının yanlışlıkla fazla derin delmesinden dolayı oluşan hatalar olduğu düşünülmektedir. Palmet göbeği tam olarak bitirilmemiştir.

Tarihleme **:**Geç Hadrianus Dönemi - Erken Antoninus Pius Dönemi. (İ.S. 128–140)





Katalog No. **:**16

Mimari Öğe Adı **:**Pipo Bezemeli Arşitrav – Friz Bloğu.

Malzeme **:**Orta Taneli Gri Mermer.

Buluntu Yeri **:**Güney Ilıca 1 No'lu Mekân.

Buluntu Kodu **: ----**

Ölçüleri **:Yük.:** 67 cm. **Uz.:** 1.93 cm.

Durum **:**Bloğun sol yanı kırıktır. Frizin sağında bulunan *acanthus*'un ve üç adet piponun üst kısmı kırıktır.

Tanım **:**Frizde pipo (oluk, flüt) bezeme görülmektedir. Derin bir oyguyla birbirinden ayrılan her bir pipo derin bir şekilde işlenmiştir. Alt kısmı düz bir profile sahip olan pipoların üst kısımları dışa doğru kıvrım yapmaktadır. Pipoların alt kısımlarında yarım ay biçimli tümsekler yer almaktadır. Bezemenin sağında ise bezemenin başlangıç/bitişini sınırlama amaçlı yapılmış olan yarım *acanthus* yaprağı bulunmaktadır. Üç dişli olarak işlenen yaprak dilimleri arasında damla şaklinde gözler yer almaktadır. Diğer öğeninde yanına yerleştirilmesiyle tam bir *acanthus* yaprağı oluşturacak şekilde tasarlanmıştır. Yaprak yüzeyinde ana damarın yanına yaprak tabanına kadar inen bir kanal açılmıştır. Yanına gelecek olan *acanthus* yaprağınında aynı şekilde yapılmasıyla ana damar iki öğenin birleşim noktasına denk gelmektedir. Friz tacı bezemesizdir. Arşitrav – friz bloğunun alt kısmında düz bir soffit yer almaktadır.

Tarihleme **:**Geç Hadrianus Dönemi - Erken Antoninus Pius Dönemi. (İ.S. 128–140)



Katalog No. **:**17

Mimari Öğe Adı **:**Pipo Bezemeli Arşitrav – Friz Bloğu.

Malzeme **:**Orta Taneli Gri Mermer.

Buluntu Yeri **:**Güney Ilıca 1 No'lu Mekân.

Buluntu Kodu **: ----**

Ölçüleri **:Yük.:** 67 cm. **Uz.:** 2.12 cm.

Durum **:**Bloğun frizindeki bezemelerin uç kısımları ve friz tacı tamamen kırılmıştır. Köşedeki *acanthus* yaprağının da üst kısmı kırıktır. Bloğun alt kısmında da kırıklar mevcuttur.

Tanım **:**Frizde pipo (oluk, flüt) bezeme görülmektedir. Derin bir oyguyla birbirinden ayrılan her bir pipo derin bir şekilde işlenmiştir. Alt kısmı düz bir profile sahip olan pipoların üst kısımları kırılmış olduğundan görülememektedir. Pipoların alt kısımlarında yarım ay biçimli tümsekler yer almaktadır. Bezemenin solunda ise bezemenin başlangıç/bitişini sınırlama amaçlı yapılmış olan yarım *acanthus* yaprağı bulunmaktadır. Üç dişli olarak işlenen yaprak dilimleri arasında damla şaklinde gözler yer almaktadır. Diğer öğeninde yanına yerleştirilmesiyle tam bir *acanthus* yaprağı oluşturacak şekilde tasarlanmıştır. Yaprak yüzeyinde ana damarın yanına yaprak tabanına kadar inen bir kanal açılmıştır. Yanına gelecek olan *acanthus* yaprağınında aynı şekilde yapılmasıyla ana damar iki öğenin birleşim noktasına denk gelmektedir. Arşitrav – friz bloğunun alt kısmında düz bir soffit yer almaktadır.

Tarihleme **:**Geç Hadrianus Dönemi - Erken Antoninus Pius Dönemi. (İ.S. 128–140)



Katalog No. **:**18

Mimari Öğe Adı **:**Pipo Bezemeli Arşitrav – Friz Bloğu.

Malzeme **:**Orta Taneli Gri Mermer.

Buluntu Yeri **:**Güney Ilıca 1 No'lu Mekân.

Buluntu Kodu **: ----**

Ölçüleri **:Yük.:** 67 cm. **Uz.:** 1.80 cm.

Durum **:**Bloğun frizindeki bezemelerin uç kısımları ve friz tacı tamamen kırılmıştır.

Tanım **:**Frizde pipo (oluk, flüt) bezeme görülmektedir. Derin bir oyguyla birbirinden ayrılan her bir pipo derin bir şekilde işlenmiştir. Alt kısmı düz bir profile sahip olan pipoların üst kısımları kırılmış olduğundan görülememektedir. Pipoların alt kısımlarında yarım ay biçimli tümsekler yer almaktadır. Bezemenin sağında ise bezemenin başlangıç/bitişini sınırlama amaçlı yapılmış olan yarım *acanthus* yaprağı bulunmaktadır. Üç dişli olarak işlenen yaprak dilimleri arasında damla şaklinde gözler yer almaktadır. Diğer öğeninde yanına yerleştirilmesiyle tam bir *acanthus* yaprağı oluşturacak şekilde tasarlanmıştır. Yaprak yüzeyinde ana damarın yanına yaprak tabanına kadar inen bir kanal açılmıştır. Yanına gelecek olan *acanthus* yaprağınında aynı şekilde yapılmasıyla ana damar iki öğenin birleşim noktasına denk gelmektedir. Arşitrav – friz bloğunun alt kısmında düz bir soffit yer almaktadır.

Tarihleme **:**Geç Hadrianus Dönemi - Erken Antoninus Pius Dönemi. (İ.S. 128–140)



Katalog No. **:**19

Mimari Öğe Adı **:**Pipo Bezemeli Arşitrav – Friz Bloğu.

Malzeme **:**Orta Taneli Gri Mermer.

Buluntu Yeri **:**Güney Ilıca 1 No'lu Mekân.

Buluntu Kodu **: ----**

Ölçüleri **:Yük.:** 67 cm. **Uz.:** 2.30 cm.

Durum **:**Mimari parçanın büyük bir kısmı tam olmasına rağmen bezemlerin bir kısmının üst kısmında ve friz tacında kırıklar mevcuttur.

Tanım **:**Frizde pipo (oluk, flüt) bezeme görülmektedir. Derin bir oyguyla birbirinden ayrılan her bir pipo derin bir şekilde işlenmiştir. Alt kısmı düz bir profile sahip olan pipoların üst kısımları dışa doğru kıvrım yapmaktadır. Pipoların alt kısımlarında yarım ay biçimli tümsekler yer almaktadır. Bezemenin solunda ise bezemenin başlangıç/bitişini sınırlama amaçlı yapılmış olan yarım *acanthus* yaprağı bulunmaktadır. Üç dişli olarak işlenen yaprak dilimleri arasında damla şaklinde gözler yer almaktadır. Diğer öğeninde yanına yerleştirilmesiyle tam bir *acanthus* yaprağı oluşturacak şekilde tasarlanmıştır. Yaprak yüzeyinde ana damarın yanına yaprak tabanına kadar inen bir kanal açılmıştır. Yanına gelecek olan *acanthus* yaprağınında aynı şekilde yapılmasıyla ana damar iki öğenin birleşim noktasına denk gelmektedir. Friz tacı bezemesizdir. Arşitrav – friz bloğunun alt kısmında düz bir soffit yer almaktadır.

Tarihleme **:**Geç Hadrianus Dönemi - Erken Antoninus Pius Dönemi. (İ.S. 128–140)



Katalog No. **:**20

Mimari Öğe Adı **:**Pipo Bezemeli Arşitrav – Friz Bloğu.

Malzeme **:**Orta Taneli Gri Mermer.

Buluntu Yeri **:**Güney Ilıca 1 No'lu Mekân.

Buluntu Kodu **: ----**

Ölçüleri **:Yük.:** 51 cm. **Uz.:** 2.47 cm.

Durum **:**Bloğun büyük bir bölümü tahrip olmuştur Bezeme frizinin üst kısmı ve friz tacı kırılmıştır. Arşitrav – friz bloğunun alt kısmıda kırılmıştır.

Tanım **:**Frizde pipo (oluk, flüt) bezeme görülmektedir. Derin bir oyguyla birbirinden ayrılan her bir pipo derin bir şekilde işlenmiştir. Alt kısmı düz bir profile sahip olan pipoların üst kısımları kırılmış olduğundan görülememektedir. Pipoların alt kısımlarında yarım ay biçimli tümsekler yer almaktadır.

Tarihleme **:**Geç Hadrianus Dönemi - Erken Antoninus Pius Dönemi. (İ.S. 128–140)



Katalog No. **:**21

Mimari Öğe Adı **:**Pipo Bezemeli Arşitrav – Friz Bloğu.

Malzeme **:**Orta Taneli Gri Mermer.

Buluntu Yeri **:**Güney Ilıca 1 No'lu Mekân.

Buluntu Kodu **: ----**

Ölçüleri **:Yük.:** 67 cm. **Uz.:** 2.27cm.

Durum **:**Bloğun sol alt kısmında kırık mevcuttur. Ayrıca frizin büyük bir bölümü tahrip olmuştur. Yalnızca sağ kısımda bezeme tam olarak görülebilmektedir.

Tanım **:**Frizde pipo (oluk, flüt) bezeme görülmektedir. Derin bir oyguyla birbirinden ayrılan her bir pipo derin bir şekilde işlenmiştir. Alt kısmı düz bir profile sahip olan pipoların üst kısımları dışa doğru kıvrım yapmaktadır. Pipoların alt kısımlarında yarım ay biçimli tümsekler yer almaktadır. Friz tacı bezemesizdir. Arşitrav – friz bloğunun alt kısmında düz bir soffit yer almaktadır.

Tarihleme **:**Geç Hadrianus Dönemi - Erken Antoninus Pius Dönemi. (İ.S. 128–140)



Katalog No. **:**22

Mimari Öğe Adı **:**Pipo Bezemeli Arşitrav – Friz Bloğu.

Malzeme **:**Orta Taneli Gri Mermer.

Buluntu Yeri **:**Güney Ilıca 1 No'lu Mekân.

Buluntu Kodu **: ----**

Ölçüleri **:Yük.:** 67 cm. **Uz.:**1.60 cm.

Durum **:**Büyük bir kısmı tahrip olmuştur. Bezeme frizinin üst kısmı ve friz tacı kırıktır. Arşitrav – friz bloğunun alt kısmında da kırıklar mevcuttur.

Tanım **:**Frizde pipo (oluk, flüt) bezeme görülmektedir. Derin bir oyguyla birbirinden ayrılan her bir pipo derin bir şekilde işlenmiştir. Alt kısmı düz bir profile sahip olan pipoların üst kısımları kırılmış olduğundan görülememektedir. Pipoların alt kısımlarında yarım ay biçimli tümsekler yer almaktadır.

Tarihleme **:**Geç Hadrianus Dönemi - Erken Antoninus Pius Dönemi. (İ.S. 128–140)



Katalog No. **:**23

Mimari Öğe Adı **:**Pipo Bezemeli Arşitrav – Friz Bloğu.

Malzeme **:**Orta Taneli Gri Mermer.

Buluntu Yeri **:**Güney Ilıca 1 No'lu Mekân.

Buluntu Kodu **: ----**

Ölçüleri **:Yük.:** 60 cm. **Uz.:** 2.56 cm.

Durum **:**Bloğun büyük bir bölümü tahrip olmuştur Bezeme frizinin üst kısmı ve friz tacı kırılmıştır. Arşitrav – friz bloğunun alt kısmıda kırılmıştır.

Tanım **:**Frizde pipo (oluk, flüt) bezeme görülmektedir. Derin bir oyguyla birbirinden ayrılan her bir pipo derin bir şekilde işlenmiştir. Alt kısmı düz bir profile sahip olan pipoların üst kısımları kırılmış olduğundan görülememektedir. Pipoların alt kısımlarında yarım ay biçimli tümsekler yer almaktadır.

Tarihleme **:**Geç Hadrianus Dönemi - Erken Antoninus Pius Dönemi. (İ.S. 128–140)



Katalog No. **:**24

Mimari Öğe Adı **:**Pipo Bezemeli Arşitrav – Friz Bloğu.

Malzeme **:**Orta Taneli Gri Mermer.

Buluntu Yeri **:**Güney Ilıca 1 No'lu Mekân.

Buluntu Kodu **: ----**

Ölçüleri **:Yük.:** 65 cm. **Uz.:** 2.22 cm.

Durum **:**Bloğun büyük bir bölümü tahrip olmuştur Bezeme frizinin üst kısmı ve friz tacı kırılmıştır. Bezeme frizi oldukça tahrip olmuştur.

Tanım **:** Frizde pipo (oluk, flüt) bezeme görülmektedir. Derin bir oyguyla birbirinden ayrılan her bir pipo derin bir şekilde işlenmiştir. Alt kısmı düz bir profile sahip olan pipoların üst kısımları kırılmış olduğundan görülememektedir. Pipoların alt kısımlarında yarım ay biçimli tümsekler yer almaktadır. Arşitrav – friz bloğunun alt kısmında düz bir soffit yer almaktadır.

Tarihleme **:**Geç Hadrianus Dönemi - Erken Antoninus Pius Dönemi. (İ.S. 128–140)



Katalog No. **:**25

Mimari Öğe Adı **:**Pipo Bezemeli Arşitrav – Friz Bloğu.

Malzeme **:**Orta Taneli Gri Mermer.

Buluntu Yeri **:**Güney Ilıca 1 No'lu Mekân.

Buluntu Kodu **: ----**

Ölçüleri **:Yük.:** 64 cm. **Uz.:** 1.04 cm.

Durum **:**Arşitrav – friz bloğuna ait bir parçadır. Bloğun alt kısmı kırıktır. Bezeme frizi oldukça tahrip olmuştur. Bezemenin üst kısmı ve friz tacı kırılmıştır.

Tanım **:** Frizde pipo (oluk, flüt) bezeme görülmektedir. Derin bir oyguyla birbirinden ayrılan her bir pipo derin bir şekilde işlenmiştir. Alt kısmı düz bir profile sahip olan pipoların üst kısımları kırılmış olduğundan görülememektedir. Pipoların alt kısımlarında yarım ay biçimli tümsekler yer almaktadır.

Tarihleme **:**Geç Hadrianus Dönemi - Erken Antoninus Pius Dönemi. (İ.S. 128–140)



Katalog No. **:**26

Mimari Öğe Adı **:**Pipo Bezemeli Arşitrav – Friz Bloğu.

Malzeme **:**Orta Taneli Gri Mermer.

Buluntu Yeri **:**Güney Ilıca 1 No'lu Mekân.

Buluntu Kodu **: ----**

Ölçüleri **:Yük.:** 66 cm. **Uz.:** 60 cm.

Durum **:**Arşitrav – friz bloğuna ait bir parçadır. Bloğun alt kısmı kırıktır. Bezeme frizi oldukça tahrip olmuştur. Bezemenin üst kısmı ve friz tacı kırılmıştır.

Tanım **:**Frizde pipo (oluk, flüt) bezeme görülmektedir. Derin bir oyguyla birbirinden ayrılan her bir pipo derin bir şekilde işlenmiştir. Alt kısmı düz bir profile sahip olan pipoların üst kısımları kırılmış olduğundan görülememektedir. Pipoların alt kısımlarında yarım ay biçimli tümsekler yer almaktadır.

Tarihleme **:**Geç Hadrianus Dönemi - Erken Antoninus Pius Dönemi. (İ.S. 128–140)



Katalog No. **:**27

Mimari Öğe Adı **:**Pipo Bezemeli Arşitrav – Friz Bloğu.

Malzeme **:**Orta Taneli Gri Mermer.

Buluntu Yeri **:**Güney Ilıca 1 No'lu Mekân.

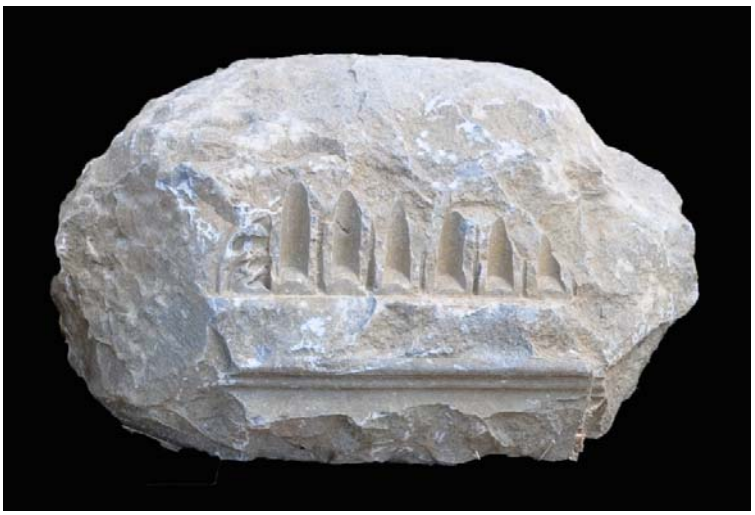
Buluntu Kodu **: ----**

Ölçüleri **: Yük.:** 66 cm. **Uz.:** 89 cm.

Durum **:**Arşitrav – friz bloğuna ait bir parçadır. Bloğun alt kısmı kırıktır. Bezeme frizi oldukça tahrip olmuştur. Bezemenin üst kısmı ve friz tacı kırılmıştır. Bezemenin solunda yer alan *acanthus* yaprağının üst kısmında kırıklar mevcuttur.

Tanım **:**Frizde büyük bir kısmı tahrip olan pipo (oluk, flüt) bezemenin bir kısmı görülebilmektedir. Derin bir oyguyla birbirinden ayrılan her bir pipo derin bir şekilde işlenmiştir. Alt kısmı düz bir profile sahip olan pipoların üst kısımları kırılmış olduğundan görülememektedir. Pipoların alt kısımlarında yarım ay biçimli tümsekler yer almaktadır. Bezemenin solunda ise bezemenin başlangıç/bitişini sınırlama amaçlı yapılmış olan yarım *acanthus* yaprağı bulunmaktadır. *Acanthus* yaprağının üst kısmı kırıktır. Üç dişli olarak işlenen yaprak dilimleri arasında damla şeklinde gözler yer almaktadır. Diğer öğeninde yanına yerleştirilmesiyle tam bir *acanthus* yaprağı oluşturacak şekilde tasarlanmıştır. Yaprak yüzeyinde ana damarın yanına yaprak tabanına kadar inen bir kanal açılmıştır.

Tarihleme **:**Geç Hadrianus Dönemi - Erken Antoninus Pius Dönemi. (İ.S. 128–140)



Katalog No. **:**28

Mimari Öğe Adı **:**Pipo Bezemeli Arşitrav – Friz Bloğu.

Malzeme **:**Orta Taneli Gri Mermer.

Buluntu Yeri **:**Güney Ilıca 1 No'lu Mekân.

Buluntu Kodu **: ----**

Ölçüleri **:Yük.:** 27 cm. **Uz.:** 40 cm.

Durum **:** Arşitrav – friz bloğuna ait bir parçadır. Bloğun alt kısmı kırıktır. Bezeme frizi oldukça tahrip olmuştur. Bezemenin üst kısmı ve alt kısmında yer alan yarım ay biçimli tümseklerde kırıklar mevcuttur. Friz tacı kırılmıştır.

Tanım **:**Frizde pipo (oluk, flüt) bezeme görülmektedir. Derin bir oyguyla birbirinden ayrılan her bir pipo derin bir şekilde işlenmiştir. Alt kısmı düz bir profile sahip olan pipoların üst kısımları kırılmış olduğundan görülememektedir. Pipoların alt kısımlarında yarım ay biçimli tümseklerkırık olmasına rağmen az da olsa görülebilmektedir.

Tarihleme **:**Geç Hadrianus Dönemi - Erken Antoninus Pius Dönemi. (İ.S. 128–140)



Katalog No. **:**29

Mimari Öğe Adı **:**Pipo Bezemeli Arşitrav – Friz Bloğu.

Malzeme **:**Orta Taneli Gri Mermer.

Buluntu Yeri **:**Güney Ilıca 1 No'lu Mekân.

Buluntu Kodu **: ----**

Ölçüleri **:Yük.:** 75 cm. **Uz.:** 1.31 cm.

Durum **:** Arşitrav – friz bloğuna ait bir parçadır. Bloğun alt kısmı kırıktır. Bezeme frizi oldukça tahrip olmuştur. Bezemenin üst kısmı ve friz tacı kırılmıştır.

Tanım **:**Frizde pipo (oluk, flüt) bezeme görülmektedir. Derin bir oyguyla birbirinden ayrılan her bir pipo derin bir şekilde işlenmiştir. Alt kısmı düz bir profile sahip olan pipoların üst kısımları kırılmış olduğundan görülememektedir. Pipoların alt kısımlarında yarım ay biçimli tümsekler yer almaktadır.

Tarihleme **:**Geç Hadrianus Dönemi - Erken Antoninus Pius Dönemi. (İ.S. 128–140)



Katalog No. **:**30

Mimari Öğe Adı **:**Pipo Bezemeli Arşitrav – Friz Bloğu.

Malzeme **:**Orta Taneli Gri Mermer.

Buluntu Yeri **:**Güney Ilıca 1 No'lu Mekân.

Buluntu Kodu **: ----**

Ölçüleri **:Yük.:** 66 cm. **Uz.:** 40 cm.

Durum **:** Arşitrav – friz bloğuna ait bir parçadır. Bloğun alt kısmı kırıktır. Bezeme frizi oldukça tahrip olmuştur. Bezemenin üst kısmı ve friz tacı kırılmıştır. Bezemenin solunda yer alan *acanthus* yaprağının üst kısmında kırıklar mevcuttur.

Tanım **:**Frizde büyük bir kısmı tahrip olan pipo (oluk, flüt) bezemenin bir kısmı görülebilmektedir. Derin bir oyguyla birbirinden ayrılan her bir pipo derin bir şekilde işlenmiştir. Alt kısmı düz bir profile sahip olan pipoların üst kısımları kırılmış olduğundan görülememektedir. Pipoların alt kısımlarında yarım ay biçimli tümsekler yer almaktadır. Bezemenin sağında ise bezemenin başlangıç/bitişini sınırlama amaçlı yapılmış olan yarım *acanthus* yaprağı bulunmaktadır. *Acanthus* yaprağının üst kısmı kırıktır. Üç dişli olarak işlenen yaprak dilimleri arasında damla şaklinde gözler yer almaktadır. Yaprak yüzeyinde ana damarın yanına yaprak tabanına kadar inen bir kanal açılmıştır.

Tarihleme **:**Geç Hadrianus Dönemi - Erken Antoninus Pius Dönemi. (İ.S. 128–140)



Katalog No. **:**31

Mimari Öğe Adı **:**Pipo Bezemeli Sütun Başlığı.

Malzeme **:**Orta Taneli Gri Mermer.

Buluntu Yeri **:**Insula 3 A 12 Mekânı.

Buluntu Kodu **:**87.66

Ölçüleri **:Yük.:** 36 cm. **Üst Gen.:** 57 cm.

Durum **:***Abacus* kısmında kırık görülmekle beraber tümdür.

Tanım **:**Başlık üzerinde pipolardan oluşan bir bezeme görülmektedir. Derin bir oyguyla birbirinden ayrılan her bir piponun üst kısmı dışarı doğru kıvrım yapmaktadır. Alt kısımları ise yarım ay biçimli tümseklerle son bulmaktadır. Pipolar derin bir şekilde işlenmişlerdir. Başlığın *calathus* ayağında pipo bezemenin altında da Ion *kymation'*u yer almaktadır. Yumurtalar derin bir oyguyla çanaktan ayrılır ve yumurta uçları ince ipçiklerle çanağa bağlanır. Yumurtalar uzun ve uca doğru sivrilen bir form göstermektedirler. Bu forma çanaklarda uyum sağlamaktadırlar. Sık bir şekilde yerleştirilen yumurtaların arasında ok ucu formu özelliğini yitirmiş olan özensiz bir biçimde ince çizgiler işlenmiştir. *Abacus* bezemesizdir.

Tarihleme **:**Geç Hadrianus Dönemi - Erken Antoninus Pius Dönemi. (İ.S. 128–140)



Katalog No **:**32

Mimari Öğe Adı **:**Pipo Bezemeli Sütun Başlığı.

Malzeme **:**Orta Taneli Gri Mermer.

Buluntu Yeri **:**Insula 3 A 12 Mekânı.

Buluntu Kodu **:**85.83

Ölçüleri **:Yük.:**36 cm. **Üst Gen.:**58 cm.

Durum **:**Tüm.

Tanım **:**Başlık üzerinde pipolardan oluşan bir bezeme görülmektedir. Derin bir oyguyla birbirinden ayrılan her bir piponun üst kısmı dışarı doğru kıvrım yapmaktadır. Alt kısımları ise yarım ay biçimli tümseklerle son bulmaktadır. Pipolar derin bir şekilde işlenmişlerdir. Başlığın *calathus* ayağında pipo bezemenin altında da Ion *kymation'*u yer almaktadır. Ion *kymation'*u *calathus* ayağına sık bir şeklide yerleştirilmiştir. Derin bir oyguyla çanaktan ayrılan yumurtalar ve çanakları oval olarak işlenmişlerdir. Yumurta aralarına ok uçları yerleştirilmiştir. *Abacus* bezemesizdir.

Tarihleme **:**Geç Hadrianus Dönemi - Erken Antoninus Pius Dönemi. (İ.S. 128–140)



Katalog No. **:**33

Mimari Öğe Adı **:**Pipo Bezemeli Sütun Başlığı.

Malzeme **:**Orta Taneli Gri Mermer.

Buluntu Yeri **:**Insula 3 A 12 Mekânı.

Buluntu Kodu **:**85.83

Ölçüleri **:Yük.:** 31 cm. **Üst Gen.:** 58 cm.

Durum **:***Abacus*un bir kısmında kırık görülmektedir.

Tanım **:**Başlık üzerinde pipolardan oluşan bir bezeme görülmektedir. Bezeme basık bir şekilde işlenmiştir. Derin bir oyguyla birbirinden ayrılan her bir piponun üst kısmı dışarı doğru kıvrım yapmaktadır. Alt kısımları ise yarım ay biçimli tümseklerle son bulmaktadır. Pipolar derin bir şekilde işlenmişlerdir. Başlığın *calathus* ayağında pipo bezemenin altında da Ion *kymation'*u yer almaktadır. Yumurtalar derin bir oyguyla çanaktan ayrılır ve yumurta uçları ince ipçiklerle çanağa bağlanır. Yumurtalar uzun ve uca doğru sivrilen bir form göstermektedirler. Bu forma çanaklarda uyum sağlamaktadırlar. Sık bir şekilde yerleştirilen yumurtaların arasında ok ucu formu özelliğini yitirmiş olan özensiz bir biçimde ince çizgiler işlenmiştir. *Abacus* bezemesizdir.

Tarihleme **:**Geç Hadrianus Dönemi - Erken Antoninus Pius Dönemi. (İ.S. 128–140)



Katalog No. **:**34

Mimari Öğe Adı **:**Pipo Bezemeli Sütun Başlığı.

Malzeme **:**Orta Taneli Gri Mermer.

Buluntu Yeri **:**Insula 3 A 12 Mekânı.

Buluntu Kodu **:**85.50

Ölçüleri **:Yük.:**31 cm. **Üst Gen.:**58 cm.

Durum **:***Abacus'*unda kırıklar görülmektedir.

Tanım **:** Başlık üzerinde pipolardan oluşan bir bezeme görülmektedir. Bezeme basık bir şekilde işlenmiştir. Derin bir oyguyla birbirinden ayrılan her bir piponun üst kısmı dışarı doğru kıvrım yapmaktadır. Alt kısımları ise yarım ay biçimli tümseklerle son bulmaktadır. Pipolar derin bir şekilde işlenmişlerdir. Başlığın *calathus* ayağında pipo bezemenin altında da Ion *kymation'*u yer almaktadır. Ion *kymation'*u *calathus* ayağına sık bir şeklide yerleştirilmiştir. Derin bir oyguyla çanaktan ayrılan yumurtalar ve çanakları oval olarak işlenmişlerdir. Yumurta aralarına ok uçları yerleştirilmiştir. *Abacus* bezemesizdir.

Tarihleme **:**Geç Hadrianus Dönemi - Erken Antoninus Pius Dönemi. (İ.S. 128–140)



Katalog No. **:**35

Mimari Öğe Adı **:**Pipo Bezemeli *Ante* Başlığı.

Malzeme **:**Orta Taneli Gri Mermer.

Buluntu Yeri **:**Insula 3 A12 Mekânı.

Buluntu Kodu **:**88.20

Ölçüleri **:Yük.:** 35 cm. **Üst Gen.:** 58 cm.

Durum **:**Tüm.

Tanım **:**Başlık üzerinde pipolardan oluşan bir bezeme görülmektedir. Derin bir oyguyla birbirinden ayrılan her bir piponun üst kısmı dışarı doğru kıvrım yapmaktadır. Alt kısımları ise yarım ay biçimli tümseklerle son bulmaktadır. Pipolar derin bir şekilde işlenmişlerdir. Derin bir şekilde *calathus* ayağında köşelere denk gelecek şekilde *acanthus* yaprağı işlenmiştir. Yaprak yüzeylerine ana damarının iki yanına yaprak tabanına kadar inen derin kanallar açılmıştır. Yaprak dilimleri üç dişli olarak işlenmiştir. Dilimler arasında damla şeklinde gözler bulunmaktadır. Başlığın *calathus* ayağında pipo bezemenin altında iki yanı *acanthus* yapraklarıyla sınırlandırılmış olan Ion *kymation'*u yer almaktadır. Yumurtalar derin bir oyguyla çanaktan ayrılır ve yumurta uçları ince ipçiklerle çanağa bağlanır. Yumurtalar uzun ve uca doğru sivrilen bir form göstermektedirler. Bu forma çanaklarda uyum sağlamaktadırlar. Sık bir şekilde yerleştirilen yumurtaların arasında ok ucu formu özelliğini yitirmiş olan özensiz bir biçimde ince çizgiler işlenmiştir. *Abacus* bezemesizdir.

Tarihleme **:**Geç Hadrianus Dönemi - Erken Antoninus Pius Dönemi. (İ.S. 128–140)





Katalog No. **:**36

Mimari Öğe Adı **:**Pipo Bezemeli Sütun Başlığı.

Malzeme **:**Orta Taneli, Gri Damarlı Beyaz Mermer.

Buluntu Yeri **:**Decumanus

Buluntu Kodu **: ---**

Ölçüleri **:Yük.:** 35 cm. **Alt Gen.:**35 cm. **Üst Gen.:**56 cm.

Durum **:***Abacus* kısmında ve pipo bezemenin uç kısımlarında kırıklar görülmektedir.

Tanım **:**Başlık üzerinde pipolardan oluşan bir bezeme görülmektedir. Derin bir oyguyla birbirinden ayrılan her bir piponun üst kısmı dışarı doğru hafif kıvrım yapmaktadır. Alt kısımları ise yarım ay biçimli tümseklerle son bulmaktadır. Pipolar derin bir şekilde işlenmişlerdir. Başlığın *calathus* ayağında pipo bezemenin altında da Ion *kymation'*u yer almaktadır. Yumurtalar derin bir oyguyla çanaktan ayrılmaktadır. Yumurta uçları ince ipçiklerle çanağa bağlanır. Uzun ve uca doğru sivrilen bir form gösteren yumurtalara çanaklarda uyum sağlamaktadırlar. Sık bir şekilde yerleştirilen yumurtaların arasında ok ucu formu özelliğini yitirmiş olan özensiz bir biçimde ince çizgiler işlenmiştir. *Abacus* bezemesizdir.

Tarihleme **:** Geç Hadrianus Dönemi - Erken Antoninus Pius Dönemi. (İ.S. 128–140)



Katalog No. **:**37

Mimari Öğe Adı **:** Pipo Bezemeli *Ante* Başlığı.

Malzeme **:**Orta Taneli Gri Mermer.

Buluntu Yeri **:**E V – d2

Buluntu Kodu **:**93.22

Ölçüleri **:Yük.:**35 cm. **Alt Gen.:**35 cm. **Üst Gen.:**59 cm.

Durum **:**Başlığın yan cephesinde bezemenin altında yer alan Ion *kymation'*unda kırıklar mevcuttur.

Tanım **:**Başlık üzerinde pipolardan oluşan bir bezeme görülmektedir. Derin bir oyguyla birbirinden ayrılan her bir piponun üst kısmı dışarı doğru kıvrım yapmaktadır. Alt kısımları ise yarım ay biçimli tümseklerle son bulmaktadır. Pipolar derin bir şekilde işlenmişlerdir. *Calathus* ayağında köşelere denk gelecek şekilde *acanthus* yaprağı işlenmiştir. Yaprak dilimleri üç dişli olarak işlenmiştir. *Acanthus* bezemesi tamamlanmamıştır. Başlığın *calathus* ayağında *acanthus*'lar arasında kalan kısımda pipo bezemenin altında Ion *kymation'*u yer almaktadır. Ion *kymation'*u *calathus* ayağına sık bir şeklide yerleştirilmiştir. Derin bir oyguyla çanaktan ayrılan yumurtalar ve çanakları oval olarak işlenmişlerdir. Yumurta aralarına ok uçları yerleştirilmiştir. *Abacus* bezemesizdir.

Tarihleme **:** Geç Hadrianus Dönemi - Erken Antoninus Pius Dönemi. (İ.S. 128–140)



Katalog No. **:**38

Mimari Öğe Adı **:**Basit Bezeme Üslubuyla Bezenmiş Konsollu Sütun Başlığı.

Malzeme **:**Orta Taneli Gri Mermer.

Buluntu Yeri **:**Insula 3 A12 Mekânı.

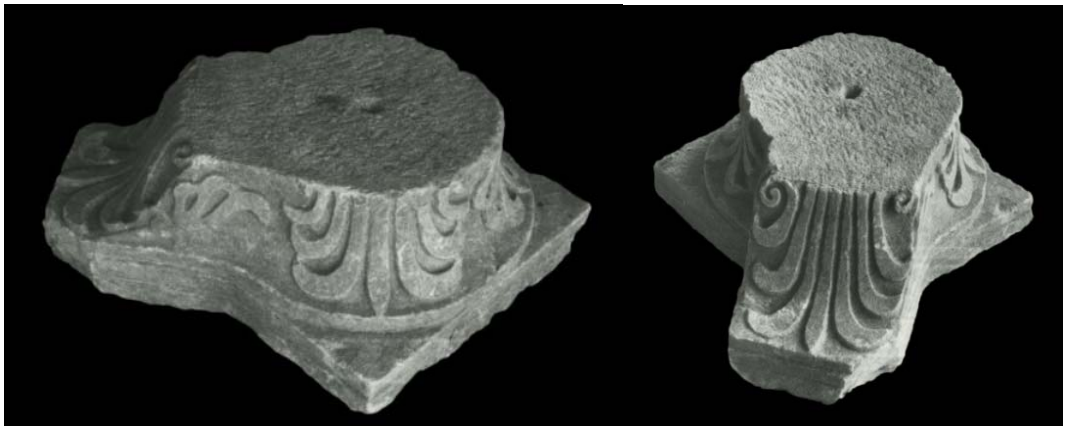
Buluntu Kodu **: ---**

Ölçüleri **:Yük.:**21 cm. **Gen.:**37,5 cm. **Konsol Gen.:**20 cm.

Durum **:**Tüm.

Tanım **:**Başlığın *calathus* yüzeyine dış yaprağı gözcük biçiminde kıvrılan, göbeksiz ve birbirinden bağımsız kapalı – açık palmetler yerleştirilmiştir. Başlığın konsol kısmına açık palmet motifi yerleştirilmiştir. *Abacus* bezemesizdir.

Tarihleme **:**Geç Hadrianus Dönemi - Erken Antoninus Pius Dönemi. (İ.S. 128–140)



Katalog No. **:**39

Mimari Öğe Adı **:**Basit Bezeme Üslubuyla Bezenmiş Konsollu Sütun Başlığı.

Malzeme **:**Orta Taneli Gri Mermer.

Buluntu Yeri **:**Insula 3 A12 Mekânı.

Buluntu Kodu **: ---**

Ölçüleri **:Yük.:** 20 cm. **Gen.:**37 cm. **Konsol Gen.:**20 cm.

Durum **:**Tüm.

Tanım **:**Başlığın kalthos yüzeyine dış yaprağı gözcük biçiminde kıvrılan, göbeksiz ve birbirinden bağımsız kapalı – açık palmetler yerleştirilmiştir. Başlığın *calathus* ayağında ise saz yaprak motifi yerleştirilmiştir. Açık palmetlerin yaprak uçları ise çentiklendirilmiştir. Konsol kısmına ise *acanthus* yaprağı yerleştirilmiştir. *Abacus*'u bezemesizdir.

Tarihleme **:**Geç Hadrianus Dönemi - Erken Antoninus Pius Dönemi. (İ.S. 128–140)



Katalog No. **:**40

Mimari Öğe Adı **:**Basit Bezeme Üslubuyla Bezenmiş Sütun Başlığı.

Malzeme **:**Orta Taneli, Gri Damarlı Beyaz Mermer.

Buluntu Yeri **:**Insula 3 A12 Mekânı.

Buluntu Kodu **: ---**

Ölçüleri **:Yük. :**23,5 cm. **Alt Gen.:**26 cm. **Üst Gen.:**40 cm.

Durum **:**Tüm.

Tanım **:**Başlığın *calathus* yüzeyinde dış yaprağı gözcük biçiminde kıvrılan, göbeksiz ve birbirinden bağımsız kapalı palmetlerin yer aldığı, palmetler arasında kalan boşluğa da doldurma motifi olarak birer yaprağın yerleştirildiği görülmektedir. *Abacus*'u bezemesizdir.

Tarihleme **:**Geç Hadrianus Dönemi - Erken Antoninus Pius Dönemi. (İ.S. 128–140)



Katalog No. **:**41

Mimari Öğe Adı **:**Basit Bezeme Üslubuyla Bezenmiş Sütun Başlığı.

Malzeme **:**Orta Taneli, Gri Damarlı Beyaz Mermer.

Buluntu Yeri **:**Insula 3 A12

Buluntu Kodu **: ---**

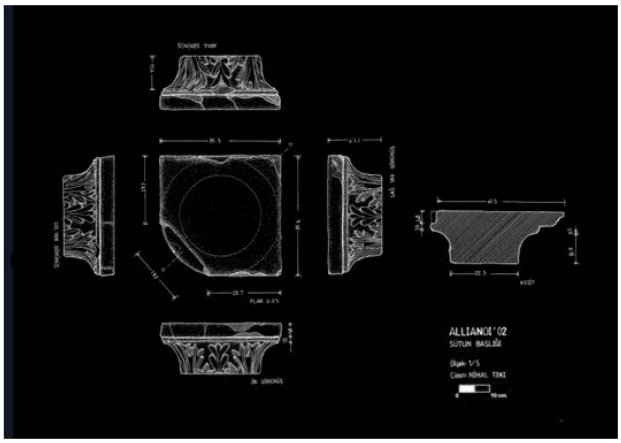
Ölçüleri **:Yük.:**21 cm. **Alt Gen.:**28 cm. **Üst Gen.:**39,5 cm.

Durum **:**Tüm.

Tanım **:**Başlığın *calathus*'unda *acanthus* aralarına yerleştirilen bitkisel bir motif ile dönüşümlü olarak yerleştirilen *acanthus*'lar görülmektedir. Yaprak yüzeylerine ana damarının iki yanına yaprak tabanına kadar inen derin kanallar açılmıştır. Yaprak dilimleri dört dişli olarak işlenmiştir. Dilimler arasında damla şeklinde gözler bulunmaktadır. *Abacus*'u bezemesizdir.

Tarihleme **:**Geç Hadrianus Dönemi - Erken Antoninus Pius Dönemi. (İ.S. 128–140)





7. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Hadrianus Dönemi'nde tüm imparatorlukta bayındırlık faaliyetleri başlamıştır. İmparator Hadrianus'un Anadolu'ya yapmış olduğu ziyaretlerle Anadolu'da da yoğun bir imarlaşma söz konusudur. İmparator Traianus Dönemi'nde Roma'ya giden Anadolulu bezeme ustaları Geç Traianus Dönemi'nde tekrar Anadolu'ya dönerek Roma'da gördükleri bezemeleri ve stilleri Anadolu'ya da getirerek uygulamışlardır. Özellikle Batı Anadolu olmak üzere tüm Anadolu'da bu etki görülmekle beraber bazı geleneksel özellikler de devam etmektedir.

Hadrianus Dönemi'nde kullanılmaya başlanan matkap, ışık – gölge etkisi yaratmak amacıyla kullanılan derin kanallar, yaprak dilimleri arasında kullanılan damla ya da oval oyuklar dönemin en önemli özellikleri arasındadır. Dönem içerisinde Hadrianus'un Hellen kültürüne hayranlığı nedeniyle Hellenistik özelliklerde görülmektedir.

Anadolu'da faaliyet gösteren iki önemli bezeme okulu vardır. Bunlar Pergamon – Ephesus bezeme okulu ve Aphrodisias bezeme okuludur. Bu bezeme okullarının yanı sıra yerel atölyelerde birçok yapıda tespit edilmiştir. Özellikle İ.S. II. yüzyılda bezeme okulları arasındaki etkileşim nedeniyle iki ekolün birbirinden etkilenmiş olduğu yapılardaki bezemelerden anlaşılmaktadır.

Dönem içerisinde hızlı imarlaşmanın sonucu olarak frizlerde figürlü sahneler yerine pipo bezeme ya da bitkisel bezemeler kullanılmıştır.

Korinth ve kompozit başlıklarda gelişimini düzenli bir biçimde takip ettiğimiz *acanthus* yaprakları Hadrianus Dönemi'nde beş lobdan oluşur, yaprak uçları çok sivri ve ince uçlar göstermezler, yaprak dilimleri arasında damla şeklinde gözler bulunur, yaprak yüzeyinde matkapla oyularak oluşturulan damarlar yer alır ve bu damarlar yaprak tabanına kadar iner. Dönem başında geniş ve yayvan olan *acanthus*'larda dönem sonuna doğru uzama görülür. Allianoi örneklerinde de dönemsel özellikler görülür. Yaprak uçları sivri ve ince uçlu değildir. Yaprak dilimleri arasında damla şeklinde gözler bulunur. Dönem sonu özelliği olarak yaprakların uzamış olduğu görülmüştür.

Ion *kymation*'ları Hadrianus Dönemi'nde yumurtalar, kenarları çok geniş olmayan çanak içine derin bir şekilde oyularak yerleştirilmiştir. Çanaklar genel olarak oval formlu olup, "U" formlu olanlar da görülmektedir. Dönem sonuna doğru yumurtalar ince ipçiklerle çanaklara bağlanırlar. Çanaklar arasında ara motif olarak ok ucu veya mızrak ucu kullanılmıştır. Allianoi Ion *kymation*'ları da dönem özelliklerini taşımaktadır.

Hadrianus Dönemi'nde *lotus* – palmetler üçlü dizim olarak görülür. Palmetler genellikle beş yapraklıdır. Dönem içinde plastik bir etki kazanan palmetler bezeme zemininden ayrılmaya başlar. Hadrianus Dönemi'nden sonra bir ters bir düz şekilde yerleştirilmiş dizimler görülür. Allianoi palmetlerinde dönemsel özellikler görülür. Ancak kazı çalışmaları sırasında ele geçen buluntuların hepsinin yayınlanmamış olması nedeniyle tipolojiye eklenmemiş olan eksen yaprağı olmayan palmet motifinin Allianoi'da kullanılmış olması ve tipolojiye eklenmiş olması açısından Allianoi palmetleri büyük önem taşımaktadır.

Hadrianus Dönemi'nde pipo bezemeler başlarda "S" profili gösterir ve dönem sonuna doğru göbek yapmaya başlar. Friz tacı ile aks uyumu vardır. Hadrianus Dönemi'nden sonra aks uyumu kaybolmaya başlar ve bezeme kabalaşır. Allianoi pipo bezemeleri Pergamon örneklerinde olduğu gibi düz bir profil gösterir, üst kısımları Pergamon örneklerine oranla daha az öne çıkık olarak işlenmiştir. Pergamon örneklerinden farklı olarak pipoların alt kısımlarında yarım ay biçimli tümsekler bulunmaktadır.

Tez kapsamında üç adet Korinth sütun başlığı, iki adet "S" kıvrımlı sarmallı sütun başlığı, altı adet "S" kıvrımlı sarmallı pilaster başlık, dört adet antefiks, onbeş adet pipo bezemeli friz, beş adet pipo bezemeli sütun başlığı, iki adet pipo bezemeli *ante* başlığı, iki adet basit bezeme üslubuyla bezenmiş konsollu sütun başlığı, iki adet basit bezeme üslubuyla bezenmiş sütun başlığı olmak üzere toplam kırkbir adet eser incelenmiştir.

Allianoi Korinth Sütun Başlıkları (Kat. No. 1- 3): Geç Hadrianus Dönemi – Erken Antoninus Pius Dönemi'ne tarihlendirilen Pergamon Asklepieion Büyük Latrina korinth sütün başlığı[255]**(Lev. XLVII, Res.80)**, Pergamon Asklepieion Kuzey

[255] O. Deubner, (1938): 52, Abb. 44; J.Rohmann, (1998): 85- 88, Taf. 45.5–6, 46.1–6.

Galeri kompozit başlıkları[256]**(Lev. XLVI, Res.77)**, İ.S. 128–138 yıllarına tarihlendirilen Aphrodisias Aphrodite Tapınağı Temonosu Portikosunda ele geçirilen sütun başlığı[257]**(Lev. XLVII, Res.81)** ve İ.S. 130-150'ye tarihlenen Perge Hadrianus Çeşmesi başlığı[258]**(Lev. XLVIII, Res.82)** ile yapılan analojik değerlendirmeler ışığı altında, Geç Hadrianus Dönemi – Erken Antoninus Pius Dönemi'ne tarihlendirilmişlerdir.

Allianoi "S" Kıvrımlı Sarmallı Sütun Başlıkları (Kat. No. 4–5): Hadrianus Dönemi'ne tarihlendirilen Pergamon Yukarı Gymnasion Doğu Hamamı[259]**(Lev. LI, Res.95),** İ.S. 123–138 yıllarına tarihlendirilen Pergamon Asklepieion Kütüphanesi[260]**(Lev. LI, Res.96)** "S" kıvrımlı sarmallı *ante* başlıkların, Geç Hadrianus Dönemi – Erken Antoninus Pius Dönemi'ne tarihlenen Pergamon Asklepieion Büyük Latrina korinth sütun başlığı[261]**(Lev. XLVII, Res.80)** ve Kuzey Galeri kompozit sütun başlıkları[262]**(Lev. XLVI, Res.77)** üzerindeki *acanthus* yaprakları, İ.S. 120–130 tarih aralığına tarihlendirilen Pergamon Tholosu Ion *kymation*'ları[263]**(Lev. LXI, Res.134)**, İ.S. 135–136 Iassos Agora Galerileri Ion *kymation*'ları [264]**(Lev. LXIII, Res.139)**, İ.S. 130–138 yıllarına tarihlenen Bithynion

---

[256] O. Deubner, (1938): 52, Abb. 44; W. D. Heilmeyer (1970):94–95, Taf. 28.3, 4; V. M. Strocka, (1973):899, Taf. 288.16; V. İdil (1984):21, Lev. 10.2, 3; H. Thür, (1989):95, Abb. 157 -159; Z. Koçel Erdem, (1996):101, Lev. 28.1; J.Rohmann, (1998): 71 – 79, Taf. 42.1–6, 43.1–6, 43.1–6; G. A. Plattner, (2008):226, Abb. 2.

[257] S. Doruk,(1990):89 – 102; O. Gülbay, (2009):113, Res.57.

[258] J. B. Ward – Perkins, (1992): Fig. 61; Z. Koçel Erdem, (1996):96, Lev. 22.2;

[259]E. Weigand, (1914):90;; P. Schazmann, (1923): 84 – 85, Abb. 27; J. Kramer, (1994):8; J.Rohmann, (1998):59 – 61, J. B. Ward – Perkins, (1992), Fig. 35.2.

[260] O. Deubner, (1938):43, Abb. 33; J. Kramer, (1994):3; J.Rohmann, (1998): Taf. 50.2.

[261] O. Deubner, (1938):52, Abb. 44; J.Rohmann, (1998): 85- 88, Taf. 45.5–6, 46.1–6.

[262] O. Deubner, (1938):52, Abb. 44; W. D. Heilmeyer, (1970):94–95, Taf. 28.3, 4; V. M. Strocka, (1973):899, Taf. 288.16; V. İdil (1984):21, Lev. 10.2, 3; H. Thür, (1989):95, Abb. 157 -159; Z. Koçel Erdem, (1996):101, Lev. 28.1; G. A. Plattner, (2008):226, Res.2.

[263] W. Koenigs - W. Radt, (1979):325- 345, Taf. 107.1-4; V.M. Strocka, (1988):305; Z. Koçel Erdem, (1996):156, Lev.74.2.

[264] V. M. Strocka, (1981):28- 29, 43, Abb. 51; S. Pülz, (1989a): Taf. 35.8; M. Karaosmanoğlu, (1996): 43, Lev. 24b; Z. Koçel Erdem, (1996):141, Lev. 62.1; Z. Koçel Erdem, (1998):8; R. Köster, (2004): Taf. 118.3, 119.1–2;.

Klaudiopolis Antinoos Tapınağı Ion *kymation*'ları [265]**(Lev. LXII, Res.138)** ve İ.S. 130–140 yıllarına tarihlendirilen Pergamon Kızıl Avlu Ion *kymation*'ları [266]**(Lev. LXIII, Res.141)** ile yapılan analojik değerlendirmeler neticesinde Geç Hadrianus Dönemi – Erken Antoninus Pius Dönemi'ne tarihlendirilmişlerdir.

Allianoi "S" Kıvrımlı Sarmallı Pilaster Başlıkları (Kat. No. 6–11): Hadrianus Dönemi başlarına tarihlendirilen Pergamon Yukarı Gymnasion Doğu Hamamı pilaster başlığı[267]**(Lev. LI, Res.95),** İ.S. 123–138 yıllarına tarihlendirilen Pergamon Asklepieion Kütüphanesi *ante* başlığı[268], **(Lev. LI, Res.96)**, İ.S. 123–138 yıllarına tarihlendirilen Pergamon Müzesi'nde bulunan Asklepieion "S" kıvrımlı sarmallı pilaster başlığı[269] **(Lev. LI, Res.97),** Geç Hadrianus Dönemi – Erken Antoninus Pius Dönemi'ne tarihlendirilen Pergamon Asklepieion Büyük Latrina korinth sütün başlığı[270] **(Lev. LXVII, Res.80)**, Pergamon Asklepieion Kuzey Galeri kompozit başlıkları[271]**(Lev. LXVI, Res.77),** İ.S. 128–138 yıllarına tarihlendirilen Aphrodisias Aphrodite Tapınağı Temonosu Portikosunda ele geçirilen sütun başlığı[272]**(Lev. LXVII, Res.81)** ile İ.S. 130-150'ye tarihlenen Perge Hadrianus Çeşmesi başlığı[273]**(Lev. LXVIII, Res.82),** İ.S. 123–138 yıllarına tarihlendirilen Pergamon Müzesi'nde bulunan Asklepieion Kütüphanesi "S" kıvrımlı sarmallı pilaster başlığı[274]**(Lev.LI, Res.97),** Asklepieion Kuzey Galeri Kompozit başlıkları

---

[265] B. Yalman, (1986): 444, Res. 16; Z. Koçel Erdem, (1996):162, Lev. 78.1.

[266] W. Koenigs - W. Radt, (1979):335–336, Taf. 114.1, 2, 3; V. M. Strocka,(1988):303, Taf. 44.4, 5; Z. Koçel Erdem, (1996):120, Lev. 45.1; M. Karaosmanoğlu, (1996):37, Lev. 17a; K. Lembke, (2005):56–57.

[267] W.D. Heilmeyer,(1970):92, Taf. 36.1-2; P. Schazmann,(1923):84 – 85, Abb. 27; J. Kramer, (1994):8; J. Rohmann, (1998):60, Taf. 35.2.

[268] O. Deubner, (1938):43, Abb. 33; J. Kramer, (1994):3; J.Rohmann, (1998): Taf. 50.2.

[269] J. B. Ward – Perkins, (1992): Fig. 72; J. Kramer, (1994):3.

[270] O. Deubner, (1938):52, Abb. 44; J.Rohmann, (1998): 85- 88, Taf. 45.5–6, 46.1–6.

[271] O. Deubner, (1938):52, Abb. 44; W. D. Heilmeyer (1970):94–95, Taf. 28.3, 4; V. M. Strocka, (1973):899, Taf. 288.16; V. İdil (1984):21, Lev. 10.2, 3; H. Thür, (1989):95, Abb. 157 -159; Z. Koçel Erdem, (1996):101, Lev. 28.1; J.Rohmann, (1998): 71 – 79, Taf. 42.1–6, 43.1–6, 43.1–6; G. A. Plattner, (2008):226, Abb.2;

[272] S. Doruk,(1990):89 – 102; O. Gülbay, (2009):113, Res.57.

[273] J. B. Ward – Perkins, (1992): Fig. 61; Z. Koçel Erdem, (1996):96, Lev. 22.2.

[274] J. B. Ward – Perkins, (1992): Fig. 72; J. Kramer, (1994):3.

Ion *kymation'*larıyla[275] **(Lev. XLVI, Res.77)**, İ.S. 131 yılına tarihlendirilen Attaleia Hadrianus Takı Ion *kymation'*larıyla[276] **(Lev. LXII, Res.136)** ve İ.S. 128–138 yılları arasına tarihlendirilen Aphrodisias Hadrianus Hamamı Ion *kymation'*larıyla[277]**(Lev. LXII, Res.137)** analojik değerlendirmeler ışığında Geç Hadrianus Dönemi – Erken Antoninus Pius Dönemi'ne tarihlendirilmişlerdir.

Allianoi Antefiksleri(Kat. No. 12–15): İ.S. 117–120 yıllarına tarihlendirilen Ephesus Hadrianus Tapınağı palmetleri [278]**(Lev. LXI, Res.133)**, İ.S. 130–131 yıllarına tarihlenen Phaselis Hadrianus Takı simasında yer alan palmetler[279]**(Lev. LXII, Res.135)**. ve İ.S. 130–140 yıllarına tarihlendirilen Pergamon Kızıl Avlu arşitrav tacında yer alan palmetler[280]**(Lev. LXIII, Res.141)** ile analojik bir değerlendirme yapılarak Geç Hadrianus Dönemi – Erken Antoninus Pius Dönemi'ne tarihlendirilmişlerdir.

Allianoi Pipo Bezemeli Arşitrav–Friz Blokları (Kat. No. 16–30): İ.S. 130–140 yıllarına tarihlendirilen Pergamon Kızıl Avlu pipolarına[281] baktığımızda Allianoi ile birebir aynı özellikleri göstermektedir**(Lev. LIV, Res.108).** Bu nedenle Geç Hadrianus Dönemi – Erken Antoninus Pius Dönemi'ne tarihlendirilmişlerdir.

---

[275] O. Deubner, (1938):52, Abb. 44; W. D. Heilmeyer (1970):94–95, Taf. 28.3, 4; V. M. Strocka, (1973):899, Taf. 288.16; V. İdil (1984):21, Lev. 10.2, 3; H. Thür, (1989):95, Abb. 157 -159; Z. Koçel Erdem, (1996):101, Lev. 28.1; J.Rohmann, (1998): 71 – 79, Taf. 42.1–6, 43.1–6, 43.1–6; G. A. Plattner, (2008):226, Abb.2.

[276] E. Weigand, (1914):87; V. M. Strocka, (1981):28, Abb. 49; Z. Koçel Erdem, (1996):118, Lev.42.1 a-b; M. Karaosmanoğlu, (1996): 42, Lev. 22 b; Z. Koçel Erdem, (1998):8; R. Köster, (2004): Taf. 103.1.

[277]W. Koenigs - W. Radt, (1979): Taf. 113.3; V. M. Strocka, (1981): 26, Abb. 47; L. Vandeput, (1993):105, Fig. 83; Z. Koçel Erdem,(1996):117, Lev.40.2; M. Karaosmanoğlu, (1996): 43, Lev. 24 a; Z. Koçel Erdem, (1998):8; R. Köster, (2004): Taf .104.4.

[278] W. D. Heilmeyer, (1970):87, Taf. 25.2; V.M. Strocka, (1973):898, Taf. 28.2; V.M. Strocka, (1981): 26, Abb. 46; C. Başaran, (1989): 59, Res. 13; R. Köster, (2004): Taf. 116.1 – 2.

[279] Z. Koçel Erdem, (1996):161, Lev. 76.4; Z. Koçel Erdem, (1998):8.

[280] W. Koenigs - W. Radt, (1979):335–336, Taf. 114.3; V.M. Strocka, (1988):300, Taf. 44.4; C. Başaran, (1989): 58, Res. 11; K. Lembke,(2005):56–57.

[281] O. Deubner, (1978): 243, Taf. 69.3; K. Lembke,(2005):56–57.

Allianoi Pipo Bezemeli Sütun Başlıkları (Kat. No. 31–34, 36-) ve *Ante* Başlıkları (Kat. No. 35, 37): Başlıklar üzerindeki pipo bezemelerin Allianoi G.I. 1 No'lu mekân pipo bezemeleriyle paralellik göstermektedir.

İ.S. 120–130 yıllarına tarihlendirilen Pergamon Tholos Ion *kymation*'larıyla [282]**(Lev. LXI, Res.134)**, İ.S. 135–136 yıllarına tarihlendirilen Iassos Agora Galerileri Ion *kymation*'larıyla [283] **(Lev. LXIII, Res.139),** İ.S. 130–138 yıllarına tarihlendirilen Bithynion Klaudiopolis Antinoos Tapınağı Ion *kymation*'ları [284] **(Lev. LXII, Res.138)** ve İ.S. 130–140 yıllarına tarihlendirilen Pergamon Kızıl Avlu Ion *kymation*'larıyla [285] **(Lev. LXIII, Res.141)**, İ.S. 128–138 yılları arasına tarihlendirilen Pergamon Müzesi'nde bulunan Asklepieion Kütüphanesi "S" kıvrımlı sarmallı pilaster başlığın Ion *kymation*'ları[286] **(Lev. LI, Res.97),** Asklepieion Kuzey Galeri Kompozit başlıkları Ion *kymation*'larıyla [287] **(Lev. XLVI, Res.77)**, İ.S. 131 yılına tarihlendirilen Attaleia Hadrianus Takı Ion *kymation*'larıyla [288] **(Lev. LXII, Res.136)**, İ.S. 128–138 yılları arasına tarihlendirilen Aphrodisias Hadrianus Hamamı

---

[282] W. Koenigs - W. Radt, (1979):325, Taf. 106.1–3, 107.1–4; V.M. Strocka, (1988):305; Z. Koçel Erdem, (1996):156, Lev.74.2.

[283] V. M. Strocka, (1981):28- 29, 43, Abb. 51; S. Pülz, (1989a): Taf. 35.8; Z. Koçel Erdem, (1996):141, Lev. 62.1; M. Karaosmanoğlu, (1996):43, Lev. 24b; Z. Koçel Erdem, (1998):8; R. Köster, (2004): Taf. 118.3, 119.1–2.

[284] B. Yalman, (1986):444, Res. 16; Z. Koçel Erdem, (1996):162, Lev. 78.1.

[285] W. Koenigs - W. Radt, (1979):335–336, Taf. 114.1, 2, 3; V. M. Strocka,(1988):303, Taf. 44.4, 5; Z. Koçel Erdem, (1996):120, Lev. 45.1; M. Karaosmanoğlu, (1996):37, Lev. 17a; K. Lembke, (2005):56–57.

[286] J. B. Ward – Perkins, (1992): Fig. 72; J. Kramer, (1994):3.

[287] O. Deubner, (1938):52, Abb. 44; W. D. Heilmeyer, (1970):94–95, Taf. 28.3, 4; V. M. Strocka, (1973):899, Taf. 288.16; V. İdil (1984):21, Lev. 10.2, 3; ; H. Thür, (1989):95, Abb. 157 -159; Z. Koçel Erdem, (1996):101, Lev. 28.1; J.Rohmann, (1998): 71 – 79, Taf. 42.1–6, 43.1–6; G. A. Plattner, (2008):226, Abb. 2.

[288] E. Weigand, (1914):87; V. M. Strocka, (1981):28, Abb. 49; Z. Koçel Erdem, (1996):118, Lev.42.1 a-b; M. Karaosmanoğlu, (1996): 42, Lev. 22 b; Z. Koçel Erdem, (1998):8; R. Köster, (2004): Taf. 103.1.

Ion *kymation*'larıyla [289] **(Lev. LXII, Res.137)** göstermiş oldukları benzerlikler nedeniyle Geç Hadrianus Dönemi – Erken Antoninus Pius Dönemi'ne tarihlendirilmişlerdir.

Allianoi Basit Bezeme Üslubuyla Bezenmiş Konsollu Sütun Başlıkları (Kat. No. 38–39) : İ.S. 130–131 yıllarına tarihlenen Phaselis Hadrianus Takı simasında yer alan palmetler[290]**(Lev. LXII, Res.135)** ve İ.S. 130–140 yıllarına tarihlendirilen Pergamon Kızıl Avlu arşitrav tacında yer alan palmetler[291]**(Lev. LXIII, Res.141)** ile göstermiş oldukları benzerlikler nedeniyle başlıkların Geç Hadrianus Dönemi – Erken Antoninus Pius Dönemi'ne tarihlendirilmesi gerekmektedir.

Basit Bezeme Üslubuyla Bezenmiş Sütun Başlıkları (Kat. No. 40–41): İ.S. 130–131 yıllarına tarihlenen Phaselis Hadrianus Takı simasında yer alan palmetler[292]**(Lev. LXII, Res.135)** ve İ.S. 130–140 yıllarına tarihlendirilen Pergamon Kızıl Avlu arşitrav tacında yer alan palmetler[293]**(Lev. LXIII, Res.141)** ile benzerlikler göstermesi nedeniyle Geç Hadrianus Dönemi – Erken Antoninus Pius Dönemi'ne tarihlendirilmesi gerekmektedir.

Allianoi bezeme motiflerine baktığımızda üç çeşit *acanthus* bezemesi görülmektedir. Bunlar, yaprak dilimleri üç dişli olanlar**(Kat. No. 16–19, 27, 30, 35, 37)**, dört dişli olanlar**(Kat. No. 1–3, 6–11)** ve beş dişli olanlardır**(Kat. No. 4–5)**. Yaprak dilimleri üç ve dört dişli olanlarda yaprak dilimleri arasında damla şeklinde gözler bulunmaktadır. Beş dişli olanlarda ise yaprak dilimleri arasında damla şeklindeki gözlerin üzerinde, küçük üçgen gözler oluşmuştur. *Acanthus* yapraklarına genel olarak baktığımızda, bezeme zeminine derin bir şekilde kalıplandırıldıklarını

---

[289] W. Koenigs - W. Radt, (1979): Taf. 113.3; V. M. Strocka, (1981):26, Abb. 47; L. Vandeput, (1993):105, Fig. 83; Z. Koçel Erdem,(1996):117, Lev. 40.2; M. Karaosmanoğlu, (1996): 43, Lev. 24 a; Z. Koçel Erdem, (1998):8; R. Köster, (2004): Taf. 104.4.

[290] Z. Koçel Erdem, (1996):161, Lev. 76.4; Z. Koçel Erdem, (1998):8.

[291] W. Koenigs - W. Radt, (1979): 335–336, Taf. 114.3; V.M. Strocka, (1988):300, Taf. 44.4; C. Başaran, (1989): 58, Res. 11; K. Lembke,(2005):56–57.

[292] Z. Koçel Erdem, (1996):161, Lev. 76.4; Z. Koçel Erdem, (1998):8.

[293] W. Koenigs - W. Radt, (1979):335–336, Taf. 114.3; V.M. Strocka, (1988):300, Taf. 44.4; C. Başaran, (1989): 58, Res. 11; K. Lembke,(2005):56–57.

görmekteyiz. Yaprak yüzeylerinde ana damarın iki yanına, yaprak tabanına kadar inen kanallar matkap yardımıyla açılmış, yaprak yüzeyleri ince çizgilerle işlenerek, ışık-gölge etkisi yaratılmıştır. Yapraklar sivri ve ince uçlar göstermezler.

Allianoi Ion *kymation*'ları ise, iki farklı grupta incelenmiştir. 1.grupta**(Kat. No. 4–5, 32, 34, 37)**, yumurtalar çanaktan derin bir oyguyla ayrılmaktadır. Yumurta ve çanaklar oval bir şekilde işlenmişlerdir. Yumurta aralarına ok ucu yerleştirilmiştir. 2. grupta**(Kat. No. 6–11, 31, 33, 35–36)**, çanaktan derin bir oyguyla ayrılan yumurtalar ince ipçiklerle çanağa bağlanır. Yumurtalar uzun ve uca doğru sivrilen bir form gösterirler. Çanaklar da yumurtaların formuna uyum sağlamaktadır. Yumurta aralarına ok ucu form özelliğini yitirmiş olan ince çizgiler yerleştirilmiştir.

Allianoi palmetleri ise, dönemin bezeme özelliklerine uygun olarak plastik bir etki içinde işlenmişlerdir. Allianoi'da göbekli palmet, göbeksiz palmet, alttan sarmallarla bezeme zeminine bağlanan, dış yaprağı gözcük biçiminde yuvarlanan ve eksen yaprağı olmayan palmetler görülmektedir. Eksen yaprağı olmayan palmet motifinin ilk defa görülmesi önemli bir veridir.

"S" sarmallı kıvrımlı sütun başlıklarının da yeterince araştırılmamış olması ve Anadolu'da sütun başlığı olarak Bergama Müzesi bahçesinde bulunan başlık**(Lev. LI, Res.94)** dışında Allianoi'dan başka bir yerde görülmemiş olması (ya da yayınlanmamış olması nedeniyle) ilk defa burada görülmesi önemli bir veridir. Yalnız Pergamon'da görülmesi de buraya özgü bir durum olduğunu da düşündürmektedir. Ancak detaylı bir çalışma ve kazılardan çıkan eserlerin bir an önce yayınlanması ile bu duruma ışık tutulabilecektir. Bezemeler konusunda oldukça bakir olan bu konunun üzerine gidilmesi gerekmekte ve bezeme okulları ile ilgili daha fazla bilgi edinilmesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Eksen yaprağı olmayan palmet motifinin de bu başlık üzerinde yer alması, bu başlığı daha da özel kılmaktadır. Bu palmet motifinin ilk kez Allianoi'da tespit edilmiş olmasından dolayı bu tipler literatüre ***Allianoi palmeti*** olarak eklenebilir.

Allianoi'daki ana yapıların Hadrianus'un Anadolu'yu ikinci kez ziyaret edişinde Pergamon Kızıl Avlu ile aynı dönemde yapımına başlamış olabileceği düşünülmektedir. Mısır Serapis Tanrısı adına yapılan tapınağın doğu etkileri taşıması nedeniyle bazı farklılıklar gösterse de yapılan karşılaştırmalar neticesinde Roma mühendislik anlayışı ile Kızıl Avlu ve Allianoi'un mimari açıdan çay üzerine inşa

edilmesi[294], bezemelerde birçok ortak nokta ve benzerlik saptanmış olması nedeniyle, aynı dönem içinde yapılmış olduğu düşünülmektedir.

Allianoi mimari bezemeleri, Pergamon - Ephesus bezeme okulunun etkilerini taşımaktadır. Zaten Antik Çağ'da önemli bir heykeltraşlık ekolüne sahip olan metropol kent Pergamon hinterlandı içinde olduğundan etkilenilmemiş olması düşünülemez. Ancak bu dönemde bezeme okulları arasındaki etkileşimden dolayı Allianoi'daki bezemelerde özellikle Aphrodisias bezeme okulunun etkileri de görülmektedir.

Pergamon'da kullanılmış olan gri mermer, burada da kullanılmıştır. Bu mermerin İstanbul Arkeoloji Müzesi eski Müdürü Sn. Dr. Nurşin Asgari tarafından Anadolu taş ocaklarından toplanmış olan İstanbul Arkeoloji Müzesi'ndeki örnekleri incelediğimizde Aphrodisias ve Manisa Göl Marmara Nato Mevkii doğu yamacı ocaklarından çıkan mermerlerle benzerlik gösterdiği söylenebilir. Ancak Bergama Kozak Karayolu'nun 11–13. km.'sinde yer alan mermer ocağından da gri mermer çıkmakta, fakat bu mermerde sarı damarların bulunması nedeniyle, buradan getirilmemiş olduğu düşünülmektedir. Fakat daha kesin sonuçlara ulaşmak için, ocaklardan ve eserlerden örnekler alınarak, laboratuar ortamında analize tabî tutulması gerekmektedir.

Özellikle Ilıca içinde zengin duvar kaplamalarından dolayı, bezemelerin yoğunluğu dikkat çekicidir. K.I. A 11 mekânındaki pilaster başlıkların altından, yivli duvar kaplamaları görülmektedir. Aynı kaplamalar K.I. A 4 (büyük havuzun olduğu mekân) mekânında da görülmektedir. Eski fotoğraflarda kaplamaların üzerinde plaster başlıklarının izleri görülmektedir**(Lev. XV, Res.3–4)**.

Decumanus, Cardo, Insula 3 A 12 mekânı ve K.I. A 2 mekânında düz sütunlar kullanılmıştır. 1978/79 yıllarında yapılan Bergama-İvrindi yolunun dolgusunda çok sayıda sütun ve mimari elemanın kullanılmış olduğu bilinmektedir. Decumanus üzerinde yalnızca bir adet pipo bezemeli başlığın bulunması da bu durumu desteklemektedir.

[294] W. Radt,(2002):200.

1904 ve 1994 yıllarında yapılan kazı ve kullanıma dönük restorasyon çalışmalarıyla ılıca içinde zengin duvar kaplamalarının ve mimari bezemelerin neredeyse tümüyle yok edildiği tespit edilmiştir.

Kazı çalışmaları tamamlanamamış olan Kriptoportikos'un doğusunda bir mekân tespit edilmiş, ancak güvenlik açısından girilemeyen mekânda in-situ halinde başlıklar olduğu görülmüştür.

1998–2006 yılları arasında yapılan çalışmalarda Allianoi'un yalnızca yüzde yirmisi açılmıştır. Buna rağmen çok sayıda mimari parçanın bulunması ve ünik eserlerin görülmesi, tamamının açılması durumunda mimari açıdan çok zengin bir yapı kompleksi ile karşılaşmamız muhtemeldi. Ancak sular altında kalması ile Hadrianus Dönemi için çok önemli veriler elde etmemizi sağlayacak bu ören yeri ne yazık ki yok edilmiştir. Hadrianus Dönemi için sağlanacak pek çok önemli veriden bilim dünyası mahrum bırakılmıştır.

Allianoi'da, 1998 – 2006 yılları arasında yapılan kazılarda farklı yapılara ait, değişik mimari elemanlardan toplam kırkbir adet mimari bezeme unsuru bulunmuştur. Allianoi mimari bezemeleri Anadolu'daki yazıt ile kesin tarihli ya da bezemeleri tarihlendirilmiş olan yapılarla yapılan karşılaştırmalar neticesinde yapıların Hadrianus'un Anadolu'ya ikinci gelişinden sonra yani Geç Hadrianus Dönemi – Erken Antoninus Pius Dönemi'ne (İ.S. 128–140) ait olduğu saptanmıştır. Bu göreli tarihleme antik kaynaklar, arkeolojik ve nümizmatik verilerle de desteklenmektedir. Yaklaşık on – on iki yıllık bir sürece dayanan bu imar faaliyetleri Anadolu'daki pek çok kentteki bezeme sanatının değerlendirilmesi aşamasında ve tipolojik açıdan büyük önem taşıyacaktır.

9. KAYNAKÇA

ANTİK KAYNAKÇA

Vitrivius, (2005): **Mimarlık Üzerine On Kitap**, (Çev. Suna Güven), İstanbul.

MODERN KAYNAKÇA

Alzinger, W.(1974): Augusteische Architektur in Ephesos, **Jahrefeste des Österreichischen Archäologischen Institutes in Wien; Bd. 16**.

Anabolu, U. M.(1992): "Batı Anadolu'da Bulunan Yiv (Oluklu) Frizli Yapılar**", Arkeoloji – Sanat Tarihi Dergisi 6,** s. 1 – 3.

Bammer, A.(1978 – 1980): "Elemente Flavisch – Trajanischer Architekturfassaden aus Ephesos", **Jahrefeste des Österreichischen Archäologischen Institutes in Wien; Bd. 52,** Wien, s.67 – 90.

Başaran, C.(1989): "Anadolu Roma Çağı Lotus – Palmet Örgesinde Tip Gelişimi", **Türk Arkeoloji Dergisi, 28**, Ankara, s.53 – 72.

Başaran, C.(1997): "Kyzikos Korinth Başlıkları", **Türk Arkeoloji Dergisi 31**, Ankara, s.1 – 52.

Başaran, C.(1999): **Anadolu Kompozit Başlıkları**, İstanbul.

Behr, C.A.(1968): **Aelius Aristides and The Sacred Tales,** Amsterdam.

Boysal, Y.(1957): "Die Korinthischen Kapitelle der Hellenistischen Zeit Anatoliens", **Anadolu 2**, Ankara, s. 123 – 132.

Büyükkolancı, M.(1996): **Psidia Bölgesi Tapınak Mimarisi,**(İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klasik Arkeoloji Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul.

Coulton, J.J.(1997): **Greek Architects at Work,** London.

Demiriz, Y.(1984): "Acanthus; Türkiye'nin Arkeoloji ve Sanat Tarihi Terminolojisine Yanlış Adla Girmiş Bir Bitki Motifi", **Arkeoloji ve Sanat Tarihi Dergisi 3,** s.19 – 24.

Deubner, O.(1938): **Das Asklepieion von Pergamon**, Berlin.

Deubner, O.(1978): "Das Heiligtum der Alexandrinischen Gottheiten in Pergamon Genannt "Kızıl Avlı"(Rote Halle), **Istanbuler Mitteilungen 27–28.1977–1978**, s.227 – 250.

Doruk, S.(1990): "Aphrodisias'taki Aphrodite Tapınağı Temenos'u", **Dil, Tarih, Coğrafya Fakültesi Dergisi XXXIII**, s.69 – 74.

Dillon, S.(1997): "Figured Pilaster Capitals from Aphrodisias", **American Journal of Archaeology 101.4**, s.731 – 769.

Edgü,A., Kuzucu,F.,Ural, M., Batur, A.(2010): **Mylasa Labraunda Milas Çomakdağ: Güney Ege Bölgesi'nde Arkeoloji ve Kırsal Mimari, Archaeology and Rural Architecture in Southern Aegean Region**, İstanbul.

Fischer, M.L.(1990): **Das Korinthische Kapitell im Alten Israel in der Hellenistischen und Römischen Periode**, Mainz.

Freyberger, K. S.(1990): **Stadtrömische Kapitelle aus der Zeit von Domitian bis Alexander Severus: zur Arbeitsweise und Organisation Stadtrömischer Werkstätten der Kaiserzeit**, Mainz.

Gans, Ulrich – Walter (1992):**Korinthisierende Kapitelle der Römischen Kaiserzeit,** Wien.

Garbrecht, G.(1987): Die Wasserversorgung des Antiken Pergamon, **Geschichte der Wasserversorgung; Bd. II,** Mainz.

Ginouvès, R., Martin, R.(1985): Dictionnaire Méthodique de L'Architecture Grecque et Romaine, Tome I, Matériaux, Techniques de Construction, Techniques et Formes du Décor , **Collection de L'Ecole Française de Rome; 84.**

Ginouvès, R.(1992): Dictionnaire Méthodique de L'Architecture Grecque et Romaine. Tome II, Eléments Constructifs: Supports, Couvertures, Aménagements Intérieurs, **Collection de L'Ecole Française de Rome; 84.**

Gülbay, O.(2009): **Anadolu'da İmparator Hadrianus Dönemi İmar Faaliyetleri**, (Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi), İzmir.

Heberdey, R.(1912): "Das Theater in Ephesos", **Forschungen in Ephesos 2**, Wien.

Heilmeyer, W. D.(1970): Korinthische Normalkapitelle, Studien zur Geschichte der Römischen Architecturdecoration, **Römische Abteilung Ergänzungshefte 16,** Heidelberg.

Hoepfner, W.(1966): **Herakleia Pontike – Ereğli**, Wien.

İdil, V.(1981 – 1982): "Korinthische Kapitelle im Museum von İzmir", **Jahreshefte des Österreichischen Archäologischen Institutes in Wien**, 53B.1981–1982, Wien, s. 149 – 186.

İdil, V.(1984): "Anadolu'da Roma İmparatorluk Çağı Korinth Başlıkları", **Anadolu 20 1976–1977**, Ankara, s.1 – 34.

İdil, V.(1997): "Kaunos'tan Bir Korinth Başlığı", **Anadolu XXIII 1984 – 1997**, Ankara, s.159 – 164.

Jes, K., Posamentir, R., Wörrle, M.(2010): "Der Tempel des Zeus in Aizanoi und seine Datierung", **Aizanoi und Anatolien (Ed. K. Rheidt)**, s.59 – 87.

Jones, M.W.(2003): **Principles of Roman Architecture**, London.

Kästner, V.(1996): "Tradition oder Innovation: Besondere Kapitellformen in der Hellenistischen Baukunst von Pergamon", **Säule und Gebälk. Zu Struktur und Wandlungsprozess Griechisch-Römischer Architektur. Bauforschungskolloquium in Berlin vom 16. bis 18. Juni 1994**, s.154 – 161.

Karagöz, Ş., Radt, W., Rheidt, R.(1986): "Ein Römischer Grabbau auf dem Niyazitepe bei Pergamon", **Istanbuler Mitteilungen 36.1986**, s.99 – 160.

Karaosmanoğlu, M.(1996): **Anadolu Mimari Bezemeleri: Roma Çağı Yumurta Dizisi**, Erzurum.

Kawerau, G. – Rehm, A.(1914): Das Delphinion in Miletos, **Miletos 1.3**, Berlin.

Keil, J.(1953): Die Bibliothek, **Forschungen in Ephesos V–1**, Wien.

Keil, J.(1964): **Ephesos: Ein Führer durch die Ruinenstätte und ihre Geschichte**, Wien.

Koçel Erdem, Z.(1996): **Anadolu'da Hadrianus Dönemi Mimari Bezemeleri,** (İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klasik Arkeoloji Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul.

Koçel Erdem, Z.(1998): "Anadolu'da İmparator Hadrianus Dönemi Yapıları", **Arkeoloji ve Sanat Dergisi, Sayı 83,** s. 2- 10.

Koçhan, N.(1995): **Hellenistik Çağ Anadolu Mimarisi'nde Lotus-Palmet ve Yumurta Bezekleri**, Erzurum.

Koenigs, W. – Radt, W.(1979):"Ein Kaiserzeitlicher Rundbau (Monopteros) in Pergamon", **Istanbuler Mitteilungen, 29.1979**, s.317 -354.

Koller, K.(2002): "Die Pilasterkapitelle aus dem "Marmorsaal" der Wohneinheit 6, Bemerkungen zu Dekoration und Zeitstellung", **Archäologische Forschungen; Bd. 7**, Wien, s.119 – 136.

Köster, R.(1993): "Die Palästrahallen der Capitothermen in Milet", **Istanbuler Mitteilungen 43.1993,** s.429- 436.

Köster, R.(2004): **Die Bauornamentik von Milet, Teil 1**, Berlin.

Kramer, J.(1994): Korinthische Pilasterkapitelle in Kleinasien und Konstantinopel, **Istanbuler Mitteilungen; Beiheft 39**.

Lembke, K.(2005): "Agyptischen Kulte und Ihre Heiligtumer Im Osten Des Romischen Reiches, Kolossalitat und Monumentalitat: Zur Grose und Ausdehnung der Roten Halle", **Byzas 1**, İstanbul.

Leon, C. F.(1971): Die Bauornamentik des Trajansforums und ihre Stellung in der früh-und mittelkaiserzeitlichen Architekturdekoration Roms, **Publikationen des Historisches Instituts beim Österreichischen Kulturinstitut in Rom. I. Abteilung Abhandlungen 4**, Wien.

Mansel, A. M. (1960): "1959 Side Kazıları Hakkında Kısa Rapor", **Türk Arkeoloji Dergisi 10.1. 1960,** s. 53 – 54.

Mansel, A. M.(1978): Side; 1947-1966 Yılları Kazıları ve Araştırmalarının Sonuçları, **Antalya Bölgesinde Araştırmalar 10**, Ankara.

Meuer, M.(1909): **Formenlehre des Ornamentes und der Pflanze**, Dresden.

Miltner, F.(1959): "21. Vorläufiger Bericht über die Ausgrabungen in Ephesos", **Jahreshefte des Österreichischen Archäologischen Institutes in Wien, 43B,1956-58,** Wien, s.2 – 64.

Müller, H.(2004): "Allianoi. Zur Identifizierung eines Antiken Kurbades im Hinterland von Pergamon", **Istanbuler Mitteilungen 54.2004**, s.215 – 225.

Naumann – Steckner, F.(2010):"Badeluxus in den Anatolischen Bergen – Die Thermen von Aizanoi", **Aizanoi und Anatolien (Ed. K. Rheidt)**, s.98 – 112.

Öziş, Ü.(1994): **Su Mühendisliği Tarihi Açısından Türkiye'deki Eski Su Yapıları**, Ankara.

Plattner, G. A.(2007): "Elemente Stadrömischer Bautypen und Ornamentformen in der Kleinasiatischen Architektur", **Neue Zeiten – Neue Sitten**, Wien, s.125 -132.

Plattner, G. A.(2008): "Werkstatt und Munster; Überlegungen zu Steinmetzbetrieben in Rom und Kleinasien", **Akten des 11. Österreichischen Archäologentages in Innsbruck 23. – 25. März 2006,** Wien, s.225- 229.

Plattner, G. A.(2009): "Zum Baubetrieb Kleinasiens in der Römischen Kaiserzeit", **Byzas 9**, s.393 – 407.

Posamentir, R., Wörrle, M.(2006):"Der Zeustempel von Aizanoi, ein Groβbau flavischer Zeit", **Istanbuler Mitteilungen 56. 2006,** s.227 -24

Pülz, S.(1989a): Untersuchungen zur Kaiserzeitlichen Bauornamentik von Didyma, **Istanbuler Mitteilungen; Beiheft 35.**

Pülz, S.(1989b): "Zur Bauornamentik des Zeustempels von Euromos", **Istanbuler Mitteilungen 39.1989**, s. 451–453.

Radt, W.(2002): **Pergamon, Antik Bir Kentin Tarihi ve Yapıları,** İstanbul.

Rohmann, J.(1998): Die Kapitellproduktion der Römischen Kaiserzeit in Pergamon, **Pergamenische Forschungen; Bd. 10**, Berlin.

Rohmann, J.(1995): "Einige Bemerkungen zum Ursprung des Feingezahnten Akanthus",**Istanbuler Mitteilungen, 45.1995**, Tübingen, s.109 – 121.

Rumscheid, F.(1994): Untersuchungen zur Kleinasiatischen Bauornamentik des Hellenismus, **Beiträge zur Erschliessung Hellenistischer und Kaiserzeitlicher Skulptur und Architektur Bd. 14**, Mainz.

Schazmann, P.(1923): Das Gymnasion, der Tempelbezirk der Hera Basileia, **Altertümer von Pergamon; Bd. 6**, Berlin.

Schede, M. (1909): **Antikes Traufleisten – Ornaments,** Strassburg.

Schulz, T.(2009): "Baukonstruktion und Bautechnik des Zeustempels von Aizanoi im Vergleich zu Anderen Pseudodipteroi", **Byzas 9,** İstanbul, s.509- 525.

Sommerey, K.M.(2008): "Die Chora von Pergamon Studien zu Grenzen, Siedlungsstruktur und Wirtschaft", **Istanbuler Mitteilungen 58.2008,** s.135 – 170.

Stiller, H.(1895): Das Trajaneum, **Altertümer von Pergamon; Bd. 5.2**, Berlin.

Stinson, P.(2008): "The Civil Basilika: Urban Context, Design and Significance", **Journal of Roman Archaeology, Supplementary Series; 70,** s.79 – 106.

Strocka, V. M.(1973): "Zur Datierung des Celsusbibliothek", **The Procedings of the Xth International Congress of Classical Archaeology, Ankara - İzmir 23. - 30.IX.1973,** s.893 – 900.

Strocka, V. M.(1981): "Das Markttor von Miletos", **Winckelmansprogram der Archäologischen Gesellschaft zu Berlin 128,** Berlin.

Strocka, V. M.(1988): "Wechselwirkungen der Stadtrömischen und Kleinasiatischen Architektur unter Trajan und Hadrian", **Istanbuler Mitteilungen, 38.1988,** s.291 – 307.

Şimşek, C.(2007): **Laodikeia (Laodikeia ad Lycum)**, İstanbul.

Talbert, R.J.A.(2001): **Barrington Atlas of the Grek and Roman World**, Oxford.

Thür, H.(1985): "Ephesische Bauhütten in der Zeit der Flavier und der Adoptivkaiser", **Lebendige Altertumswissenschaft, Festgabe zur Vollendung des 70. Lebensjahres von Hermann Vetters**, Wien, s.181 – 187.

Thür, H.(1989): Das Hadrianstor in Ephesos, **Forschungen in Ephesos; Bd. 11.1,** Wien.

Vandeput, L.(1993): "The Re - Use Of Hadrianic Architectural Elements In Basılıca E1 at Sagalassos" **Acta Archaeologia Lovaniensia Monographiae:5 SAGALASSOS I, First General Report On The Survey (1986 – 1989) and Excavations (1990 – 1991)**, Leuwen, s.93 – 109.

Vandeput, L.(1997): The Architectural Decoration in Roman Asia Minor : Sagalassos; A Case Study, **Studies in Eastern Mediterranean Archaeology ; 1,** Brepols.

Ward – Perkins, J. B.(1992):"Nicomedia and the marble Trade", **Archaeological Monographs of the British School at Rome; 6**, London, s.61 -106.

Weigand, E.(1914): "Baalbek und Rom, die Römische Reichskunst in ihrer Entwickelung und Differenzierung", **Jahrbuch des Kaiserlich Deutschen Archäologischen Instituts; Bd.** 29, Berlin, s.37 – 77.

Wegner, M.(1978–1980): "Soffitten von Ephesos und Asia Minor", **Jahreshefte des Österreichischen Archäologischen Institutes in Wien, 52. 1978 – 1980,** s.91 – 107.

Yalman, B.(1986): "Bolu Hisartepe Kazısında Bulunan Tapınak Kalıntısı", **IX. Türk Tarih Kongresi, Cilt 1**, Ankara, s.435 – 450.

Yegül, F.(1994): **Antik Çağ'da Hamamlar ve Yıkanma,** (Çev. Emel Erten), İstanbul**.**

ALLIANOI KAYNAKÇA

Baykan, D.(2009): **Allianoi Tıp Aletleri,** (İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klasik Arkeoloji Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul.

Çelik, M.(2009): **Allianoi'da Bulunan Bergama Tipi Friz ve Sütun Başlıkları,** (Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Edirne.

Karaca, E. (2009): **Allianoi Kemik Eserler,** (Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Edirne.

Şen, Ö.(2009): **Allianoi Ilıcası Taban Mozaikleri**,(Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Edirne.

Türkmen, B.(2009): **Allianoi'da Bulunan Ezme ve Öğütme Taş Aletler ile Taş Kaplar,** (Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Edirne.

Yaraş, A.(1999a): "Bergama'da İkinci Antik Sağlık Merkezi: Allianoi" , **Aylık Kültür Sanat ve Mimarlık Dergisi Yapı, Sayı 217,** s. 35 – 37.

Yaraş, A.(1999b): "1998 Yortanlı Barajı Kurtarma Kazısı", **Bergama Belleten 9**, s. 44 – 49.

Yaraş, A.(2000): "Yortanlı (Bergama) Baraj Havzası'ndaki Tarihsel Miras", **Zeugma Yalnız Değil! Türkiye'de Barajlar ve Kültürel Miras**, İstanbul, s. 109 – 115.

Yaraş, A.(2001a): "1998 - 1999 Yortanlı Barajı Kurtarma Kazısı", **XI. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu**, Ankara, s. 105 – 118.

Yaraş, A.(2001b): "Su ile Gelen Sağlık, Su İçinde Yok Olan Kültür! Allianoi", **Toplumsal Tarih, Sayı 85**, s. 26 – 29.

Yaraş, A.(2001c): "Tanrıçanın Hüznü Allianoi", **Atlas 97**, s. 48 – 66.

Yaraş, A.(2002a): "2000 Yılı Allianoi Kazısı", **XXIII. Uluslar arası Kazı Sonuçları Toplantısı**, **I. Cilt**, Ankara, s. 463 – 478.

Yaraş, A.(2002b): "İzmir'de Yeni Bir Ören Yeri: Allianoi", **İzmir Kent Kültürü Dergisi, Sayı 5,** s. 65 – 170.

Yaraş, A.(2002c): "Allianoi", **Arkeoatlas I**, S. 148 – 149.

Yaraş, A.(2002d): **Bakırçay Havzası'nda Asklepios Kültü ve Paşa Ilıcası – Allianoi**, (İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Ana Bilim Dalı, Eskiçağ Tarihi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul.

Yaraş, A.(2003): "2001 Yılı Allianoi Kazısı", **XXIV. Uluslar arası Kazı Sonuçları Toplantısı**, **II. Cilt**, Ankara, s. 373 – 384.

Yaraş, A.(2004a): "Allianoi Nymphesi", **60. Yaşında Fahri Işık'a Armağan, Anadolu'da Doğdu, Festschrift für Fahri Işık zum 60. Geburstag,** İstanbul, s.803 – 815.

Yaraş, A.(2004b): "Das Project der Rettungsausgrabung von Allianoi", **Historische Archaeologischer Freundeskries e. V. Rundbrief**, s.37 – 43.

Yaraş, A.(2004c): "2002 Yılı Allianoi Kazısı ", **XXV. Uluslar arası Kazı Sonuçları Toplantısı**, **II. Cilt**, Ankara, s.217 – 228.

Yaraş, A.(2005a): "Allianoi: Chronique des Foullies de 2004", **Anatolia Antiqua XIII**, s. 365 – 370.

Yaraş, A.(2005b): "Allianoi", **TÜBA-AR Türkiye Bilimler Akademisi Arkeoloji Dergisi, Sayı 8**, s.196 –199.

Yaraş, A.(2005c): "Die Therme Allianoi", **Archaologische Anzeiger 2004**, s. 71 – 74.

Yaraş, A.Baykan, D.(2005): "2003 Yılı Allianoi Kazısı", **XXVI. Uluslar arası Kazı Sonuçları Toplantısı**, **II. Cilt**, Ankara, s. 217 – 228.

Yaraş, A.(2005d): "Allianoi Kurtarma Kazısı - 2004", **Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Haberleri, Sayı 19,** s. 17 – 18.

Yaraş, A.(2006a): "Allianoi", **Byzas 3**, s. 19 – 36.

Yaraş, A.(2006b): "Wasser in der Heiltherme von Allianoi",in Gilbert Wiplinger (ed.) **Cura Aquarum in Ephesus Proceedings of the Twelfth International Congress on the History of Water Management and Hydraulic Engineering in the Mediterranean Region***,* Leuven – Paris – Dudley, s.443 – 453.

Yaraş, A.(2006c): "2004 Yılı Allianoi Kazısı", **XXVII. Uluslar arası Kazı Sonuçları Toplantısı**, **II. Cilt**, Ankara, s. 297 – 310.

Yaraş, A.(2006d): "Son Buluntuların Işığında Allianoi", **IX. Türk Tıp Tarihi Kongresi Bildirileri,** s.83 – 94.

Yaraş, A.(2006e): "Batı Anadolu'da Yeni Bir Tıp Merkezi, Allianoi", **31. Uluslar arası Grup Psikoterapileri Kongresi, Türkiye Grup Psikoterapileri Derneği Yayınları 11,** s. 13 – 20.

Yaraş, A.(2006f): "Allianoi: Chronique des Foullies de 2005", **Anatolia Antiqua XVI,** s. 363 – 367.

A Yaraş, A.(2006g): "Allianoi ve Geleceği", **Planlama ve TMMOB Şehir Planlamacıları Odası Yayını, Sayı 37**, s. 157 – 163.

Yaraş, A.(2007a): "Antik Sağlık Merkezi ve Allianoi ve Son Durumu", **Aktüel Arkeoloji Sayı 2**, İstanbul, s.95 – 105.

A.Yaraş,(2007b): "Allianoi Ilıcası", **Doğal Şifa, Sayı 3**, s.26 – 30.

Yaraş, A., Baykan, D., Karaca, E.(2008): "2006 Yılı Allianoi Kazısı", **IXXX. Uluslar arası Kazı Sonuçları Toplantısı**, **II. Cilt**, Ankara, s.71 – 84.

Yaraş, A., Erten, E.(2008a): "Allianoi und Zwei Neue Inschriften über dem Kült von Asklepios", **Asia Minör Studien 55, Studien zum Antiken Kleinasien VI**, s. 83-91.

Yaraş, A.(2008b): "Allianoi", **Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi**, I. Cilt, s.75.

Yaraş, A.(2008c): "Kültür Varlıklarının Korunmasında Allianoi Örneği", **Everensel Kültür Sayı 196**, s. 67 – 69.

Yaraş, A.(2009): "Antik Sağlık Merkezi Allianoi", **Popüler Bilim, Şubat 2009, Sayı 180**, s.24 – 27.

Yaraş, A., Lenger, D.S. (2009):"Excavation Coins, Coins from Necropolis of Çakmaktepe, Allianoi'', **The Numismatic Chronicle The Royal Numismatic, Numismatic Society,** s.404-406.

Yaraş, A.(2010a): "Yortanlı Barajı, Allianoi, Arkeoloji ve Barajlar Gerçeği'', **Aktüel Arkeoloji, Sayı 17**, s.140–149.

Yaraş, A.(2010b): "Allianoi Fresken'', **XI Internationales Kolloquium der AIPMA, Antike Malerei zwischen Lokalstill und Zeitstil ?, (13-17 September 2010 Ephesos),** s. 23 – 27.

Yeşilova, H.(2007): **Allianoi Antik Ilıcası Erken Bizans Dönemi Seramikleri (Kırmızı Astarlı Kaplar ve Günlük Kullanım Kapları, 1995 – 2005),** (Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

TABLOLAR

Tablo 1: Allianoi Palmetleri

Yapı	Mimari Öğe	Malzeme	Kat. No.	DİZİM			PALMET TİPİ				
				Açık	Kapalı	Açık Kapalı	Tip 1	Tip 2	Tip 3	Tip 4	Tip 5
K.I. A2	Sütun Başlığı	Mermer	4			X		X	X		
K.I. A2	Sütun Başlığı	Mermer	5			X		X	X		
K.I. A11	Pilaster Başlığı	Mermer	6		X			X	X		
K.I. A11	Pilaster Başlığı	Mermer	7		X			X	X		
K.I. A11	Pilaster Başlığı	Mermer	8		X			X	X		
K.I. A2	Antefiks	Mermer	12		X			X		X	
G.I. 1 Frigidarium	Antefiks	Mermer	13		X			X		X	
G.I. 1 Frigidarium	Antefiks	Mermer	14		X			X		X	
G.I. 1 Frigidarium	Antefiks	Mermer	15		X			X		X	
Insula III-A12	Konsollu Sütun Başlığı	Mermer	38			X	X				X
Insula III-A12	Konsollu Sütun Başlığı	Mermer	39			X	X				X
Insula III-A12	Sütun Başlığı	Mermer	40		X		X				X

Tip 1 : Göbeksiz Palmet

Tip 2 : Göbekli Palmet

Tip 3 : Eksen Yaprağı Olmayan Palmet

Tip 4 : Alttan Sarmallarla Bağlı Palmet

Tip 5 : Dış Yaprağı Gözcük Biçimli Kıvrılan Palmet

Tablo 2: Allianoi Korinth Başlıkları

Yapı	Mimari Öğe	Malzeme	Kat. No.	Başlık Yük.	Başlık Üst Gen.	Başlık Alt Gen	Kal. Yük.	Ab. Yük.	Ab. Gen.	1..Sıra Ak. Yük.	1.Sıra Ak. Gen.	2..Sıra Ak. Yük.	2.Sıra Ak. Gen.	Kau. Yaprağı Yük.	Kau. Yaprağı Gen.
K.I.B. 2	Sütun Başlığı	Mermer	1	52 cm.	51 cm.	40 cm.	41 cm.	11 cm.	51 cm.	20 cm.	15 cm.	20 cm.	16 cm.	13 cm.	16 cm.
K.I.B. 2	Sütun Başlığı	Mermer	2	51 cm.	45 cm.	36 cm.	----	----	----	10 cm.	12 cm.	19 cm.	15 cm.	15 cm.	13 cm.
K.I. A2	Sütun Başlığı	Mermer	3	29 cm.	----	50 cm.	----	----	----	20 cm.	15 cm.	20 cm.	15 cm.	----	----

Tablo 3 : Allianoi Pipo Bezemeli Arşitrav – Friz Bloğu

Yapı	Mimari Eleman	Malzeme	Kat. No.	Pipo Yük.	Pipo Gen.	Pipo Bant Kal.	İki Pipo Arası	Bezeme Der.	Yarım Ay Biçimli Tümsek Yük.
G.I. 1 Frigidarium	Arşitrav - Friz Bloğu	Mermer	16	34 cm.	6.5 cm.	1.2 cm.	1.2 cm.	2.9 cm.	3.2 cm
G.I. 1 Frigidarium	Arşitrav - Friz Bloğu	Mermer	17	Kırık	7 cm.	1.2 cm.	1.2 cm.	2.9 cm.	3.3 cm.
G.I. 1 Frigidarium	Arşitrav - Friz Bloğu	Mermer	18	Kırık	7 cm.	1.2 cm.	1.2 cm.	2.9 cm.	3 cm.
G.I. 1 Frigidarium	Arşitrav - Friz Bloğu	Mermer	19	34 cm.	7 cm.	1.2 cm.	1.2 cm.	2.9 cm.	2.8 cm.
G.I. 1 Frigidarium	Arşitrav - Friz Bloğu	Mermer	20	Kırık	7 cm.	1.2 cm.	1.2 cm.	2.9 cm.	3 cm.
G.I. 1 Frigidarium	Arşitrav - Friz Bloğu	Mermer	21	35 cm.	7 cm.	1.2 cm.	1.2 cm.	2.9 cm.	3 cm.
G.I. 1 Frigidarium	Arşitrav - Friz Bloğu	Mermer	22	Kırık	7 cm.	1.2 cm.	1.2 cm.	2.9 cm.	3 cm.
G.I. 1 Frigidarium	Arşitrav - Friz Bloğu	Mermer	23	Kırık	7 cm.	1.2 cm.	1.2 cm.	2.9 cm.	3 cm.
G.I. 1 Frigidarium	Arşitrav - Friz Bloğu	Mermer	24	Kırık	7 cm.	1.2 cm.	1.2 cm.	2.9 cm.	3 cm.
G.I. 1 Frigidarium	Arşitrav - Friz Bloğu	Mermer	25	Kırık	7 cm.	1.2 cm.	1.2 cm.	2.9 cm.	2 cm.
G.I. 1 Frigidarium	Arşitrav - Friz Bloğu	Mermer	.26	Kırık	7 cm.	1.2 cm.	1.2 cm.	2.9 cm.	3 cm.
G.I. 1 Frigidarium	Arşitrav - Friz Bloğu	Mermer	27	Kırık	7 cm.	1.2 cm.	1.2 cm.	2.9 cm.	3 cm.
G.I. 1 Frigidarium	Arşitrav - Friz Bloğu	Mermer	28	Kırık	7 cm.	1.2 cm.	1.2 cm.	2.9 cm.	Kırık
G.I. 1 Frigidarium	Arşitrav - Friz Bloğu	Mermer	29	Kırık	7 cm.	1.2 cm.	1.2 cm.	2.9 cm.	3 cm.
G.I. 1 Frigidarium	Arşitrav - Friz Bloğu	Mermer	30	Kırık	7 cm.	1.2 cm.	1.2 cm.	2.9 cm.	3 cm.

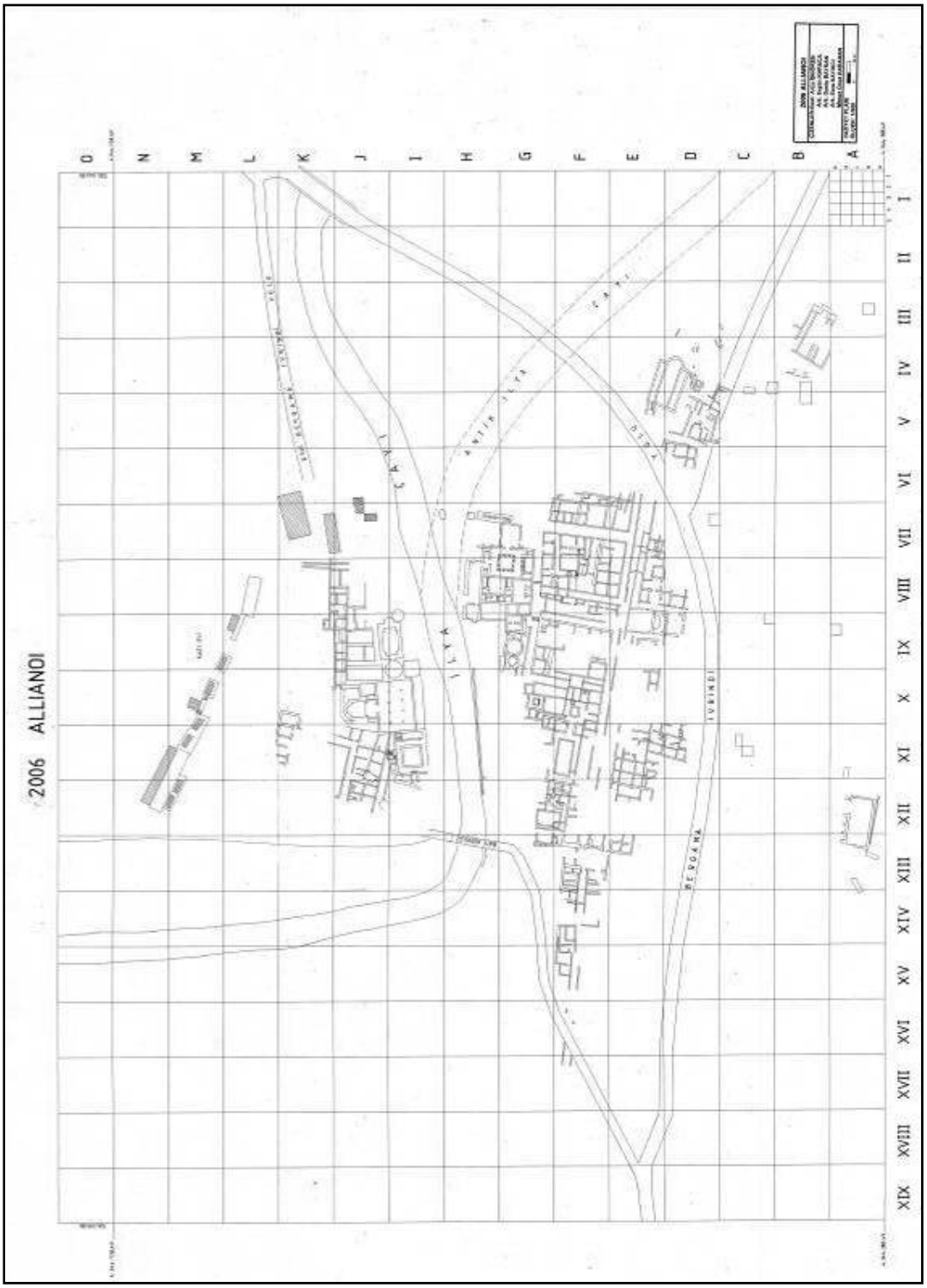
LEVHALAR



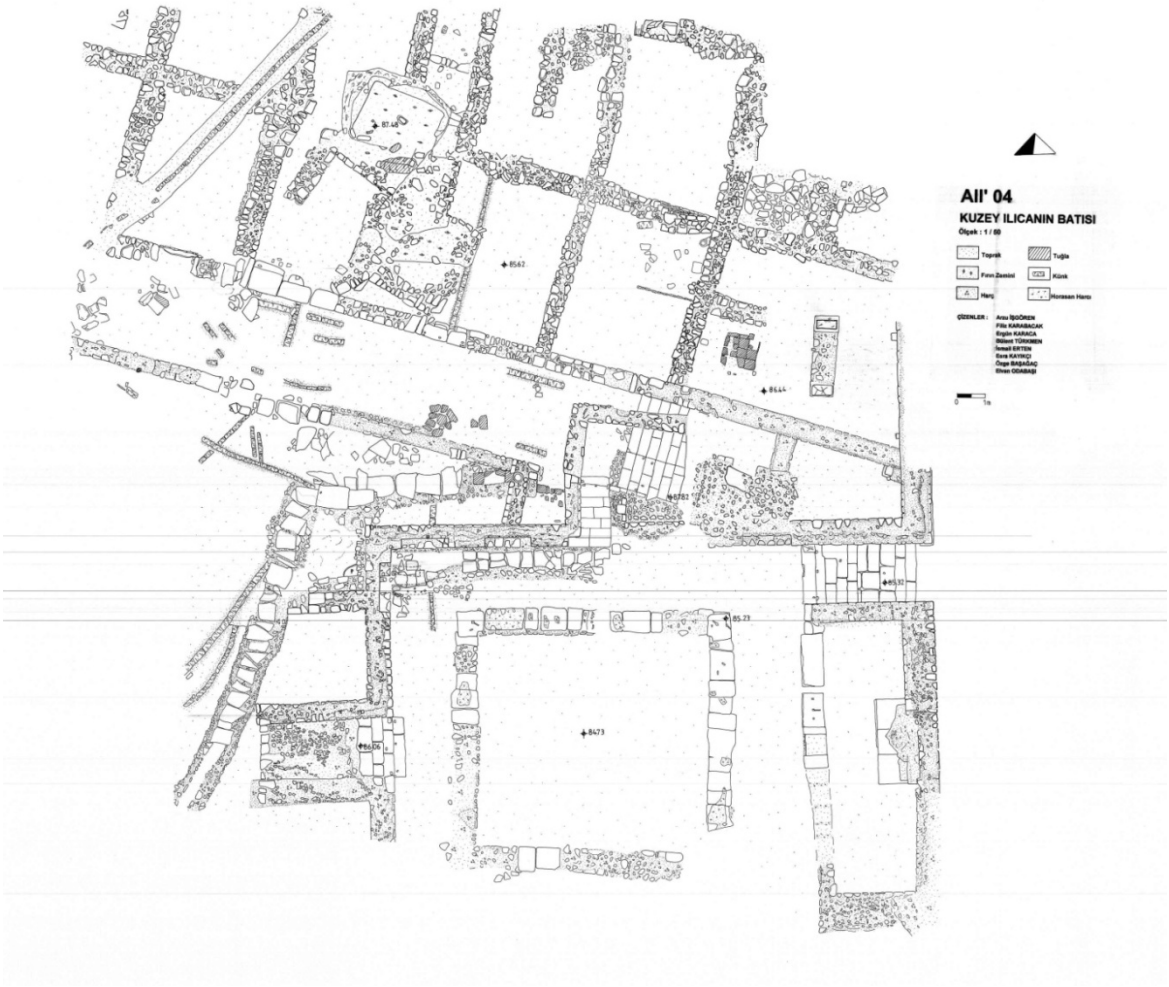
Harita 1: Pergamon – Allianoi. (Ölçek: 1/500 000)



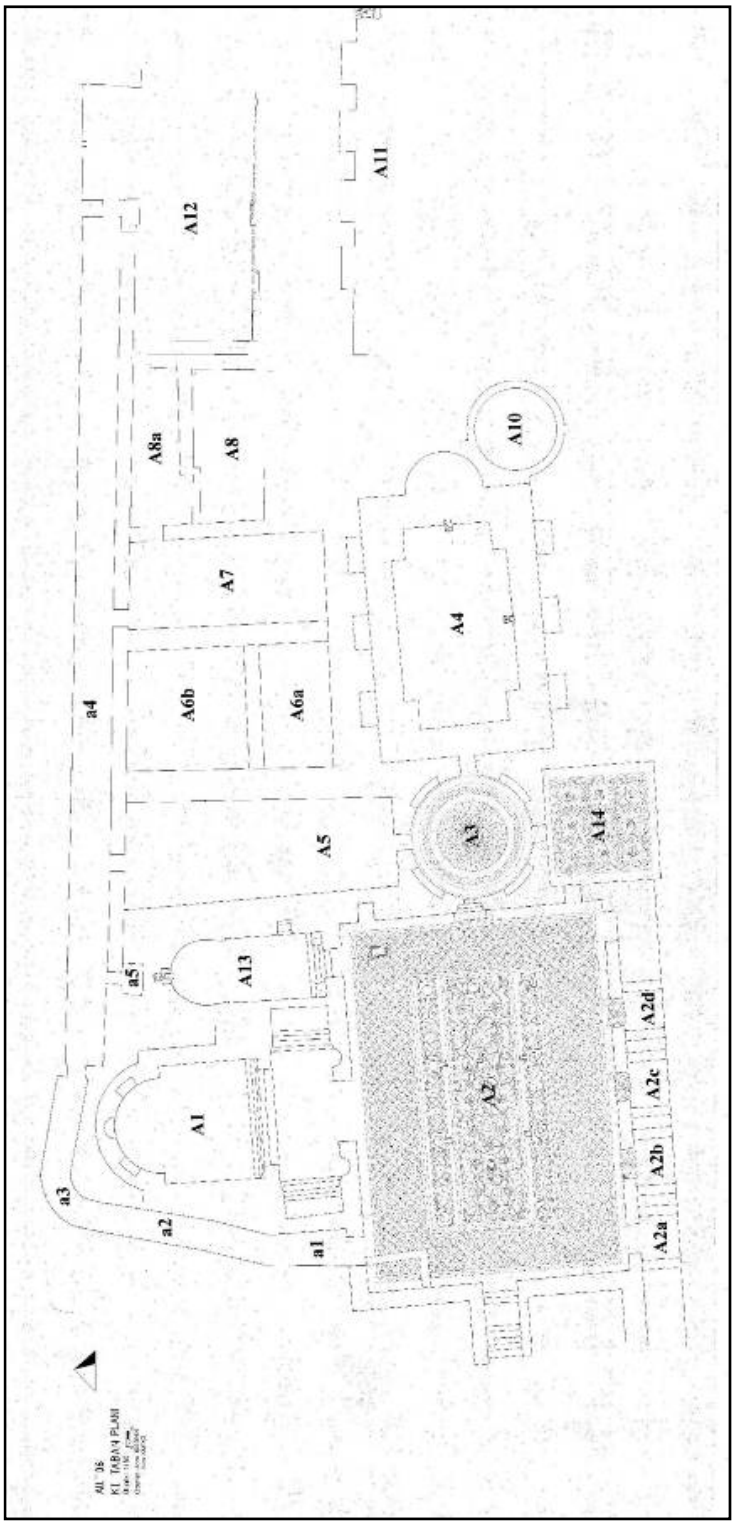
Harita 2: Pergamon – Allianoi.



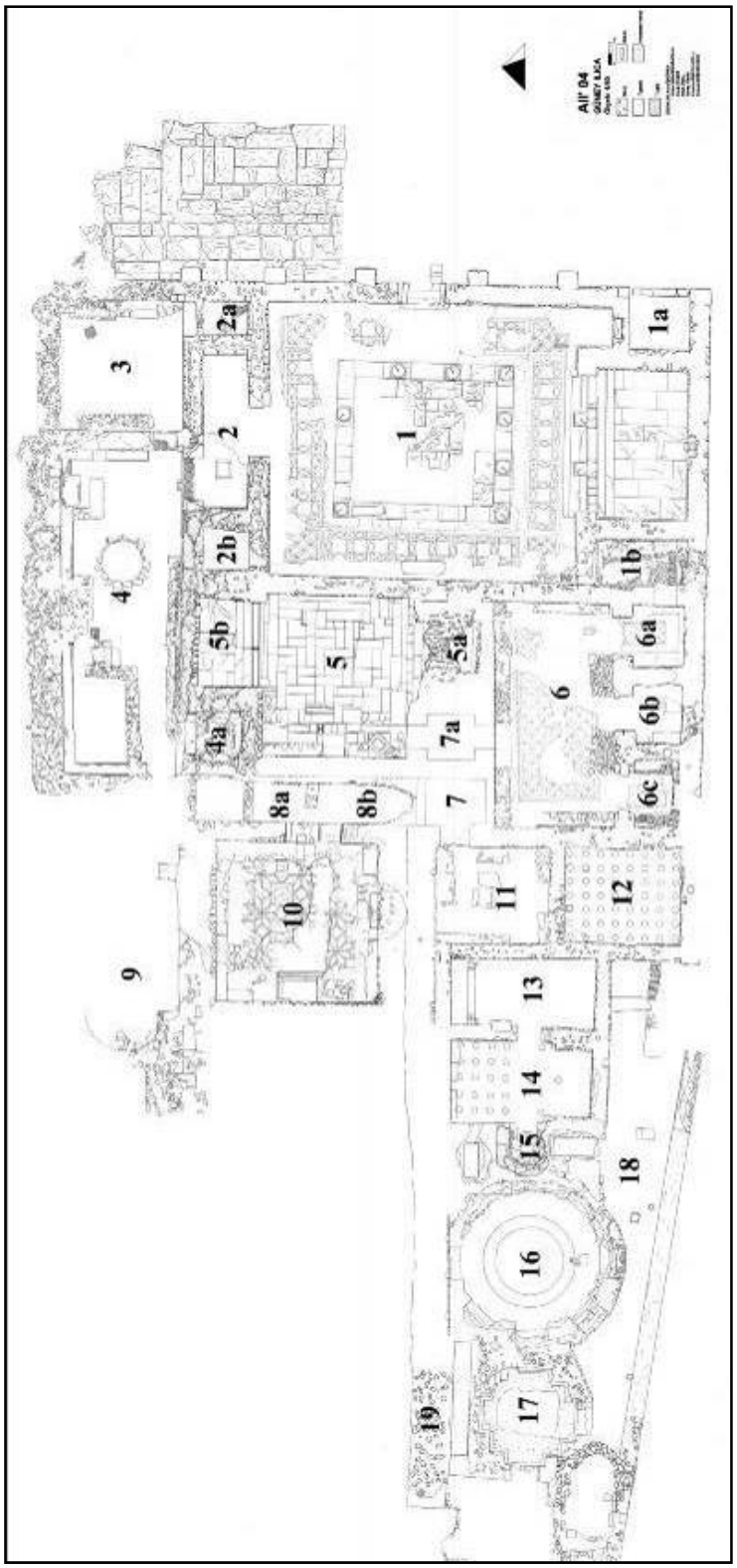
Plan 1: Allianoi 2006 Yılı Vaziyet Planı.



Plan 2 : Allianoi Kuzey Ilıca'nın Batısı.



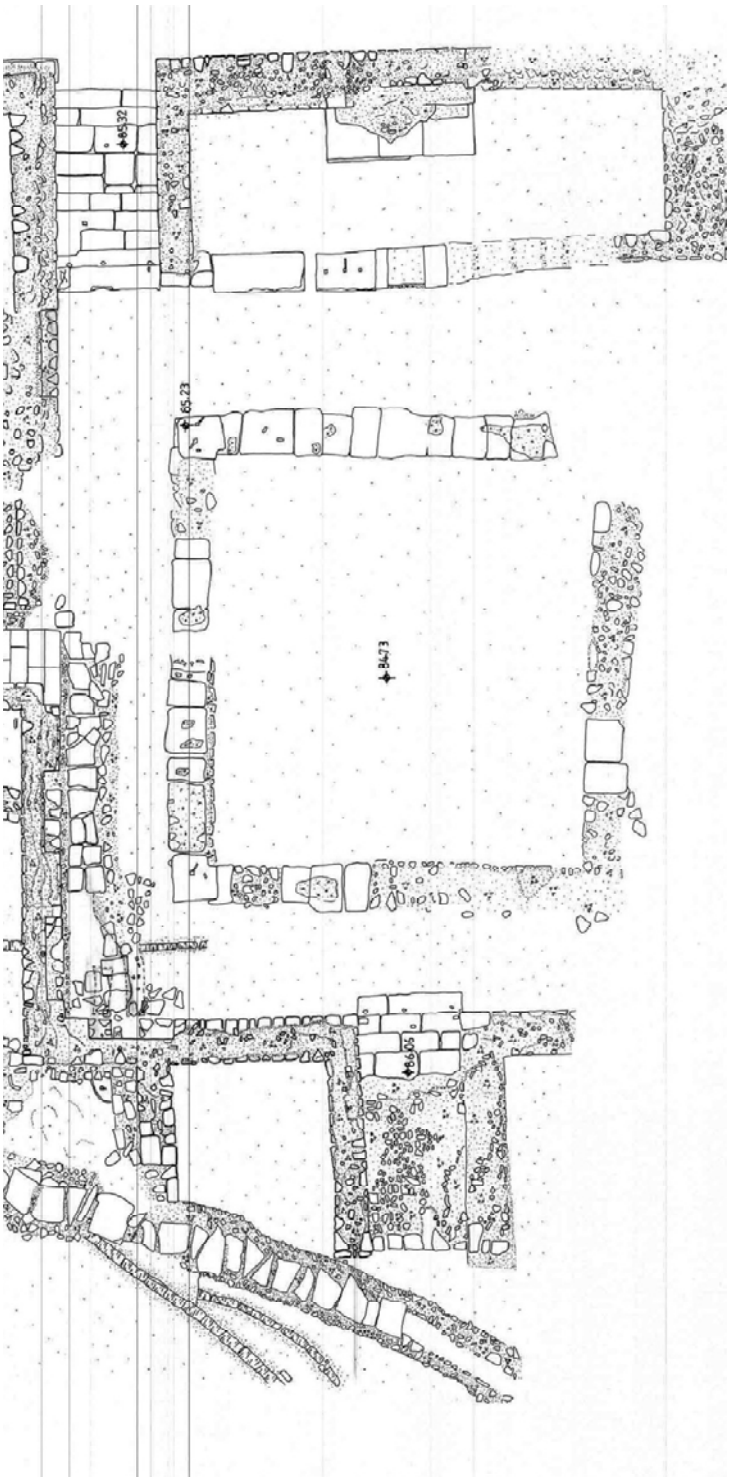
Plan 3: Allianoi Kuzey Ilıca.



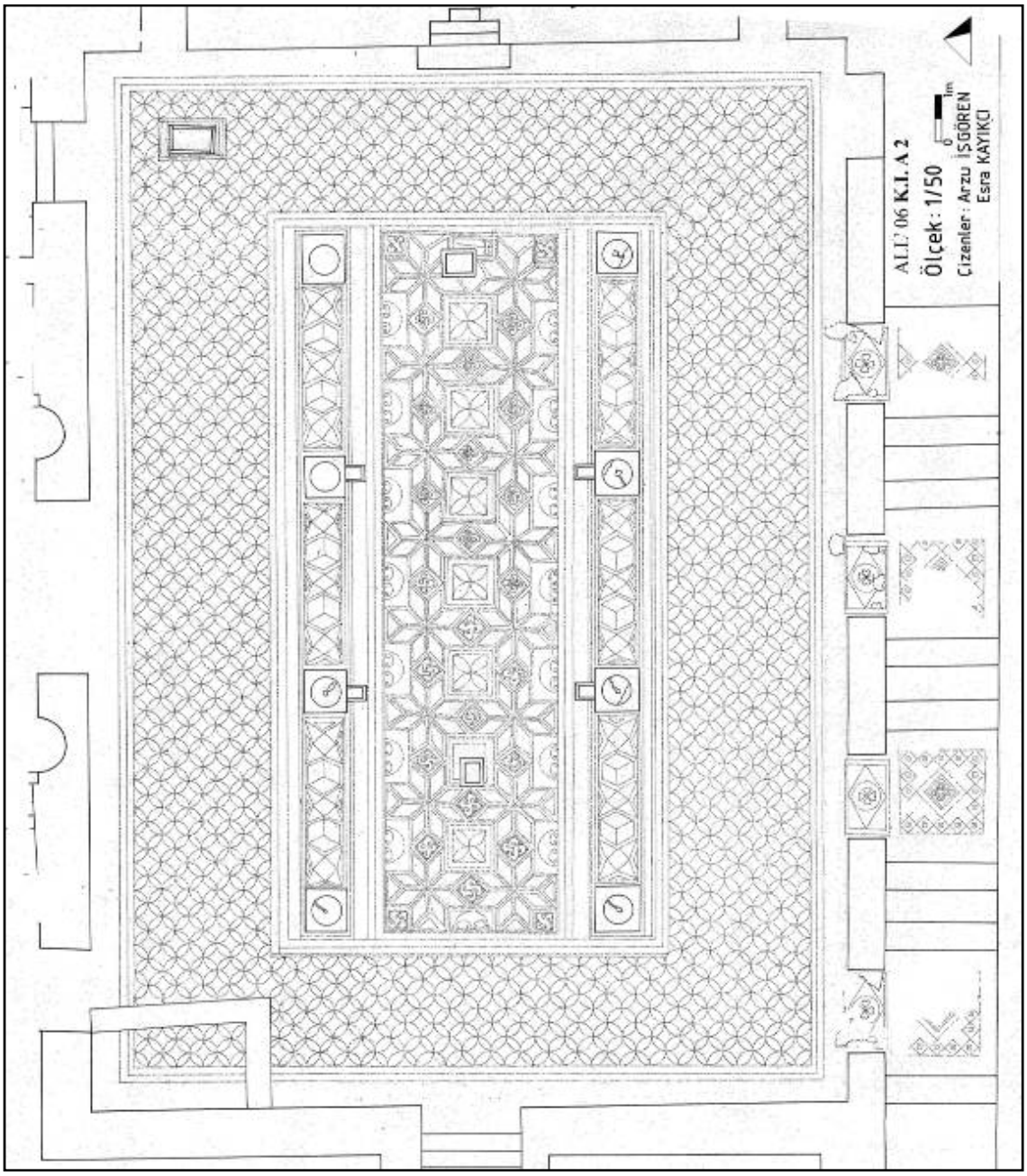
Plan 4: Allianoi Güney Ilıca.



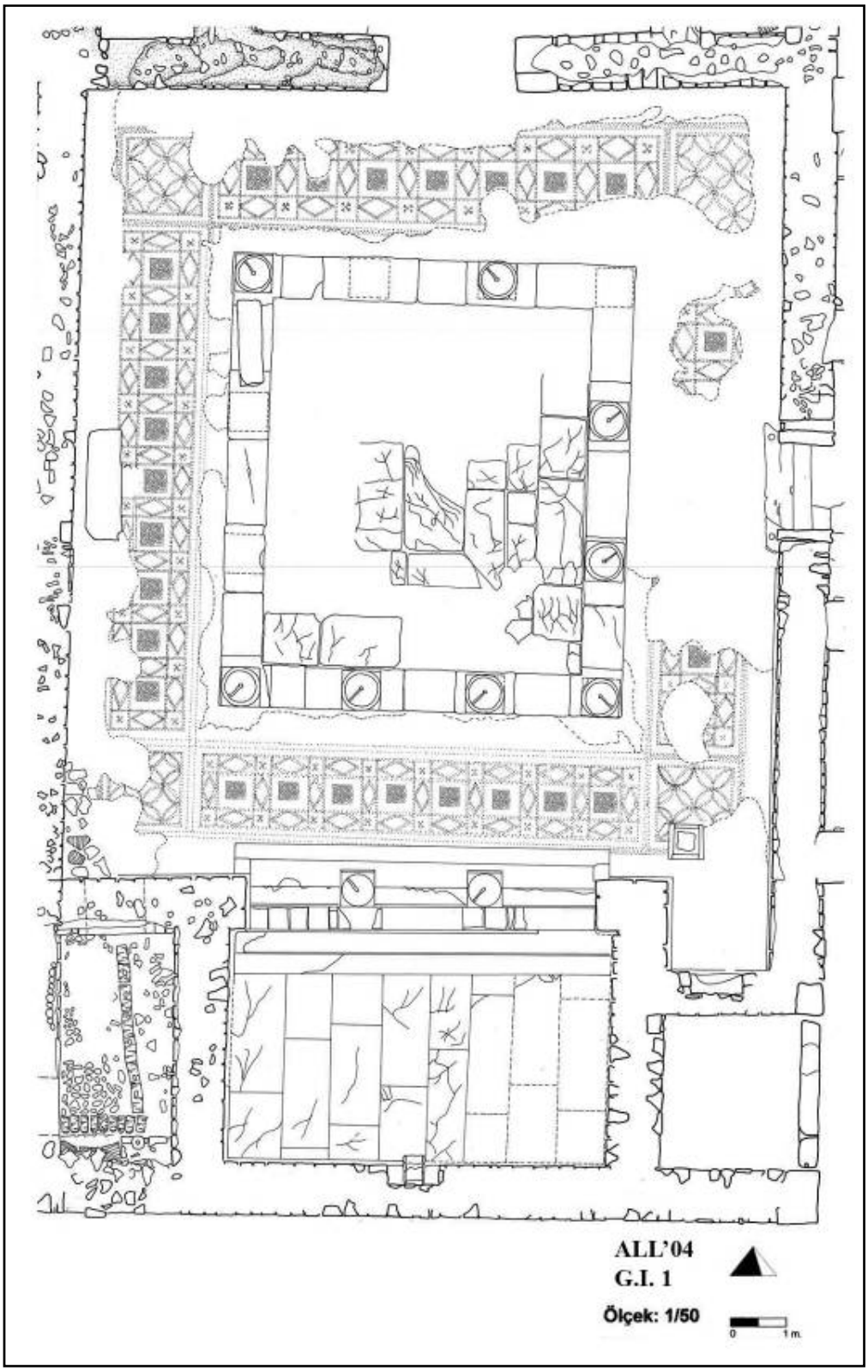
Plan 5: Allianoi Insula III.



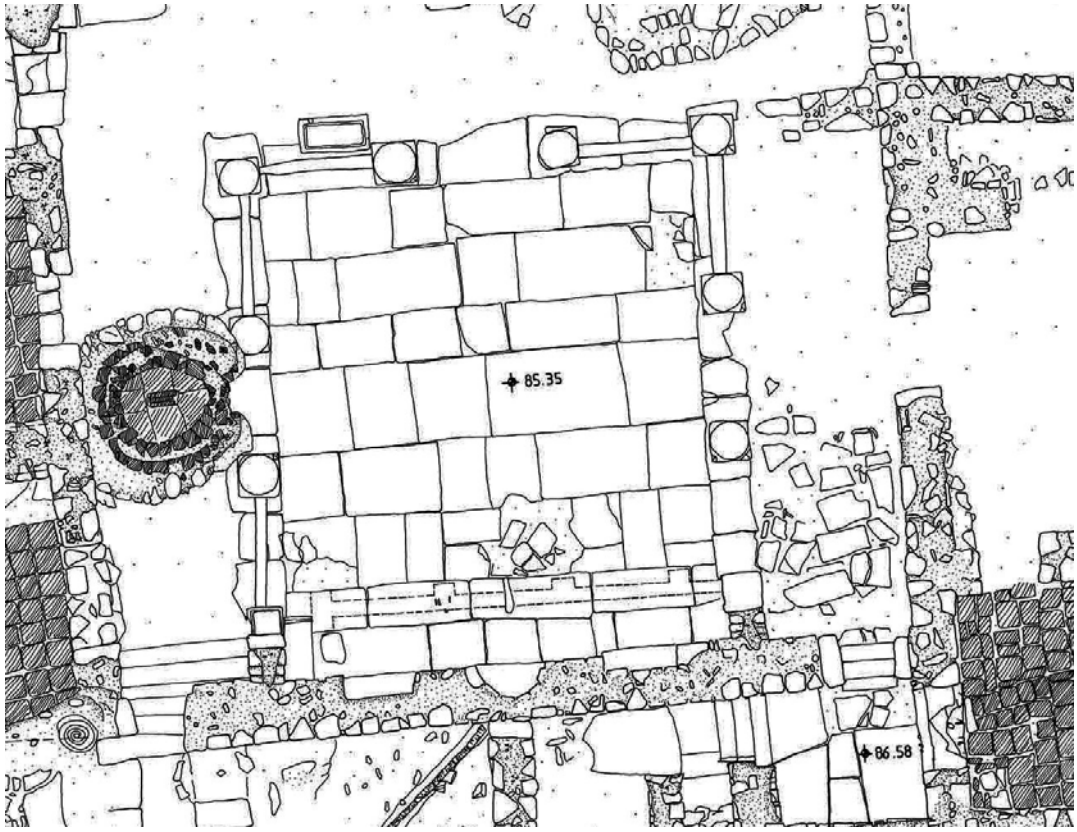
Plan 6: Allianoi Kuzey Ilıca'nın Batısı 2 No'lu Mekân.



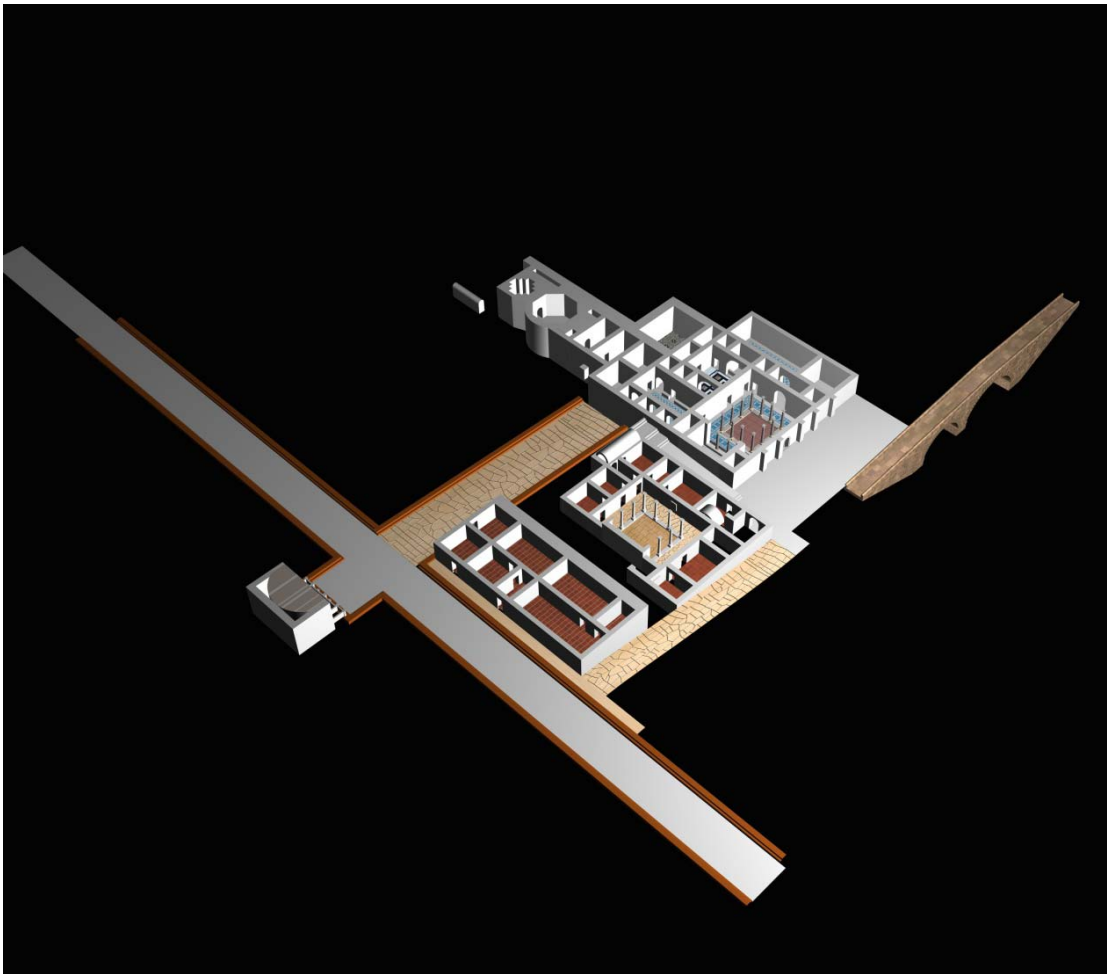
Plan 7: Allianoi Kuzey Ilıca A 2 No'lu Mekân.



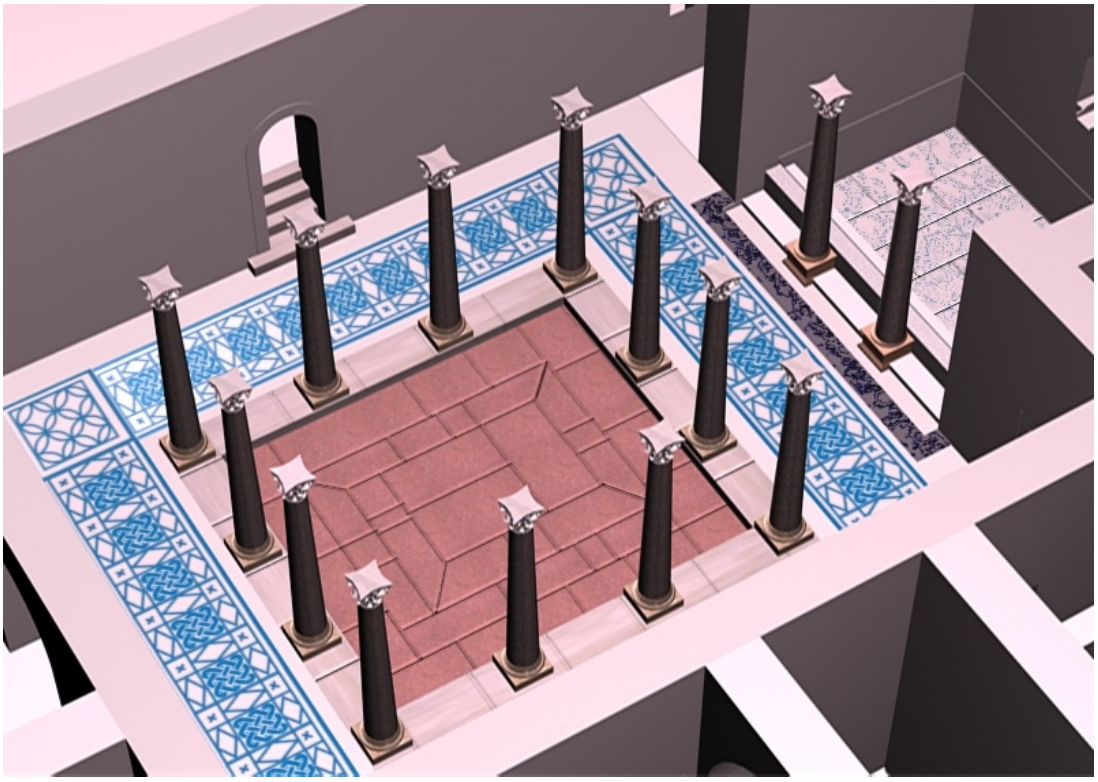
Plan 8: Allianoi Güney Ilıca 1 No'lu Mekân.



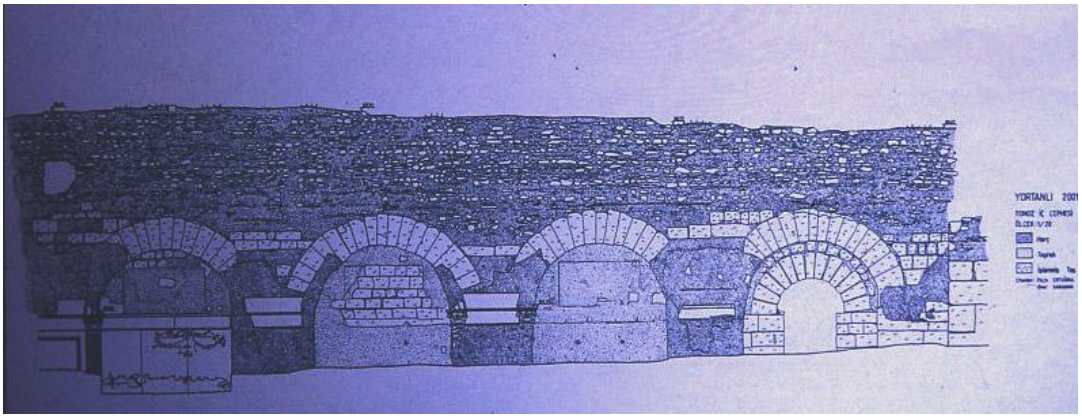
Plan 9: Allianoi Insula III A 12.



Çizim 1: Decumanus, Cardo, Insula III, Güney Ilıca, Çeşme ve Doğu Köprüsü 3 D Çizimi.



Çizim 2: Güney Ilıca 1 No'lu Mekân 3D Çizim.



Çizim 3: Kuzey Ilıca A 11 No'lu Mekân Cephe Çizimi.



Resim 1: 20. yy Başlarında Allianoi.



Resim 2: 20. yy Başlarında Allianoi'da Yapılan Çalışmalar.



Resim 3: 20. yy Başlarında Allianoi – Büyük Hamam..



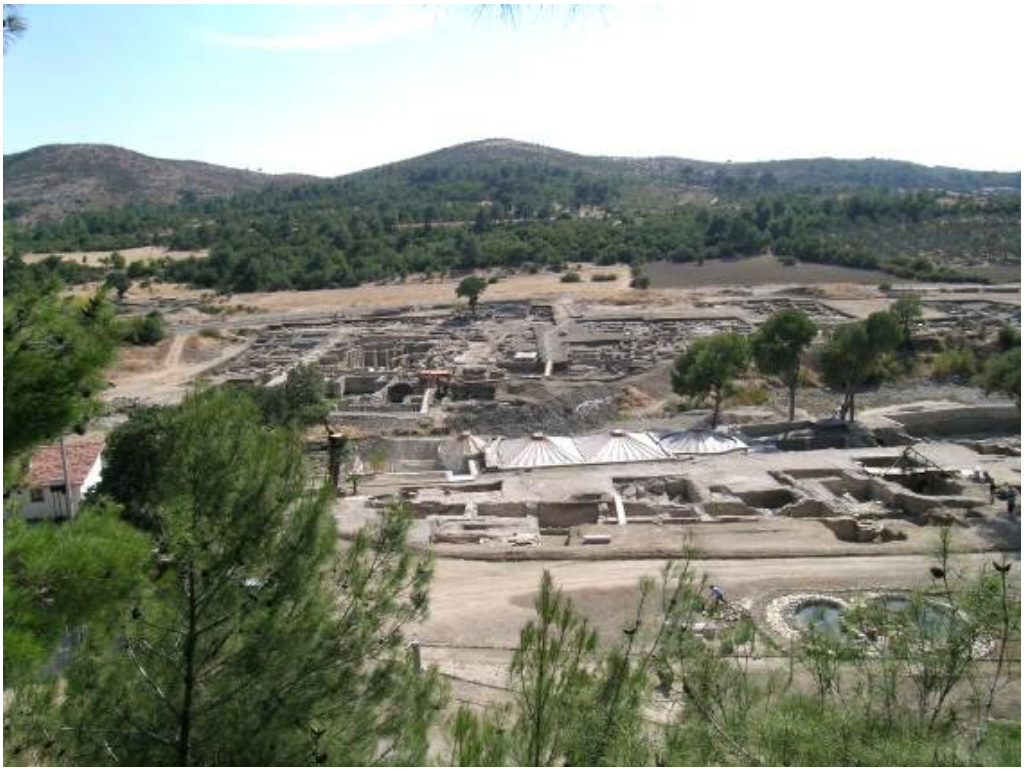
Resim 4: 20. yy Başlarında Allianoi – Büyük Hamam..



Resim 5: Allianoi 1998 Yılı Genel Arazi.



Resim 6: Allianoi 2006 Yılı Genel Arazi.



Resim 7: Kuzeyden Allianoi Genel Arazi.



Resim 8: Allianoi, Güneydoğudan Güney Arazi.



Resim 9: Kumla Doldurulmadan Önce Duvarların Zarar Görmemesi İçin Yapılan Çalışmalar.



Resim 10: Kumla Doldurulmadan Önce Duvarların Zarar Görmemesi İçin Yapılan Çalışmalar.



Resim 11: Allianoi'yu Kumla Doldurma Çalışmaları.



Resim 12: Yortanlı Barajı Suları Altında Kalan Allianoi.



Resim 13: Yortanlı Barajı Suları Altında Kalan Allianoi.



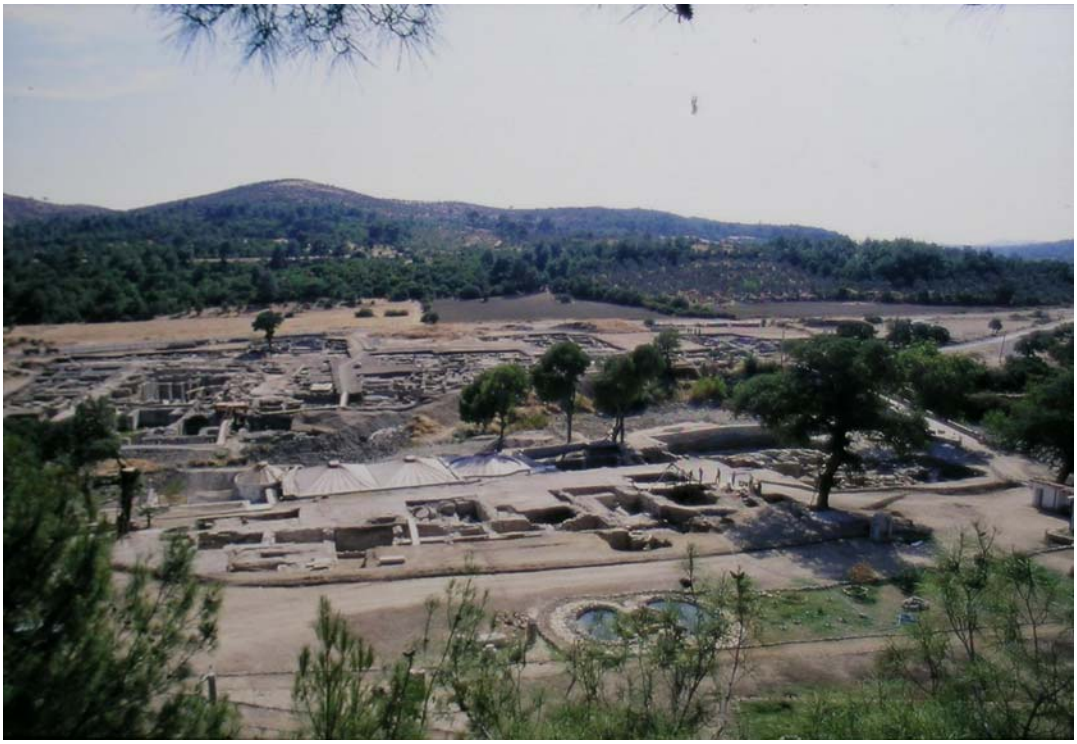
Resim 14: Yortanlı Barajı Suları Altında Kalan Allianoi.



Resim 15: Allianoi Kuzey Ilıca'nın Batısı.



Resim 16: Allianoi Kuzey Ilıca'nın Batısı 2 No'lu Mekân.



Resim 17: Allianoi Kuzey Ilıca.



Resim 18: Allianoi Kuzey Ilıca A 2 No'lu Mekân.



Resim 19: Allianoi Kuzey Ilıca A 2 No'lu Mekân.



Resim 20: Allianoi Kuzey Ilıca A 2 No'lu Mekân.



Resim 21: Allianoi Kuzey Ilıca A 2 No'lu Mekân.



Resim 22: Allianoi Kuzey Ilıca A 2 No'lu Mekân Restorasyon Çalışmaları.



Resim 23: Allianoi Kuzey Ilıca A 2 No'lu Mekân Restorasyon Çalışmaları.



Resim 24: Allianoi Kuzey Ilıca A 2 No'lu Mekân Konservasyon Çalışmaları.



Resim 25: Allianoi Kuzey Ilıca A 11 No'lu Mekân.



Resim 26: Allianoi Kuzey Ilıca A 11 No'lu Mekân.



Resim 27: Allianoi Kuzey Ilıca A 11 No'lu Mekân.



Resim 28: Allianoi Kuzey Ilıca A 11 No'lu Mekân.



Resim 29: Allianoi Güney Ilıca.



Resim 30: Allianoi Güney Ilıca 1 No'lu Mekân.



Resim 31: Allianoi Güney Ilıca 1 No'lu Mekân Güney Koridoru.



Resim 32: Allianoi Güney Ilıca 1 No'lu Mekân Konsevarson Çalışmaları.



Resim 33: Allianoi Insula III.



Resim 34: Allianoi Insula III A 12 Mekânı.



Resim 35: Allianoi Insula III A 12 Mekânı.



Resim 36: Allianoi Insula III A 12 Mekânı.



Resim 37: Allianoi Insula III A 12 Mekânı Restorasyon Çalışmaları.



Resim 38: Allianoi Insula III A 12 Mekânı Restorasyon Çalışmaları.



Resim 39: Allianoi Decumanus – Cardo ve Nymphaeum.



Resim 40: Allianoi Decumanus.



Resim 41: Allianoi Decumanus- Cardo.



Resim 42: Allianoi Cardo.



Resim 43: Allianoi Cardo.



Resim 44: DSİ Binası Bahçesinde Sergilenen Eserler.



Resim 45: DSİ Binası Bahçesinde Sergilenen Arşitrav – Friz Blokları.



Resim 46: DSİ Binası Bahçesinde Sergilenen Arşitrav – Friz Blokları Arkadan Görünüm.



Resim 47: Arşitrav – Friz Bloğu Arkadan Görünüm.



Resim 48: Arşitrav – Friz Bloğu Üstten Görünüm.



Resim 49: Arşitrav – Friz Bloğu Pipo Bezeme Ayrıntı.



Resim 50: Arşitrav – Friz Bloğu Pipo Bezeme Ayrıntı.



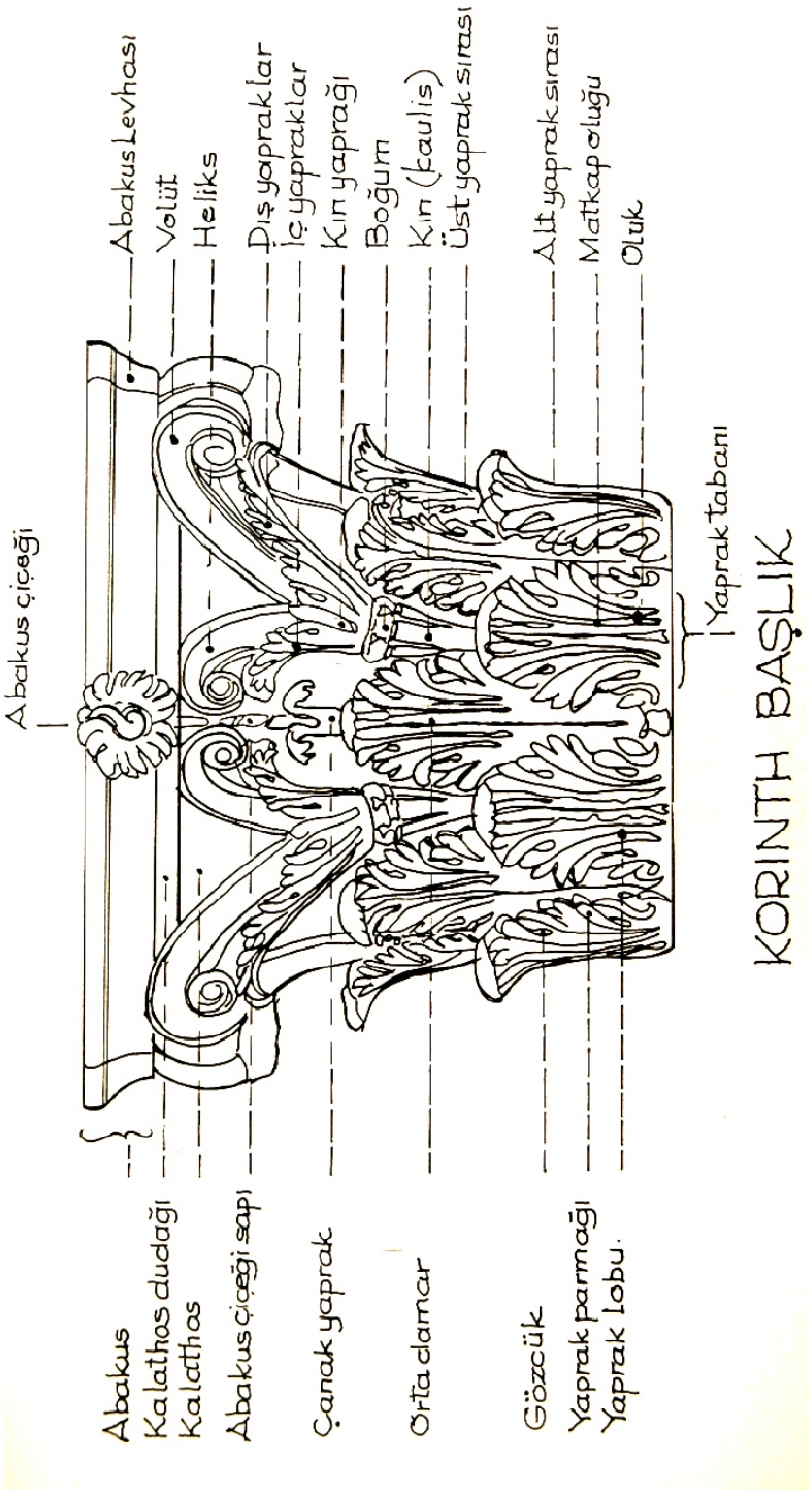
Resim 51: Arşitrav – Friz Bloğu Pipo Bezeme Ayrıntı.



Resim 52: Acanthus Bitkisi.



Resim 53 : Kenger Bitkisi.



Çizim 4 : Korinth Sütun Başlığı.





Resim 54: Bodrum Müzesi'ne Milas'tan Getirilmiş Korinth Sütun Başlığı.
Resim 55: Bergama Müzesi'ne Myrina'dan Getirilmiş Korinth Sütun Başlığı.





Resim 56: Ephesus Oktogonal Mezar Anıtı Korinth Sütun Başlığı.

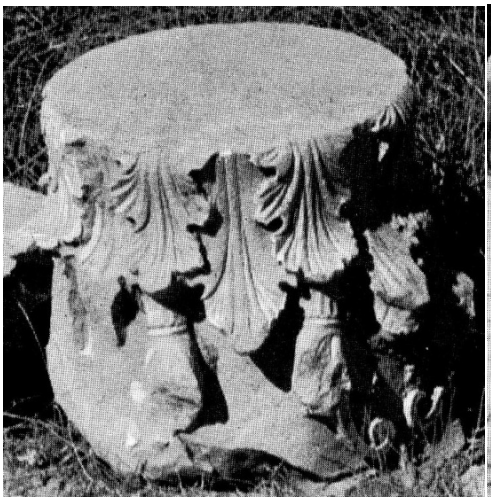
Resim 57: Ankyra Augustus Tapınağı Korinth Sütun Başlığı.





Resim 58: Psidia Antiokheia Augustus Tapınağı Korinth Sütun Başlığı.

Resim 59: Miletus Delphinion Korinth Sütun Başlığı.





Resim 60: Aphrodisias Odeion Korinth Sütun Başlığı.

Resim 61: Ephesus Arkadiane Korinth Sütun Başlığı.





Resim 62: Ephesus Agora Korinth Sütun Başlığı.

Resim 63: Ephesus Kuzey Salonu Korinth Sütun Başlığı.





Resim 64: Ephesus Yukarı Agora Kuzeyindeki Bazilika Korinth Sütun Başlığı.

Resim 65: Ephesus Arkadiane Korinth Sütun Başlığı.





Resim 66: Hierapolis'ten Korinth Sütun Başlığı.

Resim 67: Ephesus Pollio Çeşmesi Korinth Ante Başlığı.





Resim 68: Labraunda Kuzey Stoa Korinth Sütun Başlığı.

Resim 69: Ephesus Traianus Çeşmesi Kompozit Sütun Başlığı.





Resim 70: Ephesus Celcus Kütüphanesi Korinth Sütun Başlığı.

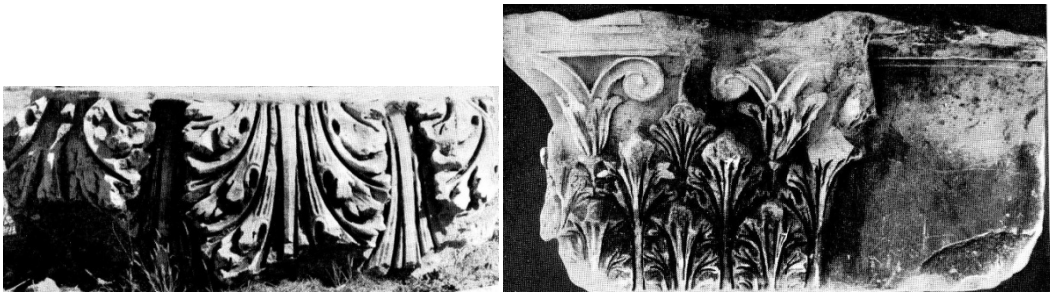
Resim 71: Ephesus Hadrianus Tapınağı Korinth Ante Başlığı.





Resim 72: Ephesus Hadrianus Kapısı Kompozit Sütun Başlığı.

Resim 73: Pergamon Traianus Tapınağı Korinth Sütun Başlığı.



Resim 74: Pergamon Kızıl Avlu Korinth Sütun Başlığı.

Resim 75: Pergamon Kızıl Avlu Korinth Ante Başlığı.



Resim 76: Sagalassus E1 Bazilikası Korinth Ante Başlığı.

Resim 77: Pergamon Asklepieion Kuzey Galeri Kompozit Sütun Başlığı.





Resim 78: Euromus Zeus Tapınağı Korinth Sütun Başlığı.

Resim 79: Kaunos'tan Korinth Sütun Başlığı.





Resim 80: Pergamon Asklepieion Büyük Latrina Korinth Sütun Başlığı.

Resim 81: Aphrodisias Aphrodite Tapınağı Temenos Portikosu Korint Sütun Başlığı.





Resim 82: Perge Hadrianus Çeşmesi Korinth Sütun Başlığı.

Resim 83: Ephesus Bassus Çeşmesi "S" Kıvrımlı Sarmallı Sütun Başlığı.





Resim 84: Ephesus Tiyatrosu Skene Binası Üst Kat "S" Kıvrımlı Sarmallı Ante Başlığı.

Resim 85: Ephesus Pollio Çeşmesi Apsisi "S" Kıvrımlı Sarmallı Pilaster Başlığı.





Resim 86: Aizanoi Zeus Tapınağı Opisthodomosu "S" Kıvrımlı Sarmallı Ante Başlığı.

Resim 87: Aizanoi Meydan Kıran Hamamı B Mekânından "S" Kıvrımlı Sarmallı Pilaster Başlığı.





Resim 88: Basmahane İzmir Müzesi, "S" Kıvrımlı Sarmallı Ante Başlığı.

Resim 89: Ephesus Celcus Kütüphanesi Nişlerinde Yer Alan "S" Kıvrımlı Sarmallı Pilaster Başlığı.





Resim 90: Ephesus Yamaç Ev 6 No'lu Salon'un "S" Kıvrımlı Sarmallı Pilaster Başlığı.

Resim 91: Ephesus Hadrianus Kapısı Üst Kat "S" Kıvrımlı Sarmallı Ante Başlığı.





Resim 92: Ephesus'tan "S" Kıvrımlı Sarmallı Ante Başlığı.

Resim 93: Bergama Müzesi Bahçesinde Sergilenen "S" Kıvrımlı Sarmallı Pilaster Başlığı.




Resim 94: Bergama Müzesi Bahçesinde Sergilenen "S" Kıvrımlı Sarmallı Sütun Başlığı.

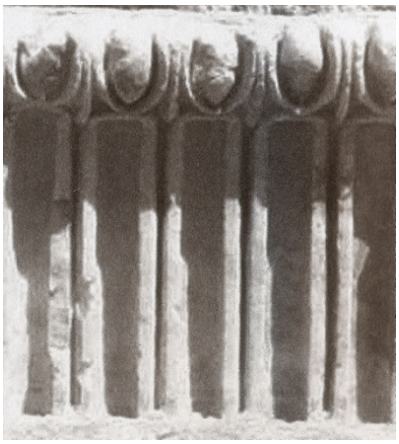
Resim 95: Pergamon Yukarı Gymnasium Doğu Hamamı "S" Kıvrımlı Sarmallı Pilaster Başlığı.




Resim 96: Pergamon Asklepieion Kütüphanesi "S" Kıvrımlı Sarmallı Ante Başlığı.

Resim 97: Pergamon Müzesi, Asklepieion'dan "S" Kıvrımlı Sarmallı Ante Başlığı.





Resim 98: Ephesus Bassus Çeşmesi Pipo Frizi.

Resim 99: Ephesus Tiyatrosu Skene Binası Üst Kat Pipo Frizi.

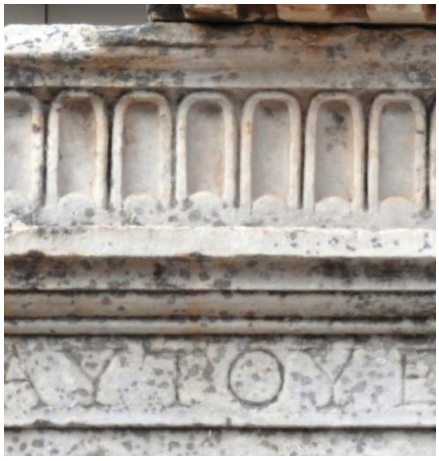




Resim 100: Aizanoi Zeus Tapınağı Pipo Frizi.

Resim 101: Aphrodisias Bazilika Güney Salonu Pipo Frizi.

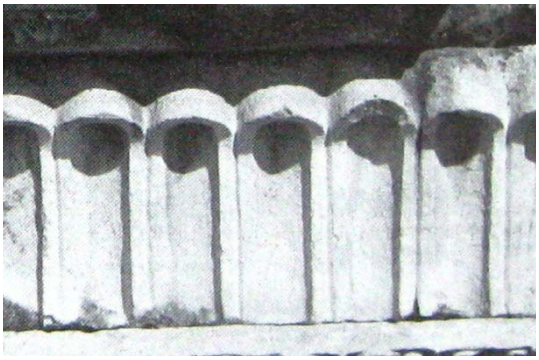




Resim 102: Ephesus Celcus Kütüphanesi Pipo Frizi.

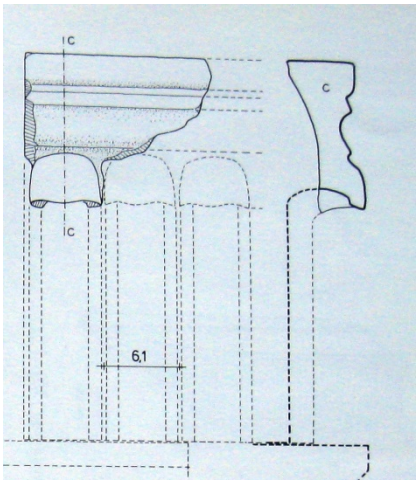
Resim 103: Ephesus Skolastika Hamamı Latrinası'nda Bulunan Pipo Friz.





Resim 104: Ephesus Hadrianus Kapısı Pipo Frizi.

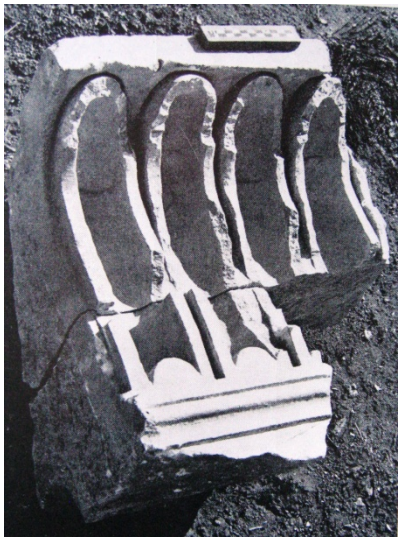
Resim 105: Pergamon Yukarı Gymnasion Palaestra Meydanı Pipo Frizi.





Resim 106: Pergamon Niyazitepe Mezar Yapısı Pipo Frizi.

Resim 107: Sagalassus E1 Bazilikası Pipo Frizi.

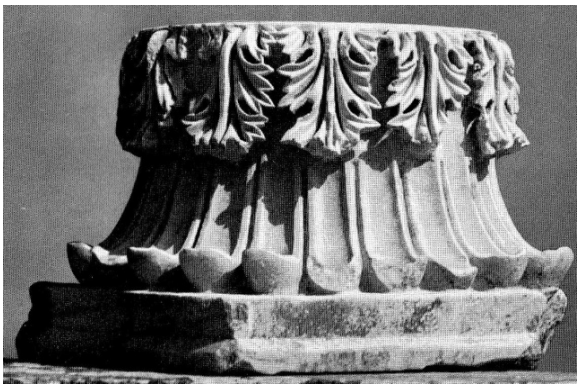
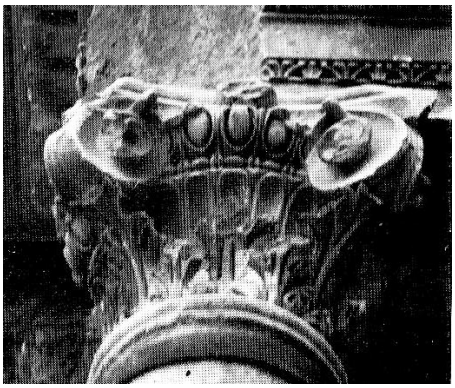


Resim 108: Pergamon Kızıl Avlu Pipo Frizi.




Resim 109: Ephesus Sokak Çeşmesi Kompozit Sütun Başlığı.

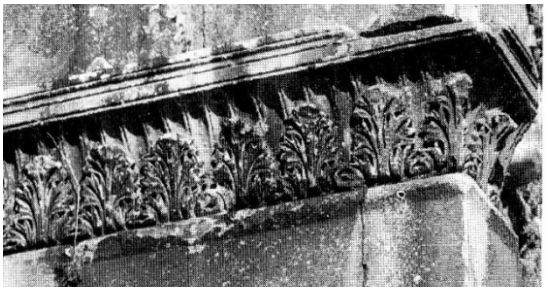
Resim 110: Ephesus Bazilika Ante Başlığı.

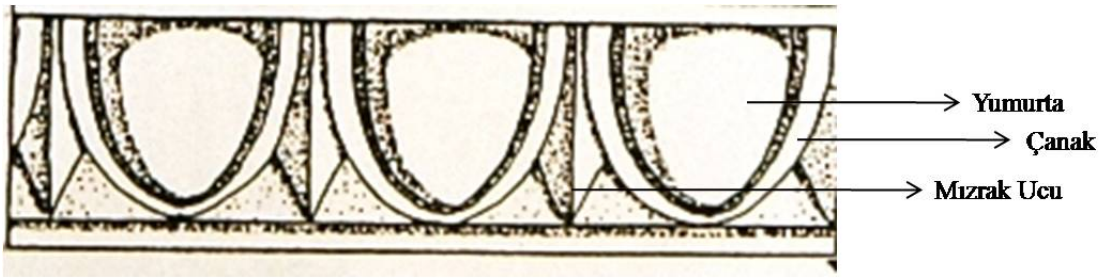
Resim111: Pergamon Traianus Tapınağı Sütun Başlığı.

Resim 112: Attaleia Hadrianus Kapısı Kompozit Sütun Başlığı.

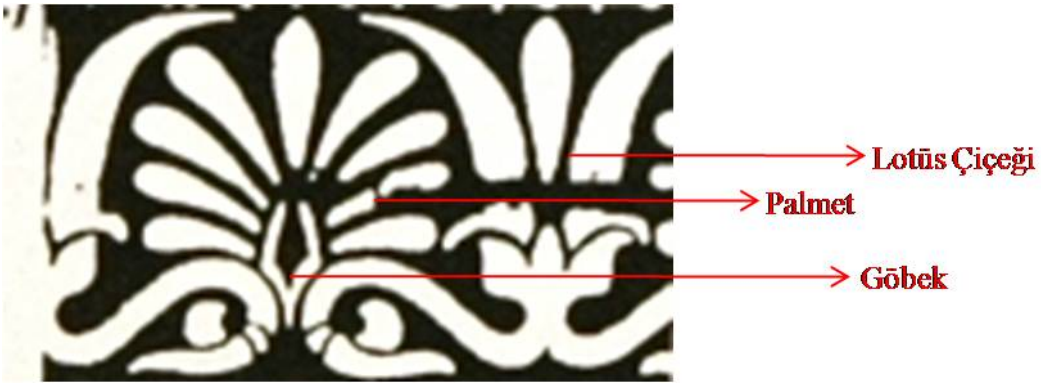




Resim 113: Mylasa Gümüşkesen Mezar Anıtı Sütun Başlığı.
Resim 114: Mylasa Baltalı Kapı Kemer Ayağı Sütun Başlığı.



Çizim 5: Ion *Kymationu*.



Çizim 6: *Lotus* – Palmet.

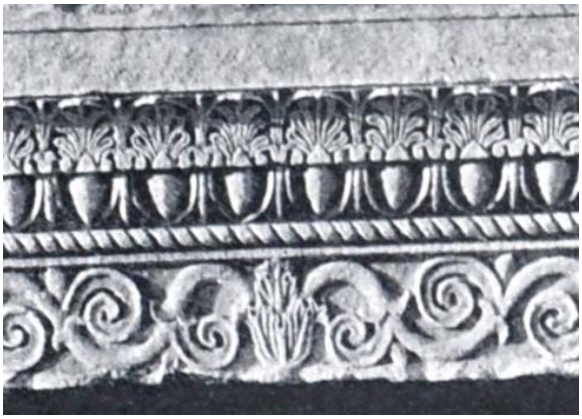




Resim 115: Lagina Hekate Tapınağı Pilaster Başlığı.

Resim 116: Ephesus Oktogonal Mezar Anıtı'ndan Bir Parça.





Resim 117: Termessus Artemis Tapınağı Pilaster Başlığı.

Resim 118: Ephesus Tiyatrosu'ndan Ante Başlığı.





Resim 119: Ankyra Augustus Tapınağı.

Resim 120: Ephesus Mithridates Kapısı.





Resim 121: Pisidia Antiokheia Augustus Tapınağı Kapı Atkı Taşı.

Resim 122: Miletus Kapito Hamamı Arşitrav – Friz Bloğu.





Resim 123: Miletus Ionik Avlu Korniş Parçası.

Resim 124: Miletus Ionik Avlu Korniş Parçası.





Resim 125: Ephesus Domitianus Kutsal Alanı Geison Bloğu.

Resim 126: Side Vespasianus Anıtı.

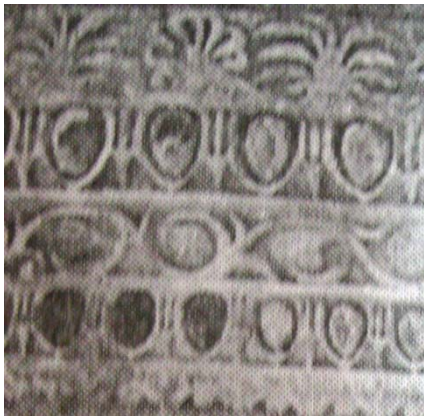




Resim 127: Pergamon Yukarı Gymnasion Sima Parçası.

Resim 128: Miletus Çeşmesi Konsol Parçası.





Resim 129: Ephesus Pollio Çeşmesi.

Resim 130: Stratonikeia Bouleterionu Batı Kapısı Atkı Taşı.





Resim 131: Pergamon Traianus Tapınağı'ndan.

Resim 132: Ephesus Hadrianus Tapınağı'ndan.

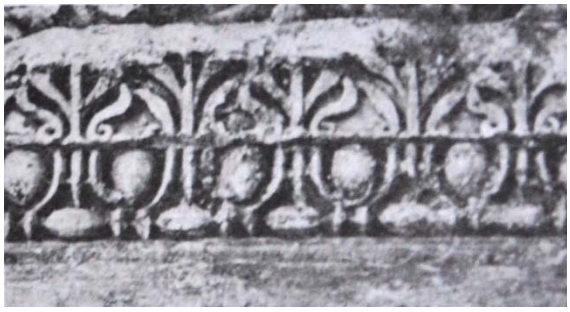




Resim 133: Ephesus Hadrianus Tapınağı'ndan.

Resim 134: Pergamon Tholos Yapısı Kornişi.





Resim 135: Phaselis Hadrianus Takı'ndan.

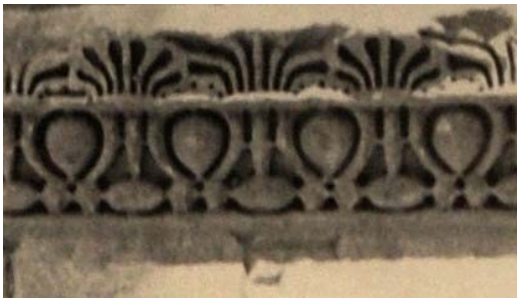
Resim 136: Attaleia Hadrianus Takı'ndan.





Resim 137: Aphrodisias Hadrianus Hamamından.

Resim 138: Bithynion-Klaudiopolis Tapınağı Sima Parçası.





Resim 139: Iassos Agora Galerisi Friz Tacı.

Resim 140: Euromus Zeus Tapınağı Kapı Sövesi.





Resim 141: Pergamon Kızıl Avlu Arşitrav Bloğu.

Resim 142: Ankyra Augustus Tapınağı.



Resim 143: Pergamon Traianus Tapınağı'ndan.